

Creixement i complexitat:

Evolució i canvis en l'estructura
demogràfica de Vilassar de Mar,
1940-2007

IV Beca d'Investigació Ernest Lluch, 2008

Josep Riera i Ramon

*“La humanitat és com el mar; sempre fluïnt o refluint, cada minut algú neix o algú mor.
La gent d'ara no és la mateixa un minut després. En cada instant del temps es produeix
algun canvi. Cap moment pot ser indiferent per a la humanitat en el seu conjunt”*
(Filmer, 1991, citat a MacInnes i Pérez Díaz, 2008;89)

Guió de l'estudi

Introducció	9
Metodologia	14
<i>Metodologia quantitativa</i>	14
<i>Metodologia qualitativa</i>	18

- BLOC 1 -

1940-1974: El creixement del municipi durant la dictadura

1.1.- Introducció	22
1.2.- Evolució dels naixements al municipi	26
1.2.1.- <i>La participació de la immigració</i>	33
1.2.2.- <i>Una aproximació a la distribució territorial de la immigració a partir de la natalitat</i>	36
1.3.- La reducció dels nivells de mortalitat	48
1.4.- Evolució de la nupcialitat: del marriage-rush al descens dels matrimonis	58
1.4.1.- <i>El pes de les províncies en la nupcialitat municipal</i>	62
1.5.- Creixement vegetatiu i real de la població	76
1.6.- Similituds i diferències demogràfiques amb Catalunya	81

- BLOC 2 -

1975-2007: Evolució demogràfica de Vilassar de Mar durant el període democràtic

2.1.- Introducció	84
2.2.- Canvis en l'estructura de la població	90
2.3.- El descens de la fecunditat i la revolució reproductiva	103
2.4.- La quarta fase de la transició epidemiològica	112
2.4.1.- <i>L'augment de l'esperança de vida</i>	120
2.5.- La caiguda de la nupcialitat	123
2.5.1.- <i>Cohabitacions: l'alternativa en constant creixement</i>	134
2.6.- Creixement vegetatiu i real de Vilassar de Mar	137
2.7.- <i>Metropolinització i suburbanització</i> : les claus dels moviments de població a la Regió Metropolitana de Barcelona	144
2.7.1.- <i>La connexió entre Vilassar de Mar i Barcelona</i>	154
2.8.- El moderat creixement de la immigració estrangera	157
2.9.- Creixement urbanístic: la clau de volta de tot el procés	164

- BLOC 3 -

Anàlisi qualitatiu de les onades migratòries dels anys setanta i noranta

3.1.- Introducció	176
3.2.- L'onada migratòria dels anys setanta	179

3.2.1.- Origen, procés de migració i característiques dels migrants	179
3.2.2.- Causes i conseqüències de l'onada	185
3.3.- L'onada migratòria dels anys noranta	191
3.3.1.- Origen, procés de migració i característiques dels migrants	191
3.3.2.- Causes i conseqüències de l'onada	194
3.4.- Anàlisi DAFO	202

- BLOC 4 - Síntesi i conclusions

4.1.- Evolució i canvis en l'estructura demogràfica del municipi	210
4.2.- De la immigració de la pobresa a la immigració del benestar	213
4.3.- Complexitat en la gestió municipal	215
4.4.- Reptes de futur	218
 Bibliografia	 220
Annex	225

Índex de gràfics i taules

Gràfics

Gràfic 1.1.- Naixements i Taxes Brutes de Natalitat. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	28
Gràfic 1.2.- Edat mitjana dels pares. <i>Vilassar de Mar, 1940-74</i>	30
Gràfic 1.3.- Edat mitjana dels pares al primer fill. <i>Vilassar de Mar, 1940-1958</i>	31
Gràfic 1.4.- Mitjana d'anys de matrimoni i diferència mitjana d'edat entre pare i mare al primer fill. <i>Vilassar de Mar, 1940-1958</i>	32
Gràfic 1.5.- Característiques de la mortalitat	48
Gràfic 1.6.- Defuncions i Taxa Bruta de Mortalitat. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	49
Gràfic 1.7.- Edat mitjana de les defuncions per sexe i períodes quinquennals. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	51
Gràfic 1.8.-Defuncions segons grup d'edat, per períodes quinquennals. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	52
Gràfic 1.9.- Principals causes de defunció, per grans grups d'edat. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	55
Gràfic 1.10.- Defuncions segons lloc d'origen i períodes quinquennals. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	56
Gràfic 1.11.- Matrimonis i Taxa Bruta de Nupcialitat. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	59
Gràfic 1.12.- Edats mitjanes al matrimoni segons sexe i estat civil, per períodes quinquennals. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	60
Gràfic 1.13.- Diferència d'edat matrimonial. <i>Vilassar de Mar, 1940-74</i>	61
Gràfic 1.14.- Creixement natural de la població. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	77
Gràfic 1.15.- Creixement de la població. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	78
Gràfic 1.16.- Creixement total i natural de la població i saldo migratori. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	80
Gràfic 2.1.- Creixement relatiu de la població dels municipis del Maresme amb població superior a 6.000 habitants l'any 1975. 1975-2007	88
Gràfic 2.2.- Piràmide de població. <i>Vilassar de Mar, 1981</i>	93
Gràfic 2.3.- Piràmide de població. <i>Catalunya, 1981</i>	94
Gràfic 2.4.- Corbes d'índex de variació entre grups d'edat consecutius. <i>Vilassar de Mar i Catalunya, 1981</i>	95
Gràfic 2.5.- Piràmide de població. <i>Vilassar de Mar, 2007</i>	96
Gràfic 2.6.- Piràmide de població. <i>Catalunya, 2007</i>	97
Gràfic 2.7.- Corbes d'índex de variació entre grups d'edat consecutius. <i>Vilassar de Mar i Catalunya, 2007</i>	98
Gràfic 2.8.- Evolució de l'edat mitjana. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	101
Gràfic 2.9.- Naixements i Taxes Brutes de Natalitat. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	105
Gràfic 2.10.- Evolució de la Taxa Bruta de Natalitat. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya 1975-2007</i>	106
Gràfic 2.11.- Taxes específiques de fecunditat. <i>Vilassar de Mar, 1981, 1996 i 2007</i>	108
Gràfic 2.12.- Comparativa de l'evolució de l'edat mitjana de la mare. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	109
Gràfic 2.13.- Comparativa de l'evolució de l'Índex Sintètic de Fecunditat. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	110
Gràfic 2.14.- Defuncions i Taxes Brutes de Mortalitat. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	114
Gràfic 2.15.- Comparació de l'evolució de les taxes brutes de mortalitat estandarditzades. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	115
Gràfic 2.16.- Defuncions segons grup d'edat. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	117
Gràfic 2.17.- Distribució de les defuncions per grups d'edat. <i>Vilassar de Mar, 1940-2007</i>	118
Gràfic 2.18.- Taxes de mortalitat específiques per grans grups d'edat. <i>Vilassar de Mar, 1981-2007</i>	119
Gràfic 2.19.- Matrimonis i Taxa Bruta de Nupcialitat. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	124

Gràfic 2.20.-Evolució de la Taxa Bruta de Nupcialitat. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1975-2007</i>	125
Gràfic 2.21.- Taxes Específiques de Nupcialitat Masculina, per grups d'edat. <i>Vilassar de Mar, 1981-2007</i>	128
Gràfic 2.22.- Taxes Específiques de Nupcialitat Femenina, per grups d'edat. <i>Vilassar de Mar, 1981-2007</i>	129
Gràfic 2.23.- Evolució de l'edat mitjana al matrimoni, per sexe i primeres núpcies. <i>Vilassar de Mar, 1976-2007</i>	130
Gràfic 2.24.- Evolució del percentatge de divorciats o divorciades que contrauen segones núpcies o superiors, sobre el total de matrimonis. <i>Vilassar de Mar, 1976-2007</i>	131
Gràfic 2.25.- Evolució de l'Índex Sintètic de Nupcialitat de primeres núpcies, per sexe. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	133
Gràfic 2.26.- Evolució del percentatge de fills de dones no casades. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1975-2007</i>	135
Gràfic 2.27.- Creixement natural de la població. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	138
Gràfic 2.28.- Creixement total de la població. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	139
Gràfic 2.29.- Creixement total i natural de la població. <i>Vilassar de Mar, 1975-2007</i>	140
Gràfic 2.30.- Creixement relatiu de la població. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1975-2007</i>	142
Gràfic 2.31.- Altes, baixes al Padró i diferències entre elles. <i>Vilassar de Mar 1988-2007</i>	147
Gràfic 2.32.- Distribució percentual per grups d'edat quinquennals de les altes i baixes al padró. <i>Vilassar de Mar, 1988-2007</i>	148
Gràfic 2.33.- Edats mitjanes de les altes i baixes al Padró. <i>Vilassar de Mar, 1988-2007</i>	149
Gràfic 2.34.- Altes i baixes del Padró i diferències entre Vilassar de Mar i Barcelona, per anys. <i>Vilassar de Mar 1988-2007</i>	154
Gràfic 2.35.- Distribució percentual per grups d'edat quinquennals de les altes i baixes al padró entre Vilassar de Mar i Barcelona. <i>1988-2007</i>	155
Gràfic 2.36.- Població de nacionalitat estrangera i percentatge respecte al total de població. <i>Vilassar de Mar, 1991-2007</i>	158
Gràfic 2.37.- Zones d'origen de la població de nacionalitat estrangera. <i>Vilassar de Mar, 1991-2007</i>	160
Gràfic 2.38.- Evolució dels habitatges finalitzats. <i>Vilassar de Mar, 1981-2007</i>	172
Gràfic 2.39.- Habitatges finalitzats per cada 1.000 habitants. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	173
Gràfic 2.40.- Evolució del percentatge d'habitatges secundaris. <i>Vilassar de Mar i poblacions veïnes, 1960-2001</i>	174
Gràfic 3.1.- Definició de l'espai de vida	201

Taules

Taula 0.1.- Recomples de població. <i>Vilassar de Mar, 1900-2007</i>	10
Taula 1.1.- Habitants de Vilassar de Mar difunts durant la Guerra Civil, segons any del registre de la defunció i causa	22
Taula 1.2.- Totals de població dels 30 municipis del Maresme, segons grandària. <i>Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1940 i 1975</i>	24
Taula 1.3.- Creixements totals i relatius de població dels 30 municipis del Maresme, segons importància. <i>Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1940 i 1975</i>	25
Taula 1.4.- Nombre de fills per generació de dones, segons moment de la defunció. <i>Vilassar de Mar, 1940-1961</i>	33
Taula 1.5.- Matriu d'òrgens dels pares. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	35
Taula 1.6.- El 20 principals municipis d'origen dels pares i mares. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	46
Taula 1.7.- Causa de la defunció segons grups d'edats. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	54

Taula 1.8.- Matriu d'origens dels cònjuges. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	63
Taula 1.9.- Llista dels 20 principals municipis d'origen dels cònjuges. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	74
Taula 1.10.- Taxes brutes de natalitat, mortalitat i nupcialitat. <i>Vilassar de Mar i Catalunya, 1940-1970</i>	81
Taula 2.1.- Totals de població dels 30 municipis del Maresme, segons grandària. <i>Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1975 i 2007</i>	86
Taula 2.2.- Creixements totals i relatius de població dels 30 municipis del Maresme, segons importància. <i>Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1975 i 2007</i>	87
Taula 2.3.- Comparativa de l'evolució de l'índex d'envelliment i sobreenvelliment. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	99
Taula 2.4.- Comparativa de l'evolució dels índex de dependència juvenil i senil. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	100
Taula 2.5.- Comparativa de l'evolució de la Taxa General de Fecunditat. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	107
Taula 2.6.- Esperances de vida en diferents edats, segons sexe. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	122
Taula 2.7.- Comparativa de l'evolució de la Taxa General de Nupcialitat, per sexes. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	126
Taula 2.8.- Comparativa de l'evolució de l'edat mitja al primer matrimoni, per sexes. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007</i>	132
Taula 2.9.- Comparativa del percentatge del creixement natural respecte al creixement total. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1975-2007</i>	141
Taula 2.10.- Municipis que reben més de 1.000 migrants barcelonins, per ordre d'importància. <i>Barcelona, 1981-1986</i>	145
Taula 2.11.- Procedència i destinació de les altes i baixes del Padró i saldos totals. <i>Vilassar de Mar, 1988-2007</i>	150
Taula 2.12.- Altes i baixes del Padró i saldos entre Vilassar de Mar i la resta de municipis del Maresme. <i>Vilassar de Mar, 1988-2007</i>	151
Taula 2.13.- Llista de les 10 principals destinacions i procedències en les altes i baixes al Padró. <i>Vilassar de Mar, 1988-2007</i>	153
Taula 2.14.- Creixements absoluts i relatius de la població de nacionalitat estrangera. <i>Municipis del Maresme, 1991-2007</i>	160
Taula 3.1.- Cònjuges que comparteixen habitatge abans de contraure matrimoni, segons origen. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	183

Mapes

Mapa 1.1.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1940-49</i>	37
Mapa 1.2.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1950-59</i>	38
Mapa 1.3.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1960-69</i>	40
Mapa 1.4.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1970-74</i>	41
Mapa 1.5.- Província de naixement del pare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1940-49</i>	42
Mapa 1.6.- Província de naixement del pare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1950-59</i>	43
Mapa 1.7.- Província de naixement del pare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1960-69</i>	44
Mapa 1.8.- Província de naixement del pare (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1970-74</i>	45
Mapa 1.9.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1940-49</i>	64

Mapa 1.10.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1950-59</i>	65
Mapa 1.11.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1960-69</i>	67
Mapa 1.12.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1970-74</i>	68
Mapa 1.13.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1940-49</i>	69
Mapa 1.14.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1950-59</i>	70
Mapa 1.15.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1960-69</i>	71
Mapa 1.16.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). <i>Vilassar de Mar, 1970-74</i>	72
Mapa 2.1.- Població de nacionalitat estrangera respecte al total de població. <i>Municipis del Maresme, 2007</i>	162
Mapa 2.2.- Ubicació de les principals actuacions urbanístiques. <i>Vilassar de Mar, 1980-2007</i>	170

Diagrames

Diagrama 2.1.- Representació de l'evolució de la composició per edats de la població. <i>Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1860, 1877, 1981 i 2007</i>	91
---	----

Quadres

Quadre 0.1.- Variables informatitzades del Registre Civil. <i>Vilassar de Mar, 1940-1974</i>	16
Quadre 0.2.- Aspectes destacats de les dinàmiques de grup	19
Quadre 2.1.- Resum de les principals actuacions a nivell urbanístic a <i>Vilassar de Mar des de 1980</i>	167
Quadre 3.1.- Relació entre la situació al municipi i la percepció de la immigració	185
Quadre 3.2.- Principals causes de les immigracions dels anys 60-70	186
Quadre 3.3.- Principals conseqüències de les immigracions dels anys 60-70	188
Quadre 3.4.- Principals causes de les immigracions dels anys 90	194
Quadre 3.5.- Principals conseqüències de les immigracions dels anys 90	197
Quadre 3.6.- Resultats de l'anàlisi DAFO	202

Introducció

*“La demografia pot ajudar a integrar el paper de certes característiques
estables i dinàmiques que els individus presenten al llarg les seves vides en els
processos de planificació i de presa de decisions de les administracions públiques”
(Cabré, 2007, citat a Yépez, Módenes i López Colás, 2007:36)*

L'Ajuntament de Vilassar de Mar convoca, amb caràcter bianual, la beca d'investigació Ernest Lluch, amb l'objectiu de potenciar la recerca a nivell local. Aquesta beca es configura com a una gran oportunitat per pal·liar les deficiències que actualment pateix la investigació a nivell municipal, causada en gran part, per la manca de recursos destinats a aquest fi. En aquest sentit, la rellevància de les recerques a nivell “micro” resulta fonamental per a les institucions locals, ja que suposen una font d'informació directe del passat, present i, fins i tot, poden indicar tendències de futur. D'aquesta manera, és a partir del coneixement directe com es poden desenvolupar polítiques de proximitat, que s'adaptin de la millor forma possible a les necessitats dels ciutadans i ciutadanes. A la vegada, permet dissenyar i implementar polítiques socials proactives, anticipant-se als canvis. Aquesta és precisament la voluntat que persegueix el present projecte d'investigació, ja que el creixement de la població al municipi ha anat directament lligat a un procés de creixent complexitat de l'estructura social. Davant d'aquesta situació es planteja la necessitat de millorar les diagnòstics sobre les necessitats de la ciutadania, i a la vegada, es requereix una major concreció en la definició de les polítiques públiques a nivell local. En resum, l'Administració local, dins el marc de proximitat que la caracteritza, ha de ser pionera en innovació, i aquest paper tan sols el pot assumir i desenvolupar a partir del coneixement de la realitat que l'envolta.

La rellevància social i política de la demografia és actualment inqüestionable, tant a nivell local com nacional o internacional. En aquest sentit, tal i com planteja Pérez Díaz, “els dos grans símbols sobre els quals es construeixen les nacions contemporànies són el mapa i les xifres de població. Aquestes xifres, en forma de projeccions demogràfiques, s'han convertit en l'última versió de la bola de cristall per a planificar el futur; quan mostren l'evolució de l'estructura per edats serveixen per a avaluar el sosteniment del sistema de pensions, per a calcular el potencial de la població treballadora en els pròxims anys, per a preveure la demanda de places escolars o perquè empreses de tot tipus facin plans de producció tenint en compte la demanda previsible dels seus productes.” Alhora, quan el que es té en compte és la

ubicació de les persones i els moviments dins el territori, són aquestes xifres “les que justifiquen les partides pressupostàries municipals, són les que determinen el nombre de representants en els òrgans de govern o són les que permeten avaluar les noves necessitats d'infraestructures i serveis.” (Pérez Díaz, 2002:11-12)

Al llarg del segle XX, Catalunya viu immersa en un context de creixement poblacional important, presentant una combinació de cicles de gran augment, amb d'altres de creixement més contingut. En aquest sentit, el caràcter cíclic del creixement demogràfic de Catalunya, tot i aparèixer relacionat amb els cicles de fecunditat, guarda una estreta relació amb la cronologia de la immigració, concentrada en dos grans espais de temps: 1915-1930 i 1950-1975. Els efectes d'aquestes onades migratòries sobre el creixement de la població han estat espectaculars, ja que a finals del segle passat, més del 60% de la població era fruit directe o indirecte d'aquesta immigració. (Cabrè, 1991) Així doncs, Vilassar de Mar no s'escapa d'aquesta tendència demogràfica, tot i que segueix unes pautes diferents i presenta unes certes particularitats. Ara bé, el denominador comú de l'augment de la població és sens dubte les migracions.

Taula 0.1.- Recòmptes de població.
Vilassar de Mar, 1900-2007.

	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1981	1990	2000	2007
Vilassar de Mar	1.480	3.021	3.235	3.655	3.807	3.875	4.500	5.736	9.519	12.136	17.000	19.052

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i Centre d'Estudis Demogràfics.

Tal i com s'observa en la taula, tot i que el procés de creixement de la població al municipi s'inicia ja a principis de segle XX, aquest s'accelera notablement a partir dels anys 70. A partir d'aquest punt s'observa com en poc més de 35 anys la població gairebé es multiplica per quatre, arribant als més de 19.000 habitants per l'any 2007. Òbviament, un creixement tan important en un espai de temps tan curt comporta un seguit de canvis en l'estructura demogràfica del municipi, a la vegada que genera unes repercussions que afecten a tota l'organització social. En un primer moment, el present estudi pretenia centrar-se en aquesta darrera etapa de creixement demogràfic. No obstant, des de l'Ajuntament es va fer la petició d'ampliar els anys d'estudi, pel que finalment s'analitza l'augment de població en dos períodes diferenciats: 1940-74 i 1975-2007.

Els creixements i descensos de població s'expliquen en funció de tres fenòmens diferents, però no per això desconnectats entre sí: naixements, defuncions i

migracions. No obstant, cal destacar que l'escala territorial determina en bona part quin d'aquests fenòmens té un major poder explicatiu. És a dir, "el paper de les migracions és més determinant com més petit és l'àmbit poblacional analitzat". (Pérez Díaz *et al*, 2008:190) Les combinacions d'aquests fenòmens, interdependents entre ells, estableixen el ritme de les modificacions de la població, tant en les seves dimensions numèriques com en la seva estructura (Yépez; Módenes; López Colás, 2007:38). És per aquest motiu que el present projecte pretén analitzar de forma diferenciada els tres fenòmens, remarcant especialment el paper de les migracions en el creixement experimentat per Vilassar de Mar en les darreres dècades.

Tal i com acabem de comentar, una de les principals característiques dels canvis en l'estructura poblacional de Vilassar de Mar ha estat la rapidesa, concentrant-se bàsicament en els darrers trenta anys. En aquest sentit, les implicacions d'aquests canvis van des d'aspectes purament urbanístics fins al desenvolupament de serveis municipals. Alhora, no només resulta destacable el creixement de població en sí, sinó l'evolució i actual configuració de l'estructura per edats del municipi. És a dir, un suposat augment important del col·lectiu de persones majors de 65 anys acaba tenint conseqüències directes en la planificació i implementació de les polítiques municipals. O bé, si s'observa un augment significatiu de les taxes de natalitat, les necessitats a nivell educatiu també es veuen afectades. Així doncs, el present projecte s'ha desenvolupat seguint els següents objectius bàsics:

- Analitzar els aspectes més destacats del creixement demogràfic que ha experimentat Vilassar de Mar en les darreres dècades. Per tal de contextualitzar l'anàlisi i poder verificar les particularitats del creixement de la població a nivell municipal, alguns indicadors es posen en relació amb els comarcals i els del conjunt de Catalunya.
- Oferir una visió específica dels canvis demogràfics des d'una perspectiva de cicle de vida. És a dir, tot i que les dades no permeten dur a terme l'estudi de d'una òptica longitudinal, sí que s'ha procurat prestar especial atenció a les modificacions en aspectes com la fecunditat, la nupcialitat o l'esperança de vida, destacant-ne els canvis ocorreguts en les diferents períodes analitzats.
- Generar coneixement sobre les percepcions dels ciutadans i ciutadanes sobre el creixement del municipi, les necessitats i la qualitat i condicions de vida a Vilassar de Mar.

D'altra banda, pel que fa a l'estructura del treball, aquest es divideix en quatre grans blocs, cada un d'ells amb diferents apartats, i precedits d'una breu explicació

sobre la metodologia utilitzada. Aquesta divisió no ha estat gratuïta, sinó que segueix criteris metodològics, ja que les fonts estadístiques utilitzades no permetien fer de tot el treball un sol *continuum*. Així doncs, presentem de forma sintètica l'estructura de l'estudi:

- En el primer capítol s'analitza el creixement de Vilassar de Mar durant el període 1940-1974. Per dur a terme aquest propòsit s'han utilitzat les dades sobre naixements, defuncions i matrimonis que recull el Registre Civil del municipi. Tot i les limitacions que aquestes dades ofereixen, i que es van recollint al llarg del treball, es presenten diferents apartats on es mostra l'evolució d'indicadors de natalitat, mortalitat i nupcialitat a nivell local, aprofundint en l'anàlisi sobre l'origen de la població d'una manera indirecte. Alhora, s'estableix el pes de la immigració en el creixement del municipi durant aquest període.
- El segon bloc es centra en l'estudi dels diferents factors que intervenen en l'augment de població durant el període democràtic. Dividit en diferents apartats, s'estudia aspectes rellevants com l'evolució de l'estructura per edats de la població, l'esperança de vida, els nivells de fecunditat i nupcialitat o els moviments de població. En aquest sentit, la disponibilitat d'un ventall major de dades sobre la població permet una major concreció en els indicadors estudiats, així com la comparació d'aquests amb els que presenten el Maresme i el conjunt de Catalunya. Es finalitza aquest segon bloc amb tres breus apartats que analitzen les altes i baixes registrades al municipi i la influència de Barcelona en el creixement del municipi, la nacionalitat de la població i els canvis a nivell urbanístic a Vilassar de Mar.
- En el tercer bloc s'exposen els resultats de l'anàlisi qualitatiu que s'ha dut a terme per ampliar la present investigació. Per tal de donar profunditat a les dades que es presenten en els dos capítols anteriors, s'han desenvolupat tres grups de discussió, centrats sobretot en la reflexió sobre els diferents processos migratoris que han caracteritzat el creixement del municipi durant les darreres dècades.
- Per últim, en el quart capítol es presenten de forma sintètica els principals resultats i les conclusions de l'estudi, alhora que es plantegen nous interrogants sobre el futur del municipi a nivell demogràfic.

No voldríem finalitzar aquesta introducció sense mostrar el nostre agraïment a aquelles persones que han col·laborat, ja sigui directe o indirectament, en l'elaboració d'aquest estudi. En primer lloc, voldríem mostrar el nostre reconeixement a l'Ajuntament de Vilassar de Mar que, des de la Regidoria de Cultura, promou la

investigació a nivell local, apostant fermament per fer augmentar el coneixement sobre la realitat del municipi. També voldríem agrair a la Laia Ventura i a en Jordi Viñes l'ajuda i, sobretot, la paciència durant els diversos retards en els terminis d'entrega. D'altra banda, tot i que en la portada del treball consta un únic autor, que assumeix plenament tots els possibles i probables errors, aquest estudi no s'hauria pogut dur a terme sense la col·laboració d'en Nico García, qui ha estat de gran ajuda en tota la part qualitativa de l'estudi. En aquest sentit, també volem expressar la nostra gratitud a les 24 persones que van participar, de forma altruista, en els tres grups de discussió, i que han permès donar sentit a un conjunt de dades, sovint de difícil interpretació.

Sens dubte, agrair també als meus pares i a les meves germanes tot el suport donat al llarg d'aquests anys, així com l'ajuda en la correcció del text i en la informatització de les dades del Registre Civil. A en Jaume, en Mauri i la Sita per l'ajuda en la realització de gràfics i mapes, per les in comptables hores de biblioteca, i per aguantar estoicament totes les anades i vingudes del projecte. A l'Anna Sellarès per animar-me a tirar endavant aquest estudi, a l'Enric Flamerich i a en Joan Tusell per aportar els seus coneixements sobre el creixement urbanístic del municipi, i a en Joan Valls per les imatges que encapçalen cada un dels capítols. A l'Aza, per acompanyar-me en bona part d'aquest viatge. I per últim, a tots aquells i aquelles que en algun moment d'aquests darrers dos anys han mostrat interès per l'evolució de l'estudi i han suportat els continus canvis d'humor de l'autor. A tots ells, el més sincer agraïment.

Metodologia

“Només es compara allò comparable. I tan sols és comparable el que té la mateixa estructura”.
(Cabré, 2007, citat a Yépez, Módenes i López Colás, 2007:39)

La present recerca es planteja des d'una perspectiva eminentment quantitativa, ja que l'essència de l'anàlisi demogràfica és òbviament l'estudi estadístic de l'estructura i la dinàmica de la població. No obstant, la metodologia d'investigació social és un camp extens on la controvèrsia no està exempta. L'anàlisi sociològica, a diferència d'altres ciències socials com l'economia, té una varietat més gran d'aproximació a l'objecte d'estudi i disposa d'una amplitud de recursos superior als numèrics, utilitzant de manera enormement productiva la interrelació entre anàlisi quantitativa i qualitativa. És en aquest marc on es situen els tres grups de discussió que s'han dut a terme i que donen un plus d'informació que les dades per si soles no ofereixen. A continuació us presentem la metodologia que s'ha seguit en la realització de la investigació, tant per la vessant quantitativa com qualitativa.

Metodologia quantitativa

El desenvolupament de la demografia com a ciència d'estudi de la població ha estat estretament lligat a la disponibilitat de fonts estadístiques adequades. Per norma general, les fonts demogràfiques són fruit de complexos i costosos processos d'observació de la població. Aquests només poden ser abordats per les institucions públiques i per tant depenen, en bona part, de la capacitat administrativa i de la voluntat política. A la vegada, hem de tenir en compte que totes les fonts d'informació demogràfica presenten una sèrie de problemàtiques específiques, que a nivell general es podrien agrupar en (Valls, 2002:17-18):

1. La fiabilitat de la font, que arriba fins a les estadístiques més actuals. En aquest sentit, només cal fer esment de les problemàtiques derivades del Padró Municipal d'Habitants. Aquest es tracta d'un registre purament administratiu, sense finalitat estadística, que té associats nombrosos biaixos en la informació. Per exemple, “el fet que el volum de població suposi avantatges econòmics per als ajuntaments pot propiciar que es produeixin manipulacions a l'alça no registrant les baixes. També sol incidir en el Padró, falsejant la realitat demogràfica, diferents avantatges fiscals, de prestacions socials o d'altre tipus que s'obtenen a partir de l'empadronament en un determinat municipi” (Vinuesa (ed.), 1994:25).

2. La conservació de les fonts, sobretot en aquelles d'àmbit local de principis i mitjans del segle XX. La inexistència, en molts casos, d'un arxiu local en condicions que vetlli per la conservació d'aquestes fonts condueix a un irreversible deteriorament de la documentació local, augmentant-ne la probabilitat de desaparició.
3. La localització de les fonts d'informació, que esdevé un problema important degut a la manca d'inventaris que continguin la documentació custodiada a cada un dels arxius catalans.
4. Per últim, la comparabilitat de les fonts. Aquest és un problema important en el moment d'analitzar l'evolució d'una població al llarg del temps, i precisament un dels motius bàsics pels quals s'ha optat per la divisió de la investigació en dos blocs temporals diferents.

En el cas que ens ocupa, el principal problema al que ha hagut de fer front aquesta investigació, a nivell metodològic, és fruit de la proposta per part de l'Ajuntament de Vilassar de Mar d'ampliar els anys d'estudi. Com ja hem comentat, la memòria que es va presentar per accedir a la beca cobria el creixement demogràfic al municipi des de la dècada dels setanta. El jurat va considerar interessant tirar enrere trenta anys més, situant l'inici temporal de l'estudi al començament de la postguerra. Aquesta sol·licitud no suposava només doblar pràcticament els anys, amb els efectes conseqüents en la planificació temporal de la investigació, sinó que generava un enorme problema en referència a les dades disponibles. En aquest sentit, la composició per sexe i edat de la població de Vilassar de Mar, indispensable per l'anàlisi demogràfic, no està informatitzada en els Censos de població dels anys 1940, 1950, 1960 i 1970. Pel primer d'aquests censos tan sols es disposa de les dades pels municipis majors de 20.000 habitants, mentre que pel de l'any 1950, el llindar baixa fins als 10.000 habitants. Pels dos darrers censos només apareixen informatitzades les dades per sexe i edat dels municipis majors de 50.000 habitants. Així doncs, només amb els totals de població es feia impossible realitzar un anàlisi demogràfic en condicions.

Una alternativa per solucionar aquest problema era realitzar l'anàlisi demogràfic a partir de les dades del Padró Municipal d'Habitants¹. Ara bé, aquesta font de dades es va cremar durant el trasllat de l'arxiu l'any 1963. En no existir còpies ni a l'arxiu del Consell Comarcal del Maresme ni a la Diputació de Barcelona, es va optar per abandonar aquesta via d'estudi. Davant d'aquestes complicacions, l'única opció viable

¹ Per una aproximació a l'evolució històrica del Padró a l'Estat espanyol, és remet al lector al text de García Pérez "El Padrón Municipal de Habitantes: origen, evolución y significado" a *Revista de Historia Contemporánea*, nº7, 2007, disponible a: <http://hispanianova.rediris.es/7/articulos/7a005.pdf>

per a dur a terme un estudi demogràfic mínimament solvent passava per la informatització de les dades del Registre Civil, referents als naixements, defuncions i matrimonis durant els anys 1940-1974. Aquestes dades, juntament amb els totals de població anuals permeten, si més no, una aproximació al creixement del municipi durant aquest període. De 1975 en endavant, les dades sobre el moviment natural de població ja apareixen disponibles a l'Institut d'Estadística de Catalunya. Aquest fet, juntament amb l'existència de les dades dels Censos de Població de 1981, 1991, 2001 i l'Estadística de Població de 1996, han propiciat que s'optés per dividir la investigació en aquests dos ventalls d'anys, que a més, tenen un significat polític important.

Així doncs, pel que fa al primer període temporal, entre abril i juliol de 2009 es va procedir a la informatització dels diferents volums del Registre Civil. Tal i com afirma Jaques Vallin, aquesta font és “un tresor d'informació, (...) una veritable ganga per a la producció d'estadístiques anuals de naixements i defuncions i, conseqüentment, per a la mesura regular de la fecunditat i de la mortalitat” (Vallin, 1995:60-61), a la qual s'hi pot afegir l'estudi de la nupcialitat. La informació recollida dels Registre Civil la podem resumir en el següent quadre.

Quadre 0.1.- Variables informatitzades del Registre Civil.
Vilassar de Mar, 1940-1974

a) Naixements

Sobre un total de 2.270 naixements, s'informatitzen les següents variables:

- * Data de naixement
- * Sexe
- * Data de naixement del pare i de la mare (obtenint a partir d'aquesta variable les edats concretes dels progenitors en el moment del naixement del fill o filla, i la generació a la que pertanyen tant el pare com la mare)
- * Número de fill i anys de matrimoni (informació només disponible fins al 1958)
- * Si és legítim o natural
- * Municipi de naixement del pare i de la mare (agrupant-les posteriorment en províncies, per tal d'aprofundir en l'anàlisi sobre els orígens dels progenitors)

b) Defuncions

De cada una de les 1.677 defuncions es recull la següent informació:

- * Data de la defunció
- * Sexe
- * Data de naixement (obtenint a partir d'aquesta variable l'edat concreta en el moment de la defunció, i la generació a la que pertanyia)
- * Província de naixement
- * Nombre de fills totals i quants segueixen en vida (informació només disponible fins al 1961)
- * Causa de la defunció (procedint posteriorment a agrupar-les seguint la codificació de la Classificació estadística internacional de malalties i altres problemes de salut)

c) Matrimonis

Dels 832 matrimonis celebrats a Vilassar de Mar durant aquest període s'ha obtingut la següent informació:

- * Data del matrimoni
 - * Data de naixement dels cònjuges (obtenint a partir d'aquesta variable les edats concretes de tots dos en el moment del matrimoni, i la generació a la qual pertanyen)
 - * Estat Civil
 - * Municipi de naixement dels cònjuges (agrupant-les posteriorment en províncies)
 - * Municipi de residència, previ al casament, dels cònjuges
 - * Municipi on fixen la nova residència (i que ha servit com a variable de filtre en l'anàlisi)
-

D'altra banda, l'estudi demogràfic corresponent al segon període es basa en l'anàlisi de nombrosos indicadors elaborats a partir de diverses fonts estadístiques.

Aquestes són:

- Padró Municipal d'Habitants, que tal i com recull l'Institut d'Estadística de Catalunya, presenta diferents dates de referència:

- * 1975: padró municipal d'habitants amb data de referència 31 de desembre.
- * 1976 a 1979: rectificacions padronals amb data de referència 31 de desembre.
- * 1981: padró municipal d'habitants amb data de referència 1 de març.
- * 1982 a 1985: rectificacions padronals amb data de referència 31 de març.
- * 1986: padró municipal d'habitants amb data de referència 1 d'abril.
- * 1987 a 1990: rectificacions padronals amb data de referència 1 de gener.
- * 1991: padró municipal d'habitants amb data de referència 1 de març.
- * 1992 a 1995: rectificacions padronals amb data de referència 1 de gener.
- * 1996: padró municipal d'habitants amb data de referència 1 de maig.
- * 1998 en endavant: padró continu amb data de referència 1 de gener.

- Cens de Població de 1981, amb data de referència 1 de març.

- Cens de Població de 1991, amb data de referència 1 de març.

- Cens de Població de 2001, amb data de referència 1 de novembre, i que no tenen caràcter de xifres oficials de població.

- Estadística de Població de 1996, amb data de referència 1 de maig.

- Moviment Natural de la Població (Idescat), de 1975 a 2007.

- Centre d'Estudis Demogràfics, del qual s'obté la informació sobre:

- * *Censo de la Población de España*, segons el recompte verificat el 25 de desembre de 1860.
- * *Censo de la Población de España*, segons l'empadronament fet el 31 de desembre de 1877. Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico de Madrid.

- Estadística de Variacions Residencials pel període 1988-2007. Instituto Nacional de Estadística.

- Registre de Planejament Urbanístic. Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Generalitat de Catalunya.

- Estadístiques del Departament de Medi Ambient i Habitatge. Generalitat de Catalunya.

Metodologia qualitativa

La percepció de les migracions ha estat sempre un factor clau en l'anàlisi de la demografia a nivell local. Els veïns, com a grup social, creen imatges generalitzades que actuen com a material per al raonament, els sentiments o les accions en front els nousvinguts. És tant important analitzar les característiques més numèriques del procés migratori com l'impacte d'aquest en la col·lectivitat. Amb els tres grups de discussió, dividits per edat, s'ha volgut copsar quina visió tenen els ciutadans de Vilassar de Mar davant els principals processos immigratoris que ha viscut el poble durant els anys d'estudi. Així, el primer grup de discussió estava format per habitants del municipi que tenien, en el moment de la realització de la dinàmica, entre 25 i 40 anys. El segon grup recollia l'opinió de ciutadans que es trobaven en la franja d'edat de 41 a 64 anys, mentre que el darrer estava format per veïns i veïnes majors de 64 anys.

Per realitzar aquest anàlisi s'han emprat dues eines fonamentals de l'anàlisi de grups (Martí i Rebollo, 2007). La primera d'aquestes eines és la tradicional anàlisi de causa-conseqüència dels dos fenòmens immigratoris estudiats. Amb aquesta tècnica s'intenta maximitzar el volum d'informació aportada pels participants de manera que es tingui en compte el procés migratori com a fet dinàmic. En altres paraules, amb la utilització d'una eina que recalca el procés dinàmic del fenomen migratori, els participants poden seguir els passos d'aquest procés i oferir informació de totes les etapes.

La segona eina que s'ha utilitzat és l'anomenada anàlisi DAFO. Es tracta d'una de les eines bàsiques de diagnòstic de fenòmens en el context de debats grupals. L'objectiu és que els components del grup arribin a generar acords en aquelles temàtiques tractades, de manera que el grup treballi en funció de quatre eixos. Aquests són els que li donen nom a la tècnica: Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats. Apareixen a nivell de present les debilitats i fortaleses en les que s'emmarca la situació actual del fenomen estudiat. Buscant idees de futur, l'anàlisi es centra en les amenaces i les oportunitats. Podem observar, doncs, que l'anàlisi DAFO pretén estructurar les idees del grup per facilitar l'acord i, a la vegada, ampliar el màxim possible la visió dels participants. En tot moment el grup pot observar quins aspectes es situen en el quadre DAFO, de manera que es crea interrelació entre les aportacions i debat.

D'altra banda, cal assenyalar que l'anàlisi del discurs és una pràctica interdisciplinària i amb una enorme amplitud de mètodes. En el marc de les dinàmiques de grup, interessa especialment en la legitimació d'aquest discurs. És a dir, en un context socialment ambigu i poc definit, els participants donen prioritat a la legitimació buscant acords dins del grup. Les persones participants poden deduir, mitjançant signes que van apareixent progressivament, quins són els arguments que generen menys controvèrsia. D'aquesta manera "es tendeix a parlar en grup de manera hipercorrecta, d'allò políticament correcte o aquelles idees dominants" (Callejo, 2001:47). Cal destacar que quan en un grup es perceben resistències importants, comença el seu declivi com a grup de discussió per passar a ser faccions confrontades davant del moderador. Ens interessa, per tant, aquell discurs acceptat que, lluny de crear controvèrsia, actua com a referent legitimador de les accions del grup. Aquelles opinions socialment acceptades com a "veritats" que serviran als individus per crear els fonaments de la seva percepció i de les seves accions.

En el següent quadre hi ha resumit els principals aspectes de les dinàmiques que s'han dut a terme:

Quadre 0.2.- Aspectes destacats de les dinàmiques de grup

Organització	Realització de les dinàmiques	17,18 i 19 de febrer de 2010
	Temps	Duració de les dinàmiques 1h45min
	Espai i infraestructura	Biblioteca municipal Ernest Lluch i Martín Sala aïllada, participants asseguts en una sola taula - únic centre
Participants	Diversitat sociodemogràfica	Grups de 6-9 persones Majoria homes
		No es valoren altres variables socioeconòmiques fora de l'edat
	Diversitat de posicionaments	Participació d'un representant de l'"Associació de Daimieleños de Vilassar de Mar i comarca" Participació de protagonistes de les immigracions No participació de representants públics ni de partits polítics Alt percentatge d'acord
Enquadrament	Objectius de la sessió	1. Anàlisi percepció immigració anys 60-70 i 90 2. Estructuració característiques dels processos immigratoris 3. Anàlisi causes-conseqüències immigració 4. DAFO

	Intervenció de ponents	Intervenció sense monopolització d'opinions Facilitat d'interacció entre els participants
Dinàmica de grup	Valoració de la tasca	Alt interès degut a la no creació de subgrups Alt interès degut a la similitud d'opinions Alt interès degut a la autorreflexió prèvia
	Temps de debat	1h 30min aproximadament per grup
	Dinàmica de debat	S'arriba al procés de col·lapse d'idees
Resultats	Relacionals	No es crea conflicte entre els participants
	Satisfacció	Bona valoració dels participants respecte l'activitat

No voldríem finalitzar aquest apartat sobre la metodologia sense fer esment de la importància del paper de l'observador en els grups de discussió (Martí, 2006). Resulta indiscutible que la introducció d'un subjecte extern que disposa de certa autoritat sobre el grup pot condicionar la creació del discurs. La figura del moderador apareix com a element que pot arribar a distorsionar les opinions dels individus. En aquest sentit, és àmpliament acceptat que la simple mirada canvia la realitat social que pretenem investigar. Ara bé, les dinàmiques de grup són possiblement el millor mecanisme per a superar aquesta limitació. La no introducció d'unes regles d'acció en el grup fomenta la derivació del centre d'atenció del moderador cap al grup. Els individus tendeixen a buscar l'acceptació del grup per sobre de la d'un individu que intervé només per fomentar la participació. Així doncs, és indiscutible que l'existència d'una figura externa condiona la dinàmica grupal, però aquesta intervenció actua en major mesura per facilitar l'elaboració ordenada de discurs.

BLOC 1

1940-74: El creixement del municipi durant la dictadura

Vista de la carretera nacional a l'alçada de l'antic Casino, ja en plena època franquista.

1.1.- Introducció

El final de la Guerra Civil espanyola suposa, a nivell demogràfic, un cop important per a moltes de les localitats del Maresme, i Vilassar de Mar no n'és cap excepció. Així, entre 1936 i 1940 el municipi perd un total de 134 habitants, fet que suposa un descens del 3,4% de la població. (Iglesies, 1971:160) En l'explicació d'aquest descens s'han de tenir en compte tant les defuncions dels vilassarencs que van participar al front com aquells i aquelles que un cop acabat el conflicte es van veure forçats a exiliar-se. Tot i que el període bèl·lic no entra dins del marc temporal de l'estudi, resulta significatiu l'aparició de difunts durant la Guerra Civil al Registre Civil fins molts anys després. En aquest sentit, tal i com s'observa a la taula, des de 1940 fins a 1969 apareixen fins a 22 persones que van perdre la vida en el conflicte, i que la seva mort no es va registrar fins al cap de molts anys².

Taula 1.1.- Habitants de Vilassar de Mar difunts durant la Guerra Civil, segons any del registre de la defunció i causa

Data de defunció	Any de registre	Causa de la defunció
19/01/1937	1940	Víctima dels republicans
12/03/1937	1942	No s'indica. Capità a bord del vapor espanyol "Ramon Alonso"
27/04/1937	1941	Desaparició durant la Guerra Civil a Barbastro (Huesca)
15/05/1937	1950	Acció de guerra. Ferides al front de Huesca
25/08/1937	1940	Ferides de guerra. Acció de guerra a Puebla de Albortón (Zaragoza)
27/09/1937	1950	Acció de guerra. Ferides i mort a l'Hospital Provincial de Puebla de Híjar (Teruel)
07/10/1937	1948	Acció de guerra. Enterrat al cementiri de Madrid
14/10/1937	1969	Acció de guerra. Mort a Boltaña (Huesca)
05/04/1938	1942	Acció de guerra a Isona (Lleida)
27/05/1938	1944	Acció de guerra. Mort en campanya a Balaguer (Lleida)
28/07/1938	1940	Desaparició durant la Guerra Civil al poble de Pinyell (Tarragona)
06/08/1938	1942	Acció de guerra. Desaparició a la Batalla de l'Ebre
11/08/1938	1953	Acció de guerra. Ferides rebudes a la Batalla de l'Ebre
16/08/1938	1942	Acció de guerra. Mort per les ferides rebudes a Sierra
16/10/1938	1946	Acció de guerra. Tifoidea amb col·lapse cardíac
28/10/1938	1940	Desaparició durant la Guerra Civil al front de Balaguer (Lleida)
22/11/1938	1955	Acció de guerra. Ferides rebudes al front de la Serra de Pàndols (Batalla de l'Ebre)
25/12/1938	1940	Ferides de guerra. Enterrat a Montrepòs (Lleida)
30/12/1938	1941	Ferides de guerra. Durant la Guerra Civil a Ulldemolins (Tarragona)
12/01/1939	1950	Acció de guerra. Ferides al front de Ponts (Lleida)
18/01/1939	1946	Acció de guerra. Ferides per bombardeig
18/01/1939	1952	Acció de guerra. Ferides rebudes al front de Balaguer (Lleida)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

² Pels temes relatius a la implicació d'habitants de Vilassar de Mar en la Guerra Civil espanyola resulta molt recomanable la lectura del llibre d'en Francesc-Xavier Ramon i Pera *Vilassar de Mar (1936-1939), una història que no s'ha d'oblidar, però que no s'ha de repetir*. Ed. Oikos-Tau, Vilassar de Mar, 1998.

Un cop finalitzada la Guerra Civil, s'enceta un període de retorn a la normalitat, tot i que l'Estat espanyol parteix d'una situació d'endarreriment important. Tal i com estableix Julio Pérez Díaz, ens trobem davant d'un "Estat empobrit, després de la guerra, inexpert, aïllat internacionalment i regit per una política econòmica desastrosa, que trigarà molt temps a tenir un protagonisme clar en la salut i el benestar dels espanyols. Encara que el discurs oficial sigui familiarista, protector i natalista, la sanitat maternofamiliar encara trigarà molt en desenvolupar-se." No obstant, "malgrat tots aquests contratemps, la població espanyola se sobreposa amb una rapidesa sorprenent a l'efecte de la guerra sobre la mortalitat ordinària, millorant especialment la dels més petits. Noves tecnologies mèdiques i farmacèutiques, de molt baix cost, es tornen accessibles en els anys quaranta i cinquanta. En aquesta última dècada la penicil·lina i altres antibiòtics comencen a ser produïts per fabricants nacionals, i s'emprenen les primeres campanyes importants de vacunació infantil." (Pérez Díaz, 2002:70-71)

Passats els primers anys, a nivell comarcal ens trobem davant d'una situació de creixement del sector industrial, que requereix cada cop més mà d'obra. Al llarg del període analitzat és quan es produeixen les migracions més importants provinents de les regions més agrícoles de l'Estat, i el Maresme es converteix en un dels principals centres d'atracció d'aquesta mà d'obra, fet que suposa un creixement molt important de la població. A més, també és durant aquesta època que la comarca esdevé una destinació turística de referència, ja que continua amb la tendència iniciada anys abans al llarg de la Costa Brava (Iglesies, 1971). Tot plegat suposa un canvi significatiu en la fisonomia dels municipis, ja que provoca importants transformacions urbanes.

No obstant, no tots els municipis creixen amb la mateixa intensitat durant els 35 anys que cobreixen aquest període. Així, l'any 1940 Vilassar de Mar era el vuitè poble amb més habitants del Maresme, mentre que l'any 1975 n'és el desè, passant-li per davant Pineda de Mar i Tordera. Aquest fet suposa un descens significatiu del pes del municipi al conjunt de la comarca, ja que si bé l'inici del període els habitants de Vilassar de Mar suposaven un 3,82% del total del Maresme, aquest percentatge baixa per sota del 3% l'any 1975. Tal i com ja hem comentat anteriorment, el creixement del municipi es concentra principalment als darrers trenta anys, fet que no resulta estrany que durant aquesta primera etapa les xifres mostrin un augment moderat de població.

Taula 1.2.- Totals de població dels 30 municipis del Maresme, segons grandària.
Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1940 i 1975.

1940		1975	
Municipi	Població	Municipi	Població
Mataró	29920	1 Mataró	92143
Calella	7956	2 Premià de Mar	16534
Arenys de Mar	5475	3 Masnou, el	12275
Masnou, el	4970	4 Pineda de Mar	10639
Malgrat de Mar	4582	5 Malgrat de Mar	10544
Canet de Mar	4340	6 Arenys de Mar	10193
Premià de Mar	3855	7 Calella	10088
Vilassar de Mar	3807	8 Canet de Mar	7481
Tordera	3336	9 Tordera	7015
Vilassar de Dalt	3244	10 Vilassar de Mar	6893
Argentona	3064	11 Montgat	6167
Arenys de Munt	3004	12 Vilassar de Dalt	5468
Pineda de Mar	3004	13 Argentona	5010
Montgat	2411	14 Premià de Dalt	4405
Tiana	1822	15 Arenys de Munt	4256
Sant Pol de Mar	1613	16 Sant Andreu de Llavaneres	2737
Sant Andreu de Llavaneres	1609	17 Tiana	2737
Alella	1542	18 Alella	2652
Teià	1426	19 Palafolls	2548
Palafolls	1174	20 Sant Pol de Mar	2132
Cabrera de Mar	1152	21 Teià	1977
Premià de Dalt	1125	22 Cabrera de Mar	1527
Sant Vicenç de Montalt	959	23 Caldes d'Estrac	1109
Dosrius	862	24 Sant Vicenç de Montalt	1027
Cabrils	826	25 Cabrils	1003
Caldes d'Estrac	806	26 Dosrius	742
Sant Iscle de Vallalta	664	27 Sant Cebrià de Vallalta	552
Santa Susanna	490	28 Santa Susanna	529
Sant Cebrià de Vallalta	401	29 Sant Iscle de Vallalta	508
Òrrius	210	30 Òrrius	221
Maresme	99649	Maresme	231112
Catalunya	2890974	Catalunya	5663135

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i Centre d'Estudis Demogràfics

Si ens fixem en els creixements totals i relatius dels 30 municipis del Maresme, podem observar com tots ells augmenten la població durant el període 1940-75, amb les úniques excepcions de Dosrius i Sant Iscle de Vallalta. Al llarg d'aquests 35 anys, Vilassar de Mar creix en poc més de 3.000 persones, fet que es tradueix en un creixement relatiu del 81,06%. Els forts augments de població que experimenten alguns dels municipis veïns, com Mataró o Premià de Mar, que multipliquen la seva població per 3 i per 4 respectivament, ens fan entendre que aquests van ser els

destins principals de les migracions espanyoles durant aquesta època. Com veurem més endavant, Vilassar de Mar comença a rebre els contingents més elevats d'immigrants a principis dels anys 70, per això a meitat de la dècada encara no es reflexa el fort creixement que experimentarà el municipi. Així, l'augment de població de Vilassar de Mar durant aquest període, que podem qualificar com a moderat si es posa en relació amb el de la resta de municipis, suposa el 2,35% del creixement total del Maresme.

Taula 1.3.- Creixements totals i relatius de població dels 30 municipis del Maresme, segons importància. *Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1940 i 1975.*

Creixement total 1940-1975		Creixement relatiu 1940-1975	
Municipi	Població	Municipi	%
Mataró	62223	1 Premià de Mar	328,90
Premià de Mar	12679	2 Premià de Dalt	291,56
Pineda de Mar	7635	3 Pineda de Mar	254,16
Masnou, el	7305	4 Mataró	207,96
Malgrat de Mar	5962	5 Montgat	155,79
Arenys de Mar	4718	6 Masnou, el	146,98
Montgat	3756	7 Malgrat de Mar	130,12
Tordera	3679	8 Palafolls	117,04
Premià de Dalt	3280	9 Tordera	110,28
Canet de Mar	3141	10 Arenys de Mar	86,17
Vilassar de Mar	3086	11 Vilassar de Mar	81,06
Vilassar de Dalt	2224	12 Canet de Mar	72,37
Calella	2132	13 Alella	71,98
Argentona	1946	14 Sant Andreu de Llavaneres	70,11
Palafolls	1374	15 Vilassar de Dalt	68,56
Arenys de Munt	1252	16 Argentona	63,51
Sant Andreu de Llavaneres	1128	17 Tiana	50,22
Alella	1110	18 Arenys de Munt	41,68
Tiana	915	19 Teià	38,64
Teià	551	20 Sant Cebrià de Vallalta	37,66
Sant Pol de Mar	519	21 Caldes d'Estrac	37,59
Cabrera de Mar	375	22 Cabrera de Mar	32,55
Caldes d'Estrac	303	23 Sant Pol de Mar	32,18
Cabrils	177	24 Calella	26,80
Sant Cebrià de Vallalta	151	25 Cabrils	21,43
Sant Vicenç de Montalt	68	26 Santa Susanna	7,96
Santa Susanna	39	27 Sant Vicenç de Montalt	7,09
Òrrius	11	28 Òrrius	5,24
Dosrius	-120	29 Dosrius	-13,92
Sant Iscle de Vallalta	-156	30 Sant Iscle de Vallalta	-23,49
Maresme	131463	Maresme	131,93
Catalunya	2772161	Catalunya	95,89

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i del Centre d'Estudis Demogràfics

1.2.- Evolució dels naixements al municipi

A nivell històric, ens trobem davant d'un escenari força canviant, ja que la fecunditat a l'Estat espanyol es caracteritza per un descens continuat des de principis de segle XX. És a dir, el nombre de fills per dona, que s'expressa a partir dels nivells de fecunditat, no para de disminuir al llarg dels anys, mentre que es produeix també a la vegada un descens de la infecunditat. Tot i semblar contradictori, es tracta de dos indicadors demogràfics que no són complementaris, ja que resulta plenament compatible el descens del nombre de fills per dona amb una reducció de la proporció de dones que no tenen cap fill al llarg de la seva vida. En aquest sentit, a principis del segle passat més del 10% de les dones finalitzava el seu cicle fecund sense haver arribat a casar-se (Pérez Díaz, 2002:116). Aquesta situació es modifica amb els anys, generalitzant-se entre les dones el fet de ser mares. D'altra banda, es produeix un descens de la mortalitat en els nadons, fet que propicia una millora en l'eficiència reproductiva que no s'havia produït mai abans. En altres paraules, anys enrere, la majoria dels nascuts morien sense arribar a edats adultes, fet que feia necessari tenir un nombre elevat de fills per assegurar-se la continuïtat. A aquesta mortalitat ordinària se l'hi ha de sumar les conseqüències a nivell de sobremortalitat causades per epidèmies, fam o guerres (MacInnes i Pérez Díaz, 2008). D'aquesta manera, bona part de les dones invertien pràcticament la totalitat de la seva vida adulta entre embarassos, lactàncies i criances dels nadons que sobreviuen al part.

Les millores sanitàries, que expliquen bona part dels canvis ocorreguts a nivell demogràfic en el darrer segle, han tingut certs efectes en la fecunditat de les dones. En aquest sentit, "de generacions que perdien la meitat dels seus efectius abans dels deu anys (com les espanyoles del segle XIX), hem passat a generacions com les nascudes als anys seixanta a Espanya, en les que els supervivents seguiran sent més de la meitat fins que hagin sobrepassat els noranta anys." (Pérez Díaz, 2000:6) Així doncs, resulta coherent que, davant d'una confluència entre la generalització de les dones que són mares i la reducció de la mortalitat infantil, resultin innecessaris els nivells tan elevats de fecunditat que presentava l'Estat espanyol al inici del segle XX.

No obstant, les pautes de fecunditat d'una població no es redueixen només a una qüestió d'eficiència reproductiva, sinó que intervenen en elles un gran nombre de factors (Vinuesa (ed.), 1994:114-116) que incideixen no tan sols en el nombre de fills que tindrà una dona al llarg de la seva vida, sinó fins i tot la seva distribució temporal. Tots aquests factors els podem dividir, a grans trets, en dos grups: d'una banda, els factors biològics, que en bona part són previs a la decisió que prenen les persones en

relació amb la regulació de la fecunditat; i de l'altra, factors econòmics i socioculturals, que tenen una relació directa amb les actituds que prenen els individus davant la fecunditat.

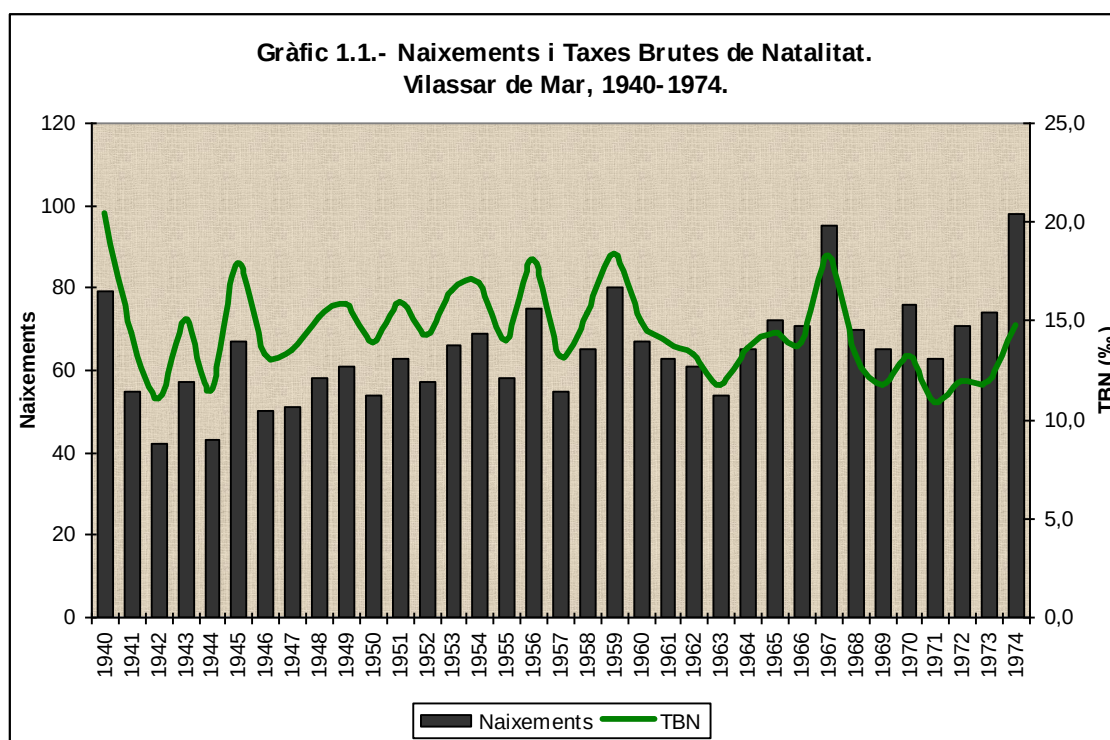
Pel que fa als factors biològics, entren en joc diferents variables relacionades amb la fertilitat. D'aquests en podem destacar els següents:

- L'edat que determina el període fèril, el començament del qual el podríem situar generalment entre els 12 i els 16 anys, i final, novament imprecís, al voltant dels 50 anys. Així doncs, l'edat acaba marcant diferents predisposicions de l'organisme per a la procreació.
- L'esterilitat natural permanent o deguda a malalties.
- La infecunditat que es produeix en els anomenats 'temps morts' entre parts, bàsicament en relació amb la lactància.

Existeixen altres factors de caire biològic que intervenen sobre la fecunditat, entre els que cal destacar els avortaments naturals, la morbiditat o les defuncions de les dones en edat fèril. No obstant, molts d'aquests casos es poden associar generalment a causes socioeconòmiques com la malnutrició, les mancances en l'assistència sanitària o la manca d'higiene.

D'altra banda, els factors socioculturals i econòmics influeixen en bona part en el comportament de les parelles a l'hora de prendre decisions en relació a la procreació. En aquest sentit, aquests factors no es limiten simplement al càlcul referent als costos, tant econòmics com d'oportunitat, que comporta el fet de tenir un fill, sinó que hi intervenen elements de la societat on es viu. Així, alguns dels factors més rellevants que influeixen sobre la fecunditat són: la normativa legal sobre l'ús d'anticonceptius i l'avortament; les pautes sobre l'edat de contraure matrimoni o d'anar a viure amb la parella, que conduiran a una menor fecunditat com més s'endarrereixi; les campanyes posades en marxa per les institucions públiques en favor o en contra de la natalitat; les creences religioses, que per norma general es situen en un pla pronatalista i defensores de la moral tradicional; o la consideració social sobre el paper de la dona, més o menys reduït a la maternitat i a la família. Tots aquests factors acaben tenint un pes prou significatiu en les decisions sobre la fecunditat que prenen els individus, ja que diferents configuracions d'aquests factors donen lloc a diverses pautes de fecunditat.

Les dades sobre naixements que apareixen al Registre Civil de Vilassar de Mar³ al llarg del període 1940-1974 ens permeten observar algunes tendències referents a la natalitat del municipi, tot i que al no tenir les dades sobre l'estructura de població, els indicadors que es mostren a continuació, s'han de prendre amb cautela. Pel que fa a l'evolució anual dels naixements al municipi, observem en el gràfic com, tot i iniciar el període amb un total de 79 naixements, xifra notablement elevada i influenciada molt probablement per les relacions reeixides al final del conflicte, el pes de la postguerra es deixa sentir en els següents anys, produint-se un descens significatiu fins arribar al mínim de 42 naixements l'any 1942. De fet, tot i la incipient recuperació iniciada a partir de 1945, no serà fins a finals de la dècada dels cinquanta que es recupera el nivell de naixements de 1940. A partir dels anys seixanta, els naixements es mantenen entre els 60 i els 75 anuals, amb l'excepció dels 95 l'any 1967 i els 98 del darrer any del període, que marca el màxim de la sèrie i que suposa, com veurem més endavant, el punt d'inflexió cap a l'augment en el nombre de naixements al municipi.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil i Bas (1987)

³ Per dur a terme els següents gràfics i taules només s'han tingut en compte els naixements registrats que presentaven els pares com a residents a Vilassar de Mar. Ara bé, el Registre Civil recull fins a 1974 els fenòmens demogràfics en el lloc on succeeixen. És a dir, aquells naixements, defuncions o matrimonis de residents de Vilassar de Mar que es produïssin en qualsevol altre territori no apareixen en aquest primer apartat. Aquesta és doncs una limitació important que s'ha de tenir en compte en tot moment, ja que pot tergiversar les dades que es presenten al llarg d'aquest primer capítol.

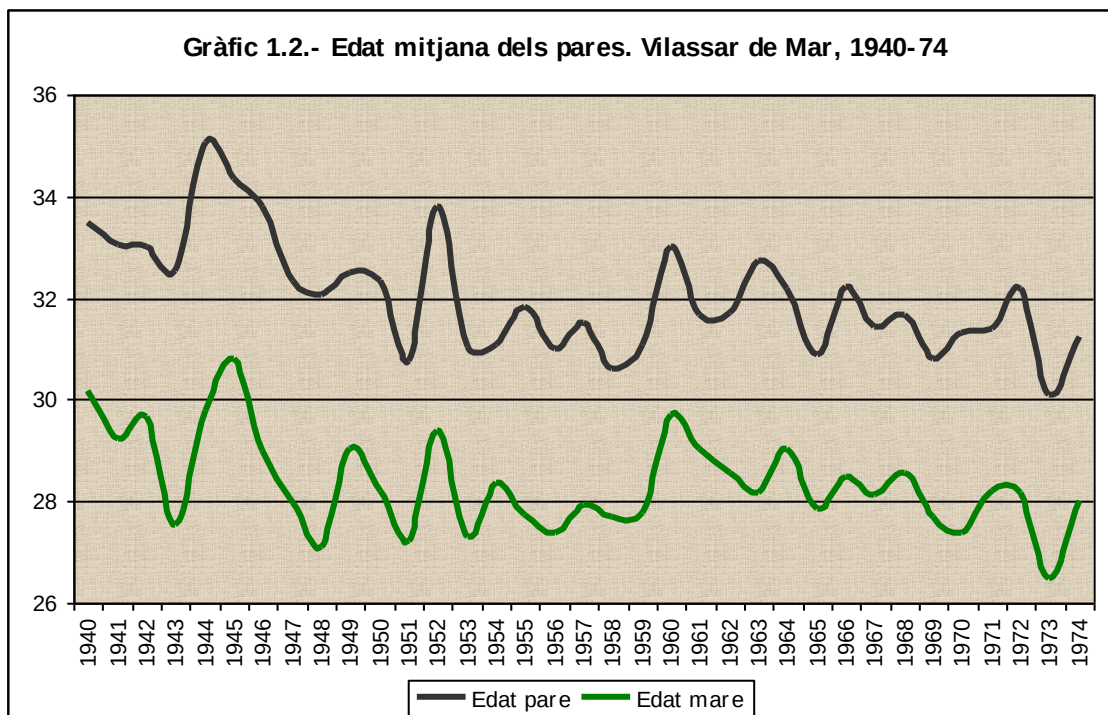
L'evolució que segueixen els naixements al municipi correlacionen força amb les taxes brutes de natalitat que presenta Vilassar de Mar durant aquest període, sobretot els primers anys⁴. Tal i com s'observa al gràfic, la taxa més elevada la trobem l'any 1940, amb més de vint naixements per cada 1.000 habitants, baixant considerablement els dos anys següents fins als 11,05 naixements. Des de l'any 1945 fins a finals de la dècada dels cinquanta, la taxa fluctua entre els 13 i els 18 naixements, assolint l'any 1959 la segona taxa més elevada del període, 18,37‰. A partir d'aquest any s'inicia un període de descens per sota dels 15 naixements (amb l'única excepció del repunt que es produeix l'any 1967, coincidint amb l'augment de naixements que experimenta Vilassar de Mar aquell mateix any) assolint el menor registre l'any 1971, amb poc més de 10 naixements per cada 1.000 habitants, gairebé la meitat que a l'inici del període.

Resulta difícil valorar el descens en la taxa bruta de natalitat que experimenta Vilassar de Mar durant aquests anys, i més tenint en compte que no disposem de les dades sobre l'estructura de la població. No obstant, una explicació plausible a la combinació d'un augment dels naixements al municipi i un descens de la taxa bruta de natalitat la trobaríem en què l'augment de la població a Vilassar de Mar resulta de la conjunció d'una entrada d'immigrants joves que ajuden a fer créixer el nombre de naixements durant el període i d'un augment de la població en aquells trams d'edat (tant infants com gent gran) que no són susceptibles de participar en el fenomen demogràfic de la natalitat. En aquest sentit, les dades sobre l'origen dels pares ens permeten observar com al llarg dels anys s'ha anat produint una forta diversificació d'aquests, com a conseqüència de l'arribada al municipi d'immigrants provinents, majoritàriament, de les regions rurals de l'Estat espanyol.

Les edats mitjanes en el moment del naixement ens permeten observar com es va produint un avançament important en l'edat dels pares, ja que en el cas de les mares, l'edat mitjana baixa 2,17 anys al llarg del període, mentre que pels pares l'edat mitjana descendeix 2,25 anys. No obstant, és molt probable que aquestes dades estiguin força condicionades per la Guerra Civil, ja que va significar en molts casos un ajornament del matrimoni i, conseqüentment, de la maternitat durant el conflicte. D'altra banda, resulta destacable que l'evolució que segueixen les dues edats mitjanes és

⁴ La Taxa Bruta de Natalitat s'obté dividint el nombre de fills pel total de població i multiplicant el resultat per mil. Es tracta doncs d'un indicador que on no tota la població del denominador té la capacitat de veure's implicada en el fenomen expressat en el numerador, ja que s'hi tenen en compte tant infants com gent gran. És degut a aquesta circumstància que aquesta taxa, juntament amb la Taxa Bruta de Nupcialitat que s'analitzarà al llarg del present capítol, són considerades taxes de segona categoria, i els resultats s'han de prendre amb molta cura.

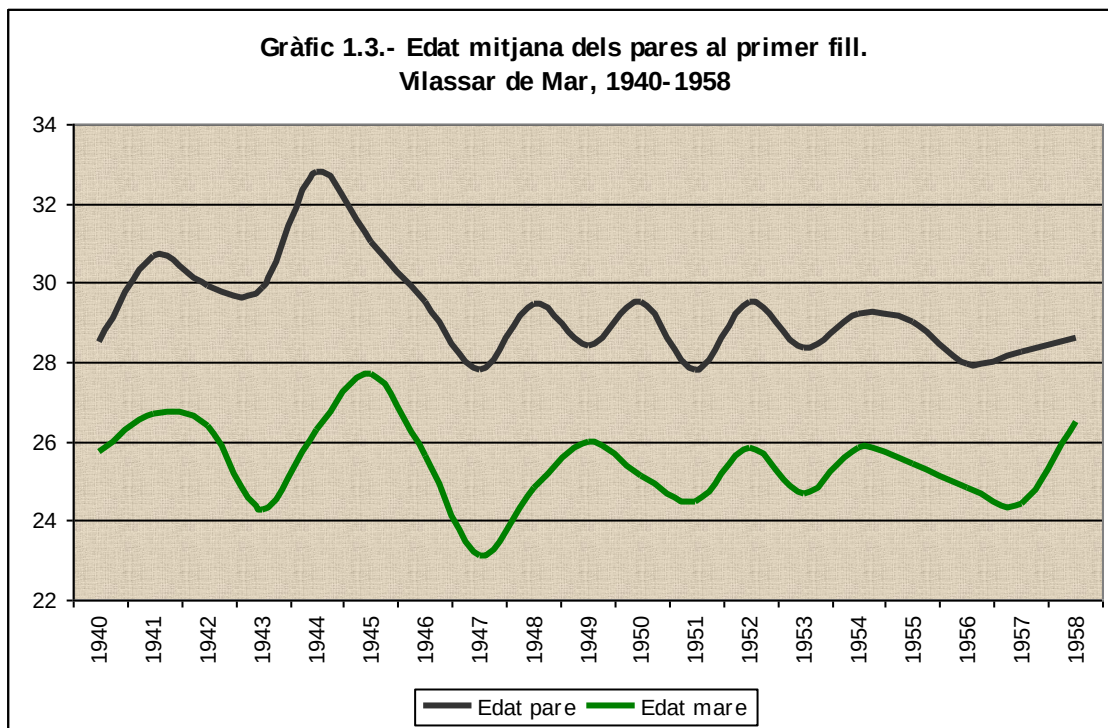
pràcticament paral·lela, sent sempre superior l'edat mitjana dels pares a les de les mares. Aquestes diferències es mouen entre els 5,28 anys del 1944 i els 2,64 anys del 1961, tot i que en la majoria del període les diferències apareixen al voltant dels tres i quatre anys. Resulta realment curiosa aquesta tendència a la baixa de les edats mitjanes, ja que com veurem en el següent capítol, a partir de mitjans dels anys setanta es produirà una situació clarament a la inversa, endarrerint-se significativament l'edat de la maternitat.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

D'altra banda, els llibres del Registre Civil referents als naixements recullen, fins l'any 1958, el nombre d'anys de matrimoni de la parella en el moment del naixement i els fills que s'havien tingut amb anterioritat, si era el cas. D'aquesta manera, si només tenim en compte les edats mitjanes dels pares al primer fill, observem com aquestes baixen significativament. En el cas de les mares, aquestes fluctuen entre els 27,78 anys del 1945 i els 23,11 anys del 1947, mantenint-se pràcticament en tot el període al voltant dels 24 i 26 anys. Pel que fa als pares, segueixen presentant una edat mitjana superior a les dones, presentant força variació al llarg dels sis primers anys (arribant al màxim el 1944) i movent-se entre els 28 i els 29 anys i mig des de 1947 en endavant. No obstant, cal destacar que aquestes dades apareixen molt influenciades pels pocs casos que s'analitzen (469 naixements del primer fill en 19 anys). En aquest sentit, cal destacar que les edats dels pares en néixer el primer fill durant aquest període fluctuen

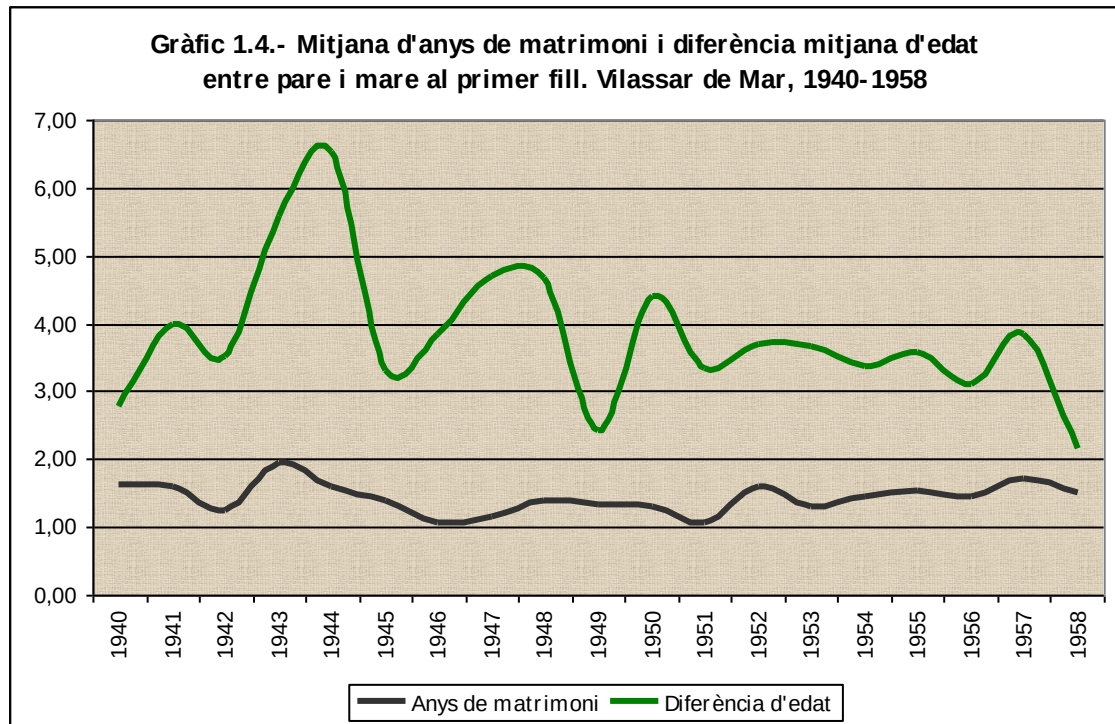
entre 20 i 63 anys i les de les mares de 18 a 43 anys. És per aquest motiu que les dades mitjanes d'edat presenten tanta variabilitat, sobretot en els primers anys del període.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Les diferències entre les edats mitjanes al primer fill entre els dos progenitors queden patents en el gràfic. En aquets sentit, observem una clara tendència a l'alça al començament del període, assolint un màxim de 6 anys i mig de diferència entre l'edat mitjana dels pares i la de les mares l'any 1944. A partir d'aquest moment, les diferències, tot i fluctuar força durant els següents cinc anys, van disminuint fins a situar-se entorn dels 3 i 4 anys, arribant al mínim de 2,15 el darrer any del període. Pel que fa a les dades referents als anys de matrimoni al primer fill, podem observar com es manté força constant, no sobrepasant mai els dos anys de matrimoni de mitjana, amb un màxim d'1,95 l'any 1943 i un mínim d'1,05 anys al 1946. D'altra banda, el Registre Civil també permet discriminar entre els fills legítims i els fills naturals, és a dir, aquells naixements fora del matrimoni. Així, entre 1940 i 1974, el 98,63% dels naixements registrats a Vilassar de Mar són dins del matrimoni, i tan sols l'1,37% restants són considerats naturals. Aquestes dades mostren la influència del franquisme i de la legalitat vigent durant el règim, fortament vinculat a l'església catòlica. Tal i com es veurà posteriorment, els canvis en la legislació i en els sistemes

de valors, es traduirà en un augment molt important dels naixements fora de la figura legal del matrimoni.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Per últim, abans d'entrar en l'anàlisi sobre els orígens dels progenitors, voldríem finalitzar el present apartat amb unes de les poques aproximacions, tot i que molt limitada, que es poden realitzar a l'estudi demogràfic longitudinal a partir de les dades de què disposem. Durant el període 1940-61, el Registre Civil recull la descendència del difunt/a, així com si aquesta encara està viva o bé ja ha mort. En aquest sentit, hem optat per treballar amb les dades sobre les dones el decés de les quals es situa per sobre dels 15 anys. Un cop agrupades per generacions, podem establir la seva descendència mitjana i observar si s'han produït canvis en el cicle de vida.

D'aquesta manera, si només tenim en compte aquelles generacions de dones que presenten més de 20 casos, observem com es va produint un descens continuat en el nombre mitjà de fills. Així, si mentre que per la generació de dones nascudes entre 1856 i 1860, la mitjana de fills es situa en 3,91, aquesta no para de baixar fins a la generació 1891-96, on marca el punt més baix, amb 1,21 fills de mitjana. Per les dones nascudes durant els darrers cinc anys del segle XIX s'observa un augment d'aquest nombre mitjà de fills, que passa als 2,2 per dona.

Taula 1.4.- Nombre de fills per generació de dones, segons moment de la defunció.
Vilassar de Mar, 1940-1961

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	Total	Mitjana
Gen. 1851-55	1	1	2	3	1								8	2,25
Gen. 1856-60	3	2	3	2	3	2	4	1		1	1		22	3,91
Gen. 1861-65	5	3	4	10	3	4	2	2	1				34	3,15
Gen. 1866-70	16	6	7	12	3	9	4	4	1		1		63	2,89
Gen. 1871-75	18	5	19	13	7	5	2	1	1	2	1	1	75	2,69
Gen. 1876-80	20	13	9	13	9	11	1	1	1				78	2,33
Gen. 1881-85	20	4	11	11	6	4		1				1	58	2,10
Gen. 1886-90	12	6	11	2	4	1	1						37	1,65
Gen. 1891-95	13	8	4	1	1	1		1					29	1,21
Gen. 1896-00	7	3	6	4	1	1	2	1					25	2,20
Gen. 1901-05	4	2	4	1	2								13	1,62
Gen. 1906-10	4	1	1	1	1								8	1,25
Gen. 1911-15	1	1	1	1	1								5	2,00
Gen. 1916-20	3	2		1									6	0,83
Gen. 1921-25	5	2		1	1								9	1,00
Gen. 1926-30	3												3	0,00
Gen. 1931-35	3												3	0,00
Gen. 1941-45	1												1	0,00
Gen. 1951-55		1											1	1,00
Total	139	60	82	76	43	38	16	12	4	3	3	2	478	2,32

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Nota: S'han extret de la taula les defuncions de dones menors de 15 anys.

No obstant, repetim que són unes dades molt limitades, ja que les generacions no són complertes, sinó que només es poden tenir en compte les dones que moren entre 1940 i 1961. Per tant, tot i que el descens de la natalitat a principis de segle XX és una dinàmica generalitzada en totes les societats avançades, no es poden extreure grans conclusions de la taula, sinó simplement corroborar lleugerament aquesta tendència en el cicles de vida de les dones del municipi.

1.2.1- La participació de la immigració

En la següent taula⁵ podem observar la importància que la immigració ha tingut en el creixement de Vilassar de Mar, tant pel que fa al total, amb la creixent arribada de població al municipi, com la seva participació en el creixement natural, ja que es va

⁵ Al no fer-se explícit el número de fill al llarg de tota la sèrie temporal, tant la següent matriu d'orígens com els mapes que es presentaran al següent apartat, recullen cada un dels naixements del Registre Civil, per tant, els orígens d'una mateixa parella apareix tants cops com fills tingués al llarg del període. D'altra banda, s'ha optat per agrupar els orígens en les següents categories: Vilassar de Mar, Maresme, província de Barcelona, resta de Catalunya, resta de l'Estat espanyol i estrangers, i també s'han incorporat els orígens desconeguts o il·legibles. S'ha considerat que amb aquesta divisió s'expressa el pes de cada territori en el creixement del municipi.

tractar d'una immigració amb una elevada implicació en l'augment de naixements del municipi. En aquest sentit, dels 2.270 naixements observem com l'origen més comú és Vilassar de Mar, que en el cas dels homes suposa el 44,23% i en el cas de les dones el 37,22%. Una explicació a la diferència entre aquests percentatges la podem trobar en el matrimoni com a factor de mobilitat, ja que presumiblement es fixa la residència en major grau en el municipi d'origen de l'home. D'aquesta manera, resulta lògic observar una major proporció de pares de Vilassar de Mar que tenen fills amb dones originàries del Maresme i de la resta de la província de Barcelona, que no pas a la inversa.

Ara bé, la importància de la immigració per explicar el creixement de Vilassar de Mar es fa patent a l'observar el gran pes que tenen els originaris de la resta de l'Estat espanyol en la natalitat del municipi. En aquest sentit, destaca que la combinació d'orígens més comuna al llarg del període és precisament la dels dos pares provinents d'aquestes regions, ja que 398 naixements presenten els dos progenitors de la resta de l'Estat espanyol. Aquesta combinació d'orígens representa el 17,5% dels naixements del municipi durant els 35 anys del període, mentre que la combinació de pare i mare originaris de Vilassar de Mar representa el 17,3%. Alhora, es tracta del segon origen més freqüent, tant en el cas de les mares, amb un 30,13% dels naixements, com en el cas dels pares, amb poc més del 25,64%. En aquest sentit, tal i com explica Anna Cabré quan analitza les onades immigratòries d'aquesta època al conjunt de Catalunya, "la immigració no sols ha modificat totalment els efectius de la població catalana, sinó també la seva estructura per edats, en un sentit innegablement rejuvenidor". (Cabré, 1991:38) I aquesta afirmació ens permet entendre el gran pes que la immigració ha tingut en el creixement del municipi, ja que es tracta de gent jove que quan s'estableix ajuda a fer augmentar la natalitat del municipi d'acollida. No obstant, la matriu d'orígens també ens mostra que es tracta d'una immigració que no arriba al municipi únicament amb parella, sinó que en molts casos la troben un cop establerts. Així, observem com pràcticament el 40% de les mares provinents de la resta de l'Estat espanyol tenen com a parella un home originari de Catalunya, mentre que a l'inversa passa al voltant del 30%.

Taula 1.5.- Matriu d'orígens dels pares.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Origen mare	Origen pare							Total
	Vilassar de Mar	Maresme	Província de Barcelona	Resta de Catalunya	Resta de l'Estat espanyol	Estranger	Desconegut / il·legible	
Vilassar de Mar	393	196	107	43	99	1	6	845 (37,22)
Maresme	240	44	34	10	26	7		361 (15,90)
Província de Barcelona	133	21	50	19	41		1	265 (11,67)
Resta de Catalunya	41	12	5	15	11			84 (3,70)
Resta de l'Estat espanyol	181	30	42	19	398	7	7	684 (30,13)
Estranger	13	3	2		2			20 (0,88)
Desconegut/il·legible	3	1			5		2	11 (0,48)
Total	1004 (44,23)	307 (13,52)	240 (10,57)	106 (4,67)	582 (25,64)	15 (0,66)	16 (0,70)	2270

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Nota: En els totals s'expressen els percentatges entre parèntesis

D'altra banda, el tercer origen més freqüent tant dels pares com de les mares és el Maresme, que en el cas d'elles suposa gairebé el 16%, mentre que els pares del 13,53% dels nascuts a Vilassar de Mar són originaris d'algun dels 29 municipis restants de la comarca, sent especialment freqüents Mataró, Premià de Mar, Cabrera o Vilassar de Dalt. Pel que fa als originaris de la resta de la província de Barcelona, cal destacar que en ambdós casos els percentatges sobrepassen lleugerament el 10%, tot i que com veurem més endavant, la concentració prové bàsicament de la ciutat de Barcelona, ja que el 60% dels pares i mares originaris de la província ho són de la Ciutat Comtal. Per últim, els orígens corresponents a les províncies de Lleida, Girona i Tarragona, i els d'origen estranger apareixen de forma més residual, ja que en cap cas suposen més del 5% dels orígens dels progenitors.

Les particularitats en el creixement de Catalunya han derivat en el que la doctora Anna Cabré denomina com el 'sistema català de reproducció', i que es concreta en un sistema de reemplaçament de les generacions catalanes que perdura des de la primera meitat del segle XIX fins a l'allau migratori dels anys seixanta del XX. La característica principal és el manteniment d'una baixa fecunditat matrimonial, a la vegada que s'assegura la seva supervivència demogràfica gràcies a la continua aportació de immigrants arribats, en primer lloc, de les àrees rurals catalanes i, posteriorment, d'altres regions progressivament més allunyades. Aquest sistema

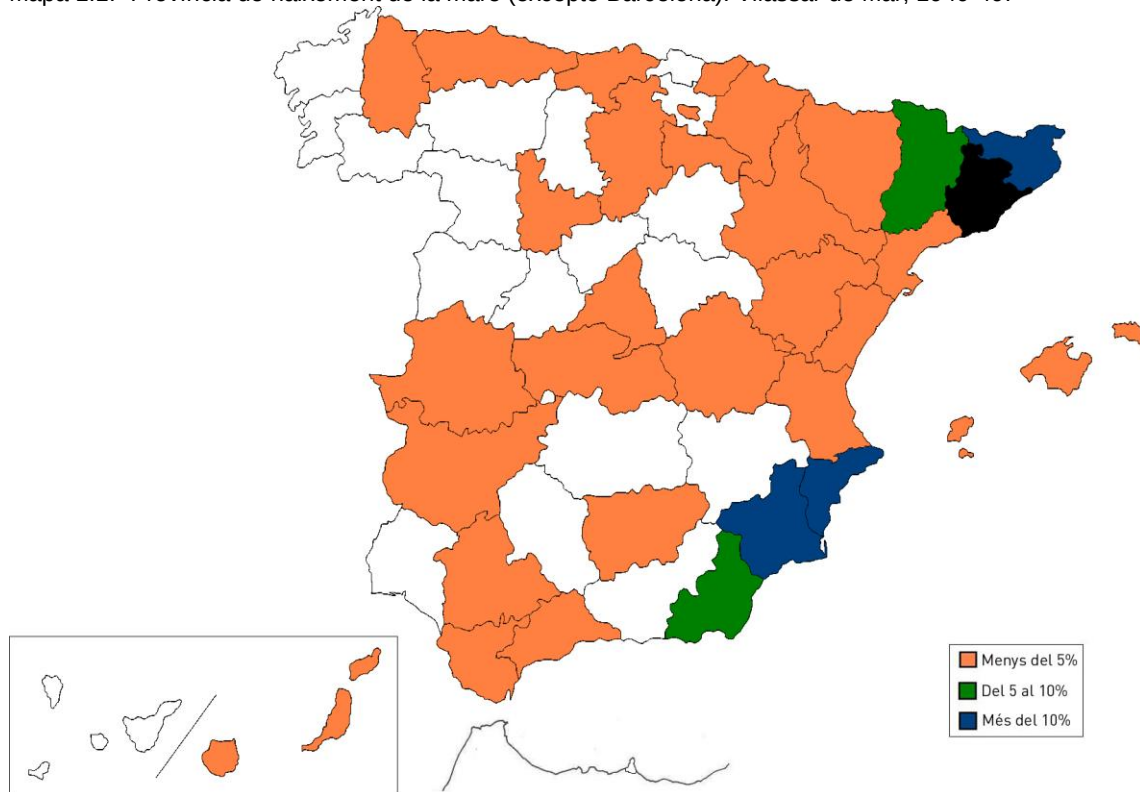
s'origina a l'àrea de Barcelona, estenent-se posteriorment a la resta de Catalunya (Gil, 2005:28).

1.2.2- Una aproximació a la distribució territorial de la immigració a partir de la natalitat

Pel tal d'endinsar-nos més profundament en el coneixement sobre la gent que va arribar a Vilassar de Mar procedent de fora de la província de Barcelona durant el període 1940-74, s'ha elaborat el present apartat on s'analitzen, mitjançant mapes, els orígens dels pares i mares. Amb l'objectiu d'analitzar les procedències i de ponderar la importància de cada una de les regions en el creixement del municipi, s'ha optat per presentar les dades sobre l'origen dels dos progenitors, desagregades pel sexe i en dècades (excepte el darrer període que tan sols recull el quinquenni 1970-74), ja que d'aquesta manera ens podem fer una millor idea de les onades migratòries, tot i fer-ho des d'una via indirecta. Així doncs, observem com els orígens de les mares durant la primera dècada es concentren bàsicament en l'arc mediterrani, destacant per sobre de tot Murcia, ja que l'origen de les mares de més del 23% del nascuts durant aquests deu anys provenen d'aquesta província, seguida de prop per Alacant, amb gairebé el 16%. Ens trobem davant una època on les dades sobre naixements i matrimonis ens mostren que es va produir durant aquests anys una forta immigració de gent provinents de Murcia capital, Calasparra i, sobretot, Cehegín⁶.

⁶ En aquest sentit, cal recordar que existeix un agermanament entre aquesta localitat i Mataró, pel que resulta plausible que les onades migratòries provinents de Murcia s'instal·lessin al llarg de la comarca.

Mapa 1.1.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1940-49.

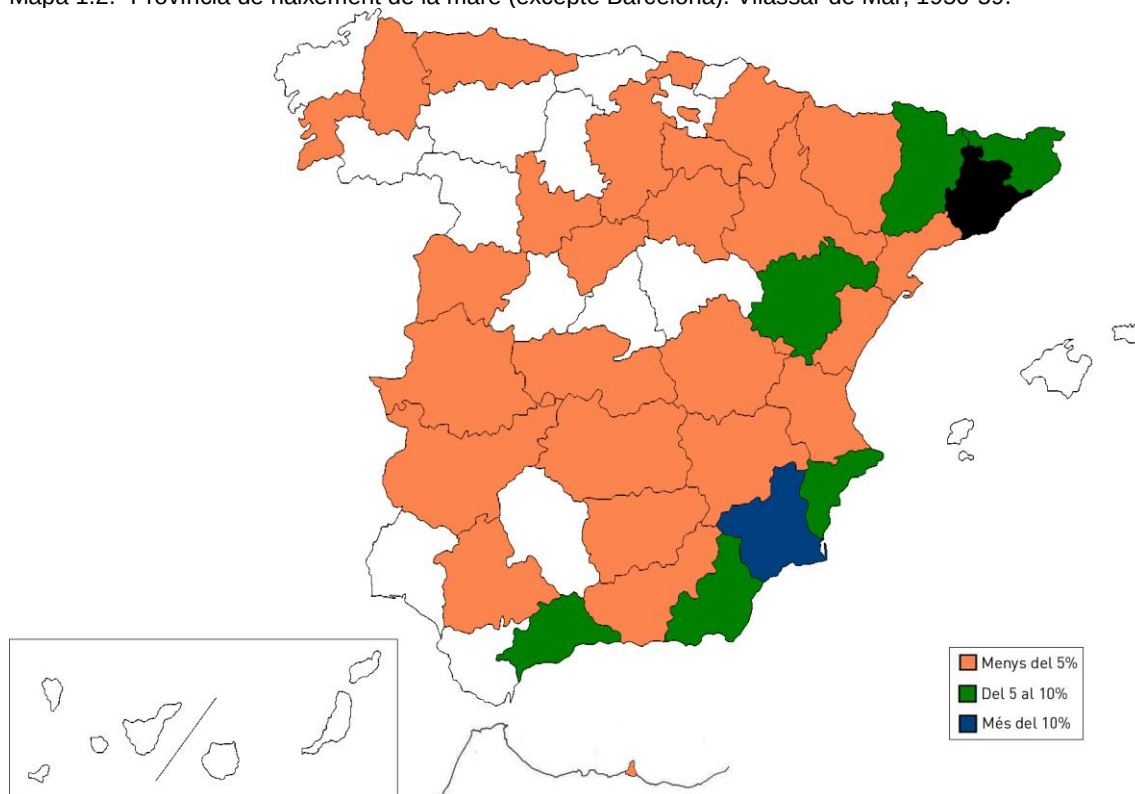

El pes de les províncies catalanes durant aquests primers anys encara és força important, tot i que com veurem més endavant, va perdent rellevància. Així, Girona es situa com a tercera província d'origen amb més presència, amb poc més de l'11%, i Lleida com a cinquena, amb el 5,91%, just per sota d'Almeria, que presenta un percentatge superior al 8%, i que en el cas de les dones apareix com a origen important fins a la meitat de la dècada dels seixanta. D'altra banda, de la resta de províncies que presenten percentatges inferiors al 5% cal destacar Teruel i Zaragoza, ja que la resta apareixen de forma molt residual. Per últim, resulta remarcable el poc pes que tenen en general les comunitats autònomes d'Andalúcia, Extremadura i Castilla-La Mancha, fet que anirà variant amb el pas dels anys fins a situar-les al capdavant dels orígens més importants de les mares provinents de l'Estat espanyol.

Al llarg de la dècada dels cinquanta, els orígens de les mares presenten algunes variacions respecte als observats durant la dècada anterior, tot i que l'origen més important segueix sent Murcia. En aquest sentit, gairebé el 23% dels naixements a Vilassar de Mar on la mare no prové de Barcelona, ho fa d'aquesta Comunitat Autònoma, sent l'única que presenta percentatges majors al 10%. Alhora, destaca el

descens que experimenten Girona i Alacant, que durant aquesta dècada suposen el 6,77% dels orígens de les mares, sent el mateix percentatge que presenta Almeria.

Mapa 1.2.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1950-59.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

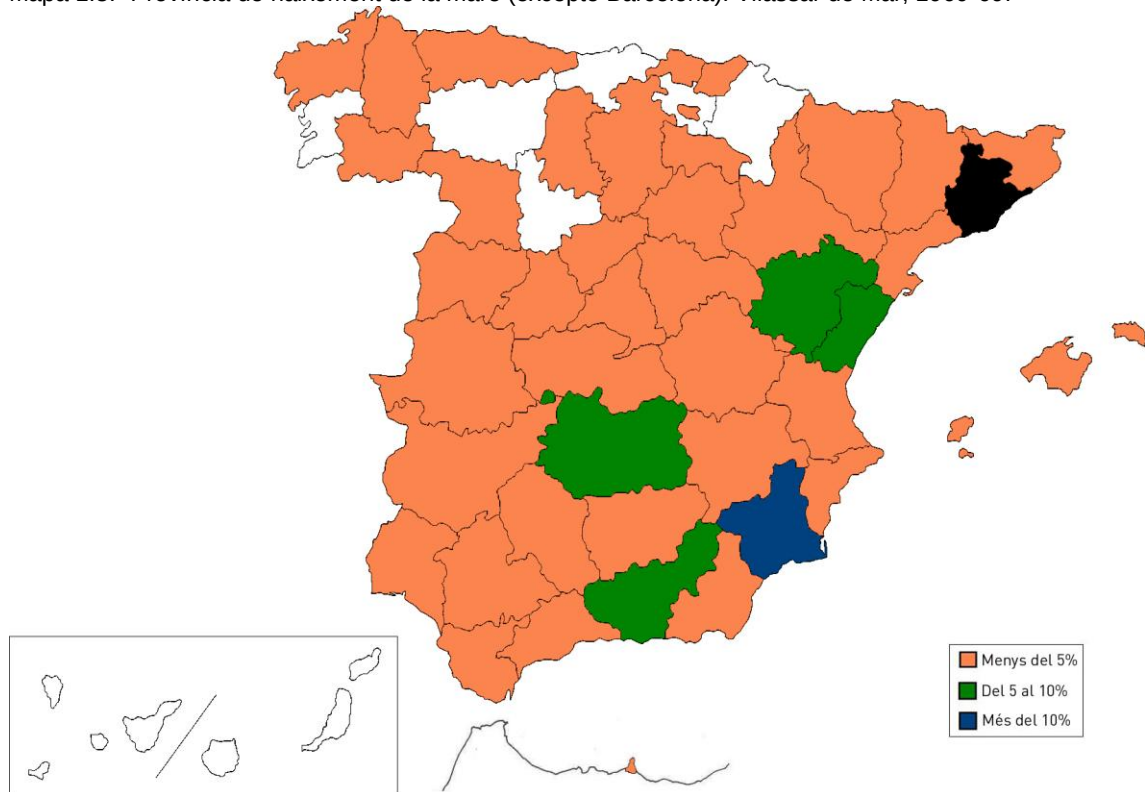
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 192 naixements.

També resulta remarcable la irrupció de Màlaga com a origen del 5,73% de les mares, ja que es tracta d'un origen residual al llarg de la resta de períodes. Les darreres províncies que superen el 5% són Teruel i Lleida, que presenten el mateix percentatge (5,21%), mentre que, pel que fa al darrer grup d'orígens, tan sols València, Castelló i Huesca superen el 3%. Així doncs, ens trobem en una dècada on el pes de les províncies mediterrànies segueix sent força important en el creixement de Vilassar de Mar, ja que entre totes elles superen el 60% dels orígens de les mares durant aquest període.

Al llarg dels anys seixanta ens trobem amb la generalització dels orígens, fruit de les gran onades migratòries que va rebre Catalunya durant aquesta època. Així, tal i com es pot observar en el mapa, ens trobem amb 42 orígens diferents, fet que contribueix a una dispersió dels percentatges força important. En aquest sentit, Murcia, tot i seguir sent l'origen més comú de les mares de Vilassar de Mar que no provenen de Barcelona, ja només suposen el 12,5% del total. Cal destacar durant aquesta època la irrupció de Granada com a província d'origen de les mares, fregant pràcticament el

10%. Alhora, es comença a fer palesa la importància de Ciudad Real en el creixement del municipi, ja que juntament amb Teruel, es situen com a tercera província d'origen de les mares. L'augment experimentat per Castelló, que passa de poc més del 4% durant la dècada anterior al 7,26% durant els anys seixanta, contrasta amb el descens que experimenta Alacant. Aquestes dades, que coincideixen també en el cas dels homes, juntament amb les que analitzarem més endavant sobre els matrimonis, ens fan presumir una doble onada migratòria provinent de la Comunitat Valenciana a Vilassar de Mar. D'una banda, una primera provinent d'Alacant, concentrada durant les primeres dècades del segle, i que es reflexa amb la importància de municipis com La Vila Joiosa o Calp com a orígens dels pares i mares durant les primeres dues dècades analitzades. De l'altra, una segona onada, iniciada anys més tard, provinent majoritàriament de Benicarló, Peníscola i Càlig, amb una nupcialitat i natalitat concentrada sobretot en els darrers quinze anys analitzats. Per últim, durant aquesta dècada es constata la pèrdua de pes específic de les províncies catalanes com a origen de les mares. En aquest sentit, dels 248 naixements que es produeixen a Vilassar de Mar amb mares que no provenen de Barcelona, tan sols el 6,45% són originàries de la resta de Catalunya. Alhora, la gran dispersió d'orígens provoca que, amb l'excepció de Sevilla, Jaén, Cádiz, Almería i Badajoz, la resta de províncies assenyalades al mapa presentin percentatges inferiors al 3%.

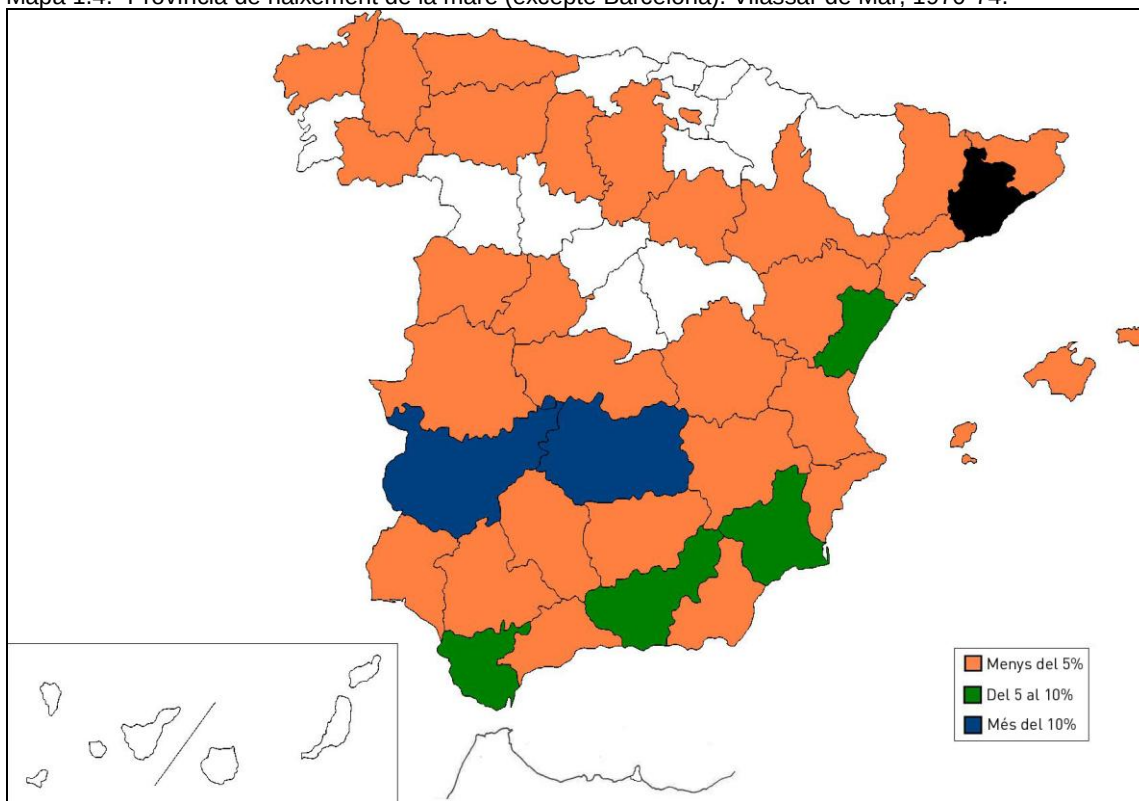
Mapa 1.3.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1960-69.

Seguint amb la tendència de la dispersió en els orígens de les mares, observem com, tot i només abastar 5 anys, el període 1970-74 presenta un origen més que en la dècada dels cinquanta. Al llarg d'aquest cinc anys serveixen per consolidar Ciudad Real al capdavant de les províncies d'origen de les mares de Vilassar de Mar. En aquest sentit, el 14% dels nascuts al municipi durant aquest quinquenni amb mares d'origen de fora de Barcelona, són sobretot de municipis com Daimiel, Montiel o Pedro Muñoz. Alhora, destaca també l'elevat percentatge de mares provinents de la província de Badajoz (13,29%), amb el municipi de Los Santos de Maimona com a origen recurrent al llarg del període. D'altra banda, Murcia perd la condició de província d'origen majoritari de les mares de Vilassar de Mar que havia tingut al llarg de les dècades anteriors, i es situa en tercera posició juntament amb Cádiz, amb gairebé el 7% dels orígens de les mares cada una. Seguidament ens trobem amb Granada i Castelló, amb el 5,59%, que tot i veure's reduït lleugerament el seu pes específic respecte la dècada anterior, segueixen sent orígens importants de les mares de Vilassar de Mar. Per últim, cal subratllar dues tendències iniciades durant la dècada anterior i que es consoliden en aquest quinquenni: en primer lloc, el poc pes específic de les províncies catalanes, que encara veu el seu percentatge disminuït respecte el

període anterior; i en segon lloc, la presència novament de les 14 províncies que conformen les comunitats autònomes d'Andalucía, Extremadura i Castilla-La Mancha.

Mapa 1.4.- Província de naixement de la mare (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1970-74.

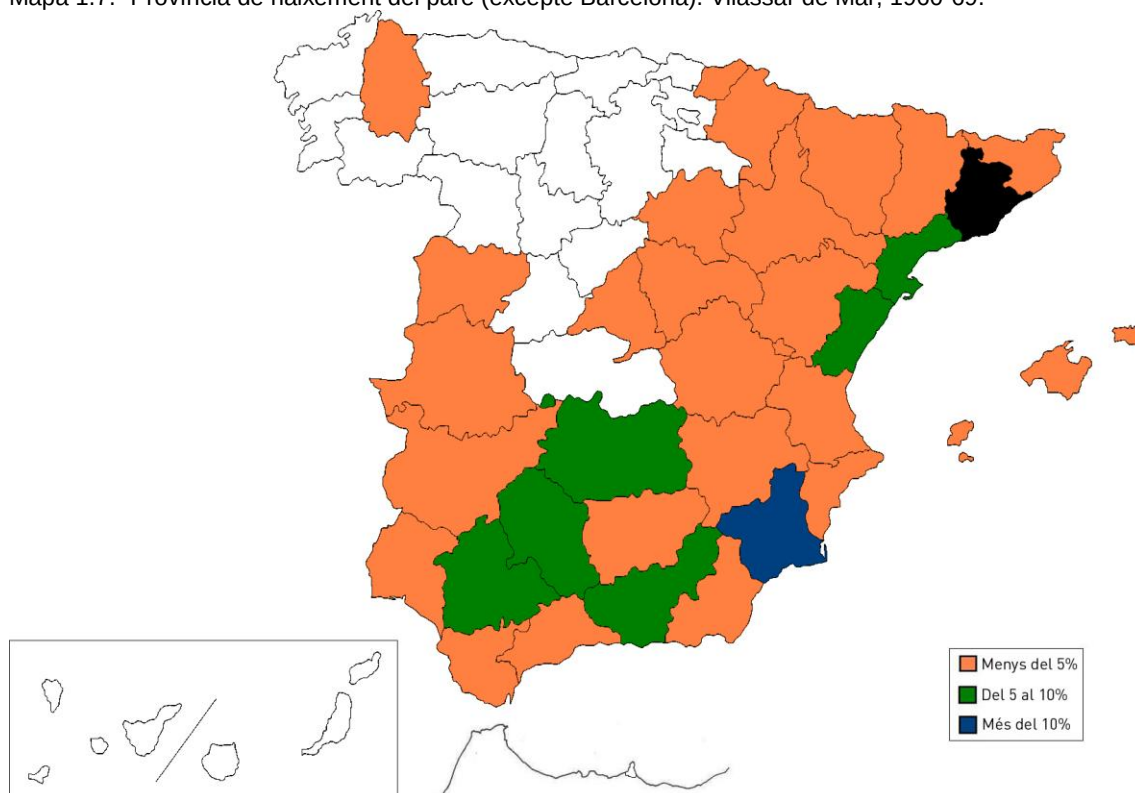

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 143 naixements.

Si ens fixem en els orígens dels pares durant la dècada dels quaranta, observem una menor presència de províncies, constant que es repetirà al llarg de tots els següents períodes analitzats, amb l'excepció de la següent dècada. Així, dels 31 orígens diferents que presentaven les mares, passem als 22 dels pares, on destaquen novament les províncies mediterrànies, que concentren més del 80% dels naixements durant aquests deu anys. En aquest sentit, Girona apareix com la província d'origen més recurrent dels pares, amb un 22,29%, seguit de Murcia i Castelló, amb un 18,07 i 12,65% respectivament. Alacant també sobrepassa lleugerament el 10%, mentre que Almeria és l'origen dels pares del 9,04% dels naixements de Vilassar de Mar durant la dècada dels quaranta. Per últim, cal destacar que, com en el cas de les mares, en aquest primer període, és força rellevant el pes de les províncies catalanes en l'anàlisi dels orígens, sent Lleida la sisena província amb més del 5%. Aquestes dades ens permeten intuir, com ja passava en el cas de les mares, una immigració provinent bàsicament de les regions mediterrànies, sobretot de la Comunitat Valenciana, Murcia i la província d'Almeria. Per contra, al llarg d'aquests deu anys, encara no es fa palès

Mapa 1.7.- Província de naixement del pare (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1960-69.

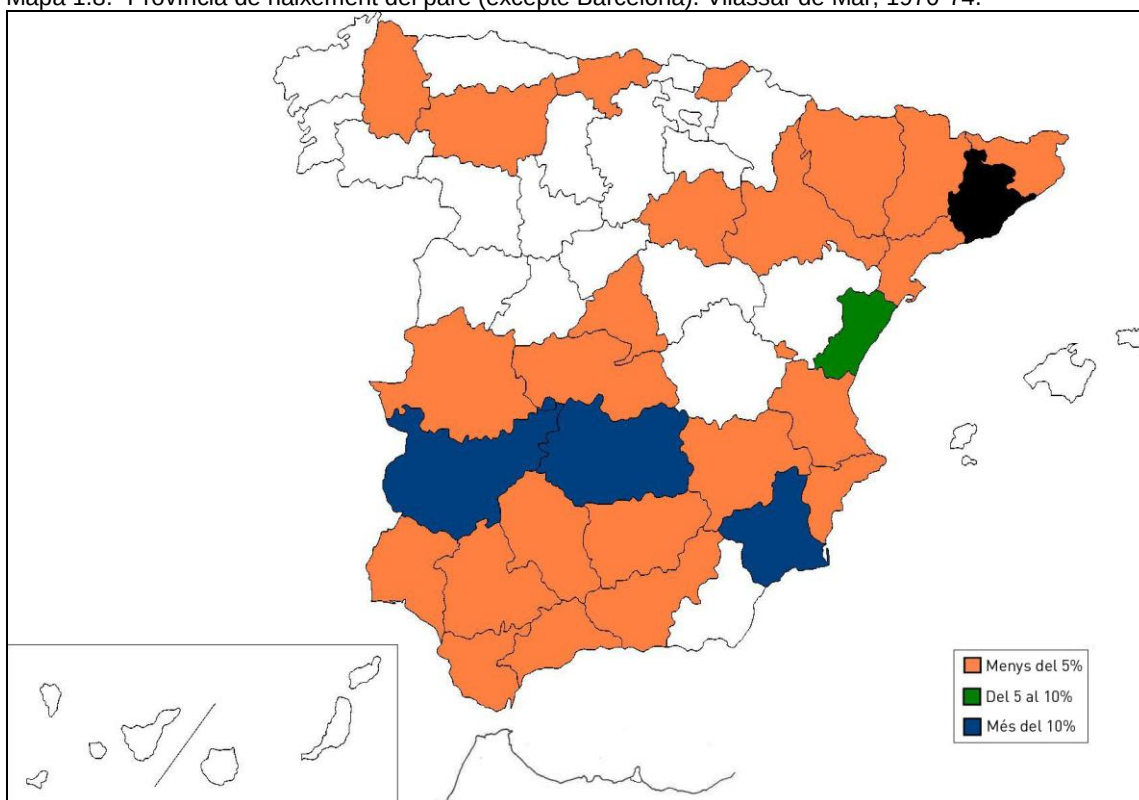
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 218 naixements.

Els darrers cinc anys analitzats, corresponents al quinquenni 1970-74, confirmen les tendències iniciades al llarg de la dècada anterior. La variació en els orígens dels pares culmina amb la presència de Badajoz com a província d'origen majoritari, amb un 16,79%. Aquest fet s'explica per l'arribada al municipi de força gent de Los Santos de Maimona. Les onades migratòries d'aquesta època es caracteritzen generalment per ser protagonitzades per gent jove, fet que contribueix a fer augmentar els percentatges tant de Badajoz com de Ciudad Real. En aquest sentit, la província castellano-manxega gairebé duplica el seu percentatge respecte la dècada anterior. Concretament, els pares del 14,5% dels nascuts a Vilassar de Mar durant aquest cinc anys són procedents de Ciudad Real, apareixent com a municipis d'origen més destacats Daimiel, Montiel i Pedro Muñoz.

D'altra banda, la participació de murcians en els naixements segueix caient, continuant amb la tendència iniciada en dècades anteriors. Imaginem que es tracta d'un col·lectiu que a la dècada dels setanta ja ha culminat, en gran part, la seva etapa reproductiva, pel que el seu percentatge, tot i seguir sent important, cau fins al 13,75%. El mateix succeeix en el cas d'Almeria, que de passar a ser un origen important durant les dues primeres dècades analitzades, desapareix completament a mitjans dels

seixanta. Es tracta doncs d'una immigració concentrada en franges d'edat molt determinades, i que arriba al municipi en un període concret. D'aquesta manera s'explica la gran contribució d'aquestes regions en la natalitat del municipi en moments determinats, i el poc pes que tenen anys després. En canvi, Castelló segueix una tònica completament oposada, ja que al llarg dels quatre períodes analitzats presenta percentatges al voltant del 10%. Les dades ens permeten afirmar que es tracta d'una immigració menys concentrada en unes franges d'edat específiques. Alhora, a diferència d'altres orígens, creiem que en el cas de Castelló no es tracta d'una onada concentrada en pocs anys de durada, sinó que es deu tractar de fluxos migratoris constants al llarg de totes les dècades analitzades. Per últim, i tal i com ja passava en el cas dels orígens de les mares, les tres províncies catalanes van perdent pes conforme avancen els anys. Així, durant aquest darrer quinquenni, poc més del 9% dels pares dels nascuts al municipi provenen de Lleida, Girona i Tarragona.

Mapa 1.8.- Província de naixement del pare (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1970-74.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 131 naixements.

Per finalitzar l'anàlisi dels naixements a Vilassar de Mar durant el període 1940-74, podem observar en la següent taula els 20 principals municipis d'origen dels pares i

mares⁷, que sintetitzen en bona part la informació que s'ha desenvolupat al llarg del capítol. Tal i com ja s'ha avançat, el propi municipi de Vilassar de Mar apareix, i amb molta diferència, com a origen més important dels progenitors al llarg dels 35 anys analitzats. Un total de 1004 nens i nenes nascuts al poble tenen el pare nascut al mateix municipi, mentre que en el cas de la mare, succeeix en 845 ocasions. En segon lloc trobem Barcelona, amb 133 naixements de pare barceloní i 144 en el cas de les mares. A més, la presència de Badalona a meitat de la llista contribueix a fer augmentar el pes de la província de Barcelona com a lloc de procedència important dels pares i mares del municipi.

Taula 1.6.- El 20 principals municipis d'origen dels pares i mares.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Orígens pares			Orígens mares	
Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
Vilassar de Mar	1004	1	Vilassar de Mar	845
Barcelona	133	2	Barcelona	144
Cehegín	86	3	Cehegín	82
Mataró	74	4	Premià de Mar	73
Cabrera	44	5	Mataró	71
Premià de Mar	41	6	Cabrera	61
Vilassar de Dalt	29	7	Vilassar de Dalt	37
Benicarló	28	8	Argentona	24
Los Santos de Maimona	22	9	Cabrils	23
Masnou	22	10	Masnou	22
Badalona	19	11	Los Santos de Maimona	17
Cabrils	16	12	Peníscola	16
Sevilla	13	13	Murcia	15
Arbúcies	10	14	Badalona	14
Arenys de Mar	10	15	Premià de Dalt	12
Argentona	10	16	La Vila Joiosa	12
Canet de Mar	10	17	Sevilla	11
Daimiel	10	18	Cóbdar	9
La Vila Joiosa	10	19	Daimiel	9
Calasparra	9	20	Martorell	9

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

També el tercer origen és compartit per part dels dos progenitors, quedant reflectit el pes de la immigració en el creixement de Vilassar de Mar, ja que es tracta del poble de Cehegín, a Murcia. Tant pel que fa als pares com a les mares, observem com es sobrepassa la vuitantena de casos. Alhora, observem com altre municipis de la província apareixen a la taula, com és Calasparra en el cas dels pares o Murcia capital en el cas de les mares. No obstant, amb les dades que disposem es fa difícil dir

⁷ A l'annex es pot consultar la taula completa amb els municipis d'origen dels pares i mares de Vilassar de Mar, en aquest cas, agrupats.

si es tracta d'un col·lectiu molt ampli o bé és un perfil d'immigració amb unes taxes de fecunditat molt més elevades que la mitjana. Tot i així, tant en un cas com en l'altre, la seva rellevància en el creixement del Vilassar de Mar resulta innegable.

Seguidament veiem com els municipis veïns tenen una representació elevada en els naixements de Vilassar de Mar. En aquest sentit, Mataró, Premià de Mar i Cabrera apareixen, de forma intercanviada, de la quarta a la sisena posició, mentre que Vilassar de Dalt i Masnou són el setè i el desè origen més rellevant, tant en pares com en mares. El degoteig de pobles del Maresme a la llista és constant, apareixent, a més a més dels ja mencionats, Argentona i Cabrils en tots dos casos, Arenys de Mar i Canet de Mar en el cas dels pares, i Premià de Dalt en el cas de les mares.

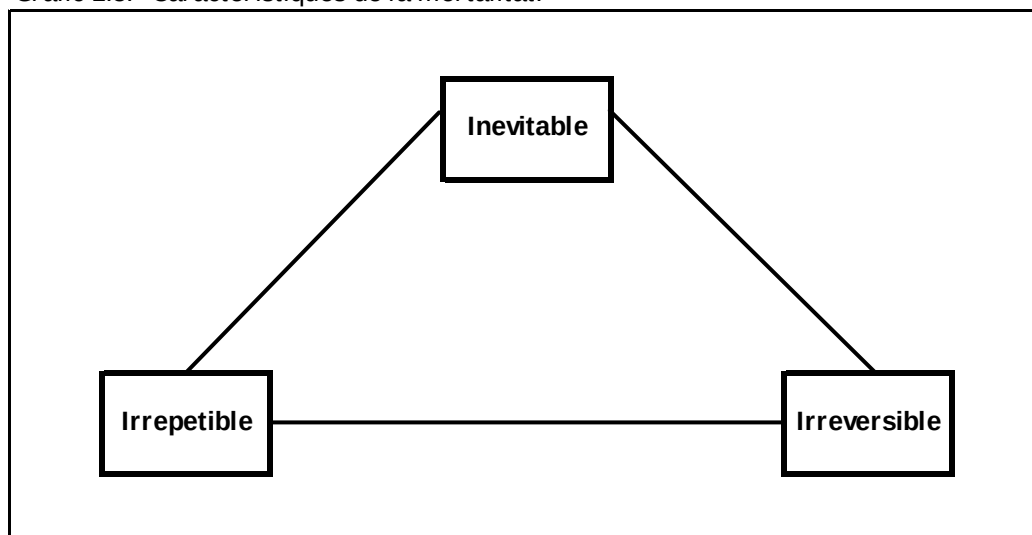
D'altra banda, la presència de Benicarló com a vuitè origen més important en el cas dels pares o Peníscola en dotzena posició en el cas de les mares, corrobora la importància de certes províncies, com Castelló, en el creixement del poble. En aquesta línia, també resulta destacable el pes de Los Santos de Maimona, a Badajoz. Tal i com hem comentat anteriorment, es tracta d'una província que comença a ser rellevant en quan a naixements a mitjans dels 60 i sobretot a principis dels anys 70. Tot i això, esdevé el novè origen més rellevant en el cas dels homes i en l'onzè en el cas de les dones. Alhora, Sevilla, Damiel, a Ciudad Real, o La Vila Joiosa, a Alacant, són orígens que apareixen en tots dos casos exemplificant la importància d'aquestes províncies en el creixement de Vilassar de Mar.

1.3.- La reducció dels nivells de mortalitat

"Memento mori"
Dita llatina

L'estudi de la mortalitat resulta indispensable per conèixer l'evolució que ha patit el municipi al llarg dels darrers setanta anys. En aquest sentit, la mort és un dels fenòmens demogràfics bàsics, juntament amb els naixements i les migracions, que permeten analitzar els augments o les disminucions d'una població determinada. A part, es tracta d'un fenomen especial, ja que reuneix unes característiques específiques que la distingeixen de qualsevol dels altres fenòmens que s'analitzen al llarg de l'estudi. Existeixen poques veritats absolutes en aquesta vida, però la dita llatina que precedeix aquest apartat, i que servia per recordar als generals victoriosos de Roma la fugacitat de la vida, n'és una. La traducció, que vindria a ser 'recorda que ets mortal', ens remet a la primera de les característiques de la mortalitat: la inevitabilitat. Tard o d'hora, tothom ho experimentarà, i és precisament el quan l'únic interrogant que queda per saber. La segona característica que fa de la mortalitat un fenomen demogràfic diferent és que no és repetible, és a dir, tot individu només ho pot experimentar una vegada. Per últim, la darrera característica és que la mort és irreversible, ja que esdevé un canvi d'estat, de viu a mort, sense cap possibilitat de retorn a l'estat anterior.

Gràfic 1.5.- Característiques de la mortalitat.

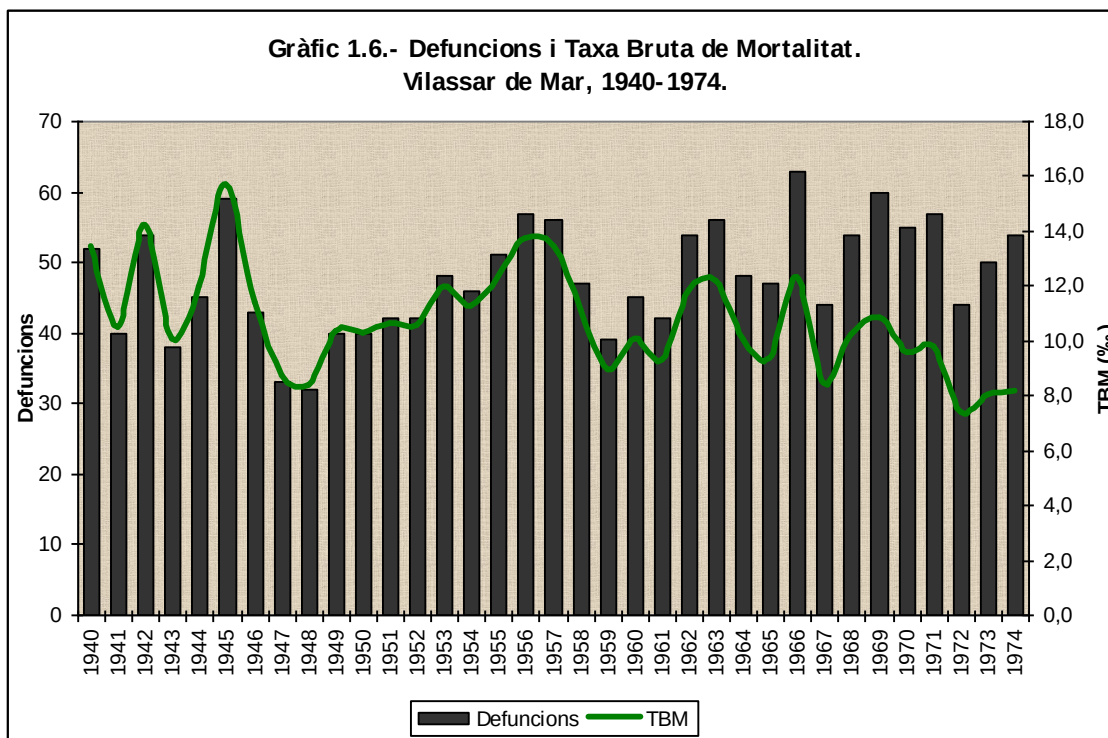

Font: Elaboració pròpia a partir de Vinuesa (ed.), 1994:49

D'altra banda, en el fenomen de la mortalitat hi intervenen una multiplicitat de factors, bona part d'ells relatius a les condicions de vida de les persones durant l'any de referència i al llarg dels anys viscuts (Vinuesa (ed.), 1994:86). Entre ells trobem, per

exemple, l'alimentació, la salubritat, el tipus d'activitat, el confort climàtic i la capacitat de defensa enfront a les possibles agressions del medi. Però existeixen altres factors diferenciadors de la mortalitat, que podríem definir com a causes socials, entre els que destaquen el nivell cultural, la professió dels individus o alguns hàbits com l'alcoholisme o el tabaquisme. Per últim, també la climatologia i altres aspectes ambientals poden influir en els nivells de mortalitat d'una població determinada.

Si ens fixem en la distribució de les 1.677 defuncions registrades a Vilassar de Mar al llarg dels 35 anys del període, podem observar com, tot i pràcticament duplicar la població durant aquest temps, no s'experimenta un creixement massa notable en les defuncions. De fet, el fenomen que es produeix és precisament el contrari. Si ens fixem en com evolucionen les defuncions i com ho fa la taxa bruta de mortalitat (única taxa possible de calcular amb les dades que disposem), sorprèn el fet que segueixen una tendència pràcticament igual fins a principis dels anys seixanta.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil i Bas (1987)

A partir d'aquest punt, tot i observar-se una certa tendència a l'alça en el nombre absolut de defuncions, arribant a un màxim de 63 l'any 1966, la taxa bruta de mortalitat presenta una evolució clarament a la baixa, arribant a un mínim de 7,39 defuncions per cada 1.000 habitants. L'explicació a aquest procés el trobem en què, tot i créixer notablement la població durant aquest període, coincideix amb una clara millora en les

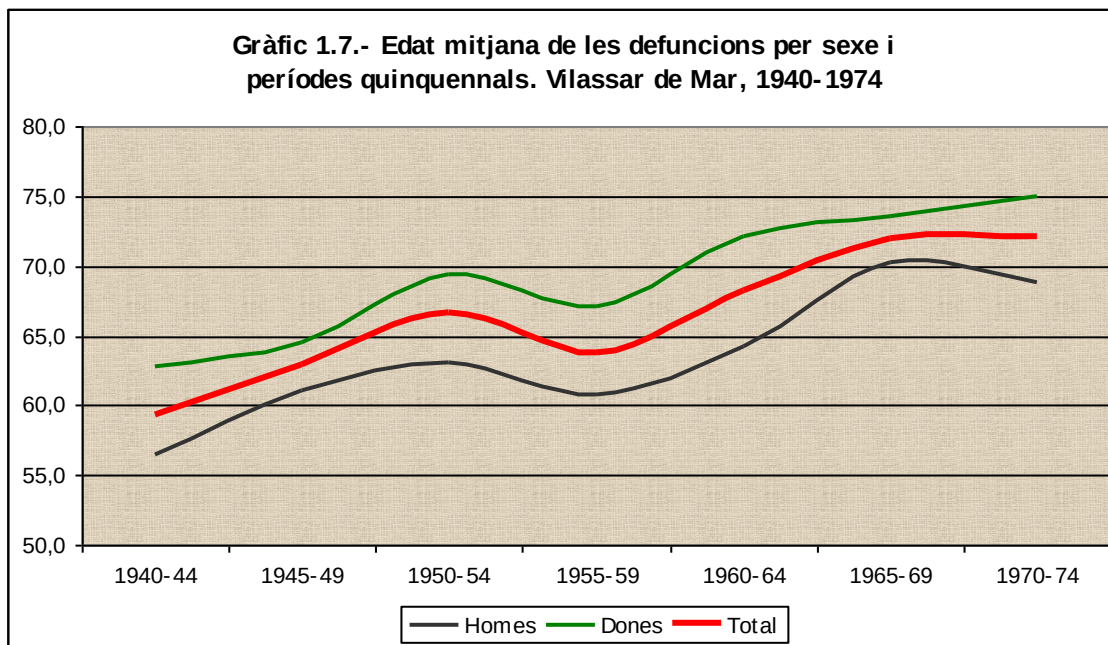
condicions de vida i amb un descens de la mortalitat en les edats més joves fruit de les millores a nivell sanitari.

No obstant, aquestes dades ens indiquen poques coses referents al fenomen de la mortalitat del municipi. Les taxes brutes, tot i ser dels pocs instruments estadístics que podem aplicar amb les dades disponibles, no deixa de tenir unes limitacions molt marcades, ja que no distingeix el temps que viu cada persona que mor, sinó que es limita simplement al nombre absolut de defuncions. Es tracta doncs d'una dada molt condicionada per l'estructura de la població (Pérez Díaz, 2002:21-22), ja que es pot donar el cas que països amb elevades esperances de vida presentin taxes brutes de mortalitat més altes que països en vies de desenvolupament, simplement pel fet que tenen una major proporció de gent gran. Així doncs, si el que ens volem preguntar és quanta gent moria el 1940 en comparació al 1974, la resposta és exactament els mateixos, és a dir, tots. Tal i com ja hem explicat, la mort és inevitable, per tant, el que interessa de veritat no és quanta gent mor sinó els anys que han viscut, i és aquí on trobem les veritables diferències.

Les dades disponibles del Registre Civil permeten aproximar-nos indirectament a aquests aspectes, ja que recullen les edats dels difunts⁸. En primer lloc analitzarem l'edat mitjana dels difunts en diferents períodes, tot i que tampoc ens permet veure ben bé els anys que viu cada persona, ja que són dades que responen als anys de succés i no a l'edat de cada persona. No obstant, ens podem fer una primera idea d'un dels fenòmens demogràfics més característics de segle XX, l'allargament dels anys de vida. Abans d'entrar a analitzar el gràfic, volem destacar que s'ha optat per presentar les dades agrupar les dades en períodes quinquennals, ja que suposa l'estudi de més casos i, d'aquesta manera, els resultats són més significatius. Així doncs, observem com al llarg dels anys s'ha produït un augment important de l'edat mitjana de les defuncions, passant dels poc més de 59 anys durant el quinquenni 1940-44 als 72 de anys de mitjana observats l'últim quinquenni. Tot i aquest augment, destaca el fet que no es tracta d'una tendència lineal a l'alça, sinó que es produeix un retrocés de l'edat mitjana durant el quinquenni 1955-59, on s'endarrereix tres anys, passant novament a l'augment constant fins a finals del període analitzat. D'altra banda, les dades desagregades per sexe no sorprenen massa, ja que segueixen la tònica de tots els països desenvolupats, és a dir, esperances de vida més elevades en el cas de les dones. En aquest sentit, observem com les diferències entre les edats mitjanes

⁸ No obstant, no disposem d'una sèrie de dades prou llarga i completa per poder realitzar un anàlisi longitudinal que permetria observar les diferències d'edat en la defunció de les diverses generacions.

d'homes i dones fluctuen entre els poc més de tres anys pel període 1965-69 i els gairebé vuit anys de diferència del quinquenni anterior, tot i que en pràcticament tots els altres períodes, aquesta diferència es mou al voltant dels sis anys.

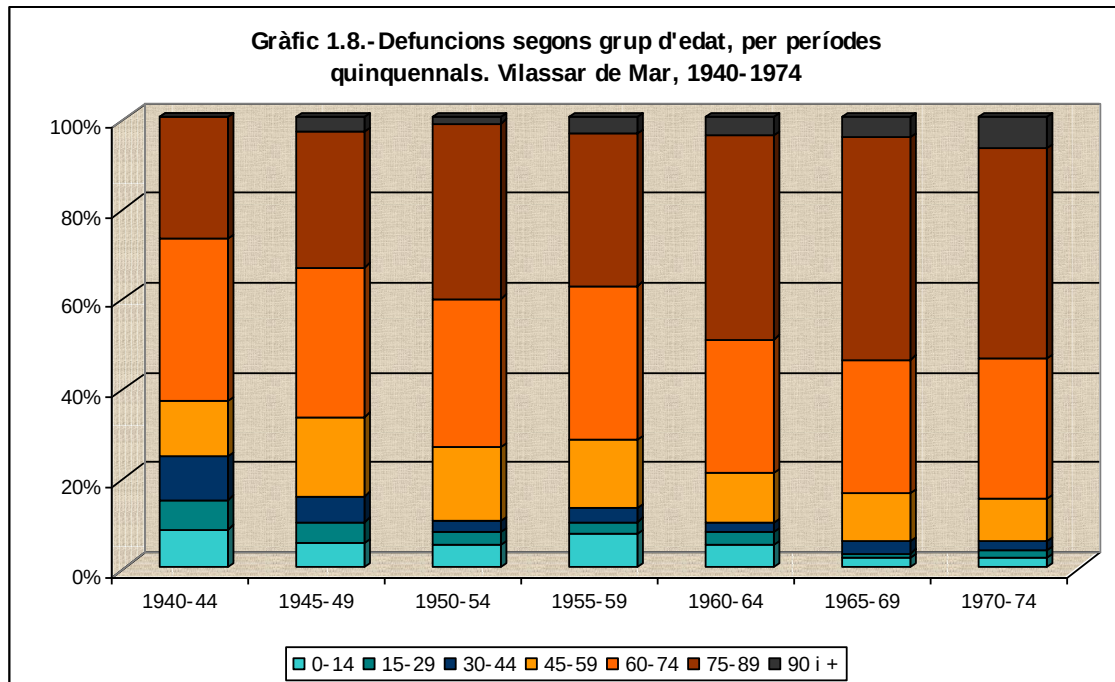

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Una altra manera indirecta d'acostar-nos a la 'quantitat de vida' viscuda per cada un dels difunts, i a l'evolució al llarg dels anys, és a partir de la classificació de les defuncions per grups d'edat. Necessitem però fer una aclariment abans d'entrar a analitzar el següent gràfic (Vinuesa (ed.), 1994:73). En molts països, i l'Estat espanyol no n'és excepció, va existir fins el 1975 una discrepància entre la mortalitat infantil real i la mortalitat infantil legal. La conseqüència directa d'aquesta disjuntiva és que els morts abans de les primeres 24 hores de vida no apareixen al registre com a nascuts vius. D'aquesta manera, no passaven a engrandir la sèrie de defuncions, sinó la d'avortaments, amb el que es produeix una infravaloració de les taxes de mortalitat infantil i, sobretot, neonatal. A més, al no aparèixer al registre provoca que els càlculs de les edats mitjanes de les defuncions i la distribució del difunts per grups d'edat es vegin afectats a l'alça.

Tot i això, el gràfic ens permet veure algunes tendències interessants referents a l'allargament dels anys de vida de la població de Vilassar de Mar. En aquest sentit, observem el creixement espectacular que presenten les defuncions dels homes i dones de 75 a 89 anys, passant del 27% pel quinquenni 1940-44 al gairebé 47% de les defuncions del darrer període. També resulta rellevant l'augment experimentat per les persones de 90 anys i més, que de no aparèixer a l'inici del període passa a

significar pràcticament el 7% de les defuncions succeïdes entre 1970 i 1974. Els creixements de les defuncions entre aquests dos grups d'edat són el contrapès al descens que experimenten la resta de grups. Ara bé, el que esdevé realment significatiu és que la disminució es concentra en els primers grups d'edat. En aquest sentit, observem com les defuncions dels menors de 45 anys suposaven el 24,48% del total pel primer quinquenni. El pes d'aquests tres grups d'edat va a la baixa, tot i que no ho fa de forma constant al llarg dels diferents períodes, per acabar representant tan sols el 5,77% del total de defuncions durant els anys 1970-74. Tot plegat suposa una clara evidència de l'allargament dels anys de vida dels habitants de Vilassar de Mar. I el millor del cas és que, tal i com veurem en el següent capítol, aquesta tendència no fa més que augmentar amb el pas dels anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

D'altra banda, el Registre Civil recollia fins als anys 80 la causa de defunció, pel que podem entrar en l'anàlisi de les causes i relacionar-les amb les edats dels difunts. En aquest sentit, la informació sobre els motius esdevé una excel·lent manera de posar en relació la mortalitat amb les condicions sanitàries, socials i econòmiques de la població que les experimenta. Així, les característiques de cada causa de defunció permet avaluar certes carències i avantatges enfront la mort que implica el fet de formar part d'una població determinada en un cert moment històric. Seguint aquest objectiu, s'ha procedit a agrupar les defuncions a partir de la llista de codis CIE-10, que és la dècima versió de la Classificació estadística internacional de malalties i altres

problemes de salut, i que agrupa totes les causes de defuncions en 22 capítols diferents. No obstant, "l'assignació de cada defunció a un d'aquests capítols, i els seus respectius apartats i rúbriques no respon a un automatisme objectiu: errors en la identificació de la causa, multiplicitat de causes concurrents –més freqüents a mesura que avança l'edat mitjana de la població-, i fins i tot modes en diagnòstics i tradicions forjades a les escoles mèdiques poden suposar que una mateixa defunció sigui atribuïda a causes de mort diferents segons el país, o el moment històric, a pesar de l'esforç de clarificació i exhaustivitat que suposa la CIE". (Vinuesa (ed.), 1994:74) Aquest fet queda patent amb les dades de Vilassar de Mar, ja que hi ha 6 capítols⁹ del CIE que ni apareixen, tot i registrar-se més de 1.600 defuncions al llarg dels 35 anys analitzats.

A aquest fet, cal afegir-hi que ens trobem en una època on en molts casos només se'ns presenta la causa immediata de la defunció (Bernabeu-Mestre *et al.* 2003:169-170), deixant de banda les causes antecedents i les causes contribuents, és a dir, aquelles circumstàncies patològiques que contribueixen a la mort però que no estan estrictament relacionades amb la malaltia o el problema de salut que la produeix. Per últim, un darrer aspecte que pot condicionar l'estudi de les causes de defunció és la influència que la consideració social de determinades malalties ha tingut en l'evolució de les pautes diagnòstiques de la mort. En el cas de les que estigmatitzen socialment, resulten freqüents les ocultacions a través de l'ús d'altres rúbriques diagnòstiques. És precisament per tots aquests motius que les dades que presentem a continuació s'han d'analitzar amb certa cautela.

El primer que destaca en observar la taula és que el primer grup d'edat quinquennal, que recull les defuncions dels infants de 0 a 4 anys, és el que presenta una major diversitat de causes, fins a dotze diferents. A part, és dels pocs grups d'edat on la causa majoritària no són les malalties del sistema circulatori, sinó que són les malalties relacionades amb el sistema respiratori. Tal i com era d'esperar, la segona causa la trobem en les afeccions originades durant el període perinatal, que representen una de cada cinc defuncions durant els anys analitzats. Ara bé, aquestes dades apareixen condicionades pel fet que no es registren les morts succeïdes durant les primeres 24 hores de vida, pel que els percentatges de les afeccions del període perinatal estan clarament subestimades.

⁹ Aquests sis capítols que no apareixen són: VII Malalties dels ulls i els seus annexos; VIII Malalties de l'oïda i de la apòfisis mastoïdes; XV Embaràs, part i puerperi; XVII Malformacions congènites, deformitats i anomalies cromosòmiques; XXI Factors que influeixen en l'estat de salut i contacte amb els serveis de salut; i, XXII Codis per a situacions especials.

Els següents grups d'edat es veuen molt condicionats pels pocs casos que hi trobem, ja que fins passats els 54 anys no trobem més de 100 defuncions. No obstant, s'observen algunes tendències prou significatives, com ara el fet dels elevats percentatges que presenten les defuncions com a conseqüència de causes externes de morbiditat i de mortalitat pels grups d'edat dels 20 als 29 anys, o les neoplàsies entre les persones de 35 a 44 anys, tot i que es mantenen com a causa important pels següents grups d'edat. Ara bé, en pràcticament tots els grups, la causa majoritària de defunció són les malalties del sistema circulatori, com les hemorràgies cerebrals o la miocarditis crònica. L'única excepció la trobem en les defuncions del grup d'edat dels 25 als 29 anys, on la causa majoritària són les malalties de l'aparell digestiu. Per últim, destaquen també les defuncions causades per malalties del sistema genitourinari pels grups d'edat més joves o les causades per malalties del sistema nerviós als més grans.

Taula 1.7.- Causa de la defunció segons grups d'edats.
Vilassar de Mar, 1940-1974.

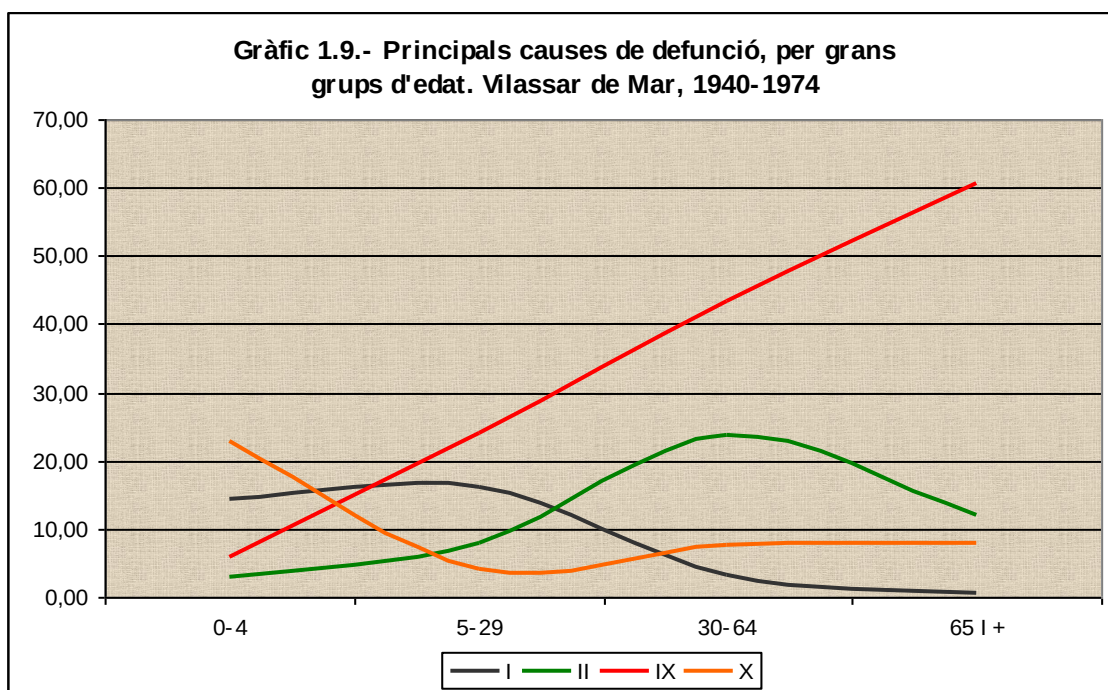
	Percentatge																				Total
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95 i +	Total
I	14,3	16,7		22,2	21,4	12,5	7,1	23,5	7,7	4,3	4,4		0,8	1,1	0,4	0,3	0,4				2,2
II	2,9		20,0		7,1	12,5	7,1	35,3	30,8	17,4	20,6	28,4	22,4	17,0	15,7	10,6	8,4	10,3		15,4	14,2
III						6,3						1,0									0,1
IV				11,1	7,1						1,5	2,9	2,4	4,0	1,2	1,0	0,8	0,9			1,5
V																	0,4				0,1
VI	4,3			11,1					3,8			4,9	3,2	4,5	6,6	13,7	6,3	10,3	16,7	7,7	6,9
IX	5,7	33,3	40,0	33,3	21,4	12,5	50,0	35,3	30,8	37,0	47,1	41,2	48,8	54,0	57,4	56,7	70,5	63,8	69,0	76,9	53,1
X	22,9				7,1	6,3			7,7	4,3	11,8	8,8	7,2	8,5	7,4	7,8	8,0	8,6	7,1		8,3
XI	15,7	16,7	20,0			18,8			7,7	21,7	5,9	9,8	5,6	4,0	6,2	3,4	2,5	0,9	4,8		5,5
XII														0,6							0,1
XIII					7,1							1,0									0,1
XIV	1,4	16,7	20,0	22,2	7,1	12,5	7,1		7,7	6,5	7,4	1,0	5,6	3,4	3,3	5,5	1,7	3,4	2,4		4,0
XVI	20,0																				0,9
XVIII	7,1	16,7													0,4	0,3	0,4	0,9			0,6
XIX	1,4				7,1	6,3	21,4			4,3		1,0	1,6	1,1				0,9			0,9
XX	4,3				14,3	12,5	7,1	5,9	3,8	4,3	1,5		2,4	1,7	1,2	0,7	0,4				1,5
Total	100 (70)	100 (6)	100 (5)	100 (9)	100 (14)	100 (16)	100 (14)	100 (17)	100 (26)	100 (46)	100 (68)	100 (102)	100 (125)	100 (176)	100 (242)	100 (293)	100 (237)	100 (116)	100 (42)	100 (13)	100 (1637)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil de Vilassar de Mar. Entre parèntesi s'expressa el nombre total de casos.

Nota: I Malalties infeccioses o parasitàries; II Neoplàsies; III Malalties de la sang i dels òrgans hematopoètics i altres trastorns que afecten el mecanisme de la immunitat; IV Malalties endocrines, nutricionals i metabòliques; V Trastorns mentals i de comportament; VI Malalties del sistema nerviós; IX Malalties del sistema circulatori; X Malalties del sistema respiratori; XI Malalties de l'aparell digestiu; XII Malalties de la pell i el teixit subcutani; XIII Malalties del sistema osteomuscular i del teixit connectiu; XIV Malalties del sistema genitourinari; XVI Certes afeccions originades en el període perinatal; XVIII Síntomes, signes i troballes anormals clíniques i de laboratori, no classificats en altres parts; XIX Traumatismes, enverinaments i altres conseqüències de causa externa; XX Causes externes de morbiditat i de mortalitat.

Així doncs, tot i les mancances derivades de l'escassetat de casos, podem observar com les dades coincideixen força amb la tendència general que s'observa en totes les societats amb elevades esperances de vida, on en cada fase del cicle vital tendeix a prevaldre una causa de mort (Vinuesa (ed.), 1994:76). Pel més petits, acostumen a sobresortir les anomalies congènites i els problemes perinatals, mentre que pels nens i joves són les causes externes. Entre les persones adultes normalment sobresurten les defuncions causades per tumors i malalties cardiovasculars i les circulatòries pels grups d'edat més avançats.

Ara bé, no podem reduir la mortalitat a un fenomen unicausal, sinó que respon més aviat a la combinació i interrelació de les diferents causes de mort, tenint en compte que moltes d'elles tenen un calendari força específic. En aquest sentit, aquelles causes més determinades per factors biològics augmenten progressivament el seu efecte conforme avança l'edat de les persones. Aquesta afirmació queda patent en el següent gràfic, que simplifica enormement l'anterior taula, i que presenta les principals causes de mort per grans grups d'edat.

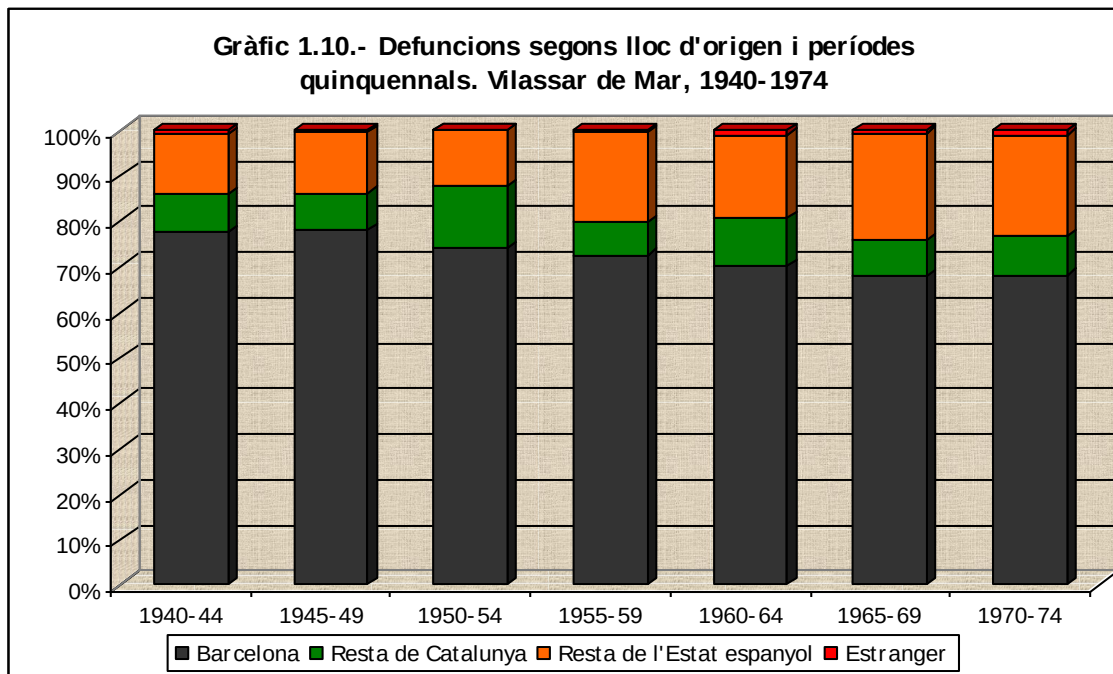
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Nota: I Malalties infeccioses o parasitàries; II Neoplàsies; IX Malalties del sistema circulatori; X Malalties del sistema respiratori.

Així, observem el creixement exponencial que presenten les malalties del sistema circulatori com a causa de mort conforme avança l'edat de les persones. També destaca l'augment de les neoplàsies pel grup de 30 a 64 anys, o les malalties del sistema respiratori com a principal causa de defunció dels 0 als 4 anys, probablement

com a conseqüència de certes mancances en el sistema sanitari que persisteixen durant el període analitzat.

Per últim, les dades sobre defuncions desagregades segons el lloc d'origen concorden amb el que ja havíem observat en l'apartat anterior, és a dir, l'augment de població provinent de la resta de l'Estat espanyol. En aquest sentit, tot i ser unes dades que no ens permeten establir una cronologia exacta de les onades migratòries que experimenta el municipi durant el període analitzat, sí que posen de relleu l'augment del seu pes específic en el conjunt de Vilassar de Mar. Així, observem com a l'inici del període, tres de cada quatre difunts eren originaris de la província de Barcelona, disminuint aquest percentatge de forma continuada durant els següents quinquennis, fins arribar al 67,7% durant el període 1965-69. Els difunts originaris de la resta de Catalunya fluctuen entre el 13,8% corresponent al quinquenni 1950-54, i el 7,29% del quinquenni posterior. Ara bé, el que destaca realment és que pel darrer quinquenni analitzat gairebé una de cada quatre defuncions correspon a una persona originària de la resta de l'Estat espanyol, quan al principi del període aquest percentatge suposava poc més del 13%. En darrer lloc trobem les defuncions d'estrangers, que al llarg de tots els anys analitzats es mouen al voltant de l'1%, fet que ens permet concloure que la seva presència en la composició de la població de Vilassar de Mar durant els anys 1940-74 és pràcticament testimonial.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Tot el que hem pogut anar veient ens condueix a la conclusió que ens trobem davant d'una etapa caracteritzada per una millora substancial de la supervivència. Les conseqüències de la Guerra Civil comporten que s'iniciï el període amb una clara divergència respecte els indicadors de la resta dels països de l'Europa Occidental (Blanes, 2007: 118-119). Ara bé, diversos factors incideixen en modificar aquesta tendència, assolint al final del període una equiparació amb els nivells de mortalitat que presenten aquests països. Entre aquests factors que expliquen la ràpida millora experimentada pel conjunt de l'Estat espanyol trobem: l'avenç en la salubritat col·lectiva i en la higiene individual; el progressiu augment dels nivells educatius de la població; l'abandonament d'algunes pràctiques errònies en la cura i en l'atenció de la infància; les campanyes de prevenció i vacunació de determinades malalties infeccioses, especialment de la tuberculosi; el desenvolupament d'un incipient sistema sanitari i d'assegurança social (la implementació de l'Assegurança per Malaltia es concreta l'any 1942, mentre que l'Assegurança Obligatòria de Vellesa i Invalidesa (SOVI) es durà a terme cinc anys més tard); i la progressiva obertura a l'exterior que permet l'accés de la població a nous fàrmacs.

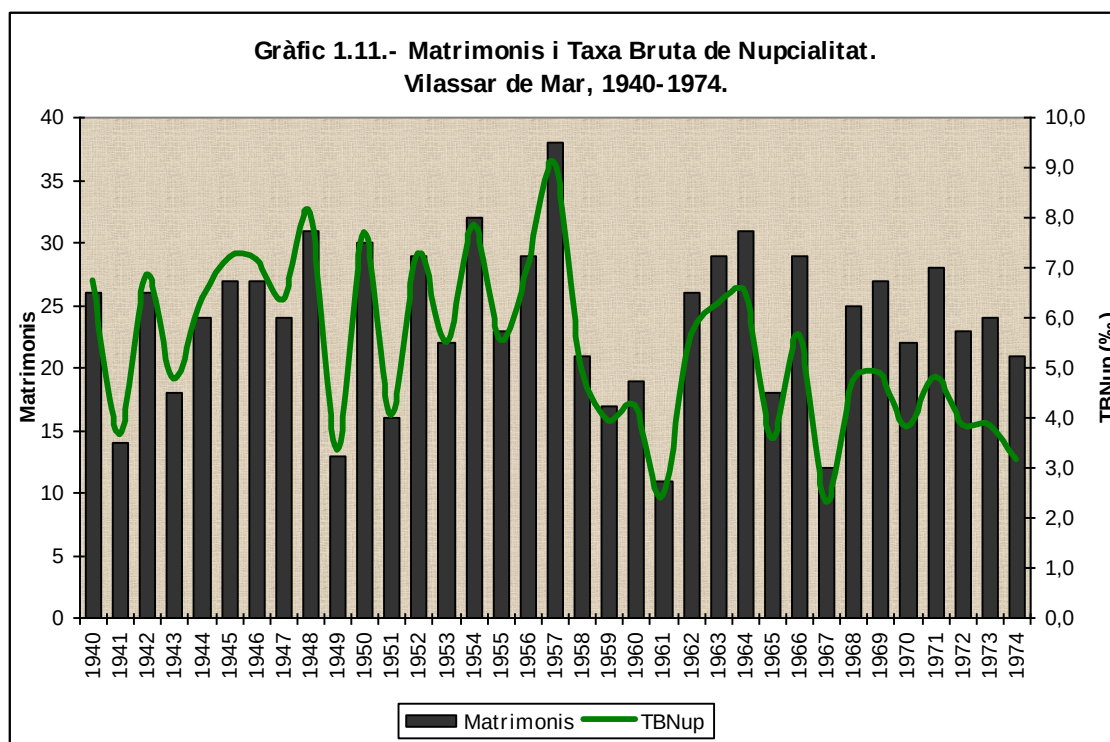
1.4.- Evolució de la nupcialitat: del marriage-rush al descens dels matrimonis

La gran majoria dels països europeus han seguit, entre finals de segle XIX i principis del XX, la mateixa tendència a nivell demogràfic, caracteritzada per un descens important tant dels nivells de natalitat com de mortalitat. I Catalunya no n'ha estat una excepció. Pel que fa a l'àmbit matrimonial (Miret, 2006), es produeixen importants transformacions que condueixen cap a un model caracteritzat pel retard continuat del calendari en el matrimoni i un augment del celibat definitiu. La constatació d'aquest nou model a Catalunya es fa patent amb el mínim de matrimonis que s'experimenta l'any 1938, en plena Guerra Civil, i que no sobrepassa els 10.000 en el conjunt del país. Aquesta data suposa un moment d'inflexió important, ja que s'inicia una etapa de lleuger increment del nombre de matrimonis, que es manté força constant fins a mitjans de la dècada dels 70, on es produeix un repunt important, arribant al voltant de les 42.000 bodes pels anys 1972, 1973 i 1974.

Generalment l'interès per la nupcialitat a nivell demogràfic es basa en l'estreta relació que manté amb els nivells de fecunditat (Vinuesa (ed.), 1994);(Pressat, 1967). Tot i la pèrdua evident del pes explicatiu d'aquesta relació actualment, és cert que durant el període que ens ocupa el matrimoni es vist com un pas obligat per a satisfer el desig de tenir fills. D'aquesta manera, la fecunditat apareix condicionada, en molt bona mesura, per l'existència d'una unió estable.

Ara bé, hi ha un seguit d'elements estructurals i econòmics que afecten i intervenen clarament en el fenomen demogràfic de la nupcialitat, sobretot en el sentit de l'avançament o retard del calendari dels matrimonis. Dins d'aquests cal destacar, sens dubte, "la incidència de l'augment del nivell d'instrucció, que per pura mecànica fa que els individus al dedicar més anys a la seva formació, s'incorporin més tard al mercat de treball i al matrimoni. Aquest retard en el calendari es fa més ostensible quan són les dones les qui eleven el seu nivell d'instrucció". (Vinuesa (ed.), 1994:123) D'altra banda, existeixen aspectes, de caràcter més conjuntural, com poden ser les contraccions en el nivell d'ocupació o els desequilibris entre oferta i demanda en el mercat de l'habitatge. La forma com s'articulen aquestes dues esferes incideix clarament en les decisions sobre el calendari nupcial: avançant, retardant o bé posposant el matrimoni. A més, la vinculació entre nupcialitat i habitatge ens permet explicar una de les conseqüències bàsiques de la nupcialitat, és a dir, la mobilitat espacial, o dit d'una altra manera, la migració. En un context de difícil accés a l'habitatge resulta freqüent que la nova llar s'estableixi en un terme municipal diferent al d'origen dels cònjuges.

Entrant a analitzar els 875 matrimonis que apareixen al Registre Civil del municipi entre 1940 i 1974, observem una variabilitat important. No obstant, estem parlant d'una població tan reduïda que costa extreure'n conclusions rellevants i pautes de nupcialitat significatives. Es comença el període amb la celebració de 26 matrimonis, i es segueix una línia d'alts i baixos, però amb una certa tendència a l'alça, fins arribar al màxim de 38 matrimonis celebrats l'any 1957. A partir d'aquest punt s'inicia un descens important durant els següents quatre anys, finalitzant la caiguda l'any 1961 amb tan sols 11 matrimonis. Resulta difícil d'explicar aquesta caiguda de les bodes celebrades al municipi, ja que aquest comportament no es dona al conjunt de Catalunya, pel que no es pot assimilar a un fenomen més generalitzat. Circumstàncies com el mercat de l'habitatge o senzillament una estructura de població polaritzada en les franges d'edat no susceptibles de participar en la nupcialitat poden influir en el comportament de l'indicador. A partir de 1962 s'inicia una recuperació dels matrimonis al municipi, amb nous sobtats descensos pels anys 1965 i 1967, per instal·lar-se a partir d'aquest moment al voltant dels 25 matrimonis anuals.

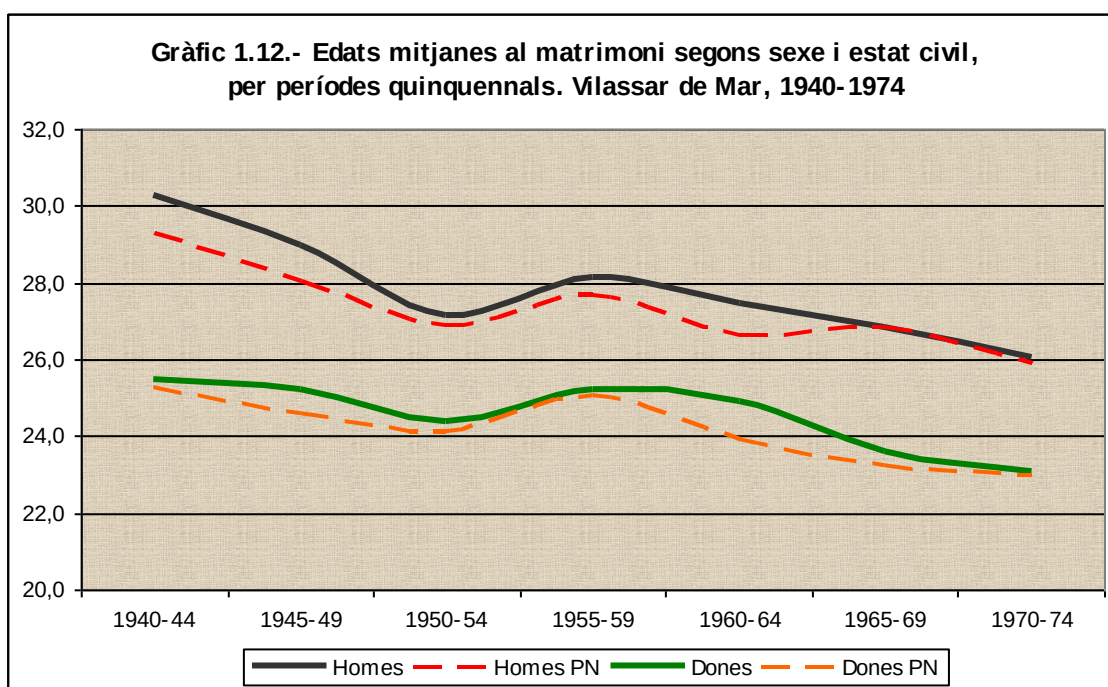

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil i Bas (1987)

L'evolució de la taxa bruta de nupcialitat segueix en bona part la mateixa pauta que presenten els nombre absoluts de matrimonis al municipi. Així, s'obté un màxim de 9,09 bodes per cada 1.000 habitants l'any 1957, coincidint amb el major nombre de matrimonis que experimenta Vilassar de Mar durant aquests anys. Per contra, el mínim

de la sèrie no coincideix amb l'any de menys casaments sinó que es situa l'any 1967, amb un 2,31‰. A partir d'aquest punt, observem com els valors de la taxa bruta de nupcialitat segueixen una pauta semblant al nombre absolut de matrimonis, però amb una clara tendència a la baixa. Dit d'una altra manera, el manteniment en el nombre de matrimonis celebrats al municipi durant els últims anys del període coincideixen amb un clar augment de la població, com veurem en el següent apartat. L'augment del nombre d'habitants comporta que la taxa bruta de nupcialitat experimenti una davallada fins a situar-se entre el 3 i el 4‰ els darrers anys, quan al principi del període es movia al voltant del 7‰.

Si ens centrem en les edats mitjanes al matrimoni per períodes quinquennals, observem com es produeix un descens continuat de l'edat dels cònjuges, només frenat durant el quinquenni 1955-1959. Tot i que les pautes en la nupcialitat del municipi no concorden del tot amb les que presenta Catalunya pel mateix període (Miret, 2006), el descens de l'edat mitja sí que és un fenomen comú. En el cas dels homes, es passa dels poc més de 30 anys de mitjana durant el primer quinquenni, als 26,07 pels anys 1970-74. Si només tenim en compte les primeres núpcies, l'evolució és molt semblant, finalitzant la sèrie per sota dels 26 anys.

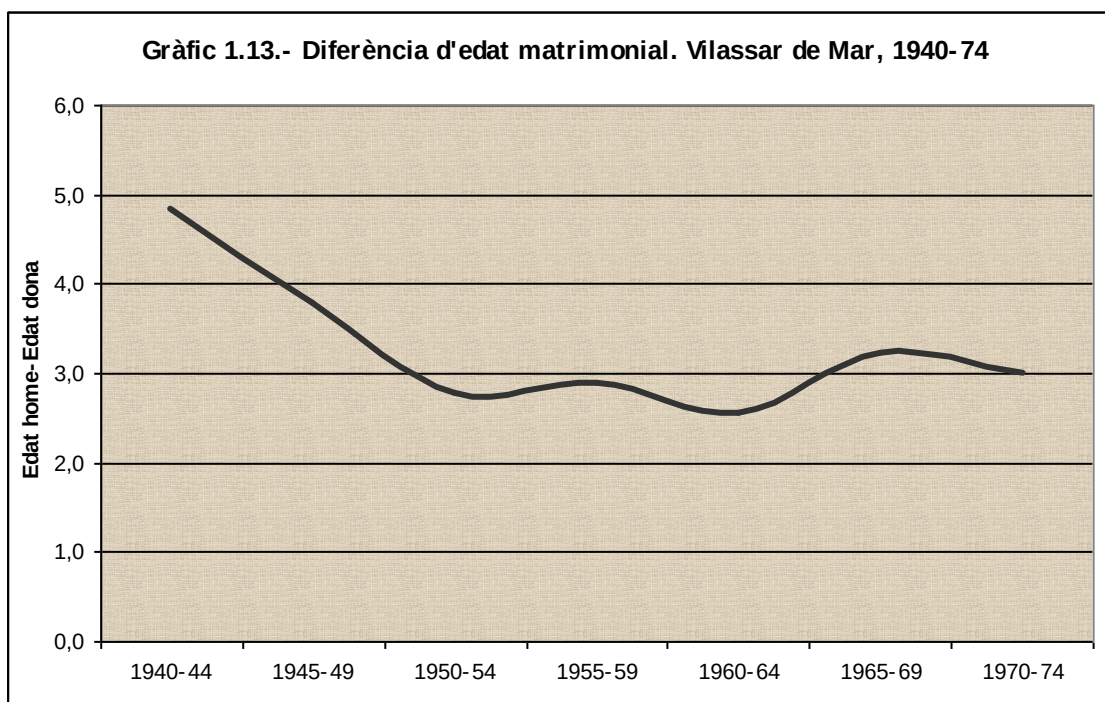

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Pel que fa a les dones, inicien el període al voltant dels 25,5 anys de mitjana i, seguint la mateixa tendència a la baixa que els homes, acaba el període en poc més de 23 anys. Si només es té en compte les primeres núpcies de les dones, l'edat

mitjana es situa lleument per sota de la general, finalitzant el darrer quinquenni per sota dels 23 anys d'edat mitjana. A aquest fenomen de rejueniment del calendari de la nupcialitat, que precedeix a l'explosió de naixements que experimentaren molts països (*baby boom*), se'l coneix com a *marriage-rush*, que es podria traduir com a pressa per casar-se (Hajnal, 1953; citat a Miret, 2006), i es tracta d'una tendència generalitzada al conjunt d'Europa durant aquests anys. Ara bé, com veurem més endavant, aquest model de rejueniment s'ha modificat i actualment es produeix la tendència contrària, és a dir, un retard significatiu de l'edat mitjana al matrimoni.

L'anàlisi de les diferències d'edat que s'observaven en el gràfic anterior ens permet veure com la pauta municipal acaba coincidint plenament amb el que experimenta el conjunt del país. En aquest sentit, tal i com estableix Anna Cabré "els homes es casen normalment a unes edats més elevades que les dones i, per tant, els homes es casen amb dones més joves" (Cabré, 2006:5). I aquesta diferència s'ha anat consolidant amb el temps al voltant dels 3 anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Així, si ens fixem en el gràfic, s'inicia la dècada dels quaranta amb una diferència màxima entre homes i dones, que es situa als 4,83 anys. Aquesta diferència decreix durant el següent quinquenni fins a establir-se al voltant dels 3 anys a partir de la dècada dels 50, a partir de la qual es manté força constant. A tall d'exemple, la màxima diferència d'edat entre cònjuges que trobem durant el primer quinquenni és de

47 anys, mentre que en el darrer es situa als 23, és a dir, menys de la meitat. D'aquesta manera, tot i només presentar els casos extrems, resulta evident que s'ha produït un procés de reducció de la diferència entre les edats dels cònjuges, que ha conduït a establitzar les diferències al voltant dels 3 anys, tal i com succeeix al conjunt de Catalunya.

1.4.1- El pes de les províncies en la nupcialitat municipal

Tal i com ja s'ha dut a terme en l'apartat dedicat als naixements, les dades del Registre Civil ens permeten presentar la matriu d'orígens dels cònjuges de Vilassar de Mar¹⁰. D'aquesta manera ens podem aproximar novament al fenomen de les migracions provinents de la resta de l'Estat espanyol, que com veurem a continuació, també tenen un pes significatiu en la nupcialitat del municipi. Si ens fixem en els orígens de les dones, observem que pràcticament la meitat provenen del mateix municipi, concretament el 47,99%. Ara bé, resulta destacable que en segon lloc trobem dones originàries de la resta de l'Estat espanyol, que suposen més del 33% dels casaments celebrats a Vilassar de Mar durant els 35 anys analitzats. Aquests dos orígens aglutinen més del 80% de les procedències de les dones, mentre que la resta apareixen de forma més residual. Així, les dones originàries de qualsevol altre municipi del Maresme tan sols suposen el 7,46% i les provinents d'altres localitats de la província de Barcelona sobrepassen lleugerament el 6,5%. Per últim, els casaments celebrats de dones procedents de la resta de Catalunya o de l'estranger són pràcticament anecdòtics.

En el cas dels homes, la distribució dels percentatges d'orígens presenten algunes variacions importants respecte als observats en el cas de les dones. Així doncs, destaca sobretot que com a primer origen trobem la resta de l'Estat espanyol, amb un percentatge pràcticament similar al que s'observa en els orígens de les dones, superant el 32%. És a dir, durant el període 1940-1974, un de cada tres casaments celebrats al municipi són fruit directe de la immigració espanyola, fet que ens indica clarament el pes que tenen en el creixement de Vilassar de Mar durant aquests anys. No és d'estranyar doncs que la combinació d'orígens més freqüents que apareix a la matriu sigui precisament la d'home i dona procedent de les diferents províncies de la resta de l'Estat espanyol, amb 180 casaments al llarg dels 35 anys estudiats. Resulta destacable que aquesta combinació es doni amb força més freqüència que les bodes

¹⁰ La següent matriu d'orígens dels cònjuges no discrimina entre primeres i següents núpcies, pel que una mateixa persona pot aparèixer tants cops com matrimonis celebrats durant el període estudiat.

corresponents a una parella nascuda al mateix municipi. Ara bé, tal i com observàvem en la part sobre naixements, la integració d'aquesta immigració queda patent en el fet que més del 30% d'homes i dones originàries d'alguna província de l'Estat espanyol s'acaba casant amb una persona nascuda a qualsevol municipi de Catalunya.

Si ens seguim fixant en els orígens dels homes, observem una major presència de cònjuges procedents del Maresme (20,5%), de la resta dels municipis de la província de Barcelona (11,37%) i de les altres tres províncies catalanes (5,57%), que en el cas de les dones. Per últim, els homes procedents de l'estranger que han contret matrimoni a Vilassar de Mar entre 1940 i 1974 apareixen de forma residual, sent majoritàriament francesos.

Taula 1.8.- Matriu d'orígens dels cònjuges.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Origen home	Origen dona							Total
	Vilassar de Mar	Maresme	Província de Barcelona	Reste de Catalunya	Reste de l'Estat espanyol	Estranger	Desconegut / Il·legible	
Vilassar de Mar	128	22	22	7	48	1		228 (27,01)
Maresme	110	14	10	7	28	3	1	173 (20,50)
Província de Barcelona	68	8	7		10	2	1	96 (11,37)
Reste de Catalunya	26	4	6	1	9		1	47 (5,57)
Reste de l'Estat espanyol	63	13	9	3	180	1	2	271 (32,11)
Estranger	8	2			3			13 (1,54)
Desconegut / Il·legible	2		1		1		12	16 (1,90)
Total	405 (47,99)	63 (7,46)	55 (6,52)	18 (2,13)	279 (33,06)	7 (0,83)	17 (2,01)	844

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

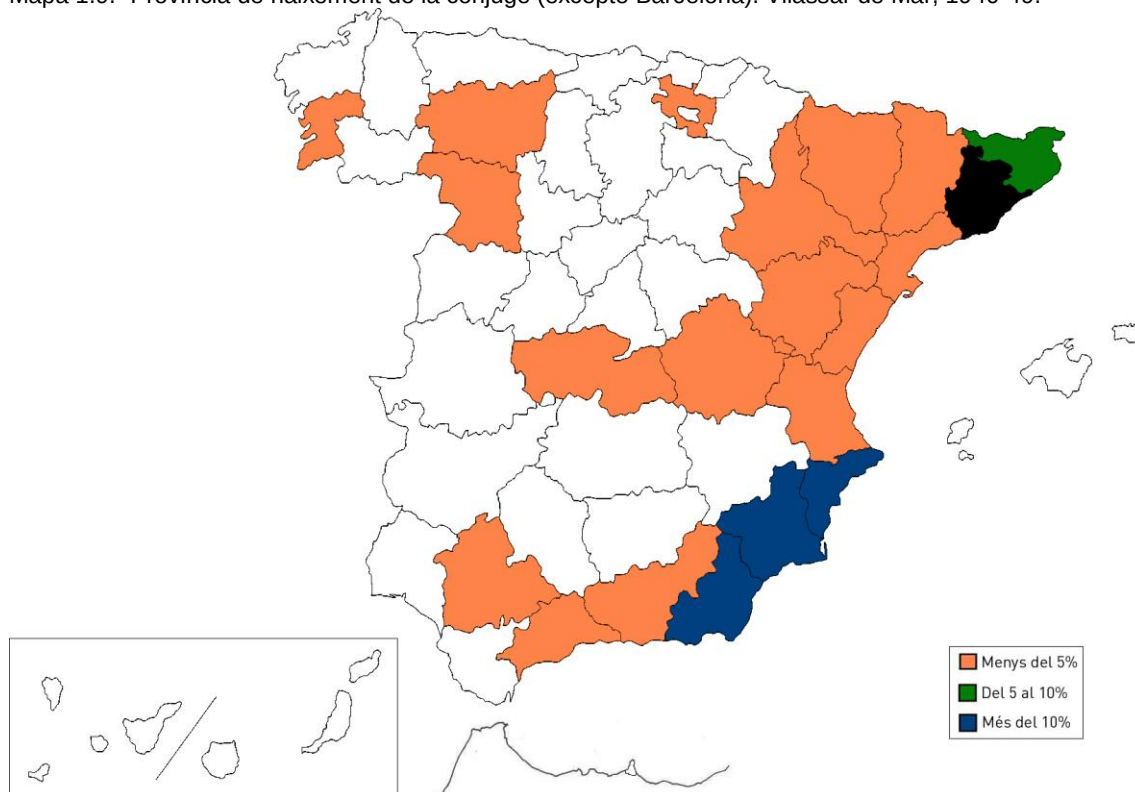
Nota: En els totals s'expressen els percentatges entre parèntesis

Tal i com ja s'ha dut a terme en l'apartat sobre els naixements al municipi per aprofundir en el coneixement sobre la immigració arribada a Vilassar de Mar, tornem a analitzar la procedència dels cònjuges. Novament, s'ha optat per presentar les dades desagregades pel sexe i en dècades (excepte el darrer període que tan sols recull el quinquenni 1970-74), ja que d'aquesta manera ens podem fer una millor idea de les onades migratòries i ponderar d'aquesta manera la importància de cada una de regions en el creixement del municipi. No obstant, cal tenir en compte que en el cas dels matrimonis s'està treballant amb molts menys casos que en la part sobre

naixements, pel que els percentatges sovint esdevenen molt elevats quan en nombre absolut realment responen a pocs casos.

Si ens fixem en primer lloc en l'origen de les cònjuges durant la dècada dels quaranta, les dades quadren força amb les que es presentaven referents als naixements. Així, la província de procedència majoritària esdevé Murcia, amb un 29,79%, molt per sobre d'Almeria i Alacant, que apareixen en segona i tercera posició, amb un 12,77 i un 10,64% respectivament. Com ja hem comentat en l'apartat referent a la natalitat, les dades mostren una gran presència de dones procedents de Cehegín, Huércal-Overa, Còbdar o La Vila Joiosa. És a dir, la immigració que arriba a Vilassar de Mar durant aquests anys procedeix bàsicament de províncies mediterrànies. Destaca també la presència de Girona en quart lloc. Així, en el 6,38% dels matrimonis celebrats al municipi durant la dècada dels quaranta, la dona prové de la província de Girona.

Mapa 1.9.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1940-49.

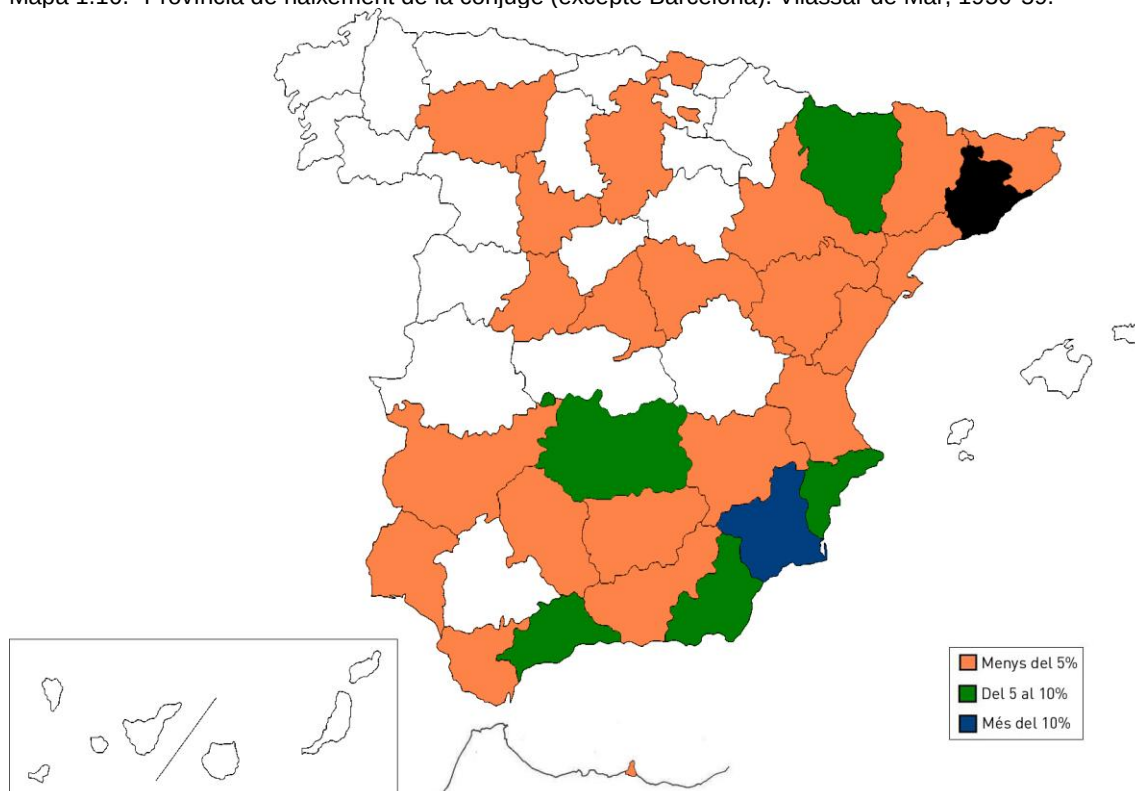

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 47 matrimonis.

Com veurem més endavant, en el cas dels homes, la presència gironina encara és més rellevant. Aquestes quatre províncies aglutinen gairebé el 60% dels orígens de les dones que es casen durant aquests deu anys. La resta de províncies de procedència apareixen de forma pràcticament residual, movent-se al voltant del 2 i 4%.

La dècada dels cinquanta apareix marcada per un increment en les províncies d'origen de les cònjuges. Així, es passa de les 20 províncies per la dècada anterior a les 28, sent una tendència que seguirà al llarg de la dècada posterior, arribant a les 35 províncies d'origen. Aquest increment en les procedències de les cònjuges no implica que Murcia perdi el seu pes específic durant aquests deu anys, tot el contrari. Durant aquesta dècada manté un percentatge pràcticament idèntic a l'anterior (27,17%), molt per sobre de la resta de províncies. Un punt important d'aquesta dècada és la irrupció de Ciudad Real com a segona província d'origen, amb un 7,61%. Recordem que en el cas dels naixements, aquesta província no apareixia amb relativa força fins a la dècada següent, fet que ens corrobora la idea del matrimoni com a pas previ a la fecunditat. Ara bé, tot i l'estreta relació entre Daimiel i Vilassar de Mar, cal assenyalar que durant els anys 50, les cònjuges de Ciudad Real provenen majoritàriament de Montiel. No serà fins a mitjans dels seixanta i, sobretot, la dècada dels setanta que s'observa un augment important de les cònjuges provinents de Daimiel.

Mapa 1.10.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1950-59.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 92 matrimonis.

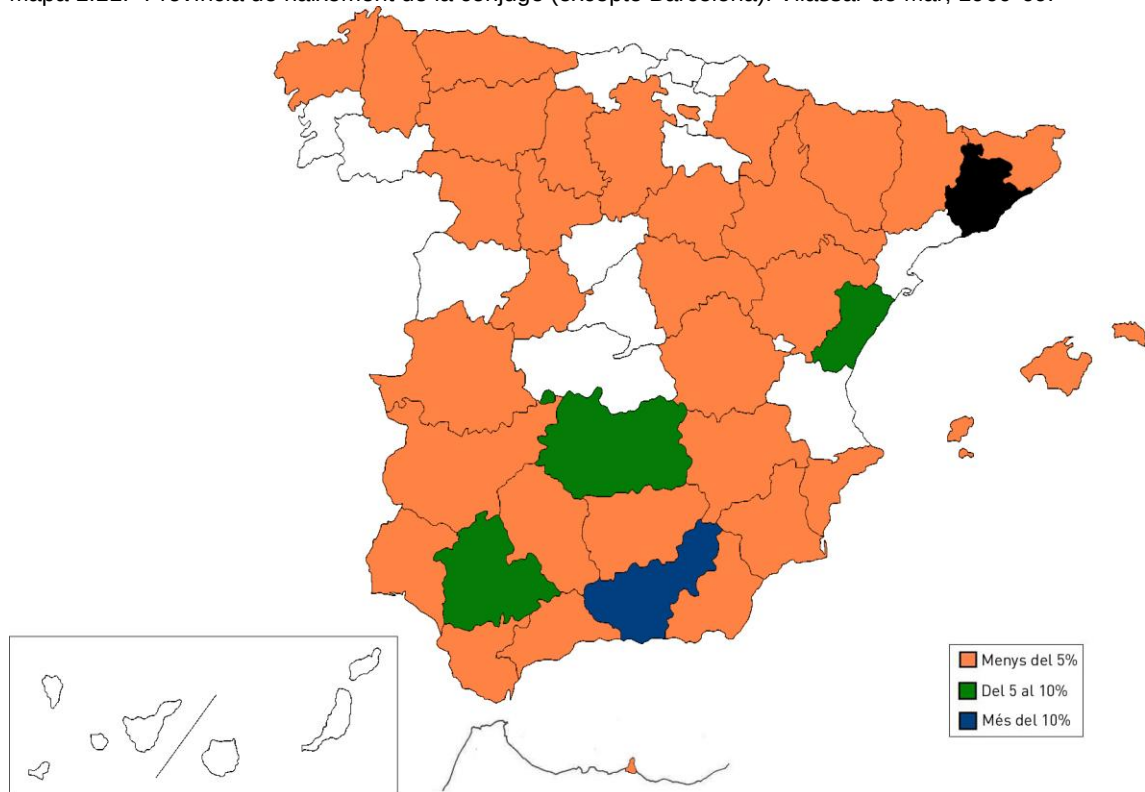
Seguidament trobem les províncies d'Alacant, Huesca i Málaga, amb un 6,52% cadascuna, mentre que el pes d'Almería com a procedència de les cònjuges disminueix durant aquesta dècada i la següent, situant-se al voltant del 5,5%.

L'augment del nombre de províncies d'origen comporta que la presència de moltes d'elles sigui pràcticament testimonial.

La dècada dels seixanta es caracteritza sobretot pel descens que experimenta Murcia com a província d'origen de les dones que es casen al municipi. Durant aquests deu anys no arriba al 5%, mentre que durant el quinquenni següent encara veu més reduït el seu pes específic, representant el 3,51% dels orígens de les cònjuges. Al llarg d'aquesta dècada també resulta destacable la presència de Granada com a província d'origen majoritària. Les dades ens mostren que es tracta d'una onada migratòria molt puntual. No podem establir exactament l'arribada de la gent provinent d'aquesta província, però el que queda patent és que són força homogenis en quan edat, ja que totes les dones que es casen durant aquesta dècada ho fan en edats compreses entre els 18 i els 25 anys. Pel que fa a els homes granadins que es casen a Vilassar de Mar durant aquesta dècada, i que com veurem més endavant també tenen un pes relatiu important, tenen entre 21 i 29 anys. La curiositat la trobem en que, a diferència d'altres províncies, es tracta d'una immigració que no es concentra en un mateix poble d'origen, sinó que s'observa una multiplicitat de municipis de procedència dins la mateixa província: Albuñol, Restábal, La Puebla de Don Fadrique, Motril o la mateixa capital.

D'altra banda, les províncies de Castelló i Sevilla també experimenten un creixement important i, en el cas de la segona, concentrat en aquesta dècada. Així, gairebé el 9% de les dones que es casen a Vilassar de Mar durant els anys seixanta provenen d'una d'aquestes províncies. En quart lloc trobem Ciudad Real, que presenta un percentatge força semblant al de la dècada anterior, vorejant el 7%. Per últim, s'indica ja durant aquests deu anys el canvi de tendència en els orígens de les migracions a Vilassar de Mar, que passa de concentrar-se en províncies mediterrànies més pròximes a Catalunya a fer-ho en extremenyas, andaluses i castellano-manxegues.

Mapa 1.11.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1960-69.

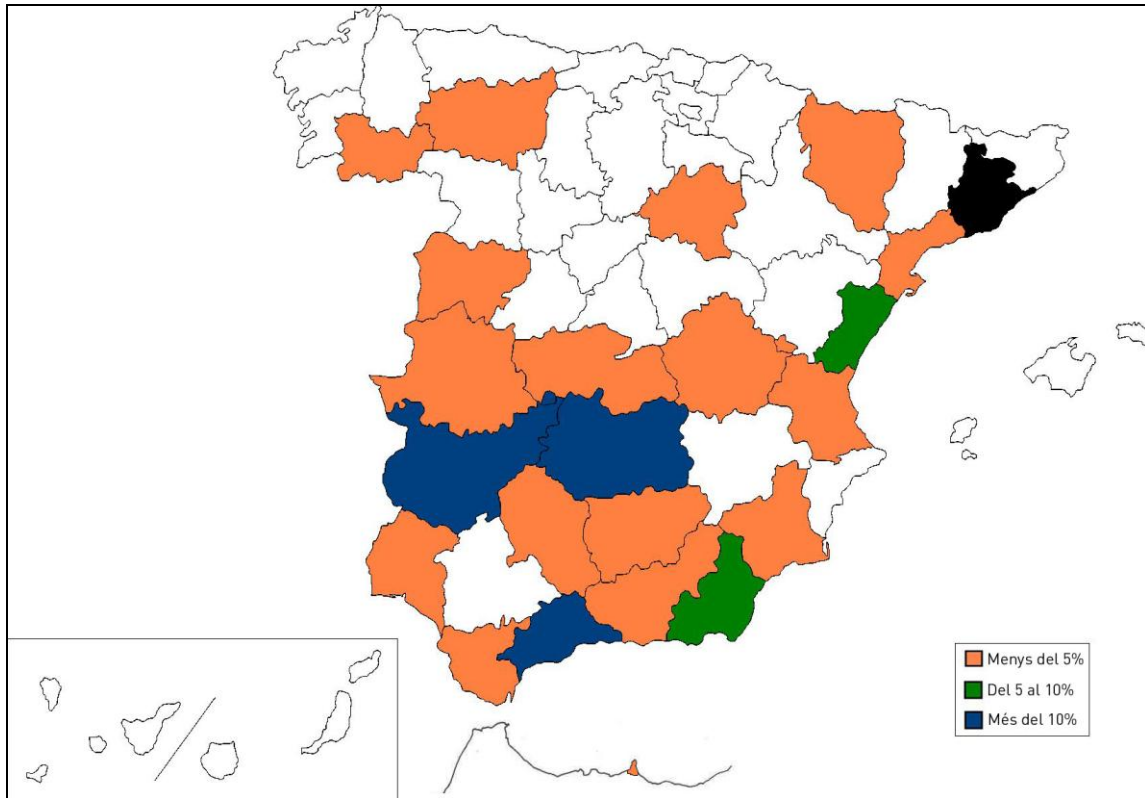

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 101 matrimonis.

Aquesta és precisament una de les característiques que més sobresurten dels orígens de les cònjuges al llarg del període 1970-74. En aquest sentit, una de cada cinc dones que es casa a Vilassar de Mar durant aquests cinc anys prové de Ciudad Real. Badajoz i Málaga apareixen com a segona província d'origen més rellevant, amb un 14,04% cadascuna, mentre que Almería presenta un ressorgiment destacable, situant-se com a quarta província d'origen, amb un 8,77%. De fet, les províncies andaluses i extremenyas representen més del 50% dels orígens de les cònjuges durant aquest quinquenni.

La darrera província que sobrepassa el 5% és Castelló, amb la participació en la nupcialitat de dones provinents de Càlig, Peníscola o Benicarló. Per últim, la representació catalana es redueix a Tarragona, que durant els anys seixanta no tenia presència, ja que Girona i Lleida desapareixen com a província d'origen de les cònjuges.

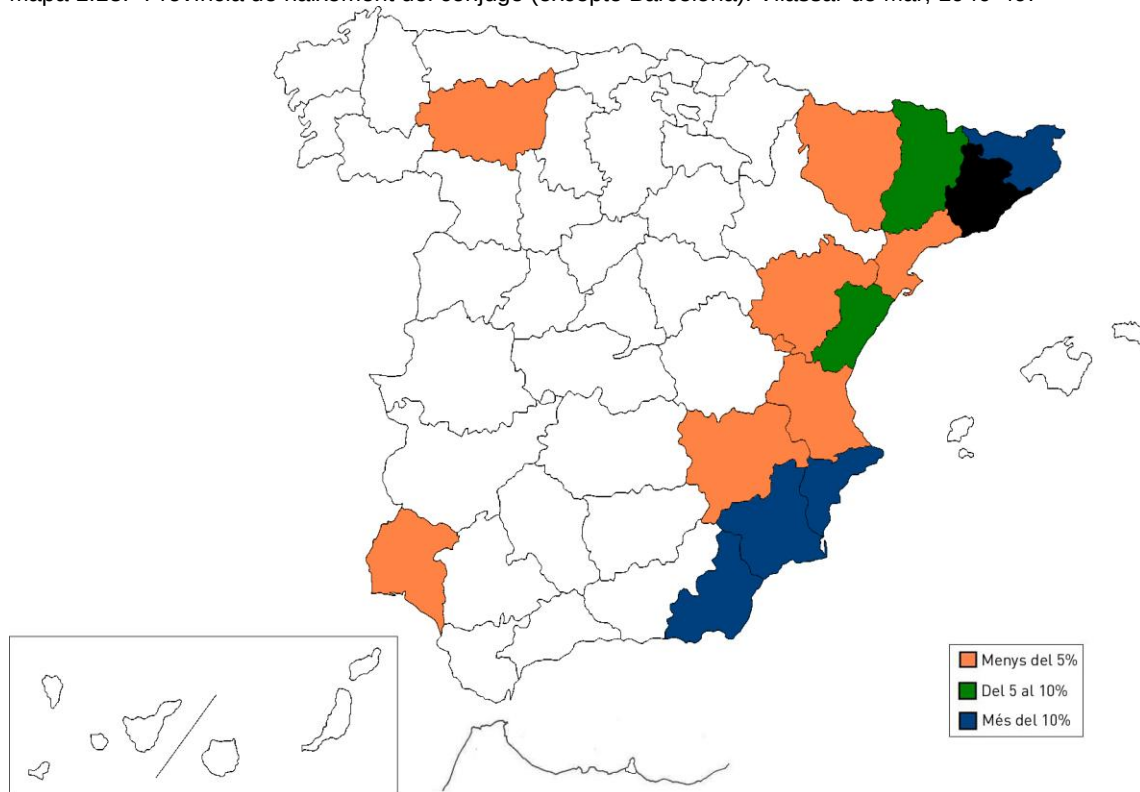
Mapa 1.12.- Província de naixement de la cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1970-74.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 57 matrimonis.

Pel que fa a la procedència dels homes que contrauen matrimoni a Vilassar de Mar durant la dècada dels quaranta i que no provenen de la província de Barcelona, destaca el fet que apareixen molt concentrats en quatre orígens. En primer lloc trobem Girona, amb un percentatge lleugerament per sobre del 25%, seguit de Murcia amb el 17,24% dels cònjuges. El tercer lloc el comparteixen les províncies d'Alacant i Almería, amb un 13,79%. Aquests quatre orígens expliquen la procedència de més del 70% dels homes que es casen a Vilassar de Mar durant el període 1940-1949, sent dades que concorden força amb les observades en l'apartat sobre naixements al municipi. Per sobre del 5% trobem Lleida (8,62) i Castelló (6,90), mentre que els set altres orígens apareixen amb freqüències molt més reduïdes. Per últim, i tal i com era d'esperar després de l'anàlisi sobre els naixements, es torna a donar amb els matrimonis una major diversitat d'orígens en el cas de les dones, amb l'excepció del darrer període.

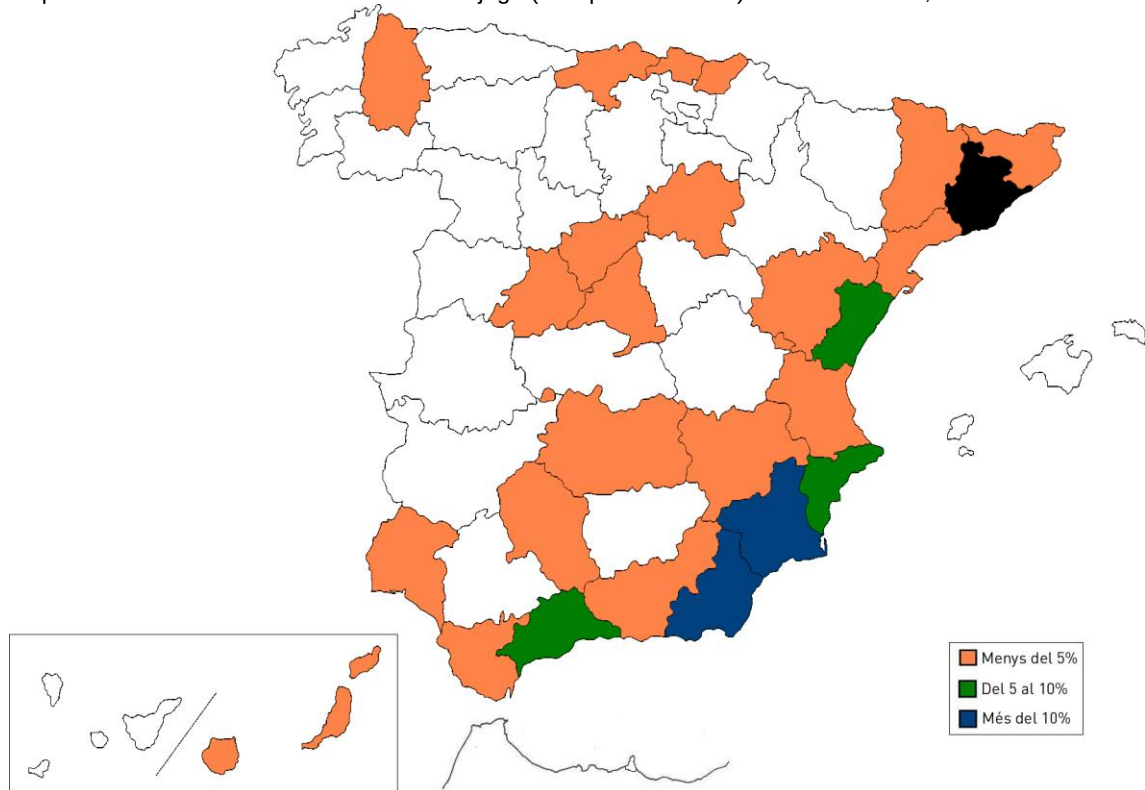
Mapa 1.13.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1940-49.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 58 matrimonis.

La dècada dels cinquanta apareix marcada per un augment important dels casaments d'homes provinents de Murcia. Aquest fet es plasma en un increment substancial del percentatge. Així, pràcticament un de cada quatre homes que es casa a Vilassar de Mar durant aquests deu anys, i que no prové de la província de Barcelona, és originari de Murcia. D'altra banda, Almeria manté el mateix percentatge que en la dècada anterior, fet que la situa com a segona província d'origen més important dels homes que es casen al municipi. Pel que fa a les províncies de la Comunitat Valenciana, observem com Castelló augmenta el seu percentatge, fins a situar-se al 10%, mentre que Alacant (7,78%) va perdent pes conforme avancen els anys, evidenciant que es tracta d'una immigració concentrada en els primers anys d'anàlisi. València es manté durant tots els períodes com un origen força més residual. Cal destacar en aquesta dècada la irrupció de Málaga com a província de naixement d'una bona part dels cònjuges, arribant gairebé al 8%. La particularitat dels homes originaris de Málaga és que pràcticament tots provenen del mateix municipi, Torrox, mentre que en el cas d'elles, provenen bàsicament de la mateixa capital.

Mapa 1.14.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1950-59.

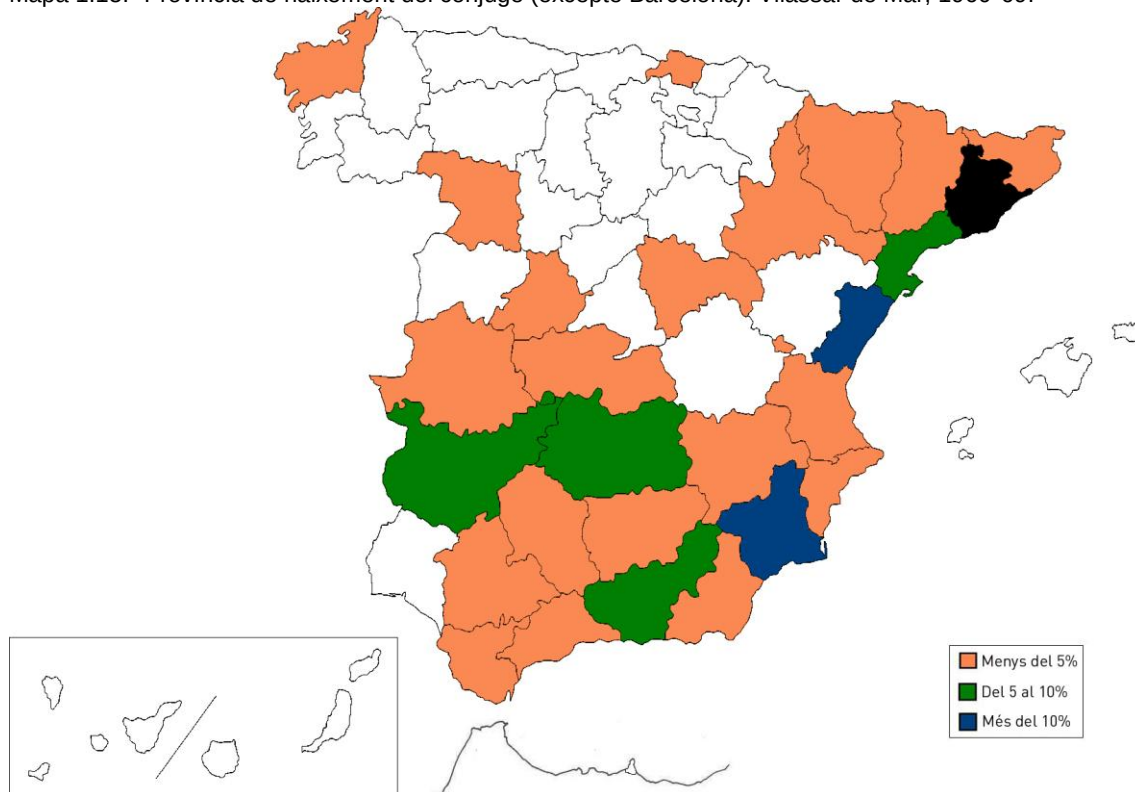

Aquestes dades en permeten afirmar que es tracta d'una immigració que no s'instal·la a Vilassar de Mar per casualitat, sinó que té referències d'alguna persona arribada abans, probablement amb algun tipus de llaç familiar. D'aquesta manera, la mobilitat esdevé menys traumàtica, ja que es compta amb alguna persona en el destí que pot ajudar d'alguna manera en temes com l'habitatge o el treball, i fer més còmode el canvi de residència. Com ja hem vist en altres casos, aquesta xarxa afavoreix l'arribada de gent provinent d'un mateix municipi. Per últim, la resta de províncies que apareixen al mapa, amb les excepcions de Tarragona, València, Ciudad Real i Granada, presenten percentatges inferiors al 2,5%. Això significa que 16 dels orígens són bàsicament testimonials, entre els quals hi ha Girona, que passa de ser origen majoritari en la dècada anterior a pràcticament desaparèixer a partir dels cinquanta. Aquests orígens més residuals impedeixen arribar a grans conclusions sobre les onades migratòries, però sí que permeten observar com s'incrementa la mobilitat espacial al conjunt de l'Estat espanyol.

La següent dècada es caracteritza pel manteniment de Murcia com a origen més comú dels homes que contrauen matrimoni a Vilassar de Mar, concretament en un 15,24%. Tot i anar perdent pes al llarg dels anys, s'observa una clara diferència entre

homes i dones, ja que en el cas d'elles apareixen com a origen important fins a finals dels cinquanta, mentre que en els homes es mantindrà al llarg de tots els períodes estudiats.

Mapa 1.15.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1960-69.

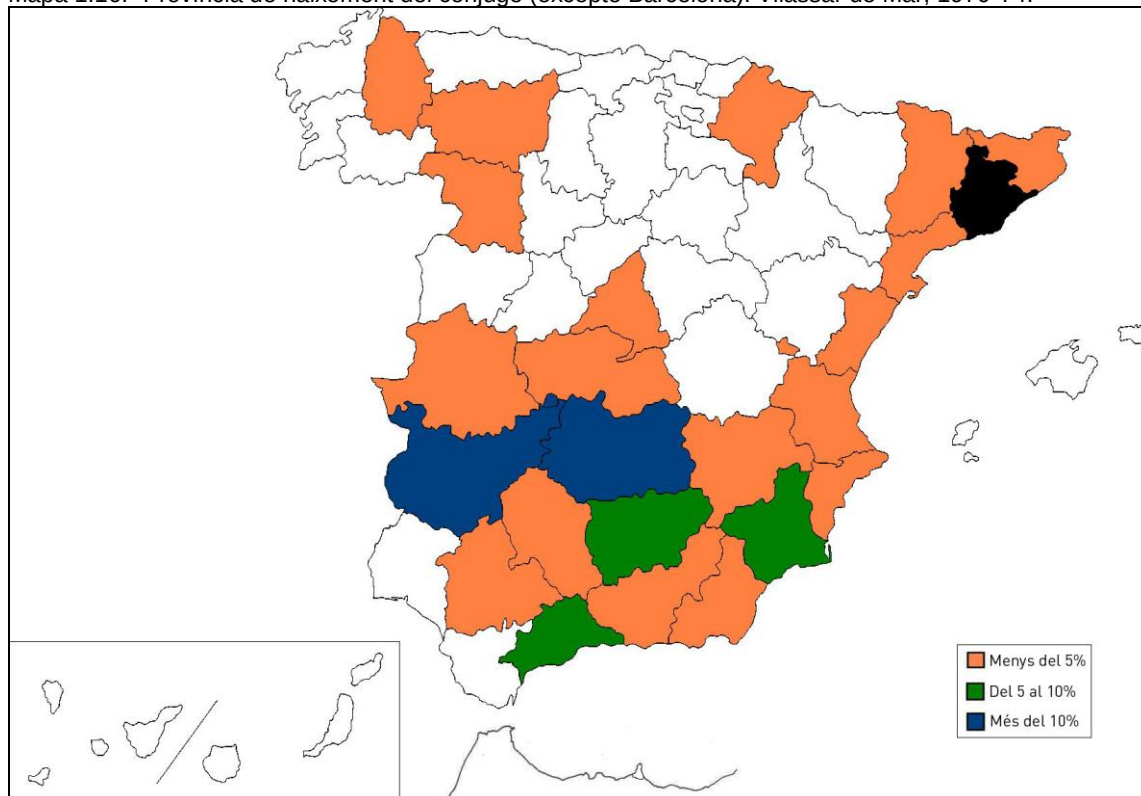
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.
Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 105 matrimonis.

Seguidament observem que, tal i com ja passava en el cas de les dones, la província de Castelló esdevé un origen important durant aquesta dècada i l'anterior, situant-se com a segon origen més important dels homes que es casen a Vilassar de Mar durant aquests deu anys, amb l'11,43%. Ara bé, sí alguna cosa marca aquesta dècada és la irrupció de Badajoz i el creixement de Ciudad Real com a províncies de naixements dels cònjuges. Les dues comparteixen el mateix percentatge, concretament el 7,62%, que es veurà molt incrementat durant el següent quinquenni. A més, tal i com ja succeïa amb Málaga, es tracta també d'una immigració que prové bàsicament d'un mateix municipi, en aquest cas Los Santos de Maimona, Montiel o Luciana. Es tracta d'una immigració que contribueix a rejuvenir el municipi, ja que a banda de participar activament en la natalitat, les dades sobre els matrimonis ens permeten veure que tots es casen amb edats compreses entre els 21 i els 30 anys. Destaquem també l'augment de casaments protagonitzats per homes procedents de la província de Tarragona, sobretot dels municipis d'Amposta, Mas de Barberans o

L'Ametlla de Mar. La darrera província que supera el 5% és Granada, contribuint a fer créixer la importància de les províncies andaluses i extremenyes en el creixement de Vilassar de Mar.

Per últim, el primer quinquenni de la dècada dels setanta suposa la pèrdua de l'hegemonia de Murcia com a principal província d'origen dels cònjuges i la consolidació de Badajoz i Ciudad Real com a lloc de naixement principal dels homes que es casen al municipi durant aquests cinc anys. Aquestes dues províncies, amb un 16,92 i un 13,85% respectivament, són les dues úniques que sobrepassen el llindar del 10%, mentre que Murcia queda relegada com a tercera província de procedència dels cònjuges, amb un 9,23%.

Mapa 1.16.- Província de naixement del cònjuge (excepte Barcelona). Vilassar de Mar, 1970-74.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Nota: Càlculs realitzats sobre un total de 65 matrimonis.

També cal destacar la presència de Jaén en la quarta posició, amb gairebé un 8%, i Málaga en la cinquena, amb un 6,15%, que contribueixen a la consolidació de les províncies andaluses i extremenyes com a origen majoritari, juntament amb Ciudad Real, de les onades migratòries que arriben a Vilassar de Mar durant els anys seixanta i setanta. Castelló i Granada veuen disminuït el seu pes relatiu, representant cadascuna l'origen del 4,62% dels cònjuges, mentre que les 16 províncies restants que

apareixen en el mapa es mouen en percentatges de l'1,5 al 3%, sent molt residual la seva participació en la nupcialitat de Vilassar de Mar durant el període 1970-1974.

Per finalitzar l'apartat dedicat a la nupcialitat de municipi presentem la següent taula, que recull els 20 principals orígens dels cònjuges¹¹ durant tots els anys estudiats, desagregat novament per sexe. Tal i com ja havíem observat en la matriu presentada anteriorment, el lloc de naixement majoritari dels cònjuges és Vilassar de Mar, però en una major proporció en el cas de les dones. És precisament aquesta distància que separa a homes i dones nascudes a Vilassar de Mar el que propicia que en els següents orígens més freqüents es donin grans diferències en els totals. Així, observem com Barcelona, que és el segon origen més freqüent en el cas de les dones, amb un total de 37, apareix en els homes en tercera posició, però amb un nombre total superior, concretament 55. A més, la presència de 14 homes procedents de Badalona contribueix a engrandir el pes de la resta de la província de Barcelona. D'altra banda, el major percentatge, que observàvem en la matriu anterior, d'homes originaris d'algun municipi del Maresme respecte a les dones es concreta en la presència de quatre localitats en els nou primers llocs: Mataró en segon lloc, Premià de Mar i Cabrera, en cinquena i sisena posició respectivament, i Vilassar de Dalt en la novena. Entre aquests quatre municipis sumen un total de 113 cònjuges que es casen a Vilassar de Mar entre 1940 i 1974, pràcticament la meitat que els pròpiament nascuts al municipi. Arenys de Mar, el Masnou, Argentona, Cabrils, Dosrius i Premià de Dalt també apareixen en la llista dels 20 principals municipis d'origen dels cònjuges, però tots ells amb menys de 10 casos. Per contra, en els orígens de les dones, aquesta participació comarcal és molt més reduïda, ja que només sis municipis apareixen a la llista, i tots ells amb pocs casos: Mataró (14), Cabrera (11), Premià de Mar (7), Argentona (6), Vilassar de Dalt (6) i Canet de Mar (5).

La importància de la immigració en el creixement del municipi resulta evident en la taula sobre els principals orígens. Així, fins a set localitats d'alguna província de l'Estat espanyol apareixen entre les vint primers en el llistat sobre la procedència d'ells, mentre que en el cas d'elles encara és més rellevant, ja que arriba a la dotzena. Si analitzem en detall aquests orígens, observem com Cehegín apareix en tercera posició en el cas de les dones, i en quarta en els homes. La contribució de Murcia no es redueix a aquesta localitat, ja que en els orígens dels homes veiem com Bullas es situa com a vintè municipi de procedència més important dels cònjuges, mentre que

¹¹ A l'annex es pot consultar la taula completa amb els municipis d'origen dels cònjuges que contrauen matrimoni a Vilassar de Mar, en aquest cas, agrupats.

Guadalupe apareix en el lloc 19 en el cas d'elles. Tal i com hem anat veient en els mapes anteriors, Badajoz és també una província de naixement dels cònjuges força freqüent, sobretot en els darrers anys estudiats. D'aquesta manera, no sorprèn veure Los Santos de Maimona com a sisè origen més recurrent en el cas de les dones o en vuitè lloc en el cas dels homes que es casen a Vilassar de Mar durant aquests anys. Els municipis de la província de Castelló també tenen la seva representació a la llista, apareixent Càlig com a desè origen més freqüent en els cas d'ells i en la quinzena posició en el cas d'elles. Benicarló i Peníscola també contribueixen a fer créixer la importància d'aquesta província entre els orígens dels cònjuges. Pel que fa a Ciudad Real, que, com ja hem vist anteriorment, va creixent en importància, observem com mentre en el cas de les dones apareix Daimiel i la mateixa capital com a municipi de procedència importants, en ells la procedència més rellevant és Luciana.

Taula 1.9.- Llista dels 20 principals municipis d'origen dels cònjuges.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Orígens homes			Orígens dones	
Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
Vilassar de Mar	228	1	Vilassar de Mar	405
Mataró	57	2	Barcelona	37
Barcelona	54	3	Cehegín	26
Cehegín	32	4	Mataró	14
Premià de Mar	22	5	Cabrera	11
Cabrera	20	6	Los Santos de Maimona	10
Badalona	14	7	Daimiel	8
Los Santos de Maimona	14	8	Huércal-Overa	7
Vilassar de Dalt	13	9	Premià de Mar	7
Càlig	11	10	Argentona	6
Arenys de Mar	9	11	Málaga	6
El Masnou	9	12	Vilassar de Dalt	6
Benicarló	7	13	Canet de Mar	5
Torrox	7	14	Peníscola	5
Argentona	6	15	Càlig	4
Cabrils	5	16	Ciudad Real	4
Dosrius	5	17	Cóbdar	4
Luciana	5	18	Granada	4
Premià de Dalt	5	19	Guadalupe	4
Bullas	4	20	La Vila Joiosa	4

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Com ja hem comentat en els mapes d'orígens, la participació de Málaga es concreta sobretot en la procedència de dos localitats concretes: Torrox per a ells, Málaga capital en el cas d'elles. Per últim, cal destacar la presència de dos municipis pertanyents a la província d'Almería en els vint primers orígens d'elles: Huércal-Overa,

en vuitena posició amb 7 casos, i Còbdar, que apareix en dissetena posició, d'on procedien quatre dones que es van casar a Vilassar de Mar durant el període 1940-1974.

1.5.- Creixement vegetatiu i real de la població

La població té una dinàmica pròpia i el seu creixement o, per contra, declivi es basa en la combinació d'alguns dels diferents components que hem anat analitzant al llarg del capítol. D'aquesta manera, en aquest darrer apartat posarem en comú els naixements i les defuncions que ha registrat Vilassar de Mar entre 1940 i 1974. Aquestes dades, juntament amb els totals de població que disposem per cada un dels anys del període, ens permetran observar el creixement que experimenta el municipi durant aquests 35 anys i el pes que la immigració té en aquest augment poblacional. En aquest sentit, en demografia existeix una equació (Vinuesa (ed.), 1994:240) que es coneix com a *equació fonamental o compensadora*:

$$P^{t+a} = P^t + N^{t,t+a} - D^{t,t+a} + I^{t,t+a} - E^{t,t+a}$$

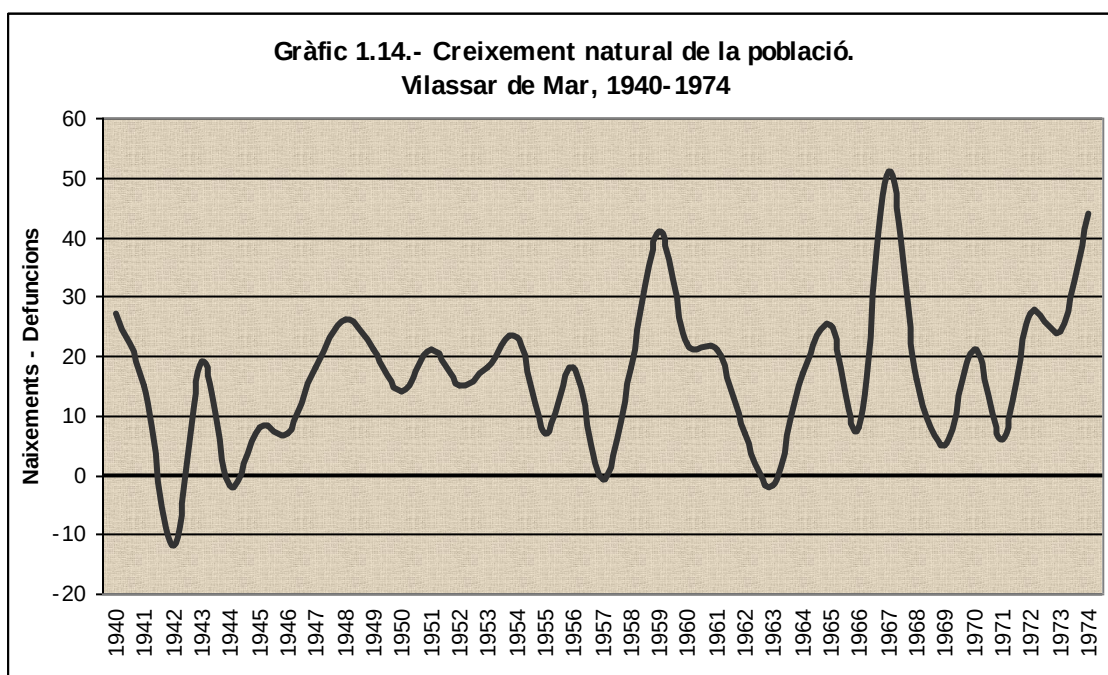
on,

- P^t és la població en l'instant t, en el nostre cas, 1940.
 P^{t+a} és la població en l'instant t+a, és a dir, 1974.
 $N^{t,t+a}$ són els naixements que s'han produït entre t i t+a.
 $D^{t,t+a}$ són les defuncions succeïdes entre t i t+a.
 $I^{t,t+a}$ són els immigrants que han arribat entre el període t i t+a
 $E^{t,t+a}$ són els emigrants que han marxat entre t i t+a

Com podem observar, en l'equació apareixen dos elements que juguen un paper de sostracció: la mortalitat i les emigracions. A banda d'incidir en el creixement de la població en un sentit clarament negatiu, també tenen una repercussió important en la composició per sexe i edat. Aquesta incidència també la té la immigració, ja que pot rejuvenir o envellir una població determinada. Ara bé, tot i no disposar de les dades referents a les entrades i sortides de població a Vilassar de Mar, a partir d'aquesta equació podem calcular el saldo migratori, és a dir, la diferència total entre immigrants i emigrants. D'aquesta manera, podem ponderar el pes que té aquest saldo en el creixement de població experimentat pel municipi durant els anys estudiats.

Però abans d'entrar en l'anàlisi sobre migracions convé observar quin ha estat el creixement vegetatiu de la població. En aquest sentit, el següent gràfic expressa aquest saldo a partir de la diferència entre els naixements i les defuncions ocorregudes a Vilassar de Mar al llarg dels 35 anys. Tal i com podem veure, es tracta d'un gràfic amb forces oscil·lacions, iniciat amb un creixement vegetatiu de 27 persones. Al cap de dos anys s'experimenta per primer cop un saldo negatiu (-12), és a dir, es registren

més defuncions que naixements. Tot i créixer positivament durant el 1943, l'any següent es torna a registrar un saldo negatiu. Aquest punt marca un període de recuperació del creixement vegetatiu, concretant-se en un període de certa estabilitat. Així, entre 1947 i 1956 els saldos es mouen entre les 14 i les 26 persones, amb l'excepció de 1955, que presenta un creixement més moderat. Durant el 1957 Vilassar de Mar torna a experimentar un saldo negatiu, igual com succeirà el 1963, sent el darrer cop que es registra un major nombre de defuncions que de naixements. Entre aquests dos anys s'observa un creixement força important, arribant a les 41 persones el darrer any de la dècada dels cinquanta.

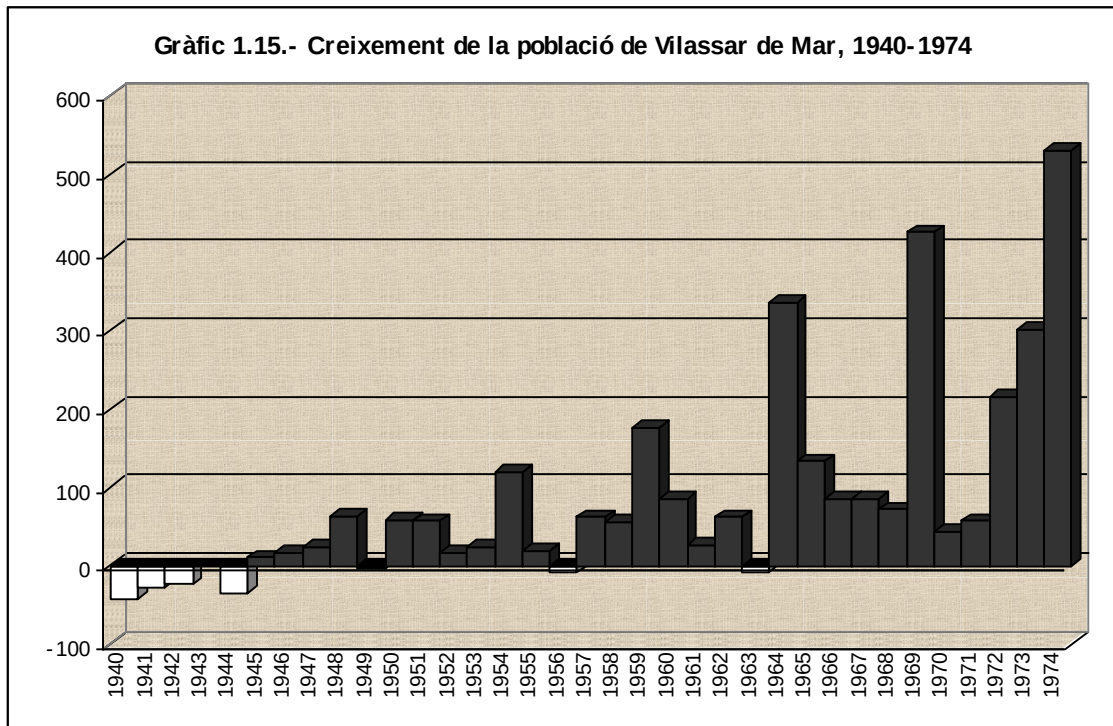

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

A partir d'aquest punt s'inicia una recuperació que, tot i les oscil·lacions entre els anys, culmina el 1967 amb el màxim creixement vegetatiu del període, sobrepassant lleugerament les cinquanta persones. Durant la primera meitat de la dècada dels setanta el municipi registra saldos positius al voltant dels 25 anuals, amb les excepcions dels 6 per l'any 1971 i dels 44 pel darrer any del període. Els saldos vegetatius que hem observat en el gràfic no deixen de ser la constatació d'un llarg procés que ha viscut tot l'Estat espanyol durant bona part del segle XX (Solsona *et al*, 2004), centrat bàsicament en un canvi revolucionari en les tendències de la fecunditat i la mortalitat. En aquest sentit, es produeixen canvis en les condicions de vida com a conseqüència de les millores en la producció i distribució de béns bàsics, com l'alimentació o l'habitatge. A la vegada, els progressos en les condicions sanitàries es

tradueixen en un avanç important en la lluita contra la mort, conduint tot plegat a un descens significatiu de la mortalitat infantil i juvenil, i a l'allargament de l'esperança de vida fins a límits inimaginables a principis de segle XX. Tot plegat va generar les condicions objectives que van permetre un descens espectacular de la fecunditat, fins al punt que aquesta es va reduir al conjunt de l'Estat espanyol gairebé a la meitat en tan sols mig segle.

D'altra banda, el següent gràfic expressa el creixement total anual de la població de Vilassar de Mar durant els anys d'estudi. Tal i com podem observar, s'inicia el període amb pèrdues de població constants. Així, durant els primers cinc anys de la dècada dels quaranta, el municipi passa de 3.883 habitants a 3.751, cosa que suposa un descens del 3,40%. Ara bé, com acabem de veure, aquesta pèrdua de població no es pot atribuir al saldo vegetatiu, ja que en aquest cinc anys presenta uns saldos positius, concretament 47. Per tant, el descens de població només pot ser resultat del saldo migratori, és a dir, d'una major proporció de gent que abandona el municipi respecte a la que arriba. Tot i no poder-ho afirmar rotundament, tot ens fa pensar que aquest fet és atribuïble als moviments de població derivats de la Guerra Civil.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Bas (1987)

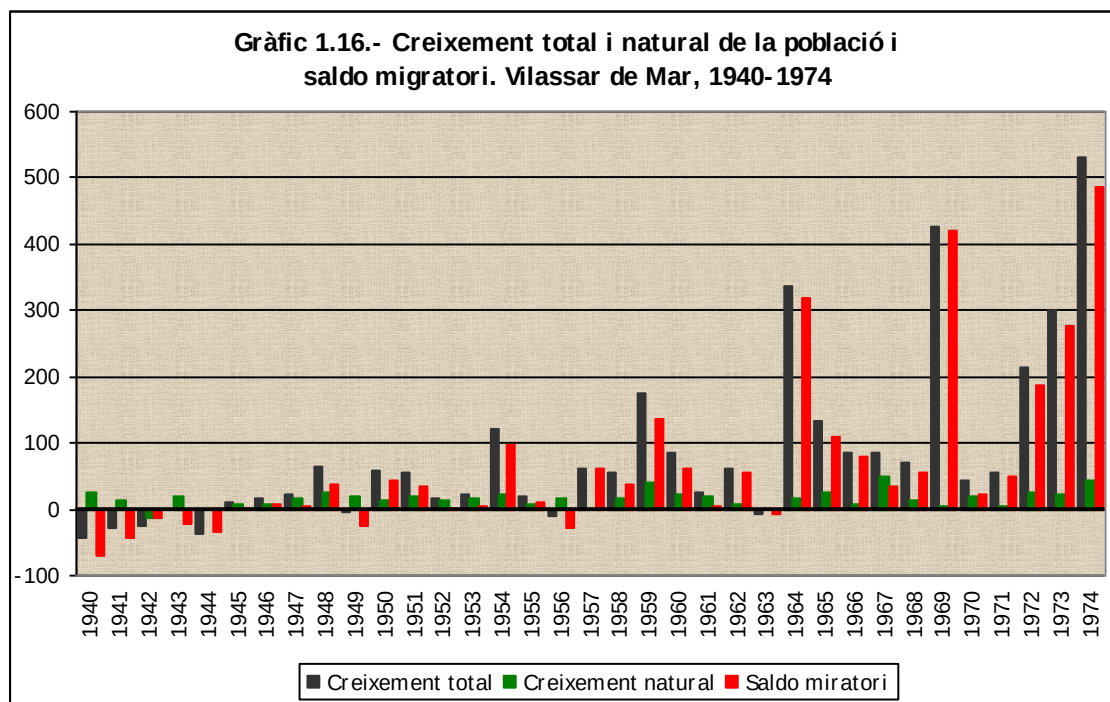
A partir de l'any 1946 el municipi es comença a recuperar lleugerament d'aquestes pèrdues d'habitants, tot i que no s'aconsegueix pal·liar les dels anys anteriors. D'aquesta manera, durant la dècada dels quaranta Vilassar de Mar perd més població

que no pas en guanya. Fins al final del període ja només trobem tres anys que presenten saldos de població negatius, 1949, 1956 i 1963, tot i que són descensos molt petits, ja que entre els tres anys només sumen un total de 20 persones. Per la resta d'anys del període, Vilassar de Mar experimenta un creixement sostingut, amb alguns repunts força importants. El primer d'ells el trobem l'any 1954 amb un augment de 120 habitants, que representa un creixement relatiu de la població de gairebé el 3%. Durant el darrer any de la dècada dels cinquanta també s'experimenta un augment important dels habitats del municipi, concretament 176 persones. Tot i mantenir-se un creixement constant al llarg dels següents anys, aquest es trencarà el 1963, que com ja hem comentat, finalitza amb una lleugera pèrdua de població. Ara bé, durant els dos següents anys Vilassar de Mar augmenta de població de manera significativa, amb 336 i 133 habitants respectivament, fet que suposa sobrepassar per primer cop els 5.000 habitants. La dècada dels seixanta es tanca amb un nou increment important de la seva població, passant dels 5.320 als 5.746 habitants.

Els darrers cinc anys del període suposen l'època de més creixement del municipi, ja que en aquest breu espai de temps s'augmenta la població en 1.147 habitants. Ara bé, es tracta d'un increment progressiu, que durant els dos primers anys es mou al voltant de les 50 persones, augmentant el següent any fins a les 215 i sobrepassant els 300 habitants durant el 1973. El darrer any del període és on s'observa el creixement més important que registre el municipi al llarg de tots els anys estudiats, ja que augmenta la seva població en 530 persones en un sol any, fet que es tradueix en un creixement relatiu del 8,33%, el més elevat de tota la sèrie. Així doncs, es tanca el període amb una població total de 6.363 persones, gairebé 2.500 més que les presents a començaments dels anys quaranta.

La importància de cada component demogràfic en el creixement de Vilassar de Mar durant el període estudiat queda patent en el següent gràfic. Un cop analitzats els saldos vegetatius i els augments i descensos de població podem esbrinar, mitjançant l'equació que hem presentat al principi de l'apartat, els saldos migratoris. Tot i no poder separar la immigració i la emigració, els totals ens permeten extreure algunes conclusions sobre els canvis poblacionals que experimenta el municipi. Així, podem observar per separat el pes de cada un dels components de l'*equació fonamental* que intervenen en el creixement de població de Vilassar de Mar. Tal i com podem veure, el saldo vegetatiu positiu de principis dels quaranta permet que la pèrdua de població del municipi es vegi lleugerament pal·liada. Ara bé, els creixements poblacionals de les dècades següents tenen el mateix protagonista en comú, el saldo migratori. És a dir, la

major proporció de naixements que de defuncions que es produeix a Vilassar de Mar la majoria d'anys estudiats no és suficient per explicar el creixement del municipi. Tot el contrari, durant els 35 anys del període tan sols el 23,87% d'aquest creixement s'explica a partir del saldo natural o vegetatiu, mentre que el 76,13% restant és el resultat de les entrades i sortides de població. I aquesta proporció encara és més elevada en els anys en que es concentra l'augment de població al municipi.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil i Bas (1987)

Així, si ens fixem en els cinc anys on Vilassar de Mar experimenta un creixement superior a les 200 persones, el pes del saldo migratori és espectacular. En aquest sentit, el primer d'aquests cinc anys de creixement important el trobem l'any 1964, on la població augmenta en 336 habitants, sent gairebé el 95% producte de la diferència entre les entrades i sortides de població. Quatre anys més tard, quan el municipi creix en 426 persones, la rellevància del saldo migratori encara resulta més transcendent, ja que augmenta fins al 98,83%. Per últim, en les tres darreres grans crescudes poblacionals, concentrades en els tres darrers anys del període, el pes del saldo migratori es mou al voltant del 90%, sent el 10% del creixement restant producte de la diferència entre els naixements i els defuncions. Recordem, però, el que mencionàvem al principi d'aquest estudi respecte a les migracions, i és que aquestes esdevenen més determinants a nivell demogràfic com més petita sigui l'àmbit territorial que estudiem.

1.6.- Similituds i diferències demogràfiques amb Catalunya

Volem finalitzar aquest primer capítol amb una brevíssima síntesi de tot el que hem vist fins ara, comparant alguns indicadors amb els que presenta Catalunya per aquest període. No obstant, us remetem al darrer apartat de conclusions per a les reflexions i consideracions que suscita, a nivell demogràfic, el creixement experimentat per Vilassar de Mar durant els dos períodes que s'analitzen al llarg de l'estudi:

- S'observa un creixement de població sostingut, excepte la primera part de la dècada dels quaranta, quan al municipi encara es deixen sentir els efectes de la Guerra Civil. Intensificació d'aquest creixement poblacional a partir de la meitat dels seixanta, sobretot degut a la immigració que s'instal·la al municipi. Les dades que hem repassat sobre naixements i matrimonis ens indiquen un predomini de certs orígens, com ara Barcelona, els municipis del Maresme més pròxims a Vilassar de Mar, com Mataró, Cabrera, Cabrils o Vilassar de Dalt, i de persones originàries de províncies espanyoles com Murcia, Alacant, Castelló, Ciudad Real, Badajoz o Almería.
- Pel que fa a la natalitat del municipi, destaca un comportament oposat al que experimenta la resta del país. La següent taula mostra les taxes brutes de natalitat, mortalitat i nupcialitat de Catalunya i Vilassar de Mar per cada 5 anys del període analitzat. Com podem observar, el famós *baby boom* que es va donar a Catalunya a partir de mitjans de la dècada dels cinquanta fins a principis dels setanta coincideix amb el període de més baixa natalitat del municipi. Per contra, Vilassar de Mar presenta unes taxes brutes de natalitat més elevades durant la dècada dels quaranta.

Taula 1.10.- Taxes brutes de natalitat, mortalitat i nupcialitat.
Vilassar de Mar i Catalunya, 1940-1970.

	Taxa Bruta Natalitat		Taxa Bruta Mortalitat		Taxa Bruta Nupcialitat		‰
	Vilassar de Mar	Catalunya	Vilassar de Mar	Catalunya	Vilassar de Mar	Catalunya	
1940	20,46	16,49	6,73	13,84	13,46	8,84	
1945	17,84	15,23	7,19	11,34	15,71	7,45	
1950	13,88	15,25	7,71	10,80	10,28	7,98	
1955	13,98	16,45	5,55	9,78	12,30	8,39	
1960	14,94	17,83	4,24	9,27	10,03	7,70	
1965	14,37	19,73	3,59	8,69	9,38	6,87	
1970	13,18	19,20	3,81	8,23	9,54	7,30	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil i de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

- Les millores en les condicions sanitàries que es produeixen al país es tradueixen en un descens continuat de les taxes de mortalitat. En aquest sentit, Vilassar de Mar no escapa d'aquesta tendència i experimenta una reducció important de les taxes brutes de mortalitat, així com un allargament significatiu dels anys de vida. Ara bé, les dades que es mostren a la taula presenten força diferències entre les dues escales territorials. Tal i com ja hem assenyalat, el Registre Civil recull fins 1974 els naixement, defuncions i matrimonis segons el lloc on es produeixen, per tant, és molt probable que els indicadors es vegin alterats per aquesta circumstància.
- Per últim, Vilassar de Mar presenta unes taxes brutes de nupcialitat força més elevades que les observades pel conjunt de Catalunya. La participació de la immigració espanyola en la nupcialitat del municipi pot ser un factor explicatiu d'aquesta diferència, ja que es tracta d'una immigració que arriba en edats joves. No obstant, les dades ens mostren una clara tendència a la baixa en el cas del municipi, mentre que pel global català les taxes es mantenen força estables.

BLOC 2

1975-2007: Evolució demogràfica de Vilassar de Mar durant el període democràtic

Vista dels pisos de Castillejos, exemple del creixement urbanístic de Vilassar de Mar iniciat a finals dels anys seixanta.

2.1.- Introducció

L'any 1975 suposa un punt d'inflexió importantíssim pel país en tots els sentits. El pas de la dictadura a la democràcia comporta canvis en gairebé totes les esferes de la societat, i l'organització municipal no n'és una excepció. Ara bé, no es tracta d'un canvi ràpid ni senzill. Les primeres eleccions democràtiques a nivell local no arribaran fins l'any 1979 i no serà fins l'abril de 1985, amb la Llei Reguladora de les Bases de Règim Local, on s'establiran, per primer cop després de la dictadura, les competències a desenvolupar per les entitats municipals. Aquest procés d'obertura a nivell polític s'ha acabat traduïnt en un augment progressiu de la responsabilitat social de les administracions locals envers els seus veïns. D'aquesta manera, des del retorn a la normalitat democràtica, els governs municipals "han deixat d'actuar d'acord amb consignes d'origen superior i amb desinterès envers les lògiques sociodemogràfiques locals. Les administracions locals actuals, cada cop més, es fan responsables de l'evolució i el benestar de la ciutadania, i busquen solucions mitjançant polítiques actives dins, si més no, de les seves competències". (Módenes, 2008:30)

No obstant, les lògiques que mouen aquest interès no deixen de tenir una vessant certament perversa. Cal recordar que un dels criteris fonamentals que estableix la participació de les administracions locals en els ingressos de l'Estat és la seva pertinença a determinats trams de població. Alhora, bona part de la recaptació directe dels ajuntaments està vinculada a activitats econòmiques que incideixen clarament en el creixement demogràfic, com per exemple la construcció d'habitatges. Per tant, no resulta un despropòsit pensar que al llarg de les darreres dècades l'acció municipal s'ha guiat en bona part sota la lògica del creixement demogràfic, ja que aquest li ha suposat una font d'ingressos per tirar endavant noves polítiques públiques.

Tot i això, l'espectacular creixement de població que ha experimentat Vilassar de Mar en els darrers trenta anys no es atribuir tan sols a aquesta lògica. Altres factors com la *suburbanització* i la *metropolinització*, que anirem desenvolupant en el present capítol, han contribuït activament en aquest creixement. Pensar en el municipi de forma aïllada esdevé un error important, ja que aquest no s'ha escapat de les dinàmiques de creixement demogràfic del conjunt del país.

Si ens centrem a nivell comarcal, cal destacar que en les darreres dècades, la demografia del Maresme s'ha vist alterada per tres fenòmens interconnectats, que han afectat tant el nombre d'habitants i les demandes inherents de serveis com la configuració urbanística dels municipis i les demandes de noves infraestructures (Milà, 1995:11-12):

- En primer lloc trobem la proliferació de segones residències de caps de setmana i estiu, que afecta a tots els municipis de la comarca, i que s'ha traduït en la configuració de nombroses urbanitzacions residencials que envolten els diversos nuclis urbans tradicionals. Aquestes urbanitzacions han sorgit, per norma general, per satisfer la demanda creixent d'aquest tipus d'habitatge per part de residents de la conurbació barcelonina;
- L'existència d'un gran parc residencial secundari convertit en els darrers anys en primera residència. Aquest fenomen està protagonitzat majoritàriament per població que treballa a la capital i acaba convertint la segona residència en primària, i suposa un canvi en la demanda de serveis i equipaments, que passa de ser una demanda estacional a ser-ho durant tot l'any. Es tracta d'una tendència que es concentra inicialment entre Montgat i Vilassar de Mar, però que acaba estenent-se a tots els municipis de l'entorn de Mataró;
- Per últim, trobem el fenomen turístic dels mesos d'estiu entre Arenys de Mar i Malgrat, que no tan sols multiplica la població real, sinó que intensifica la demanda de serveis i subministraments, augmentant consegüentment la població de treballadors temporals.

Aquests tres fenòmens han intervingut decisivament en les transformacions demogràfiques i urbanístiques que s'han produït als municipis de la comarca durant els darrers trenta anys. A nivell poblacional, la següent taula mostra els municipis del Maresme ordenats segons grandària els dos anys que marquen l'inici i el final d'aquest segon període analitzat. No obstant, abans d'entrar estrictament en l'anàlisi demogràfic convé assenyalar que es treballa majoritàriament a partir de les xifres padronals i que aquestes es refereixen als habitants de dret, és a dir, a aquells que tenen la residència principal fixada a cada municipi (Cabré i Módenes, 1997). Ara bé, la declaració d'aquesta residència és purament discrecional, i sovint són sensibles a les preferències dels habitants en matèria de la qualificació de les seves residències, ja sigui per motius fiscals o altres. Per tant, les dades que es presenten a continuació es poden veure afectades per aquest fenomen.

Tal i com podem observar a la taula, la població de Vilassar de Mar l'any 1975 era de 6.893 habitants, fet que el convertia en el desè municipi més poblat del Maresme. Fins l'any 2007 les 30 localitats de la comarca augmenten la seva població, però en diferents intensitats. Dins d'aquesta tendència de creixement, Vilassar de Mar és dels municipis que ho fa en més intensitat, ja que en 32 anys gairebé triplica la seva població, arribant a superar el 19.000 habitants. Aquest increment tan important

suposa que al final del període, el municipi passa a ser la cinquena localitat amb més població, passant per davant de Malgrat de Mar, Arenys de Mar, Calella, Canet de Mar i Tordera, mentre que les quatre primeres posicions es mantenen els mateixos municipis: Mataró, Premià de Mar, Pineda de Mar i el Masnou, intercanviant aquestes dues últimes les seves posicions respecte les observades l'any 1975.

Taula 2.1.- Totals de població dels 30 municipis del Maresme, segons grandària.
Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1975 i 2007.

1975		2007	
Municipi	Població	Municipi	Població
Mataró	92143	1 Mataró	119035
Premià de Mar	16534	2 Premià de Mar	27590
Masnou, el	12275	3 Pineda de Mar	25568
Pineda de Mar	10639	4 Masnou, el	21935
Malgrat de Mar	10544	5 Vilassar de Mar	19052
Arenys de Mar	10193	6 Calella	18034
Calella	10088	7 Malgrat de Mar	17822
Canet de Mar	7481	8 Arenys de Mar	14164
Tordera	7015	9 Tordera	14017
Vilassar de Mar	6893	10 Canet de Mar	13181
Montgat	6167	11 Argentona	11402
Vilassar de Dalt	5468	12 Premià de Dalt	9788
Argentona	5010	13 Montgat	9778
Premià de Dalt	4405	14 Llaveneres	9745
Arenys de Munt	4256	15 Alella	8998
Llaveneres	2737	16 Vilassar de Dalt	8476
Tiana	2737	17 Palafolls	8061
Alella	2652	18 Arenys de Munt	7807
Palafolls	2548	19 Tiana	7417
Sant Pol de Mar	2132	20 Cabrils	6698
Teià	1977	21 Teià	5969
Cabrera de Mar	1527	22 Sant Vicenç de Montalt	5267
Caldes d'Estrac	1109	23 Sant Pol de Mar	4904
Sant Vicenç de Montalt	1027	24 Dosrius	4658
Cabrils	1003	25 Cabrera de Mar	4269
Dosrius	742	26 Sant Cebrià de Vallalta	3075
Sant Cebrià de Vallalta	552	27 Santa Susanna	3019
Santa Susanna	529	28 Caldes d'Estrac	2672
Sant Iscle de Vallalta	508	29 Sant Iscle de Vallalta	1193
Òrrius	221	30 Òrrius	487
Maresme	231112	Maresme	414081
Catalunya	5663135	Catalunya	7210508

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Aquest increment de població comporta que si per l'any 1975 els habitants de Vilassar de Mar suposaven un 2,98% del total del Maresme, 32 anys més tard el percentatge augmenta considerablement fins al 4,60%. Si ens fixem en els creixements totals de població durant el període, observem com Vilassar de Mar és el tercer municipi que més habitants incorpora, per darrera de Mataró i Pineda de Mar.

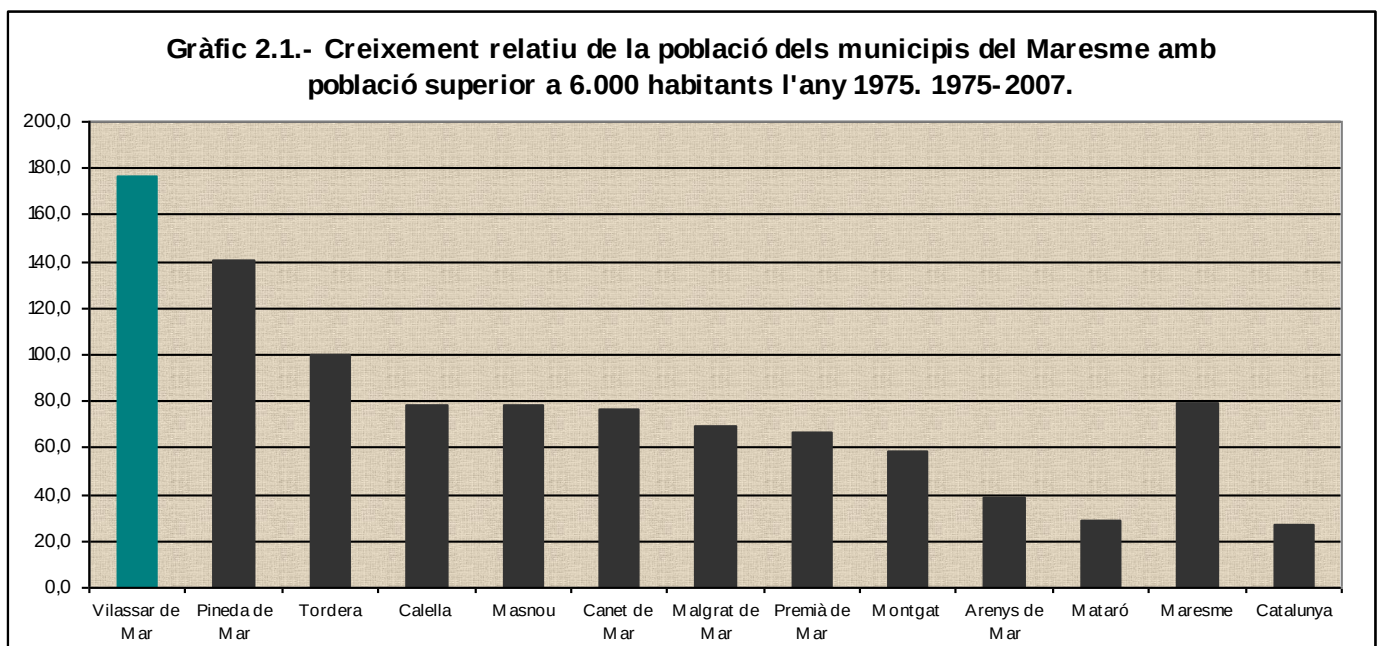
Taula 2.2.- Creixements totals i relatius de població dels 30 municipis del Maresme, segons importància.
Municipis del Maresme, Maresme i Catalunya, 1975 i 2007.

Creixement total 1975-2007		Creixement relatiu 1975-2007	
Municipi	Població	Municipi	%
Mataró	26892	1 Cabrlis	567,80
Pineda de Mar	14929	2 Dosrius	527,76
Vilassar de Mar	12159	3 Santa Susanna	470,70
Premià de Mar	11056	4 Sant Cebrià de Vallalta	457,07
Masnou, el	9660	5 Sant Vicenç de Montalt	412,85
Calella	7946	6 Sant Andreu de Llavaneres	256,05
Malgrat de Mar	7278	7 Alella	239,29
Sant Andreu de Llavaneres	7008	8 Palafolls	216,37
Tordera	7002	9 Teià	201,92
Argentona	6392	10 Cabrera de Mar	179,57
Alella	6346	11 Vilassar de Mar	176,40
Canet de Mar	5700	12 Tiana	170,99
Cabrils	5695	13 Caldes d'Estrac	140,94
Palafolls	5513	14 Pineda de Mar	140,32
Premià de Dalt	5383	15 Sant Iscle de Vallalta	134,84
Tiana	4680	16 Sant Pol de Mar	130,02
Sant Vicenç de Montalt	4240	17 Argentona	127,58
Teià	3992	18 Premià de Dalt	122,20
Arenys de Mar	3971	19 Òrrius	120,36
Dosrius	3916	20 Tordera	99,81
Montgat	3611	21 Arenys de Munt	83,44
Arenys de Munt	3551	22 Calella	78,77
Vilassar de Dalt	3008	23 Masnou, el	78,70
Sant Pol de Mar	2772	24 Canet de Mar	76,19
Cabrera de Mar	2742	25 Malgrat de Mar	69,03
Sant Cebrià de Vallalta	2523	26 Premià de Mar	66,87
Santa Susanna	2490	27 Montgat	58,55
Caldes d'Estrac	1563	28 Vilassar de Dalt	55,01
Sant Iscle de Vallalta	685	29 Arenys de Mar	38,96
Òrrius	266	30 Mataró	29,19
Maresme	182969	Maresme	79,17
Catalunya	1547373	Catalunya	27,32

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

A la vegada, destaca que aquest creixement és més important que el que experimenten dos dels municipis que l'any 2007 tenen més població que Vilassar de Mar, ja que tant Premià de Mar com el Masnou creixen menys durant els 32 anys. En relació amb el Maresme, el creixement total de població de Vilassar de Mar durant el període 1975-2007 suposa el 6,65% del que experimenta el conjunt de la comarca.

Ara bé, si observem el creixement relatiu de cada un de les localitats de la comarca, Vilassar de Mar es situa en onzena posició, amb un 176,40%, molt per sota del que experimenten municipis com Cabrils o Dosrius, que multipliquen per 6 la seva població en aquests 32 anys. Tot i això, si partim dels municipis del Maresme que l'any 1975 tenien una població superior a 6.000 habitants, observem en el següent gràfic com és Vilassar de Mar qui experimenta un major creixement relatiu de la població fins l'any 2007. La magnitud d'aquest creixement queda constatat quan es compara amb el conjunt de la comarca, que presenta un creixement relatiu al voltant del 80% i, sobretot, amb l'augment de la població de Catalunya al llarg del mateix període, que es situa entorn de 30%.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

No obstant, hem de tenir en compte que no totes les localitats tenen la mateixa capacitat de creixement, ja sigui per la disponibilitat de terrenys per edificar o per la seva localització en la comarca. En aquest sentit, tampoc resulta fora de lloc pensar que entre els criteris a tenir en compte per fixar la residència principal hi hagi la proximitat d'aquesta a determinats serveis i l'existència d'infraestructures que facilitin

la mobilitat. Per tant, les preferències no són inamovibles, sinó que varien segons les possibilitats que ofereix cada ubicació.

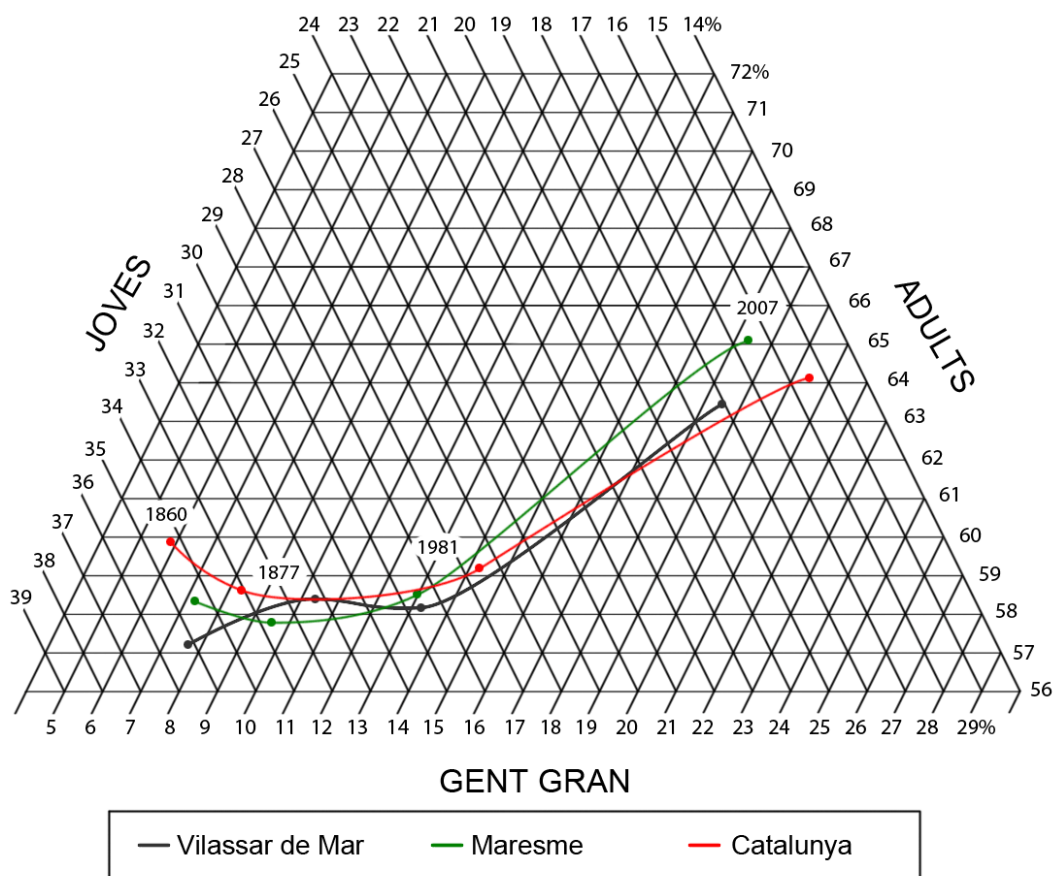
2.2.- Canvis en l'estructura de la població

L'anàlisi de les característiques dels individus que componen una població és una de les parts fonamentals en l'anàlisi demogràfica, i té especial interès quan s'utilitza per aprofundir en el coneixement de les estructures socials o econòmiques, o s'aplica a activitats de planificació (Vinuesa (ed.), 1994:185-186). L'estudi d'aquestes característiques ha d'estar dirigit a determinar la forma com s'estructura una població, analitzant la importància absoluta i relativa de cada una de les parts de què es compona. Dins de les variables a tenir en compte en l'estudi de les poblacions, l'edat i el sexe són les característiques amb un major significat demogràfic, ja que intrínsecament tenen una gran transcendència socioeconòmica. Així, fenòmens estrictament demogràfics com la fecunditat, la nupcialitat o, fins i tot, les esperances de vida varien en funció del sexe i l'edat. A part, aquesta conjunció sexe-edat implica també diverses utilitzacions de l'espai i genera diferents demandes de béns i serveis urbans. En aquest sentit, la complexitat creixent de les societats comporta que actualment els grups d'edat es configuren com a grups socials que exerceixen un rol dins el propi territori i que, cada cop més, són objectes de polítiques públiques específiques. Joventut, infància o gent gran s'estructuren al voltant d'unes necessitats comunes i concretes per a cada grup. A la vegada, les institucions públiques concentren, cada cop més, els seus esforços en aquests col·lectius.

Així doncs, l'estudi de la composició de les poblacions no tan sols té interès per la pròpia dinàmica demogràfica, sinó que les fluctuacions en la grandària dels grups d'edat tenen un enorme valor analític a l'hora d'interpretar, per exemple, les necessitats de béns i serveis específics per grups de determinades edats, aspectes relatius al mercat de treball, demandes urbanístiques o, fins i tot, algunes pautes de comportament social. L'estudi de la composició d'edats d'un municipi pot ajudar a preveure un augment en la demanda de determinats serveis, com guarderies, geriàtrics, ambulatoris, equipaments esportius, etc... Alhora, l'evolució en el temps d'aquestes composicions ens pot ajudar a entendre certs fenòmens negatius i actuar, des d'una vessant política, per contrarestar-los. Pensem, per exemple, en un municipi que perd una gran part dels joves en un curt període de temps. Un anàlisi detallat ens pot ajudar a actuar sobre algunes de les causes que poden motivar aquest comportament. Així, en funció del diagnòstic, es poden desenvolupar polítiques de potenciació del teixit productiu, incidint en un augment de la demanda de mà d'obra o actuar a nivell urbanístic, generant una oferta d'habitatge específica centrada en la retenció d'aquest col·lectiu al municipi.

Si ens fixem en el següent diagrama, podem observar la trajectòria que han seguit les poblacions de Vilassar de Mar, el Maresme i Catalunya al llarg del temps. Aquesta evolució, comú en tots els països desenvolupats, segueix una trajectòria definida que passa per diferents fases. El punt de partida del diagrama el trobem l'any 1860, amb una població caracteritzada per un gran pes dels joves. En tots tres àmbits territorials, el percentatge de població menor de 16 anys representava al voltant del 34%, mentre que la població adulta (de 16 a 60 anys) es movia entre el 57,22% per Vilassar de Mar i el 59,69% pel conjunt de Catalunya. Per contra, el pes dels majors de 60 anys era encara molt baix, ja que en cap cas arribava al 8%.

Diagrama 2.1.- Representació de l'evolució de la composició per edats de la població. Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1860, 1877, 1981 i 2007.

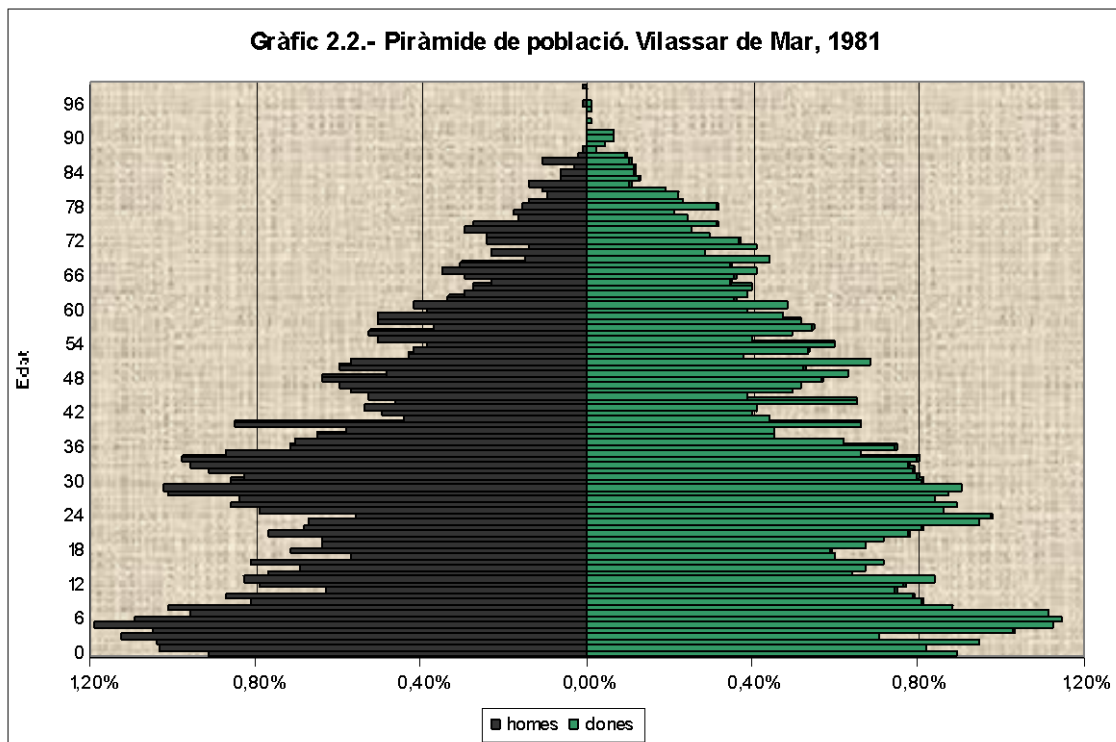

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i del Centre d'Estudis Demogràfics

La conjunció dels descens de la natalitat amb l'allargament dels anys de vida comporta una clara modificació de l'estructura de les poblacions per edats, les característiques de la qual es poden resumir en:

- reducció constant del pes de la població juvenil, disminuint en gairebé un 18% de mitjana en tots tres àmbits. Destaca el descens significatiu que es produeix entre 1981 a 2007, de més del 10%, en tots els nivells territorials;
- lleugera tendència a l'alça del grup d'adults, que es mou en tots tres àmbits entre el 57,22% i el 65,10% al llarg de tot el període;
- augment important dels majors de 60 anys, passant a ser el segon col·lectiu amb major presència, i arribant a representar més del 20% de la població de Catalunya l'any 2007.

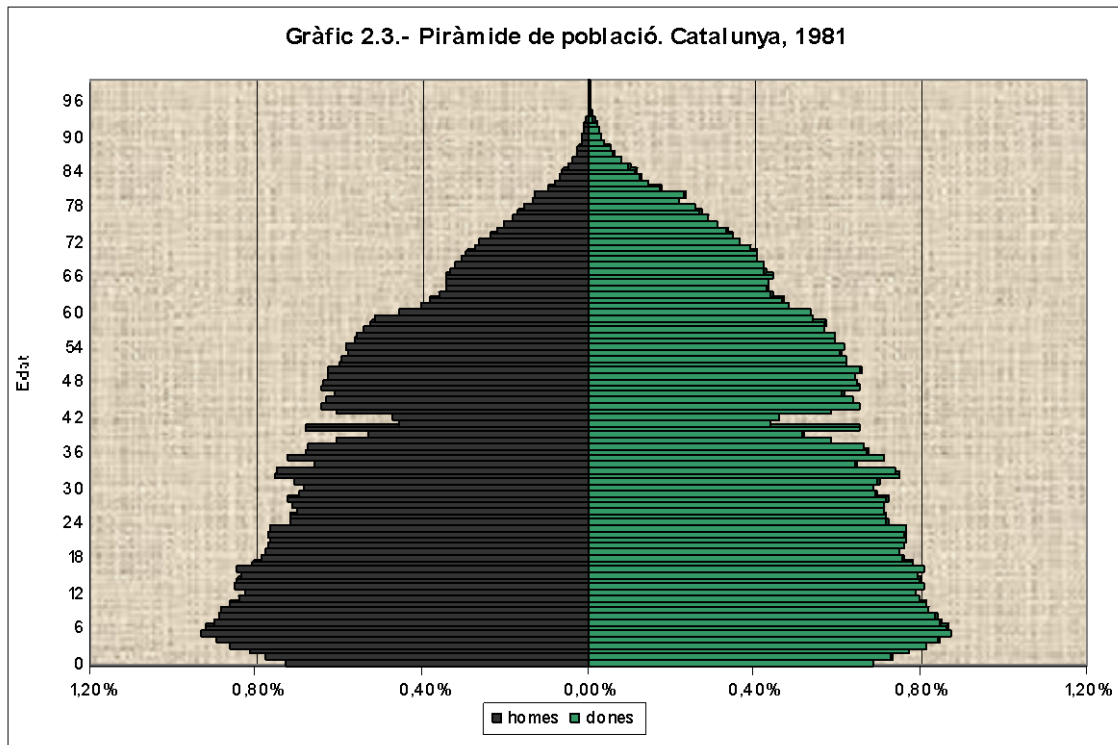
A través de les piràmides de població podem endinsar-nos en l'estudi de l'estructura per edats de la població, ja que permeten extreure informació sobre el present, els principals esdeveniments demogràfics dels cent anys anteriors i mostren algunes tendències que poden ser de gran utilitat analítica. La comparació de les piràmides de 1981 i 2007 de Vilassar de Mar i Catalunya ens mostres nombrosos similituds entre les dues poblacions, però també algunes diferències, sobretot al primer d'aquests anys. A simple vista, podem observar com Vilassar de Mar presenta per l'any 1981 una estructura per sexe i edat amb moltes més oscil·lacions que no pas la de Catalunya. En aquest sentit, el municipi presenta un gruix molt important de població concentrat en les edats més joves, sobretot en la franja de 0 a 10 anys, tant en homes com en dones. A continuació s'observa un descens important de la població d'11 a 21 anys en el cas de les dones, allargant-se fins als 25 entre els homes. Aquestes dades sorprenen força, ja que es produeix un fenomen a la inversa del que succeeix al conjunt de Catalunya. És a dir, acaben sent més nombroses les persones que pertanyen al que es denomina com a generacions buides, corresponents a la davallada de fecunditat iniciada a mitjans dels setanta, que no pas les dels trams d'edat corresponent a les generacions del *baby boom*, nascudes entre finals dels anys cinquanta i principis dels setanta.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Seguidament, observem com una presència important d'homes de 25 a 36 anys, corresponents a les generacions de 1945 a 1956. En el cas de les dones, observem com els aquests trams de població creixent s'avancen, ja que van dels 21 al 34 anys. També resulten perceptibles en la piràmide els efectes de la Guerra Civil, amb un descens important d'homes i dones de 41 i 42 anys. Alhora, i tal i com també succeeix en la piràmide de població de Catalunya, destaca un clar predomini de les dones en els grups d'edat superiors.

D'altra banda, observem com la piràmide de població de Catalunya de l'any 1981 presenta moltes menys oscil·lacions entre la població de diferents edats. En ella se'ns mostra de forma més clara la davallada brusca de la fecunditat deguda als efectes de la Guerra Civil, així com els efectes de les migracions arribades de la resta d'Espanya, el *baby boom* i, novament, els inicis de la caiguda de la fecunditat a partir de mitjans dels anys setanta.

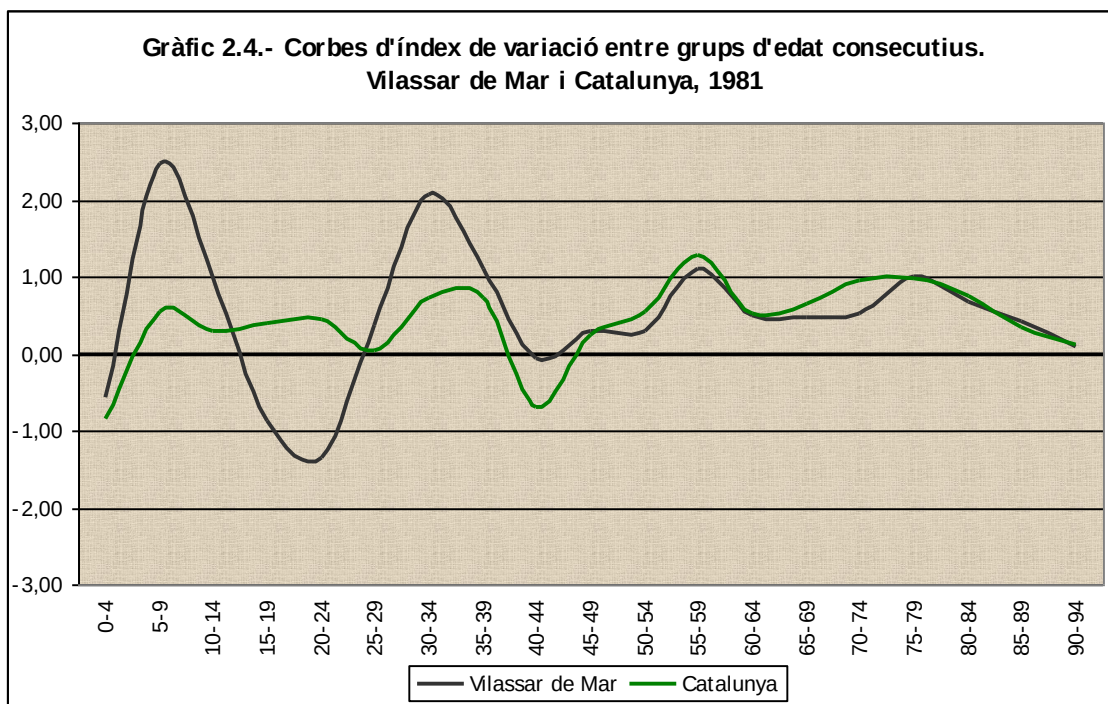
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Difícilment podem reduir les diferències en l'estructura de la població a les lleugeres divergències en els indicadors de fecunditat o mortalitat que es puguin donar entre el municipi i el conjunt de Catalunya. De fet, la interpretació d'aquestes diferències entre els dos àmbits territorials s'ha de buscar en el fenomen de les migracions, ja que Vilassar de Mar, per la seva reduïda dimensió, és molt més sensible a l'entrada i sortida de població. Per tant, resulta lògic que l'estructura per edats del municipi es vegi altament alterada per uns saldos migratoris molt favorables a unes determinades edats. A més, tot i que les migracions estan protagonitzades majoritàriament per persones en edats adultes, no podem oblidar-nos dels moviments per arrossegament, és a dir, fills que migren amb els seus progenitors, o les migracions de retorn, que es donen sobretot entre la gent gran (Pérez Díaz *et al*, 2008:202). Tot plegat acaba tenint conseqüències sobre l'estructura per sexe i edat d'un territori, i com més petit és aquest, major és la repercussió.

En aquest sentit, el gràfic sobre les corbes d'índex de variació entre grups d'edat consecutius¹² mostra les grans oscil·lacions que es produeixen en la població de Vilassar de Mar respecte al conjunt de Catalunya. Tal i com podem observar, aquestes diferències es tradueixen en una major proporció d'infants i joves de 5 a 14 anys i

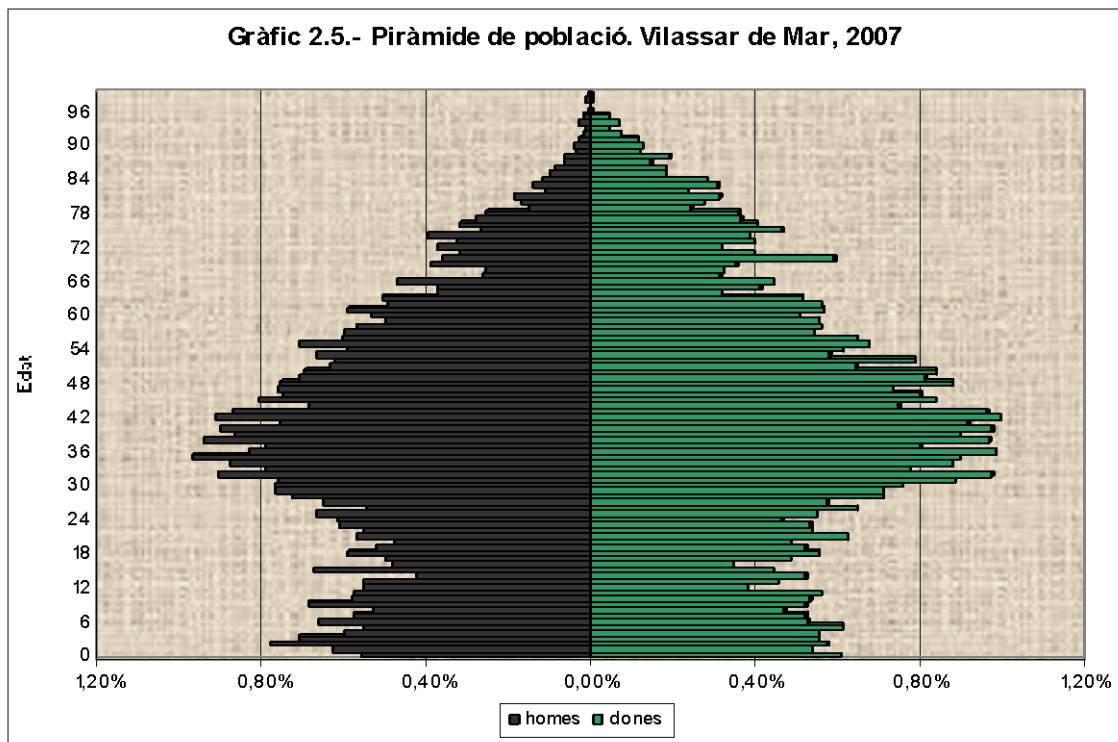
¹² A diferència de les piràmides, que es construeixen a partir dels percentatges resultant de dividir cada valor de sexe i edat pel total de població, l'índex de variació posa en relació els grups d'edat consecutius.

d'adults d'entre 30 i 40 anys, mentre que s'evidencia una menor presència de joves de 15 a 24 anys. Les poblacions que experimenten un ràpid creixement, fonamentat en l'oferta immobiliària, experimenten per norma general una composició per edats amb importants diferències entre la grandària de cada un dels grups. I tal i com podem observar, l'estructura de població de Vilassar de Mar l'any 1981 és un bon reflex d'aquestes oscil·lacions.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

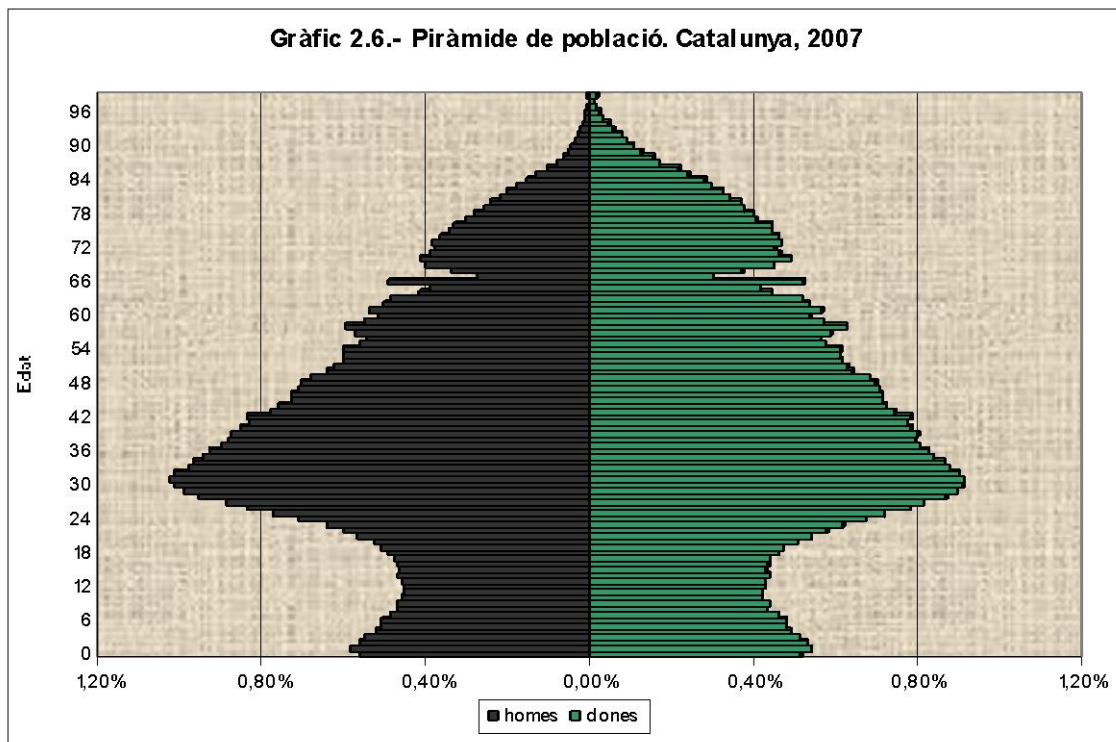
Les piràmides de població corresponents al 2007 mostren com s'han reduït lleugerament les diferències en l'estructura per edat i sexe entre els dos àmbits territorials. Així, en el cas de Vilassar de Mar, observem un gruix important de població dels 0 als 11 anys, que coincideix amb la lleugera recuperació dels índex de fecunditat que experimenta el conjunt del país a finals del segle XX. A més, el gràfic ens mostra nombrosa presència d'homes corresponents a les generacions nascudes entre 1962 i 1975, que en el cas de les dones s'amplia fins les nascudes l'any 1957. A diferència del que observàvem en la piràmide de 1981, aquest cop sí que apareix una preponderància de les generacions del *baby boom* respecte a les generacions buides de finals dels setanta i vuitanta.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Òbviament, aquesta modificació de l'estructura de la població del municipi només es pot entendre a partir dels saldos migratoris. Recordem que es tracta del període de major creixement que experimenta Vilassar de Mar, i per tant, les entrades i sortides de població acaben configurant una estructura per edats força similar a la que presenta el conjunt del país. En aquest sentit, l'anàlisi de la piràmide de població catalana en ofereix un perfil força semblant, però sense tantes oscil·lacions entre les edats com la de Vilassar de Mar. En aquesta podem observar també la recuperació de la fecunditat iniciada a finals de la dècada dels noranta, la preponderància de les generacions del *baby boom*, que a més a més es veuen augmentades per l'entrada d'immigració estrangera, i els efectes demogràfics encara visibles de la Guerra Civil, sobretot entre els homes i dones de 67 i 68 anys.

D'altra banda, tant en un cas com en l'altre, la disminució de la mortalitat en tots els grups d'edat fa que els perfils de les piràmides tendeixin a fer-se paral·lels a l'eix. La silueta bulbosa que presenten les dues piràmides de població és l'expressió d'un nombre cada cop més elevat de supervivents en els grups d'edat més avançats.

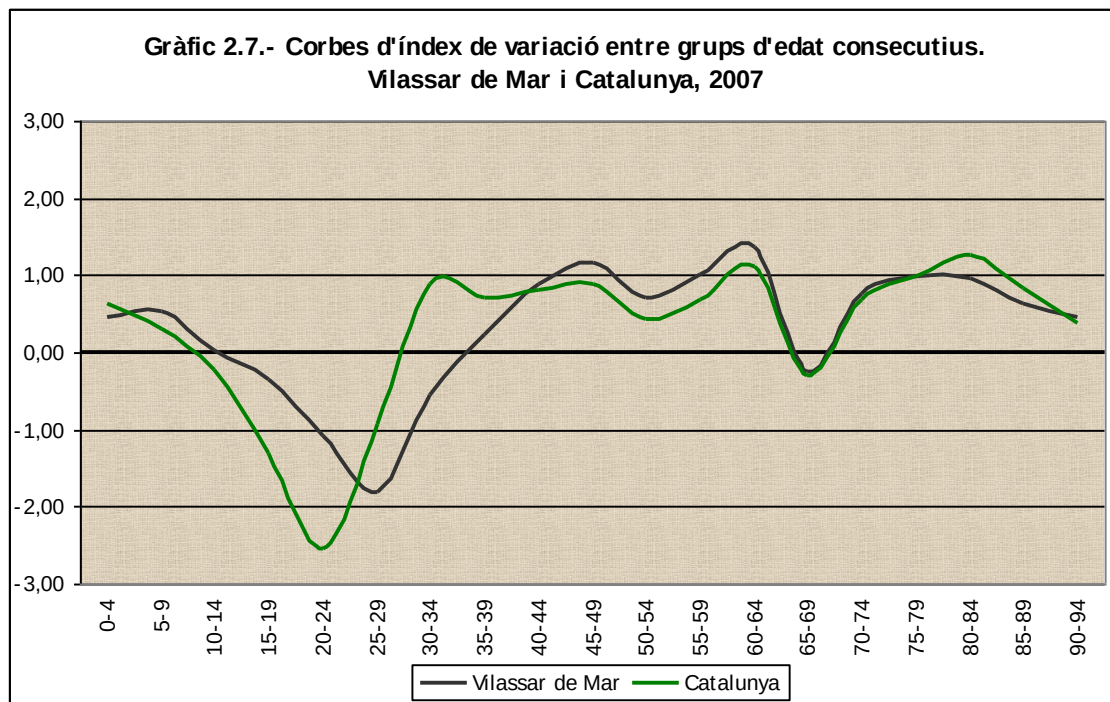

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

A aquest fenomen se l'ha batejat comunament com a 'envelliment de la cúspide' (Vinuesa (ed.), 1994), endegant-se nombroses alarmes referents a l'envelliment demogràfic en el que suposadament ens trobem immersos des de fa ja alguns anys. Tot i això, nosaltres compartim la tesi de John MacInnes i Julio Pérez Díaz, segons la qual "l'analogia per la que aquest canvi se'l denomina 'envelliment' demogràfic és tendenciosa i condueix a males interpretacions, perquè estem davant d'un procés social i demogràfic, no biològic". Reduir aquest fenomen a una major supervivència de les persones amaga altres aspectes, com per exemple el fet que han millorat, per qualsevol edat, els nivells de salut i de prestacions físiques. D'aquesta manera, "no podem determinar les futures capacitats de les persones grans deduint-les de les que tenen els d'avui, ja que la vellesa és el resultat de tota la vida anterior, i la vida ha canviat enormement. Si volem fer comparacions 'justes' s'han de fer entre diferents generacions quan tenien les mateixes edats". A més, l'allargament dels anys de vida ha anat acompanyat d'un procés de redefinició dels cicles de vida. Tal i com expressen els autors, "la joventut, en les generacions recents, es prolonga fins a edats mai vistes, el que fa més just parlar de 'rejuveniment' demogràfic". (MacInnes i Pérez Díaz, 2008;103)

Pel que fa a les corbes d'índex de variació entre grups d'edat consecutius per l'any 2007, podem observar com segueixen una dinàmica força similar en els dos àmbits

territorials. Tal i com acabem de comentar, la reducció de les diferències entre les estructures de població de Vilassar de Mar i Catalunya, comporta que les oscil·lacions entre els grups d'edat siguin semblants. No obstant, en el cas de Catalunya, la preponderància de les generacions pròpies del *baby boom* respecte a les denominades generacions buides se'ns mostra molt més definida que a nivell local.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Seguint en l'anàlisi de la composició per edats, a continuació es presenten alguns indicadors que relacionen grups d'edat determinats i que ens mostren l'evolució en l'estructura de la població, tant a Vilassar de Mar com al Maresme i al conjunt de Catalunya, des de 1981 fins a 2007. Tot i que ja hem expressat que no estem d'acord amb la utilització del concepte d'envelliment, l'índex d'aquest mateix nom expressa el percentatge de població major de 64 anys respecte als menors de 14. Les dades de la taula ens mostren una claríssima tendència a l'alça en tots tres àmbits territorials. Així, si per l'any 1981 hi havia entre 36 i 44 persones de 65 anys o més per cada 100 menors de 14, aquesta proporció augmenta en tots tres casos de forma espectacular, tot i que amb alguns matisos entre territoris. En aquest sentit, en el cas de Vilassar de Mar es tracta d'una tendència a l'alça que es manté inalterable durant tot el període. Per contra, tant el Maresme com Catalunya presenten un creixement molt més accentuat fins l'any 2001, iniciant un descens de l'índex probablement com a conseqüència del repunt de la natalitat que experimenta el conjunt del país a partir de

principis de segle XXI. Cal destacar també que en el cas de Catalunya, l'indicador mostra com a partir de 1996 ja trobem més persones majors de 64 anys que no pas menors de 14.

Pel que fa a l'evolució de l'índex de sobreenvelliment, que indica el pes de les persones de 80 anys i més respecte al conjunt de població major de 64 anys, la tendència novament és a l'alça. Tal i com ja hem assenyalat en l'anàlisi de les piràmides, conforme passen els anys s'observa una major presència de persones amb edats superiors als 80 anys. Les millores en la supervivència de la població es tradueixen en un augment d'aquest indicador. Així, per l'any 2007 una de cada quatre persones que superen l'edat de jubilació té 80 anys o més. Com veurem més endavant, aquest fet acaba tenint repercussions importants sobre indicadors com l'esperança de vida de la població, que es veu incrementada notablement en les darreres dècades.

Taula 2.3.- Comparativa de l'evolució de l'índex d'envelliment i sobreenvelliment.
Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007

	Índex d'envelliment						Percentatge
	1981	1986	1991	1996	2001	2007	
Vilassar de Mar	37,11	44,40	57,25	70,69	80,61	85,96	
Maresme	36,82	46,74	61,88	85,24	95,64	91,95	
Catalunya	44,01	56,88	80,58	111,12	126,40	113,06	
	Índex de sobreenvelliment						
	1981	1986	1991	1996	2001	2007	
Vilassar de Mar	19,15	22,21	22,94	25,60	23,63	27,25	
Maresme	16,98	20,43	22,85	24,42	23,37	27,44	
Catalunya	17,16	19,75	21,50	22,33	23,32	28,16	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

D'altra banda, en una espècie de conjunció entre demografia i economia, es van desenvolupar un seguit d'indicadors per aprofundir en l'estudi de la composició per edats de la població, que posaven en relació els grups d'edat fora del mercat de treball amb el col·lectiu de 16 a 64 anys, és a dir, el tram d'edat corresponent a la població potencialment activa. Aquests indicadors, que se'ls anomena índex o taxes de dependència, permeten aproximar-se a l'anàlisi de la carga econòmica que suporta la població que es troba dins dels límits d'edat que marquen l'entrada i sortida del mercat de treball. No obstant, es tracta d'una relació de dependència potencial, ja que no totes les persones menors de 16 anys o majors de 64 anys estan fora del mercat laboral, ni totes les persones de 16 a 64 són actives. De fet, la dependència efectiva acostuma a ser superior, ja que una part dels adults són econòmicament dependents.

L'evolució d'aquests indicadors ens permet observar com l'augment de la natalitat de principi de segle permet un repunt en l'índex de dependència juvenil, que fins aleshores manté una clara tendència a la baixa en tots tres àmbits territorials. A més, es tracta d'un descens accelerat com a conseqüència del pas de les generacions del *baby boom* al col·lectiu adult, que es tradueix en un augment important de la població de 16 a 64 anys i, conseqüentment, en un descens de la menor de 16. Així, es passa del voltant de 45 infants i adolescents per cada 100 persones en edat activa, a poc més de 20 al final del període. També cal destacar una composició de la població per edats més jove en el cas de Vilassar de Mar ja que, com es pot observar en la taula, el municipi presenta uns valors més elevats que els altres dos àmbits per tots els anys analitzats.

D'altra banda, l'allargament dels anys de vida de la població provoca que, tot i l'augment important de la població activa a principis dels anys vuitanta per l'entrada de les generacions plenes, l'índex de dependència senil creixi lleugerament durant els anys analitzats. Així, tant Vilassar de Mar com el Maresme presenten valors semblants: al voltant de 16 persones majors de 64 anys per cada 100 en edat activa durant l'any 1981, i seguint una tendència a l'alça fins a arribar a valors entorn a 21 en el darrer any estudiat. En el cas de Catalunya, l'evolució segueix una dinàmica lleugerament diferent, ja que presenta una relació de dependència superior durant tots els anys, amb un màxim l'any 2001 de gairebé 26 persones en edat de jubilació per cada 100 actives. Les dades del 2007 ens mostren com s'ha produït un descens del valor tant al Maresme com al conjunt de Catalunya, probablement com a conseqüència directa de l'entrada de població estrangera en edat activa.

Taula 2.4.- Comparativa de l'evolució dels índex de dependència juvenil i senil.

Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007

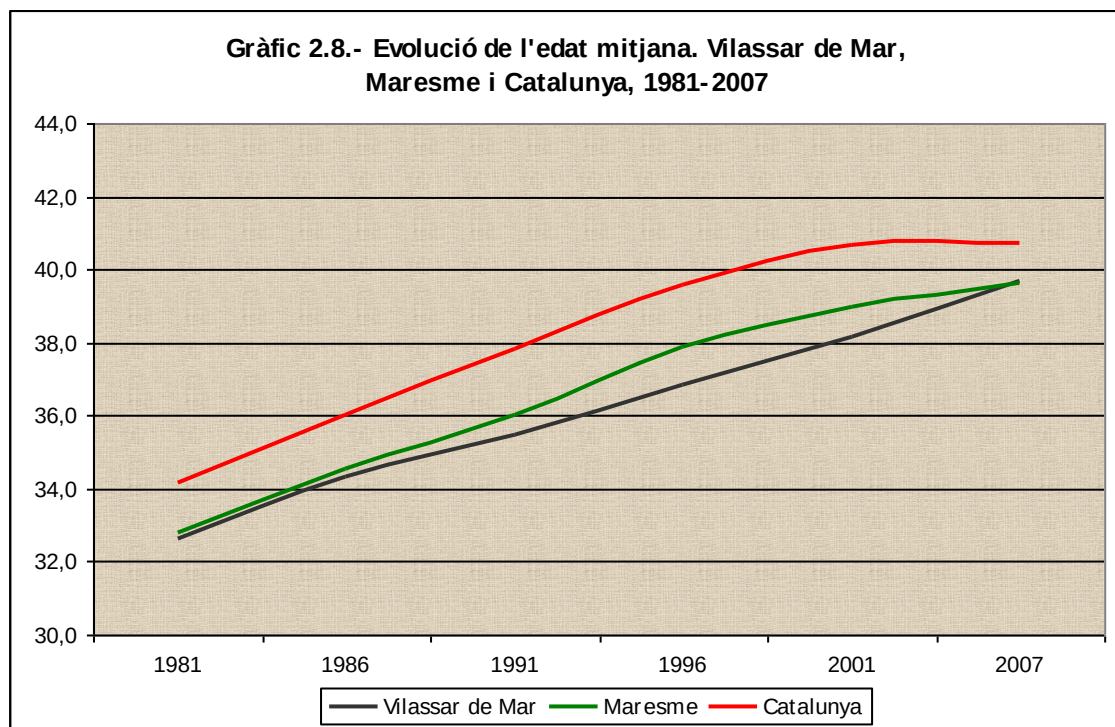
Percentatge

	Índex de dependència juvenil					
	1981	1986	1991	1996	2001	2007
Vilassar de Mar	46,96	42,05	35,33	28,56	25,77	26,70
Maresme	46,43	40,21	32,97	26,01	23,62	24,05
Catalunya	42,60	36,23	29,45	23,62	21,72	22,61
	Índex de dependència senil					
	1981	1986	1991	1996	2001	2007
Vilassar de Mar	16,60	17,65	18,61	18,66	19,50	21,53
Maresme	16,09	17,54	18,68	20,36	21,08	20,86
Catalunya	17,60	19,16	21,62	24,05	25,63	24,08

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Per finalitzar aquest apartat sobre l'estructura de població del municipi i l'anàlisi de les similituds i diferències que presenta respecte a la comarca i al global de Catalunya,

ens fixarem en l'evolució de l'edat mitjana de cada un dels àmbits territorial des de 1981 fins al 2007. En consonància amb el que hem anat veient fins ara, no resulta sorprenent que l'edat mitjana de la població de Vilassar de Mar sigui inferior a la del conjunt de Catalunya per tots els anys analitzats. Ara bé, a simple vista podem observar com la dinàmica entre els dos casos és força diferent. Així, mentre que l'edat mitjana al municipi presenta un augment constant al llarg de període, a Catalunya es frena a partir de 1996 i gairebé no s'incrementa entre 2001 i 2007. L'explicació a aquest manteniment de l'edat mitjana la trobem, d'una banda, en l'augment de la natalitat de finals de segle XX, però sobretot, en l'arribada de població estrangera en edats molt joves. Com veurem més endavant, l'arribada d'immigració provinent de fora de l'Estat espanyol és molt inferior, proporcionalment parlant, en el cas de Vilassar de Mar. Per tant, resulta lògic que el municipi no vegi frenada l'evolució ascendent de la seva mitjana d'edat, sinó que segueixi una tendència a equiparar-se amb els valors que presenta el conjunt del país. De fet, per l'any 2007 l'edat mitjana municipal ja és la mateixa que la comarcal, quan en tots els anys anteriors es mantenia lleugerament per sota.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

No obstant, aquesta interpretació no ens pot fer allunyar d'allò realment destacable en l'evolució de l'edat mitjana dels tres àmbits territorials. És a dir, al marge de les diferències que hem assenyalat, és el punt en comú el què ens indica clarament la

dinàmica que segueixen els tres àmbits, i aquest no és altre que l'augment importantíssim de l'edat mitjana. En els 26 anys que marquen els límits del període estudiat, l'increment entre la població catalana ha superat els 6,5 anys, arribant pràcticament fins als 41 anys de mitjana. Però encara és més espectacular en el cas de Vilassar de Mar, ja que es passa d'una població amb una mitjana d'edat de 32,6 anys a una de 39,65, fet que suposa un augment de 7,05 anys en un curt espai temporal. I aquest fenomen no deixa de ser el producte de la conjunció de diferents aspectes com la fecunditat, la mortalitat o els moviments de població, que analitzarem a continuació.

2.3.- El descens de la fecunditat i la revolució reproductiva

Tal i com ja hem anat avançant en l'anàlisi sobre l'estructura per edats de la població, els nivells de fecunditat¹³ han experimentat un gran canvi des de 1975 fins l'actualitat, passant per diferents fases. En un espai temporal curtíssim, l'Estat espanyol passa de tenir un dels nivells de fecunditats més elevats a nivell europeu, a tenir un dels més baixos del món (Solsona *et al*, 2004). No obstant, l'arribada d'un fort contingent d'immigrants en edat fèrtil, combinat amb la pròpia dinàmica de població, que va comportar que a mitjans dels anys noranta s'incrementés de forma important el col·lectiu de dones de 30 a 40 anys, van propiciar una lleugera recuperació dels índex de fecunditat. Ara bé, les alarmes ja estaven activades des de feia alguns anys, i un clar reflex són les polítiques de foment de la natalitat que s'apliquen, amb major o menor fortuna, a la pràctica totalitat dels països europeus.

La demografia ha intentat explicar, mitjançant diverses teories, els augments i descensos de fecunditat que s'han produït al llarg del darrer segle (Gil, 2005). Des de relacionar el descens de la fecunditat amb l'augment dels costos, tant econòmics com d'oportunitat, fins a atribuir-ho a un canvi generalitzat de normes i valors. També s'han plantejat algunes explicacions de caire cultural (Vinuesa (ed.), 1994), com l'observació d'una correlació directa entre els anys d'estudis de les dones i la seva fecunditat, és a dir, a major nivell educatiu menor descendència final i un retard evident en el calendari. Una darrera teoria que intenta abordar el descens dels nivells de fecunditat és la que plantegen John MacInnes i Julio Pérez Díaz. Sota el títol de revolució reproductiva o maduresa de masses (MacInnes i Pérez Díaz, 2008) (Pérez Díaz, 2002), i partint de l'anàlisi de les societats com a sistemes que busquen una constant millora en l'optimització dels recursos, no només s'intenta explicar els canvis en la fecunditat, sinó que es relacionen amb altres fenòmens demogràfics, arribant a la conclusió que el què s'ha produït és un salt qualitatiu irrepetible en l'eficiència dels éssers humans. Dues causes constitueixen el nucli d'aquest salt: d'una banda, l'augment en la proporció de persones que sobreviuen fins al final de les edats reproductives i, de l'altra, el fet que els seus fills tinguin vides encara més llargues que els seus progenitors.

Al llarg de la història humana l'eficiència reproductiva ha estat escassa, degut bàsicament a que la majoria dels nascuts morien abans d'arribar a edats adultes. A

¹³ A partir del 1975 es du a terme un canvi en l'adscripció territorial dels fenòmens de naixement i defunció, que passen de registrar-se en el lloc on es produeixen a fer-ho en els municipis on resideixen les persones i, en el cas del matrimoni, en el lloc on residirà el matrimoni. Aquest fet comporta lògicament la impossibilitat de comparar les dades actuals amb les disponibles pel període 1940-1974.

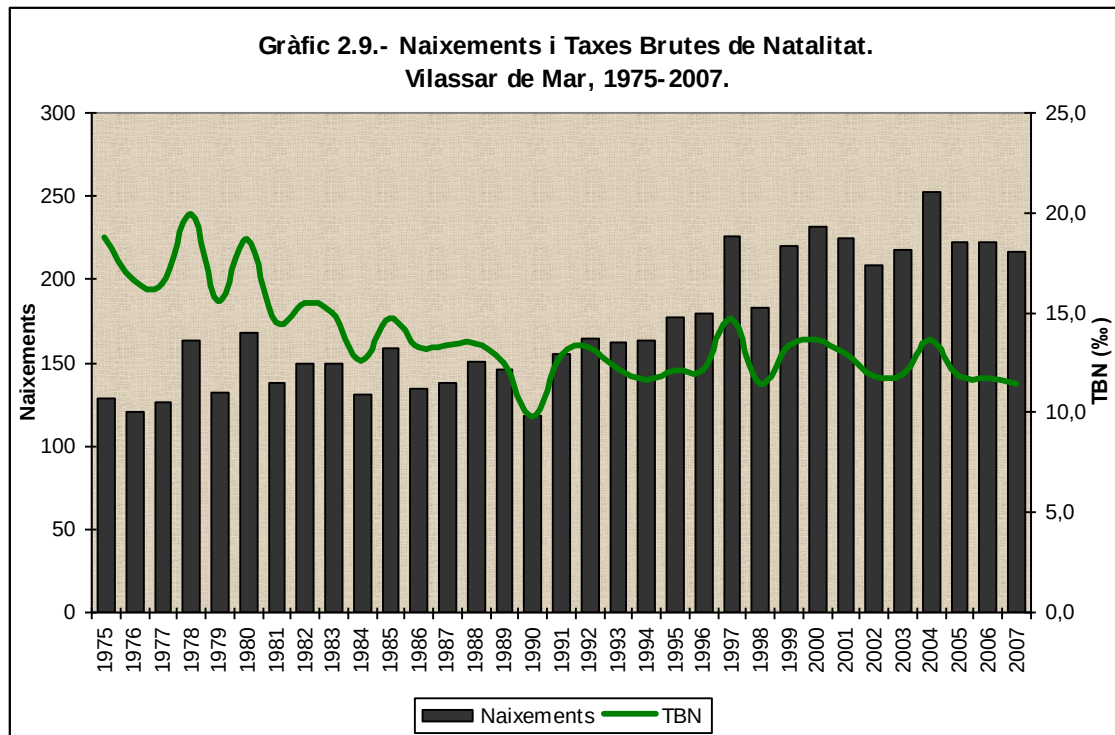
banda de l'elevada mortalitat ordinària, cal sumar els augments causats per epidèmies, guerres o com a conseqüència de la fam. Per tal de resultar mínimament eficients, les dones que arribaven en edats fèrtils invertien bona part de la seva vida adulta entre embarassos i lactàncies. Tot això ha canviat enormement, ja que avui dia pràcticament tots els nascuts tindran la possibilitat no tan sols de viure tot el seu cicle fecund, sinó que fins i tot participaran en la criança dels seus néts. De fet, la convivència de quatre generacions en una mateixa família és una de les novetats de les darreres dècades, pel que ja s'ha batejat a la tercera d'aquestes com a 'generació frontissa' (López, 2001), ja que entorn d'ella es poden articular fins a tres generacions diferents a les quals transfereixen ajudes i afectes: la generació dels néts, la dels fills i la dels mateixos pares que encara sobreviuen.

Si ens centrem en l'anàlisi dels naixements que s'han produït a Vilassar de Mar des de 1975 fins al 2007 podem observar com es segueix, en bona part, la tendència que anunciàvem anteriorment. Així, en el següent gràfic es presenten els naixements en valors absoluts i la taxa bruta de natalitat per cada un dels anys estudiats¹⁴. L'evolució dels naixements totals es caracteritza per dues fases força delimitades: d'una banda, des del principi del període fins l'any 1990, neixen al municipi entre 120 i 150 nens i nenes, amb les excepcions dels anys 1978, 1980 i 1985, on s'observa un lleuger creixement en el nombre de naixements, amb 163, 168 i 159 respectivament. El mínim de la sèrie el trobem precisament en l'any 1990, amb 118 naixements, i que marca un punt d'inflexió significatiu. A partir d'aquí s'inicia una nova fase caracteritzada una lleugera tendència a l'alça en el nombre de nascuts al municipi. Els quatre següents anys les xifres es mouen entre 155 i 164 naixements anuals, arribant gairebé als 180 durant el 1995 i 1996. Després de dos anys de comportament irregular (el 1997 es registra fins a 226 naixements, caient l'any següent fins als 183), les dades ens mostren un certa estabilitat entorn als 220 naixements anuals fins al final del període, amb un màxim de 253 per l'any 2004.

Ara bé, tot i observar un increment en el nombre de naixements registrats al municipi, les taxes brutes de natalitat experimenten un descens sostingut fins a principis dels anys noranta, reduint-se pràcticament a la meitat. En tan sols 15 anys es passa de 18,71 naixements per cada 1.000 habitants a 9,72. A partir de 1991 s'inicia una lleugera recuperació i estancament de les taxes brutes de natalitat, ja que es

¹⁴ Al no disposar de les dades de població pels anys 1980 i 1997, s'ha procedit a calcular-les a partir de les dades dels anys anteriors i posteriors. D'aquesta manera podem obtenir els indicadors de seguiment sense cap salt temporal.

mouen durant tot el període entre el 13,63‰ de l'any 2004 i l'11,39‰ del darrer any estudiat¹⁵. L'explicació a la diferència entre les tendències observades en els valors absoluts dels naixements i les taxes brutes de natalitat la trobem en que no existeix un creixement igual en el numerador i el denominador¹⁶. D'aquesta manera, tot i augmentar el nombre absolut de naixements, aquest no ho fan amb la mateixa intensitat que la població en el seu conjunt, pel que les taxes brutes de natalitat experimenten un continuat descens fins a establitzar-se entorn al 12‰.

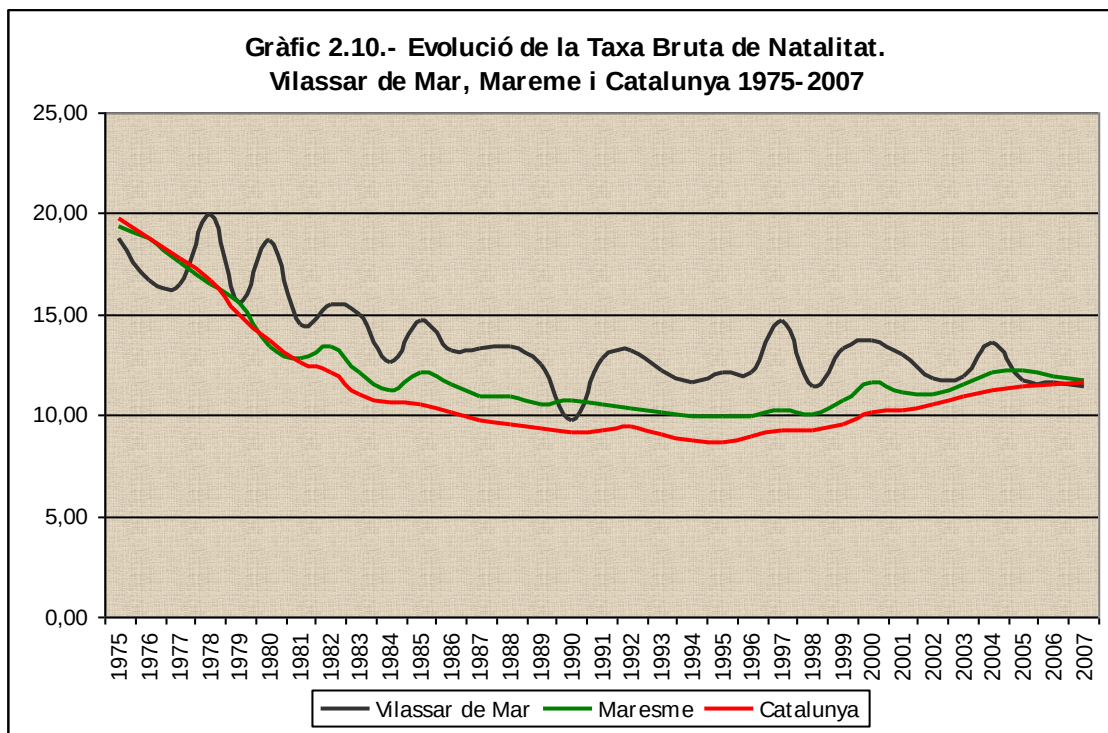
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

L'evolució de les taxes brutes de natalitat al Maresme i a Catalunya durant els anys analitzats presenta força similituds amb les observades per Vilassar de Mar. En aquest sentit, les dades mostren un descens accelerat fins a meitat dels anys vuitanta, seguint baixant de forma més suau fins a 1995. Recordem que venim d'uns anys marcats per una elevada natalitat, ja que precisament l'any 1975 marca el punt d'inflexió de l'anomenat *baby boom*. Així, les taxes brutes de natalitat al començament del període es mouen en valors pròxims al 20‰, sent superiors a les de Vilassar de Mar durant els tres primers anys. A partir de mitjans de la dècada dels noranta s'observa una lleugera

¹⁵ Trobem una excepció entre aquests marges durant l'any 1997, amb una taxa bruta de natalitat de 14,65‰, però recordem que el total de població s'obté a partir de la mitjana entre 1996 i 1998, pel que els resultats s'han d'interpretar amb certa cautela.

¹⁶ Recordem que les taxes brutes s'obtenen a partir de dividir un fenomen demogràfic concret (en el nostre cas treballem amb naixements, defuncions i matrimonis) pel total de la població. Al multiplicar el resultat per 1.000 obtenim la freqüència en que es dona aquest fenomen per cada mil habitants.

recuperació de les taxes, tant a Catalunya com a nivell comarcal. En el primer d'aquests àmbits l'augment és constant, fins arribar al 11,61‰ el darrer any del període, mentre que les dades del Maresme, sempre superiors al conjunt del país, presenten també una tendència a l'alça però amb certes oscil·lacions. La combinació d'aquest creixement amb l'estancament de les taxes brutes que experimenta Vilassar de Mar comporta que el darrer any analitzat, sigui el municipi qui presenti uns valors més baixos, trencant d'aquesta manera la tendència general a partir de 1978.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

El fet de disposar de les dades de població desagregades per sexe i edat d'alguns anys concrets comporta que, a diferència del que passava en el període 1940-1974, es puguin desenvolupar indicadors més específics i amb una major capacitat analítica, tant en l'àmbit de la fecunditat, com de la mortalitat i la nupcialitat. En aquest sentit, comencem amb l'anàlisi de la taxa general de fecunditat, que posa en relació els naixements amb la població femenina en edat fèrtil¹⁷. Tal i com podem observar en la taula, la dinàmica no difereix massa del que hem vist anteriorment amb les taxes brutes de natalitat, tot i que els valors sí que presenten nombroses diferències. Així, veiem com es parteix l'any 1981 d'unes taxes generals de fecunditat força elevades, que en el cas de Vilassar de Mar superen els 60 naixements per cada 1.000 dones de

¹⁷ Tot i que s'assumeix que no hi ha naixements de mares menors de 15 anys ni majors de 49, aquest indicador està molt menys influenciat per la composició per edats de la població, a diferència del que passava amb la taxa bruta de natalitat.

15 a 49 anys. La tendència a la baixa és comuna en tots tres àmbits territorials, i s'allarga fins el 1996, on s'inverteix la dinàmica i s'inicia una progressiva recuperació de la taxa. Ara bé, en el cas de Vilassar de Mar podem observar com es trenca aquest augment de la taxa general de fecunditat de 2001 a 2007, recuperant pràcticament la taxa de 1996. És precisament en els darrers deu anys on es situen les principals divergències entre el municipi i la resta d'àmbits. Observem com, a l'any 2007, Vilassar de Mar mostra per primera vegada una taxa inferior a la del Maresme i Catalunya, trencant d'aquesta manera la superioritat en les taxes que caracteritzava el municipi durant tots els anys anteriors. Aquestes diferències, que havien superat l'11‰ respecte Catalunya i que es movien entorn al 6‰ respecte al conjunt de la comarca, es redueixen a partir de 1996.

L'explicació a aquest canvi de tendència l'hem de buscar en l'estancament de la fecunditat al municipi, ja que durant el període 1996-2007, Catalunya presenta un creixement de la taxa general de fecunditat de l'11,76‰, mentre que en el cas del Maresme es concreta en un 9,35‰. Per contra, els valors de Vilassar de Mar es mantenen pràcticament idèntics. Així doncs, és molt probable que els factors que expliquen el repunt en la natalitat del conjunt del país, bàsicament centrats en la contribució de la immigració estrangera, no es donin en el cas del municipi. Tot i que més endavant analitzarem amb més deteniment aquest punt, ja podem avançar que les entrades de població al municipi no responen al mateix perfil que les de Catalunya, és a dir, l'augment d'immigració provinent de l'estranger és molt més reduït a nivell municipal, fet que explica, en part, les divergències observades en el comportament de la fecunditat durant els darrers anys.

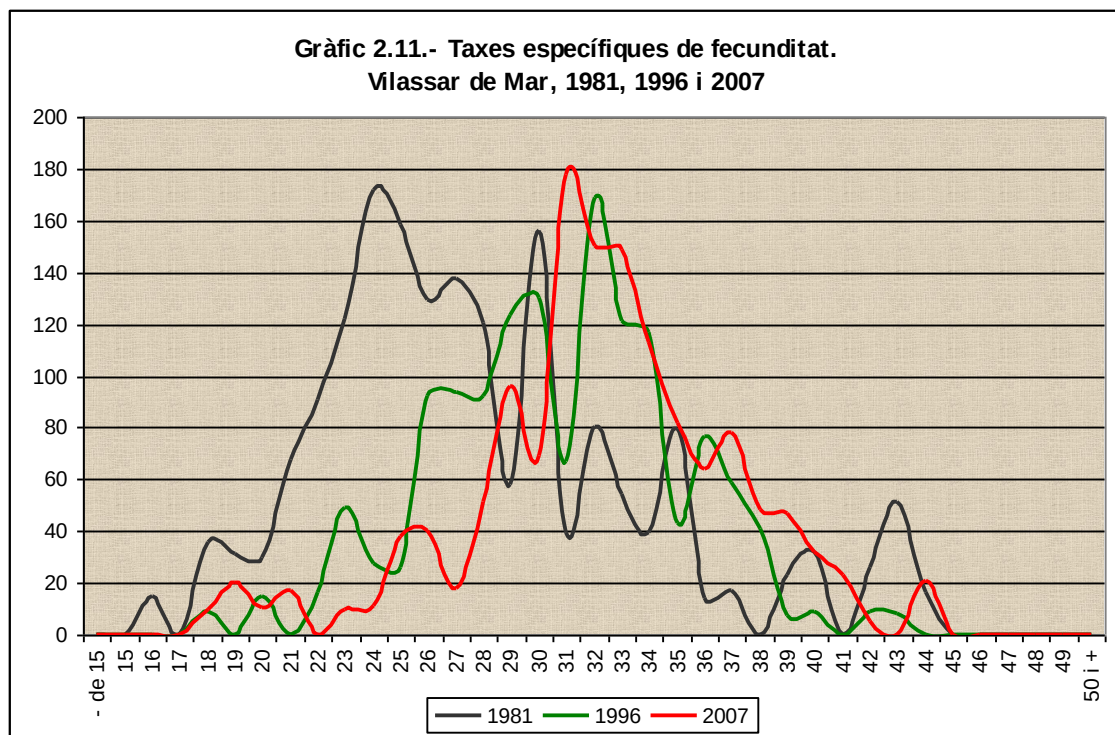
Taula 2.5.- Comparativa de l'evolució de la Taxa General de Fecunditat. Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007				‰
	Vilassar de Mar	Maresme	Catalunya	
1981	60,66	53,06	52,90	
1986	53,24	47,14	41,83	
1991	47,53	40,23	36,45	
1996	43,45	36,75	34,41	
2001	47,12	41,80	39,73	
2007	44,24	46,10	46,17	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

D'altra banda, les taxes específiques de fecunditat¹⁸ ens permeten analitzar l'estructura per edats de la descendència, entrant en detall en les pautes de

¹⁸ Aquest indicador relaciona els naixements corresponents a mares d'una edat determinada amb l'efectiu total de dones d'aquesta mateixa edat, expressat en ‰.

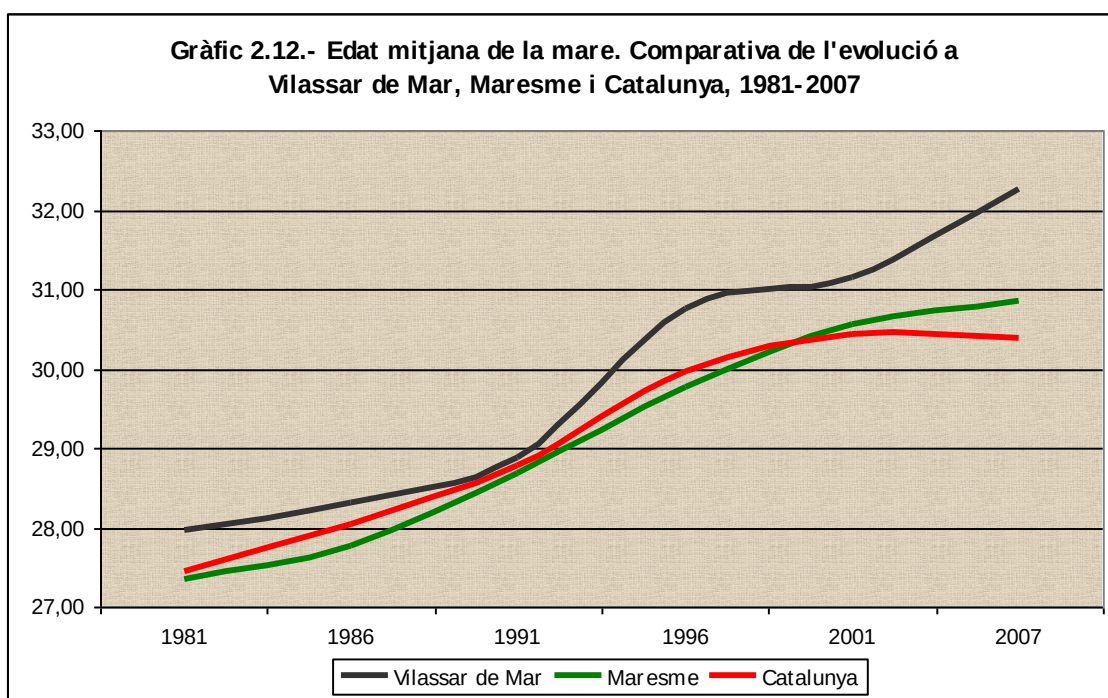
reproducció. Així, en el següent gràfic es constata un canvi significatiu en les edats en que les mares de Vilassar de Mar tenen els seus fills. Si ens fixem en les taxes de 1981, observem un doble patró: d'una banda, els valors augmenten considerablement a partir dels 20 anys, fins arribar a un màxim de gairebé 180 naixements per cada 1.000 dones de 24 anys, iniciant en aquesta edat un descens de les taxes específiques de fecunditat. Ara bé, aquest patró de fecunditat en edats molt joves conviu clarament amb un de més tardà, ja que s'observa un creixement important de les taxes al voltant dels 30 anys. Així doncs, ja es comença a entreveure a principis dels anys vuitanta un dels aspectes més característics dels nivells de fecunditat actuals: el retard significatiu en les edats de les mares. Tal i com podem observar, aquesta tendència es va consolidant amb el pas dels anys, amb el desplaçament de les taxes cap a edats més avançades. Si per l'any 1996 Vilassar de Mar presenta encara nivells força destacables en les taxes de fecunditat de les dones de 25 a 30 anys, pel 2007 el gruix de les taxes més elevades ja es concentra en les dones majors de 30 anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

L'estudi de l'edat mitjana de la mare ens acostava encara més al fenomen de retardament de la maternitat. Avui dia les dades constaten que les espanyoles són les ciutadanes europees que més tard tenen el seu primer fill, al voltant dels 29 anys (Solsona *et al*, 2004). En el nostre estudi podem observar com la tendència d'augment

constant de l'edat mitjana és compartida per tots tres àmbits, tot i que amb un augment superior en el cas de Vilassar de Mar, sobretot en els darrers anys. En aquest sentit, observem com a principis dels anys vuitanta, l'edat mitjana de les mares es situava per sobre dels 27 anys, arribant als 28 en el cas del municipi. Durant aquesta dècada es produeix un augment suau, que finalitza l'any 1991 amb una edat mitjana pràcticament idèntica en tots tres àmbits territorials, entorn dels 28,5 anys. A partir d'aquest punt és quan s'evidencia una evolució diferent, ja que l'edat mitjana augmenta notablement a Vilassar de Mar, mentre que tant al Maresme com a Catalunya segueix una tendència a l'alça moderada, fins i tot mantenint-se estàtica en el conjunt del país durant el període 2001-2007. Així, l'edat mitjana de les mares de Vilassar de Mar el darrer any estudiat s'enfila per sobre dels 32 anys, quan al Maresme és de 30,84 i a Catalunya es situa en 30,39. Tot plegat suposa que en un interval de 26 anys es produeixi un creixement de l'edat mitjana de 7 anys en el cas de Vilassar de Mar, que es queda al voltant del 5 anys en el cas dels Maresme i de Catalunya.

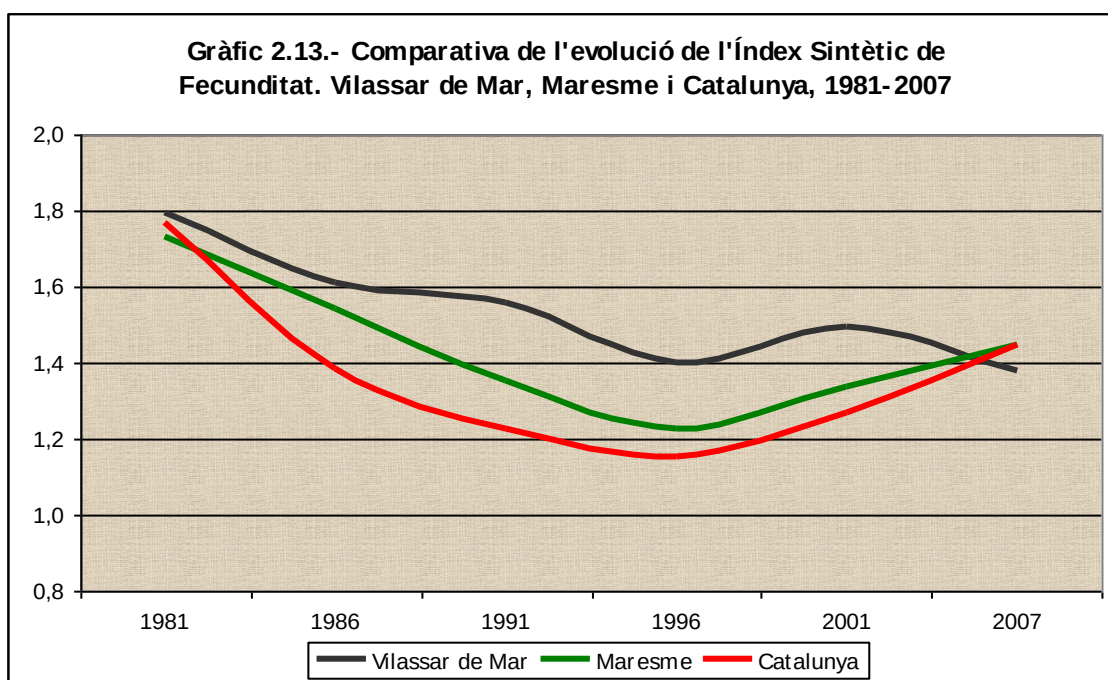
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

El darrer indicador que analitzarem serà l'índex sintètic de fecunditat, que ens proporciona informació sobre el nombre mitjà de fills que tindria una dona al llarg de la seva vida¹⁹. Observem en primer lloc com tots tres àmbits territorials presenten un inici

¹⁹ La construcció d'aquest indicador, que es realitza a partir de les taxes específiques de fecunditat, suposa l'acceptació de que no existeix mortalitat entre les dones durant els seus anys fèrtils i que durant aquest període es registraran les mateixes taxes de l'any en qüestió.

semblant, entorn a 1,8 fills per dona, tot i que les dinàmiques seran lleugerament diferents. Abans d'entrar en l'anàlisi de l'evolució de l'indicador, cal destacar que aquest valor, que serà el més elevat al llarg de tota la sèrie temporal, es situa per sota del que es coneix com a reemplaçament generacional, i que comunament es situa en els 2,1 fills per dona.

Si en fixem en l'evolució de Catalunya, observem un descens important durant els primers deu anys²⁰, suavitzant-se posteriorment fins a 1996. En el cas del Maresme, aquesta davallada de l'índex és menys acusada, tot i que es manté constant durant el període 1981-1996. Tot plegat suposa que s'arriba a mitjans dels anys noranta amb un índex sintètic de fecunditat al voltant d'1,2 fills per dona. Aquest any suposa un punt d'inflexió per tots dos àmbits territorials, que es concreta en una lleugera recuperació del nombre mitjà de fills per dona, fins a superar els 1,4 l'any 2007. L'evolució de l'índex a Vilassar presenta algunes diferències, ja que si bé també disminueix durant els primers quinze anys, ho fa d'una manera menys intensa. Alhora, la recuperació de l'índex es trunca el 2001, tornant a caure de forma significativa l'any 2007. Precisament és a finals del període on trobem per primera vegada l'índex sintètic de fecunditat municipal per sota del que presenten el Maresme i Catalunya.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

²⁰ És important assenyalar que s'ha detectat un subenregistrament en el Moviment natural de la població a principis dels anys vuitanta, pel que s'ha de relativitzar la caiguda de l'índex, que probablement no fou en realitat tan pronunciada com podria semblar (Miret, 2006).

Tot el que hem anat veient al llarg d'aquest apartat ens situa davant d'un escenari caracteritzat per uns nivells de fecunditat extraordinàriament baixos en tots els àmbits territorials. En aquest sentit, la lleugera recuperació que experimenta el conjunt del país en els darrers anys s'entreveu com a un repunt sense massa continuïtat, ja que està protagonitzat majoritàriament per la immigració estrangera. El fre que suposa la crisi econòmica per l'arribada de més gent condicionarà enormement l'evolució dels indicadors de fecunditat els propers anys. A més, s'ha de tenir en compte que un valor de 1'5 fills per dona situa Catalunya a la frontera del bloc de països amb el que s'ha denominat "la més baixa entre la baixa fecunditat" (Billari i Kohler, 2004; citat a Miret, 2006: 22). En el cas municipal, l'estructura per edats i la pròpia dinàmica d'entrades i sortides de població, que analitzarem més endavant, ens fan preveure un manteniment dels índex de fecunditat encara més baixos.

2.4.- La quarta fase de la transició epidemiològica

La mortalitat, com ja hem anat veient amb d'altres fenòmens demogràfics, també ha experimentat un canvi vertiginós durant les darreres dècades. En aquest sentit, al llarg del segle XX la força de la mortalitat s'ha desplaçat de la infància i de l'adolescència a les edats madures i avançades. Ara bé, no es tracta d'un canvi lent i progressiu sinó al contrari, ja que el tret principal n'és la rapidesa. Aquest fet va comportar que durant els anys setanta i vuitanta les dades sobre mortalitat es posessin en entredit en congressos i reunions internacionals. El canvi va ser tan espectacular i es va produir en tan poc temps que va aixecar sospites d'error en el càlcul i, fins i tot, de manipulació intencionada. Un cop demostrat i acceptat que l'esperança de vida a l'Estat espanyol es situa entre les més elevades del món, s'ha buscat “en la dieta mediterrània, en el nostre sistema familiar o, simplement, en l'oli d'oliva, les claus exportables d'una supervivència tan envejable” (Pérez Díaz, 2002:72).

A nivell general, els canvis que s'han experimentat en la mortalitat ens situen avui dia en el que es coneix com a “quarta fase de la transició epidemiològica”²¹ (Blanes, 2007:147) (Cabrè i Domingo, 2007:16), caracteritzada per:

- un descens sostingut de les taxes de mortalitat de la població gran;
- el pas de les malalties infeccioses i contagioses a les malalties cròniques, degeneratives i de societat com a principals causes de mort;
- una major longevitat de la població com a resultat de la concentració del guany d'anys de vida en edats cada cop més avançades;
- i per l'impacte dels hàbits i dels estils de vida sobre la salut de determinats col·lectius, el màxim exponent dels quals va ser la “crisi” de mortalitat en els adults més joves durant els anys vuitanta i principis dels noranta.

Tot plegat ha suposat un canvi en l'estructura per edats de població, que com hem vist, ha vist incrementat enormement els grups d'edats més avançades. En aquest sentit, la millora generalitzada en l'esperança de vida ha estat tan transcendent que des de fa alguns anys es planteja un canvi de prioritat: d'afegir “més anys a la vida” al de donar “més vida als anys”. Alhora, tant la demografia com la epidemiologia treballen en la recerca de nous indicadors capaços de reflectir no tan sols l'esperança de vida sinó també la qualitat dels anys viscuts, introduint conceptes com el d'anys de vida lliures de discapacitat, i relacionant-los amb diferents variables, com el sexe o el nivell de renda (Solsona *et al*, 2004:9-10).

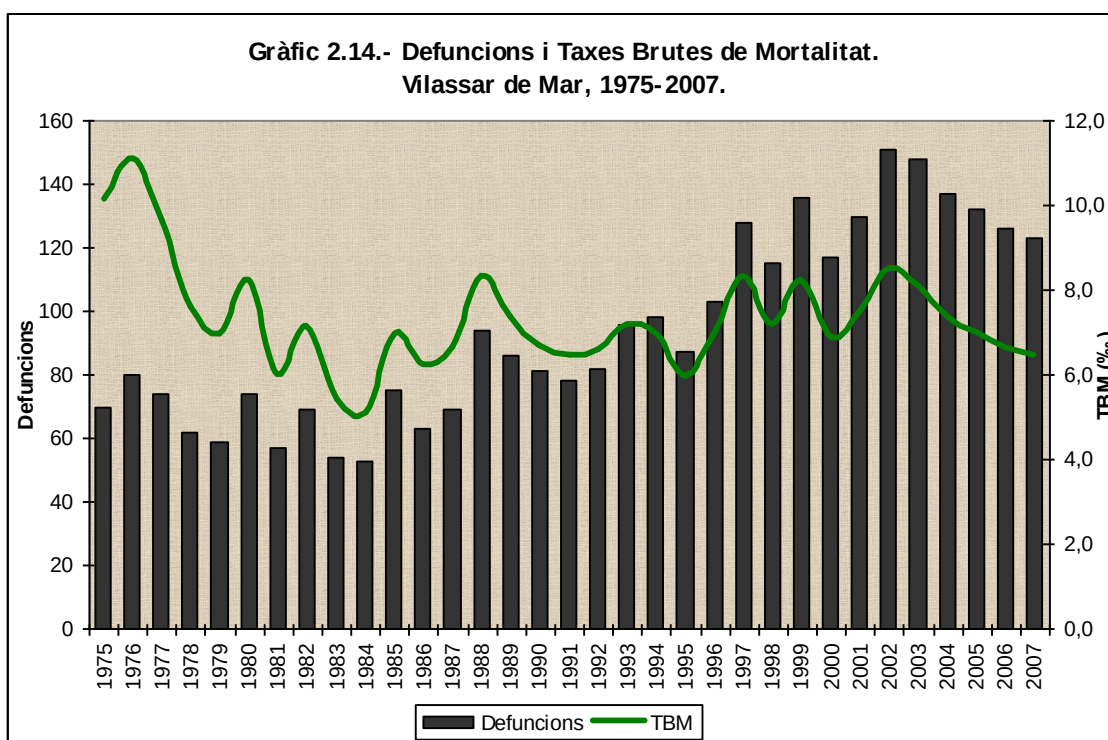
²¹ Per una síntesi sobre els postulats de la teoria de la transició epidemiològica, us recomanem la tesi doctoral d'Amand Blanes (Blanes, 2007: 17-25).

Una de les principal conseqüències de les millores en els nivells de mortalitat, sobretot en les edats més avançades és, com ja hem comentat anteriorment, la generalització d'unes estructures familiars en les que es troben presents fins a quatre generacions diferents en la línia de filiació (Pérez Díaz, 2002:154-156). En aquest sentit, pràcticament tots els nens que neixen actualment tenen avis i àvies. Avui dia, travessar tota la infància tenint avis comença a no ser cap novetat, però convé recordar que fins fa poques dècades això no era més que una excepció. Els avis i àvies han passat a ser la generació frontissa entre els membres més joves i els més grans de la família. A més, es troben a les portes d'una fase de la vida en la que es relaxa el ritme vertiginós característic dels anys de joventut i de vida adulta. Han sobrepassat una fase de construcció marcada, per exemple, per l'adquisició de l'habitatge o la cura dels fills i, malgrat tot, encara els queda molts anys per davant. Aquesta és sens dubte l'autèntica novetat històrica.

L'anàlisi de la mortalitat a Vilassar de Mar durant el període 1975-2007 ens permetrà observar com el municipi ha seguit, en bona part, les dinàmiques que s'han assenyalat fins ara. Així, en primer lloc ens centrarem en les defuncions registrades i les taxes brutes de mortalitat durant aquests anys. Tal i com veiem en el gràfic, els primers deu anys es caracteritzen per uns valors absoluts força baixos, que oscil·len entre les 80 defuncions registrades l'any 1976 i les 53 de 1984. En aquest punt situem el mínim de la sèrie, que coincideix també amb la menor taxa bruta de mortalitat registrada a la localitat, concretament 5,09 defuncions per cada 1.000 habitants. A partir d'aquest any s'inicia un progressiu augment de les morts registrades, amb lleugers alts i baixos, fins arribar a les 151 corresponents a l'any 2002. Aquest any, on s'observa el valor més elevat del període, marca un punt d'inflexió, ja que els darrers cinc anys apareixen marcats per una clara tendència a la baixa, reduint-se el nombre absolut de defuncions fins a les 123 pel darrer any d'estudi.

No obstant, el fet de registrar-se més defuncions al municipi no suposa necessàriament un empitjorament dels nivells de mortalitat. En aquest sentit, les taxes brutes de mortalitat, tot i les limitacions analítiques que ja hem anat assenyalant al llarg del treball, ens mostren una dinàmica completament inversa al valors absoluts. Així, tot i mantenir-se les defuncions totals força constants al llarg dels primers deu anys, la taxa bruta de mortalitat es redueix més de la meitat, passant de l'11,08% l'any 1976 al 5,09% a mitjans dels anys vuitanta. La combinació d'un creixement de població intens amb un manteniment de les defuncions dóna com a resultat que la taxa bruta decreixi de forma significativa.

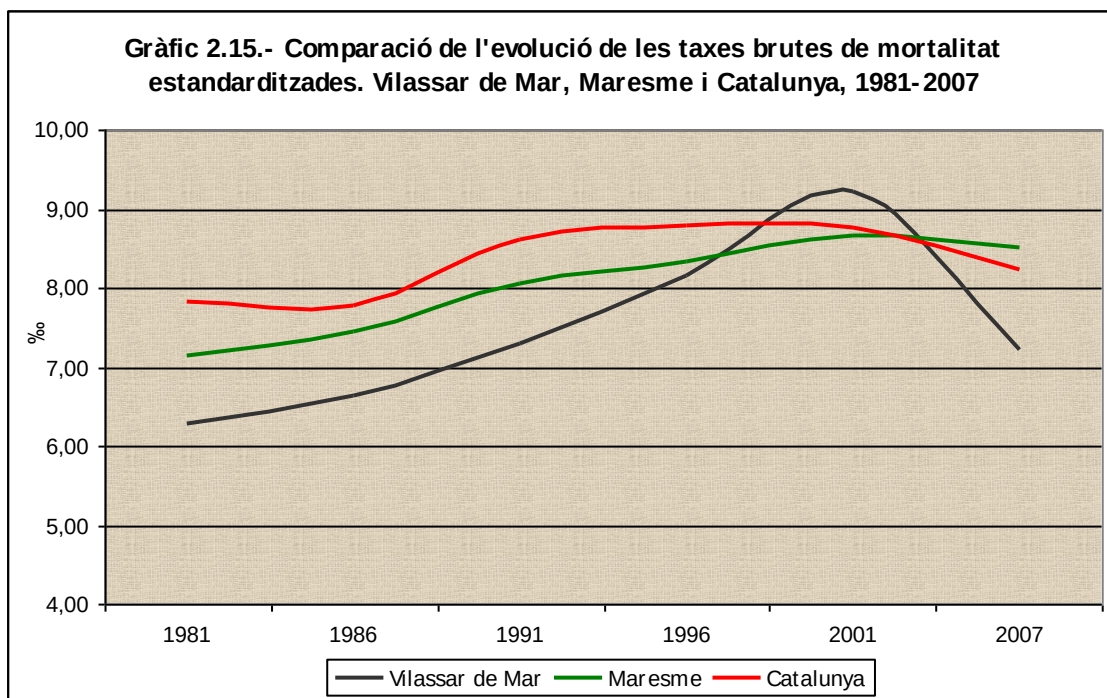
Entre 1984 i 1988 s'inverteix la tendència i observem un augment sostingut de les taxes, fins arribar a les 8,32 defuncions per cada 1.000 persones. El canvi de dècada suposa encetar un període de certa estabilitat, amb el manteniment de les taxes brutes de mortalitat en valors compresos entre el 6,5 i el 7,5‰, amb lleugeres oscil·lacions els anys 1995 i 1997. Durant els darrers anys del segle XX les taxes es tornen a enfilarsensiblement fins a valors pròxims al 8‰. Aquesta situació es manté fins l'any 2002, on s'observa un suau descens que condueix a una taxa per sota del 6,5‰ el darrer any d'estudi. Així doncs, tampoc existeix una clara correspondència entre les defuncions registrades durant els últims vint anys del període i les taxes de mortalitat que presenta el municipi. Novament, ens trobem davant d'una etapa de creixement de població que, juntament amb l'augment de les defuncions registrades, comporta un cert manteniment de les taxes brutes de mortalitat.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

L'anàlisi de la mortalitat, com els altres fenòmens demogràfics, adquireix major sentit quan es posa en relació amb altres àmbits territorial, ja que permet detectar similituds i diferències en les tendències. Ara bé, la mortalitat té la peculiaritat de veure's molt més condicionada per l'edat que qualsevol dels altres fenòmens. Per tal de poder comparar poblacions diferents és necessari eliminar els elements estructurals. La forma d'assolir aquest objectiu és recalcular la taxa bruta de mortalitat, tant de Vilassar de Mar com del Maresme, partint de l'estructura per edats que

presenta Catalunya²². No obstant, cal destacar que les taxes estandarditzades no tenen valor intrínsec, manquen de sentit per si mateixes. És a dir, tan sols serveixen per comparar-les amb altres obtingudes sota les mateixes condicions, ja que la seva magnitud varia en funció de la població estàndard que s'utilitzi.

Nota: Taxes estandarditzades utilitzant com a població tipus la de Catalunya, 1981-2007.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

La comparativa d'aquestes taxes estandarditzades ens permet observar com Vilassar de Mar presenta un millor comportament davant de la mortalitat en tots els anys, excepte pel 2001. Tot i això, mentre que Catalunya i el Maresme presenten una certa estabilitat en els seus registres, el municipi pateix un augment continuat de les taxes fins a situar-se per sobre dels altres dos àmbits territorials a principis de segle XXI, descendint a continuació de forma significativa. Tret d'aquest any, les diferències respecte Catalunya es mantenen entre l'1,54 i el 0,63‰, mentre que a nivell comarcal aquestes encara són més reduïdes (entre l',21 i el 0,18‰). Tal i com hem vist en la part d'estructura de població, Vilassar de Mar presenta una població sensiblement més jove que Catalunya, pel que no sorprèn excessivament observar unes taxes estandarditzades tant per sota del Maresme com del conjunt del país. Cal dir, però,

²² Aquest procés, anomenat *estandarització directa o població-típus*, consisteix en calcular les taxes de mortalitat específiques per edats del municipi, aconseguint posteriorment unes defuncions estimades aplicant l'estructura tipus. El sumatori d'aquestes defuncions ens serveix per calcular la taxa de mortalitat estandaritzada, al posar-la en relació amb la població total de Catalunya.

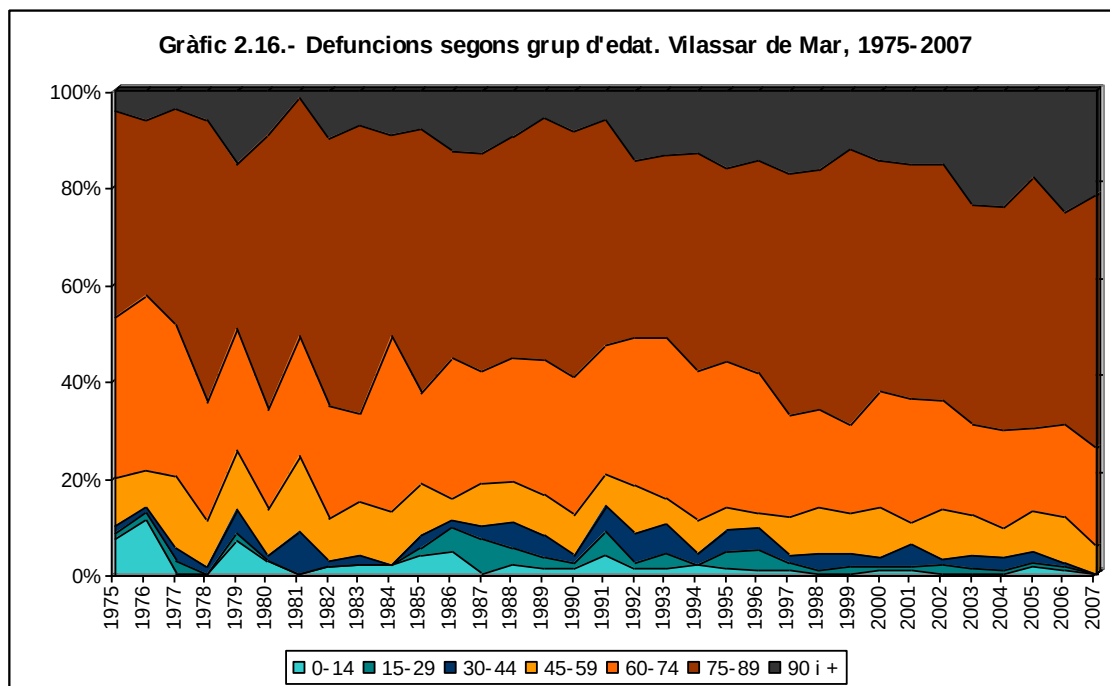
que ens trobem davant d'unes diferències tan minses que difícilment se'n poden extreure grans conclusions.

D'altra banda, l'anàlisi de les defuncions del municipi segons grans grups d'edat ens permet corroborar algunes de les característiques principals del comportament de la mortalitat les darreres dècades: d'una banda, el desplaçament de la força de la mortalitat de la infància i de l'adolescència cap a les edats més avançades, i de l'altre, l'impacte d'hàbits i d'estils de vida sobre la salut de determinats grups d'edat. Tal i com podem observar en el gràfic, s'han produït notables canvis en la composició per edats de la mortalitat a Vilassar de Mar durant els darrers 32 anys, els més significatius dels quals els trobem en els grups d'edat del marge, és a dir, entre els més joves i en les edats més avançades. En aquest sentit, les defuncions dels menors de 14 anys suposaven més del 7% l'any 1975, augmentant per sobre de l'11% l'any següent. Tot i presentar alguns pics destacables, com els que presenten els anys 1979 (6,8%) i 1986 (4,8%), les defuncions d'aquest grup d'edat es mantenen força baixes. A més, a partir de la meitat de la dècada dels vuitanta s'observa una clara tendència cap a la pràctica eradicació de la mortalitat infantil, ja que en cas d'existir, aquesta no supera en cap cas el 4% del total de defuncions del municipi.

Els efectes dels estils de vida en la salut s'observen clarament entre el col·lectiu de 25 a 29 anys. La segona part dels anys vuitanta es caracteritza per un augment significatiu de les defuncions entre els joves, allargant-se aquesta situació fins a mitjans de la dècada dels noranta. En aquest sentit, Vilassar de Mar no va escapar a una tendència generalitzada tant a Catalunya com a la resta de l'Estat espanyol. Tal i com assenyalen Cabré i Domingo, l'explicació d'aquest increment de la sobremortalitat entre els joves la trobem en els "accidents de tràfic, la SIDA i les causes relacionades amb el consum de drogues, que van restar 0,8 anys a l'esperança de vida dels homes i 0,2 anys a la de les dones a la dècada dels vuitanta. La tendència alcista de la mortalitat per accidents de tràfic es va interrompre a principis dels anys noranta, mentre que la de la SIDA es va perllongar fins a mitjans d'aquella dècada" (Cabré i Domingo, 2007:14-15). A nivell local, la tendència s'inverteix clarament en els darrers deu anys, ja que les defuncions dels joves entre 15 i 29 anys no superen en cap el 2% del total. No obstant, cal destacar que, a diferència del que succeeix amb la resta d'etapes del cicle de vida, els nivells de mortalitat que s'observen en els darrers anys són equiparables als de principis de la dècada dels vuitanta.

Per últim, el canvi més rellevant el trobem en les defuncions dels homes i dones de 90 anys i més. El que esdevé anecdòtic a l'inici del període, amb valors superiors al

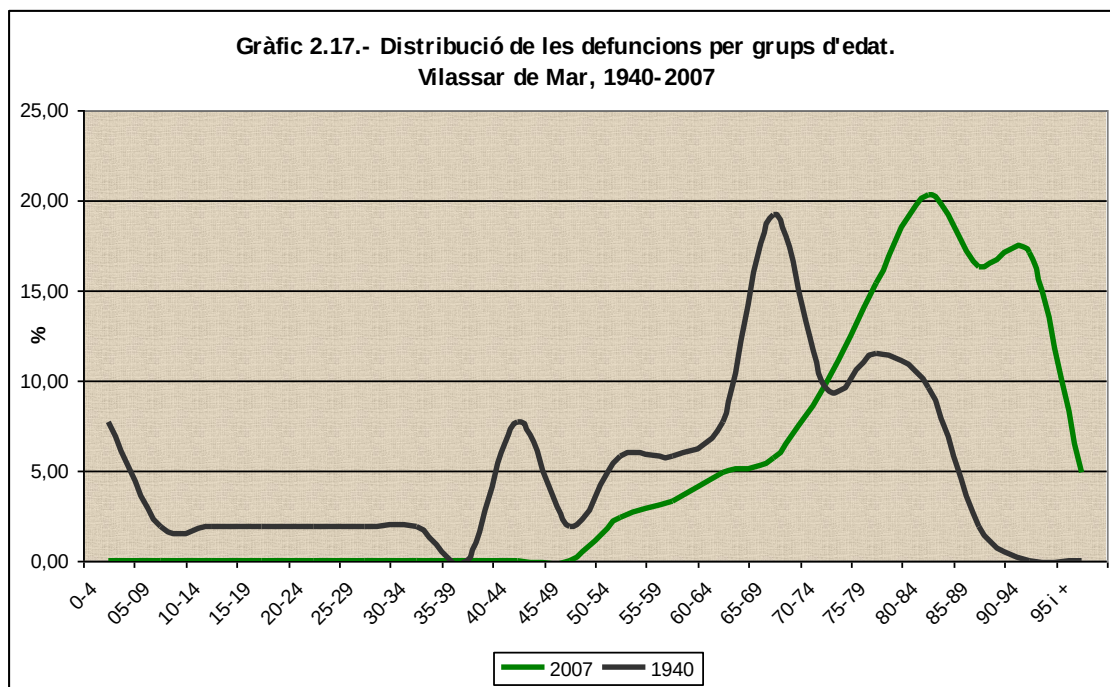
10% els anys 1979, 1982, 1986 i 1987, acaba convertint-se en un fet habitual a principis dels anys noranta. Així, fins el 2002, les defuncions dels homes i dones majors de 90 anys suposen entorn del 15% del total, i durant els darrers cinc anys es situen al voltant del 20%.

Pel que fa al grup d'edat de 75 a 89 anys, el seu pes en el conjunt de defuncions registrades al municipi es manté força constant al llarg de tot el període analitzat, en valors compresos entre el 50 i el 60%, amb algunes lleugeres oscil·lacions. La combinació dels comportaments de la mortalitat entre els dos grans grups d'edat superiors ens permet veure amb més claredat el desplaçament que es produeix cap a edats cada cop més avançades. Si per l'any 1975 les defuncions dels habitants majors de 74 suposaven poc més del 47% del total, aquest percentatge no para de créixer durant els 32 anys següents, fins arribar al 74% el darrer anys, posant de relleu la major longevitat de la població.

Una forma molt visual per constatar aquesta tendència és posar en un mateix gràfic la distribució per grups d'edat quinquennals de les defuncions registrades a Vilassar de Mar durant l'any 1940, comparant-les amb les del darrer any d'estudi. En aquest sentit, podem observar com pel primer any gairebé el 20% de les defuncions el concentren entre la població menor de 34 anys, destacant sobretot la mortalitat experimentada pels infants de 0 a 4 anys, que pràcticament suposa ella sola el 8% del total. A més, el 50% de les morts registrades al municipi durant aquest primer any es corresponen a

homes i dones menors de 64 anys, mentre que el grup d'edat següent, de 65 a 69 anys, és el que presenta un percentatge més elevat (19,23%). Destaca també que no es va produir cap defunció de persones que superessin els 90 anys.

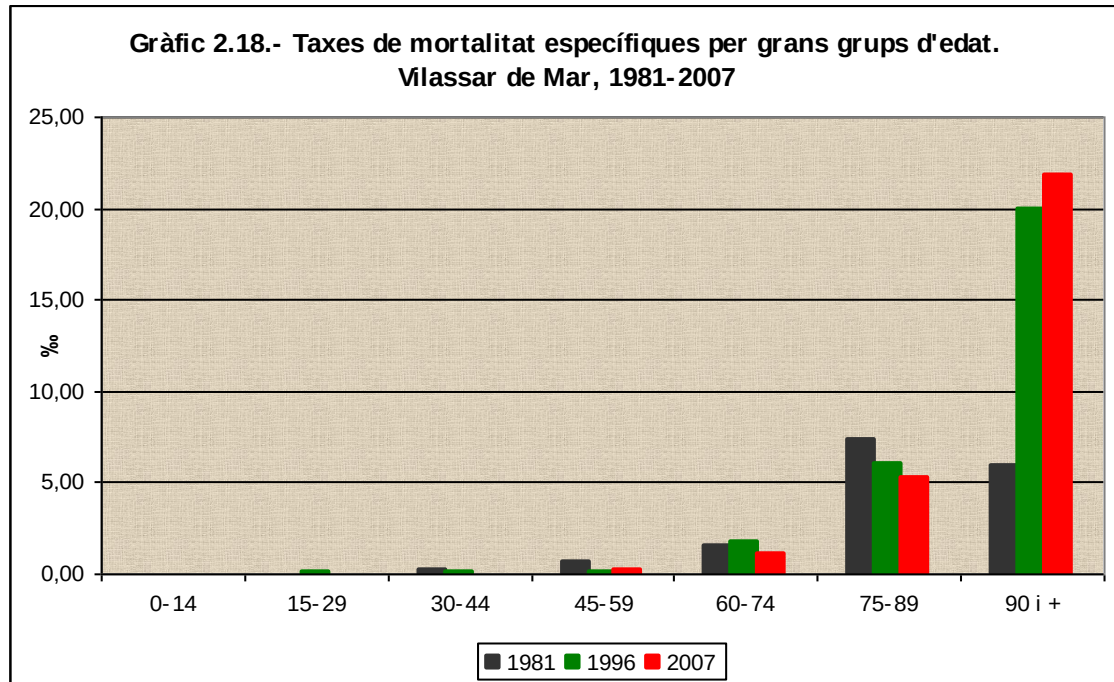
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i del Registre Civil.

En menys de 70 anys els canvis són molt evidents: per començar, a l'any 2007 no es registra al municipi cap defunció que no superi els 50 anys. Alhora, tres de cada quatre defuncions es corresponen a habitants que superaven els 75 anys, concentrant-se una part important en les franges d'edat de 80 a 89 anys. Més clarivident resulta el desplaçament de la mortalitat cap a edats cada cop més avançades si tenim en compte que pràcticament el 22% dels difunts superaven els 90 anys.

No obstant, els canvis en la composició per edats de la mortalitat no ens permeten observar el comportament d'aquesta en cada un dels grups d'edat, ja que no es té en compte el pes de cada un dels dins l'estructura de la població. Intentarem solucionar aquest dèficit, en primer lloc, a partir de les taxes de mortalitat específiques per cada gran grup d'edat, entrant posteriorment a analitzar com s'han concretat en l'esperança de vida de la població totes les modificacions en la mortalitat.

Tal i com podem observar en el següent gràfic, els canvis que es produeixen en les taxes específiques pels grups d'edat fins a 59 anys són pràcticament imperceptibles, ja que durant tots tres anys estudiats els valors són molt baixos. Tot i això, l'evolució ens mostra com les taxes sempre són inferiors l'any 2007 respecte 1981 i 1996. De fet, els canvis més significatius tenen lloc entre la població de 75 anys en endavant. En aquest

sentit, les taxes específiques de mortalitat per les persones d'edat compresa entre els 75 i 89 anys baixen del 7,37‰ l'any 1981 al 5,23‰ a finals del període. Per contra, s'observa un augment important de les taxes pels habitants majors de 90 anys, augmentant de 5,88 morts per cada 1.000 persones, a més del 20‰ en tan sols 26 anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Ara bé, aquest creixement en les taxes específiques de mortalitat no és d'estranyar, ja que es deu bàsicament a un únic motiu: l'augment considerable que es produeix de gent que arriba a aquestes edats. Si per l'any 1981 la població de 90 anys i més a Vilassar de Mar era de 17 persones, que representaven un 0,18% del total, en 26 anys s'ha incrementat fins als 124 habitants, augmentant el seu pes en el conjunt del municipi fins al 0,65%. Els avenços que s'han produït en els nivells de mortalitat al llarg de les darreres dècades han propiciat que cada cop arribi més gent a aquestes edats. I la conseqüència que se'n deriva és un augment en les taxes específiques de mortalitat entre la població d'aquesta última franja d'edat. En paraules d'Anna Cabré i Andreu Domingo, el que caracteritza Catalunya en els darrers anys és un "significatiu increment tant del nombre d'individus que sobrevis a edats avançades, com del nombre d'anys que hi poden esperar viure" (Cabré i Domingo, 2007:15-16). Així doncs, si tenim en compte que la mort és un fenomen inevitable, que a tothom ens arriba tard o d'hora, la conclusió és clara: avui dia la mort arriba, per norma general, més tard que

d'hora, i aquest és un dels principals canvis que ha experimentat aquest país en els darrers anys.

2.4.1- L'augment de l'esperança de vida

L'esperança de vida és un indicador que s'obté a partir d'una taula de mortalitat, també anomenada taula de vida, i que es tracta del millor instrument per a conèixer les condicions de mortalitat d'una població. Aquestes taules poden ser de dos tipus (Vinuesa (ed.), 1994:55-56), depenent bàsicament de la disponibilitat de dades:

1. Taules de mortalitat de generació, que es basen en el seguiment de la progressiva reducció d'una generació real per efecte de la mortalitat, fins a la seva definitiva extinció. Es tracta d'un tipus de taula longitudinal de gran valor analític, però no massa habitual, ja per la seva construcció requereix les dades de mortalitat i població per any de naixement per un període de temps molt llarg. L'enorme dificultat de disposar d'aquestes dades, que s'haurien d'allargar fins la defunció del darrer supervivent de la generació inicial, va propiciar que es desenvolupés una alternativa per fer front a aquest dèficit.
2. Taules de mortalitat de moment, que resumeixen les condicions de mortalitat d'una població de manera transversal. El principi que guia la construcció de la taula segueix sent el mateix, és a dir, la progressiva eliminació dels efectius d'una generació inicial causada per la mortalitat. Així, es procedeix a relacionar les defuncions d'un any determinat amb la població registrada aquell mateix any. No obstant, el que es fa, en realitat, és construir una generació fictícia. Aquesta població, que es compon de múltiples generacions, es tracta com si tota ella pertanyés a una única generació. D'aquesta manera, les taules de mortalitat de moment es basen en una hipòtesi impossible, que és la perpetuació en el temps de la mortalitat amb la intensitat i l'estructura per edats de l'any de referència de la taula. Es tracta doncs d'un artifici que reflexa estrictament les condicions d'un moment per a totes i cada una de les generacions que la componen, però no l'experiència de mortalitat que pot esperar 'viure' una persona o generació real, ni tan sols la nascuda en l'any de referència de la taula. En qualsevol cas, el menor requeriment de dades per desenvolupar la taula comporta que aquestes siguin el tipus més comú i, precisament, el que hem escollit per poder obtenir l'esperança de vida d'homes i dones de tots tres àmbits territorials.

La gran quantitat de dades que genera una taula de mortalitat ens ha obligat a presentar una taula resum on es recull l'esperança de vida, per sexe, en dues edats

diferents: al néixer i entre el grup d'edat de 80 a 84 anys²³. Si ens fixem en primer lloc en l'esperança de vida al néixer²⁴ podem observar una de les característiques bàsiques dels canvis en la mortalitat, és a dir, l'allargament de l'esperança de vida. A nivell local, podem observar un augment important tant en el cas dels homes com en el de les dones, però amb dinàmiques diferents. En el cas dels homes, podem veure com l'indicador es veu reduït en gairebé 3 anys de 1981 a 1986, augmentat per sobre dels 77 anys al 1996, tornant a baixar el 2001, per acabar per sobre dels 82,5 anys el 2007. Per contra, en el cas de les dones, l'evolució a l'alça només es veu truncada l'any 2001, situant-se l'esperança de vida al néixer a finals del període en gairebé 86 anys. Això suposa un increment de més de 6 anys en el cas d'elles i de 4,77 anys en ells.

La tendència que segueix l'esperança de vida al néixer al Maresme i al conjunt de Catalunya, és clarament a l'alça, tant en homes com en dones. Tot i partir amb uns nivell més alts, l'evolució de l'esperança de vida al Maresme és menys espectacular que la del global català, que en tan sols 26 anys veu incrementat l'indicador en 6,17 anys per les dones i 6,46 pels homes. Tot i aquestes lleugeres diferències, la conclusió clara és l'augment significatiu de l'esperança de vida al néixer en tots tres àmbits territorials. Alhora, també s'observa una tònica generalitzada en totes les societats desenvolupades: la major esperança de vida de les dones. En aquest sentit, la diferència a nivell municipal durant el darrer any és la més reduïda, ja que es situen entorn dels 4,3 anys a favor de les dones, mentre que en els altres dos àmbits aquesta supera els 6 anys. Ara bé, convé recordar que l'esperança de vida es tracta d'una dada completament fictícia basada en una generació inventada (Pérez Díaz, 2002:34), és a dir, no sabem com actuarà la mortalitat en el futur sobre la població nascuda l'any 2007. És possible que aquesta generació es pugui veure beneficiada per les millores que es vagin produint a nivell sanitari. D'aquesta manera, el nombre mig d'anys que poden esperar viure, per exemple, la generació del 2007, només es podrà conèixer observant-los fins que tots hagin mort, més de cent anys després. I llavors ja no tindrà sentit denominar a aquest indicador 'esperança' de vida sinó 'vida mitja' efectiva.

²³ L'elecció d'aquest grup d'edat és completament arbitrària, però creiem interessant centrar-nos en ell ja que respon al col·lectiu que ha experimentat més canvis en els seus nivells de mortalitat. No obstant, a l'annex s'adjunten les taules de mortalitat complertes pel conjunt de la població de Vilassar de Mar, el Maresme i Catalunya pels anys 1981, 1986, 1991, 1996, 2001 i 2007, on es poden observar les esperances de vida per tots els grups d'edat.

²⁴ Tal i com ja hem comentat, l'esperança de vida s'obté de les taules de mortalitat. La complexitat d'aquest instrument estadístic comporta que augmenti la significació com més grans són les poblacions d'estudi. És a dir, en el cas de Vilassar de Mar, hem de tenir en compte que s'està treballant amb un volum molt petit de població, pel que l'indicador d'esperança de vida es veu clarament alterat per aquest aspecte. Així, les dades que presentem a continuació s'han d'interpretar amb certa cautela, evidenciant més les tendències que els valors absoluts.

Pel que fa a l'indicador pel grup d'edat de 80 a 84 anys, podem observar com els guanyos també han estat considerables, tot i que Vilassar de Mar presenta una pèrdua d'anys en el cas dels homes, passant d'una esperança de vida superior als 10 anys el 1981 a una de 8 pel darrer any d'estudi. Aquest fet, conseqüència probable de la poca magnitud de la població per construir una taula de mortalitat amb elevada significació, contrasta amb la situació en el cas de les dones, que veuen augmentada la seva esperança de vida en gairebé 3 anys, sent bastant semblant a la que experimenten les dones al conjunt de la comarca i a nivell català. El guany en el cas dels homes d'aquests dos àmbits territorials és més moderat, situant-se per sobre dels 7 anys al final del període. Alhora, destaca que seguim observant com es manté la tendència d'una major esperança de vida femenina, que es consolida en tots tres àmbits territorials al voltant de 2 anys de vida per l'any 2007.

Taula 2.6.- Esperances de vida en diferents edats, segons sexe.
Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007.

			1981	1986	1991	1996	2001	2007
e ⁰	Vilassar de Mar	Homes	76,80	73,75	74,07	77,70	75,77	81,56
		Dones	79,89	81,18	80,50	82,00	84,77	85,93
	Maresme	Homes	74,45	73,95	73,69	76,01	77,08	77,86
		Dones	79,03	80,37	82,14	81,70	83,22	84,32
	Catalunya	Homes	71,88	73,46	73,67	74,81	76,41	78,05
		Dones	77,84	79,75	80,64	82,10	83,13	84,29
e ⁸⁰⁻⁸⁴	Vilassar de Mar	Homes	10,24	8,80	8,36	8,87	8,35	8,02
		Dones	7,31	8,37	8,15	9,25	9,26	10,05
	Maresme	Homes	6,85	7,21	7,14	7,87	7,50	7,14
		Dones	6,74	8,02	8,89	8,77	9,02	9,45
	Catalunya	Homes	6,10	6,68	6,87	7,37	7,54	7,81
		Dones	7,16	7,86	8,24	8,86	9,25	9,69

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

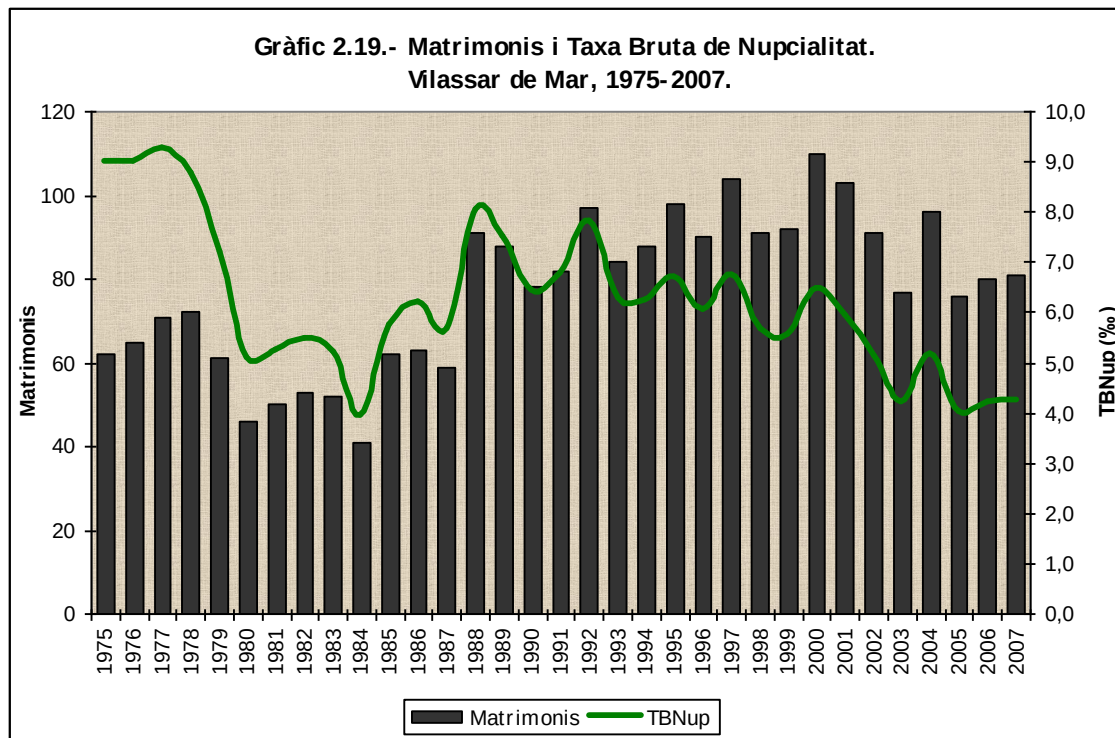
Tot el que hem anat veient fins ara ens ha servit per mostrar els canvis produïts en la mortalitat, i que ens han portat a una situació mai vista anteriorment. És a dir, fins a l'actualitat ningú arribava a edats avançades sense haver vist morir pel camí bona part dels membres de la seva generació, i només hi arribaven alguns afortunats. Avui dia, les persones que formen part d'aquests grups d'edat avançada s'estan consolidant com una part important de la població. I una de les conseqüències a curt i mig termini serà l'obligació de reformular totes les relacions verticals entre persones de diferent edat, tant en la família com a nivell social (Pérez Díaz, 2002:6).

2.5.- La caiguda de la nupcialitat

En sintonia amb els canvis experimentats en els nivells de fecunditat que hem assenyalat anteriorment, la nupcialitat també s'ha modificat notablement des de mitjans dels anys setanta. En aquest sentit, bona part d'aquests canvis estan estretament relacionats amb la transformació que, en la darrera part del segle XX, ha patit la noció de parella (Cortina, 2008:27). A nivell general, aquesta es caracteritza per:

- Flexibilització de les vies d'accés al matrimoni degut a un canvi en llocs de trobada dels possibles consorts, juntament amb l'augment de la capacitat de decisió en la tria de la parella;
- Endarreriment del matrimoni, convertint-se en un esdeveniment menys universal que a meitats de segle;
- Creixement de la cohabitació, que suposa una dissociació entre el concepte de parella i el de matrimoni;
- Vulnerabilitat creixent de la parella com a conseqüència de l'augment de les ruptures i les separacions;
- Generalització de l'ús de mètodes anticonceptius, que suposa una clara dissociació entre vida sexual i vida reproductiva, amb els corresponents efectes sobre la reducció dels nivells de fecunditat i;
- Diversificació de la parella, fruit de la visibilització i reconeixement de totes les combinacions de sexes i de l'increment de les parelles formades per cònjuges d'orígens diferents.

Aquestes modificacions s'han produït, en major o menor intensitat, en totes les societats avançades. Si ens centrem en l'anàlisi de la nupcialitat a Vilassar de Mar durant el període 1975-2007 veurem com el municipi tampoc s'escapa d'aquests canvis. En primer lloc, podem observar que durant els primers cinc anys els matrimonis registrats al municipi es mouen entre els 62 i els 72 anuals, caient el següent quinquenni al voltant dels 50. L'any 1984 es registra el mínim en valors absoluta, amb 41 matrimonis celebrats al municipi, enfilant-se els tres anys següents fins a les 60 celebracions. A partir de 1989 s'inicia un canvi de tendència en el nombre absoluts de matrimonis registrats al municipi, augmentant per sobre dels 80 anuals en tota la resta d'anys estudiats, amb les excepcions de 1990 i 2003. Durant aquest període s'observen valors pròxims als 100 matrimonis anuals, arribant a un màxim de 110 l'any 2000.

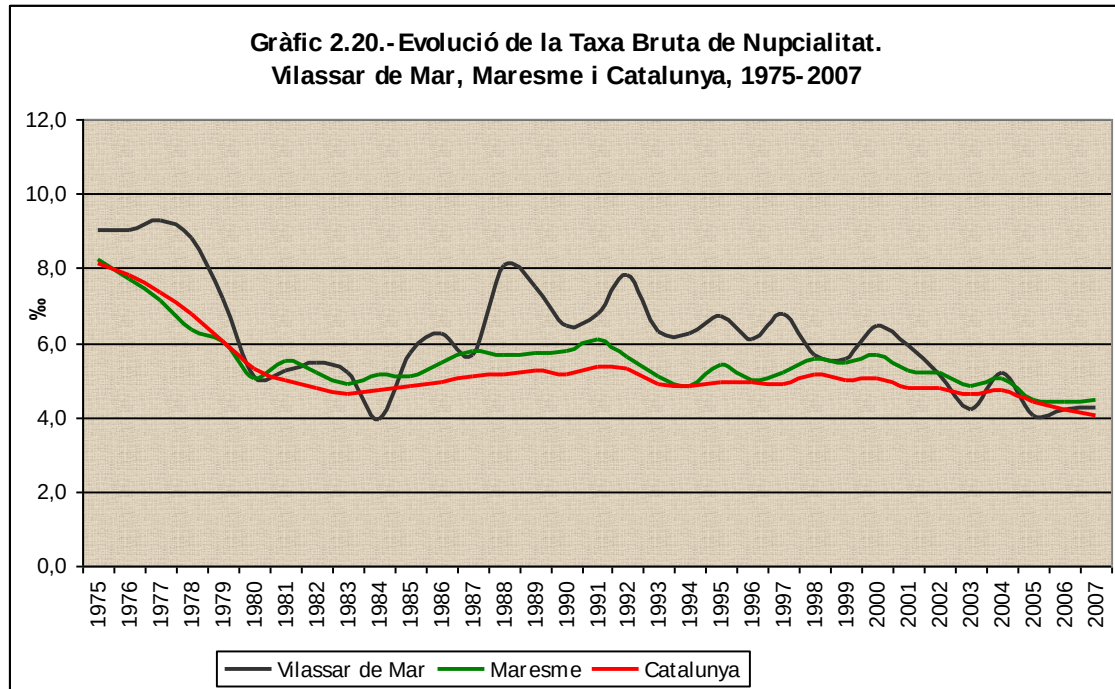

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Al posar en relació el total de matrimonis amb el conjunt de la població obtenim la taxa bruta de nupcialitat, que registra una dinàmica força oposada al valors absoluts observats. En aquest sentit, durant els primers anys del període estudiat, el manteniment en el nombre de matrimonis es concreta en un descens important en la taxa de nupcialitat. En tan sols deu anys es passa de valors per sobre de 9 matrimonis per cada 1.000 habitants als 3,94‰ de l'any 1984. El segon quinquenni de la dècada dels vuitanta es tanca amb un augment significatiu de la taxa, arribant a valors pròxims al 8‰. No obstant, a partir de 1992 s'inicia un nou canvi de tendència, ja que tot i ser el període amb més matrimonis registrats, l'augment de població comporta que la taxa no pari de baixar, amb lleugeres oscil·lacions, fins a situar-se al voltant dels 4 matrimonis per cada 1.000 habitant els darrers anys del període.

La comparació de la taxa bruta de nupcialitat amb els altres dos àmbits territorials en permet observar com el municipi no presenta excessives divergències a nivell de nupcialitat. Així, tot i presentar uns valors força superiors durant els darrers anys de la dècada dels setanta, les taxes de Vilassar de Mar s'equiparen completament amb les del Maresme i del conjunt de Catalunya a principis dels vuitanta, mantenint-se força semblants al llarg de bona part d'aquesta dècada. Ara bé, l'augment dels matrimonis a nivell municipal durant els anys 1988 i 1989 suposa encetar un període d'una lleugera major nupcialitat a Vilassar de Mar, ja que a Catalunya la taxa es manté força estàtica,

en valors compresos entre el 4,61 i el 5,36‰, sent un pèl superiors les taxes pel Maresme. En canvi, fins l'any 2000, al municipi es registra una taxa bruta superior al 6,4‰ en pràcticament tots els anys. El descens que pateix la taxa a partir del canvi de segle suposa que tots tres àmbits territorials finalitzin el període amb valors molt semblants, entorn als 4 matrimonis per cada 1.000 habitants.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

L'explicació de la caiguda de la nupcialitat durant els primers anys del període la trobem en els factors conjunturals, sobretot en l'àmbit laboral i l'habitatge (Miret, 2006) (Cortina, 2008). En aquest sentit, les claus del descens les podem atribuir, en bona part, a la crisi econòmica i als desajustaments del mercat laboral (recordem que l'atur juvenil als anys vuitanta arriba al 50%), i a l'increment de preus en el sector immobiliari. Aquests factors van dificultar enormement l'emancipació de la població jove, i en conseqüència, van suposar una desconcentració en el calendari nupcial. Ara bé, un cop finalitzada la crisi econòmica, observem com no es produeix una recuperació dels indicadors de nupcialitat.

En aquest sentit, Luís Garrido apunta una explicació a nivell espanyol per les dècades dels vuitanta i noranta, aplicable també en el nostre marc d'estudi. Així, de 1986 a 1991 el mercat immobiliari es torna a disparar. Si tenim en compte que l'Estat espanyol és un país on l'habitatge en propietat és l'opció majoritària, i el de lloguer és molt car i escàs, podem intuir una conjuntura molt poc favorable per les parelles joves. D'aquesta manera, la incipient recuperació de la nupcialitat es veu frenada, donant lloc

al que Garrido anomena "insolvència domiciliària". Posteriorment, s'entra en una nova recessió econòmica durant els primers anys de la dècada dels noranta, que es combinen amb un augment de la temporalitat contractual, fet que dificulta l'obtenció de crèdits per a la compra de pisos (citats a Domigo, 2001:7). A partir d'aquest punt la situació tampoc millora en excés, ja que les successives reformes del mercat de treball no fan més que empitjorar la situació per a la població juvenil. Així, l'elevada temporalitat, juntament amb els salaris força baixos (sobretot en el cas de les dones), l'augment del pes de les ETT's com a agents d'ocupació i la fragilitat de l'ocupació de nova creació, s'han constituït actualment com les expressions visibles de la precarietat laboral que afecta, principalment, a la població juvenil. I és precisament en aquest marc de dificultat econòmica i laboral, conjuntament amb l'espectacular augment del preu de l'habitatge, on s'ubica l'estancament de la nupcialitat al conjunt del país.

D'altra banda, tal i com ja s'ha dut a terme en la part relativa a la fecunditat, la disponibilitat de dades sobre la composició per edats de la població ens permet desenvolupar indicadors més precisos. El primer d'ells és la taxa general de nupcialitat per sexes, que posa en relació les bodes registrades amb la població major de 14 anys, que és la susceptible d'accedir al matrimoni. Tal i com es pot observar en la taula, la taxa general de nupcialitat al municipi augmenta força de 1981 a 1991, sent important el creixement durant els primers cinc anys en el cas dels homes, i més sostingut en el cas de les dones, assolint uns màxims a principis de la dècada dels noranta de 17,9% i 16,48% respectivament. A partir d'aquí s'inicia un canvi de tendència, evidenciant un descens significatiu de la taxa general de nupcialitat fins a valors pròxims al 10%.

Taula 2.7.- Comparativa de l'evolució de la Taxa General de Nupcialitat, per sexes.
Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007.

	Vilassar de Mar		Maresme		Catalunya	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1981	14,81	14,13	15,48	14,52	13,79	12,84
1986	17,21	15,92	14,74	13,85	13,00	12,13
1991	17,90	16,48	15,59	14,63	13,48	12,58
1996	15,13	14,48	12,15	11,59	11,90	11,17
2001	14,77	13,73	12,60	12,13	11,45	10,83
2007	10,66	9,83	10,61	10,44	9,62	9,35

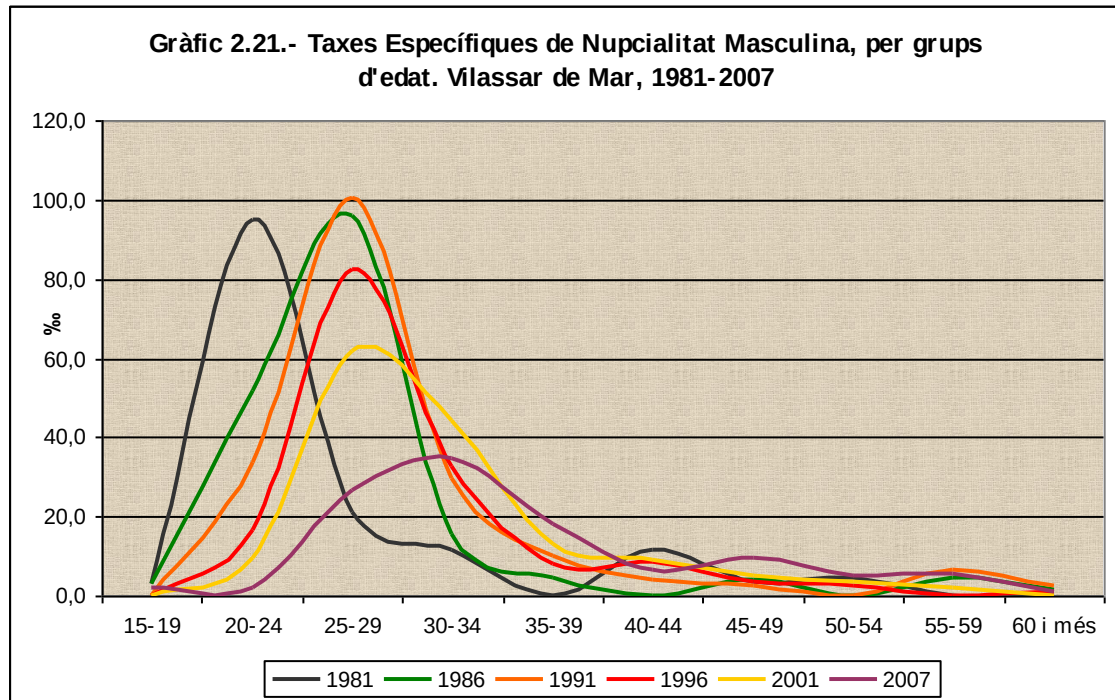
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

Per contra, tant el Maresme com Catalunya presenten una evolució diferent de l'indicador durant els primers quinze anys, ja que pel període 1981-1986 s'experimenta un descens de la taxa general, recuperant posteriorment els valors d'origen l'any 1991.

A partir d'aquí, la dinàmica és la mateixa que presenta el municipi, amb un descens continuat al llarg dels anys, fins a situar-se l'any 2007 al voltant del 10,5‰ a nivell comarcal, i entorn del 9,5‰ al conjunt del país. Per últim, cal destacar dues característiques bàsiques en les taxes generals de nupcialitat que es mantenen constants: en primer lloc, observem una nupcialitat masculina superior en tots els anys i en tots els àmbits territorial, i en segon lloc, Catalunya presenta les taxes més baixes durant tots els anys analitzats, tant en homes com en dones, tot i que les diferències mai arriben a ser molt elevades, ja que es mouen entorn a l'1,3‰ per elles i el 2,7‰ per ells.

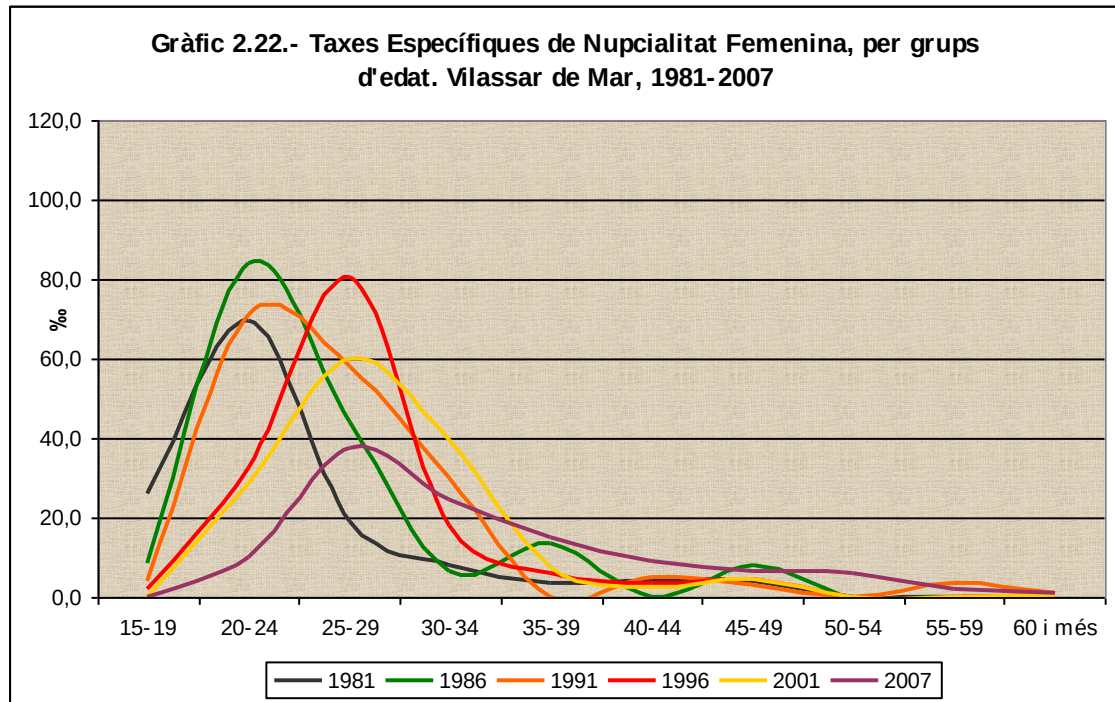
Les taxes específiques de nupcialitat per edats²⁵ ens donen encara més informació sobre les dinàmiques que segueix la població del municipi a nivell matrimonial. Analitzarem per separat el comportament d'homes i dones, fet que ens permetrà observar les diferències per sexe en intensitat i calendari nupcial. En aquest sentit, en el primer gràfic es mostren les taxes masculines, on es posa clarament de relleu dues de les característiques principals que defineixen la nupcialitat a nivell català: d'una banda, un descens en la intensitat matrimonial, i de l'altra, el retard progressiu en l'edat. Així, mentre que per l'any 1981 les majors taxes de nupcialitat masculina les trobem entre el grup d'edat de 20 a 24 anys, a partir de 1986 ja es traslladen cap al grup d'edat següent. En consonància amb el què hem vist fins ara, aquestes creixen lleugerament a inicis de la dècada dels noranta, sobrepassant per poc els 100‰. A partir d'aquest moment es produeix un clar i progressiu descens en la intensitat de la nupcialitat masculina pel grup d'edat de 25 a 29 anys. De fet, encara es produeix un darrer desplaçament destacable, ja que per l'últim any d'estudi, les taxes més elevades (tot i no superar el 40‰) les trobem entre els homes de 30 a 34 anys, alhora que es posa en evidència un descens menys acusat pels següents grups d'edat, probablement com a conseqüència d'homes que contrauen matrimoni per segon cop.

²⁵ La construcció d'aquest indicador segueix la mateixa lògica que en el cas de les taxes específiques de fecunditat.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Pel que fa a les taxes específiques de nupcialitat femenina, podem observar un comportament lleugerament diferent respecte a les masculines, tant en el calendari com en la intensitat. Així, en el cas de les dones, i concordant amb les dades presentades anteriorment, les taxes de nupcialitat són més baixes que no pas les masculines per tots els anys estudiats i per tots els grups d'edat. Tan sols en els anys 1986 i 1996 les taxes arriben a superar, en algun grup d'edat, els 80 matrimonis per cada 1.000 dones, mentre que per la resta d'anys els valors encara són més baixos. Alhora, una altra diferència respecte a la nupcialitat masculina és que el desplaçament en els grups d'edat amb majors taxes es produeix més tard. Tal i com podem observar, per l'any 1981 les úniques taxes mínimament elevades les trobem pel grup de dones de 20 a 24 anys. Els següent dos anys analitzats també presenten una preponderància d'aquest grup d'edat, però ja s'entreveu un cert augment de les taxes per la franja de 25 a 29 anys. A partir de 1996 aquest desplaçament ja es fa patent, consolidant-se les majors taxes en aquest grup d'edat. A més, aquestes taxes es van reduint de forma progressiva al llarg dels següents anys, alhora que guanyen protagonisme els casaments en edats superiors als 30 anys.

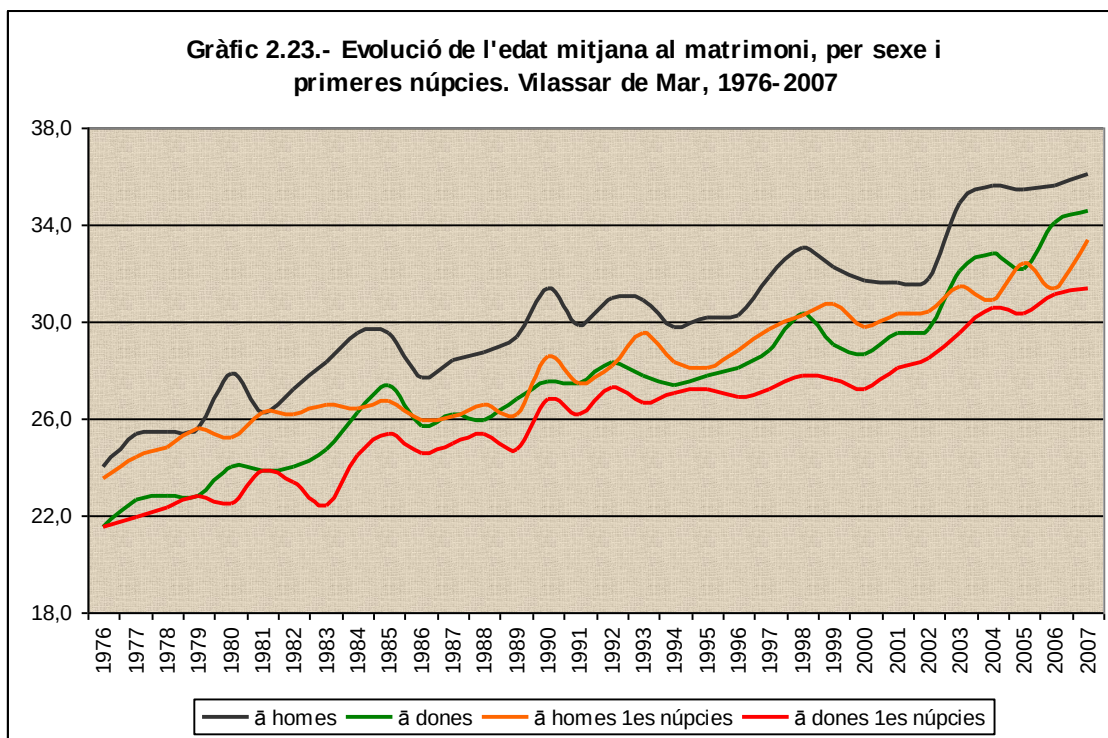
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Per aprofundir en l'evolució del calendari nupcial dels homes i dones de Vilassar de Mar al llarg dels darrers 31 anys²⁶, estudiarem l'edat mitjana al matrimoni, presentant per separat l'accés a les primeres núpcies i l'accés a les segones o posteriors. Tal i com hem anat veient fins ara, no resulta sorprenent que les dades ens mostrin una clara tendència a l'alça en l'edat mitjana al matrimoni. Així, pel que fa a les primeres núpcies, observem que l'edat de matrimoni dels homes es situa entorn als 23,5 anys a principis del període, augmentant progressivament fins a situar-se per sobre dels 33 l'any 2007. Un augment significatiu que també ens mostren les dades femenines: les primeres núpcies a l'any 1976 es situen al voltant dels 21,5 anys, incrementant-se fins als 31,38 anys de mitjana el darrer any estudiat. Tot i presentar algunes divergències en el creixement que, per exemple, situen una diferència màxima de 4,12 anys entre homes i dones l'any 1983, o una mínima de 0,21 el 2006, l'augment de l'edat mitjana per tots dos sexes és pràcticament la mateixa: 9,86 anys per ells i 9,87 per elles. D'aquesta manera es confirma clarament el trencament respecte la dinàmica observada en el període 1940-1974, que es caracteritzava precisament pel rejuveniment en l'edat del matrimoni.

La mateixa evolució a l'alça també s'observa en les dades matrimonials agregades, és a dir, les que són independents del número de casaments de la persona. De fet, en

²⁶ No s'ha pogut incloure les dades sobre edats mitjanes al matrimoni per l'any 1975, degut a que l'Institut d'Estadística de Catalunya no les té disponibles.

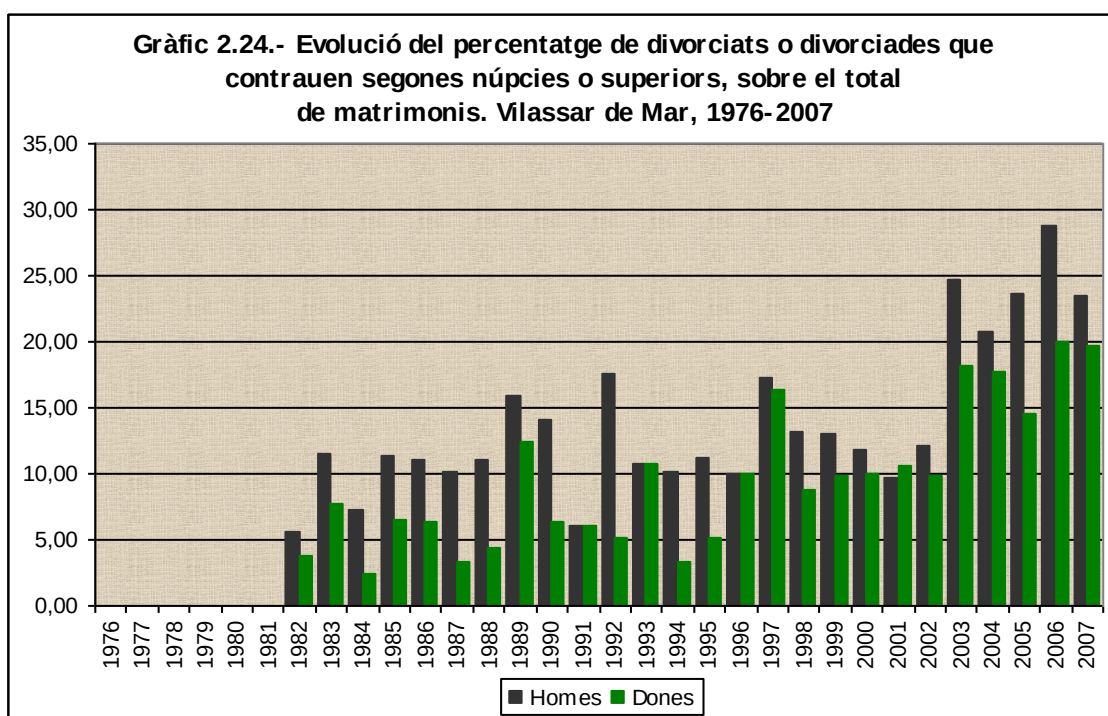
aquest cas l'edat mitjana encara s'incrementa més, ja que en el cas de les dones es passa de 21,51 a 34,47 anys de mitjana, el que suposa un augment superior als 13 anys, mentre que en el cas dels homes, aquest es situa en 12,07, arribant als 36,1 anys de mitjana a finals del període.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Cal destacar que aquestes dades es veuen condicionades per la reforma del Codi Civil de 1981 que introduïa el divorci a l'Estat espanyol. Tot i que sovint s'ha qualificat com a lent i reiteratiu el procediment instaurat per aquesta llei, ja que a diferència d'altres països europeus, feia necessària la separació legal prèvia al divorci i perquè exigia que els cònjuges al·leguessin els motius o causes de la ruptura (Cortina, 2008), la veritat és que la reforma va suposar un gran impacte, trencant la "indissolubilitat matrimonial i l'evolució monolítica i unilineal del cicle de vida familiar" (López, 2004:15). Tot i no disposar de les dades sobre els divorcis produïts al municipi, una via indirecta és l'anàlisi dels divorciats i divorciades que tornen a contraure matrimoni. Tal i com podem observar en el següent gràfic, el percentatge de divorciats i divorciades que participen novament en la nupcialitat municipal presenta una clara tendència a l'alça. Així, fins l'any 1981 tots els matrimonis celebrats a Vilassar de Mar es corresponien a primeres núpcies, o en el cas de ser segones o posteriors, estaven protagonitzades per vidus o vídues.

A partir de 1982 és quan es comencen a registrar matrimonis amb presència de divorciats o divorciades, sent sempre superior el pes d'ells. En el cas dels homes, trobem que, fins l'any 2003, entre un 10 i un 15% dels contraents estaven prèviament divorciats (trobem algunes excepcions pels anys 1982, 1984 i 1991, on els percentatges són inferiors al ventall indicat, i pels anys 1989, 1992 i 1997, on són superiors). A partir de l'any 2003 s'observa un creixement significatiu dels divorciats que tornen a contraure matrimoni al municipi. Així, durant el darrer quinquenni analitzat no es baixa del 20%, arribant a un màxim del 28,75% per l'any 2006. Com ja hem apuntat, elles presenten sempre un percentatge inferior, tot i que l'evolució és força semblant. En aquest sentit, les oscil·lacions dels anys vuitanta i noranta es trenquen a partir del canvi de segle, on es supera el 10% de divorciades de forma continuada. Igual que en el cas dels homes, a partir de 2003 s'observa un creixement important de les divorciades que tornen a contraure matrimoni, fins al punt que durant els dos darrers anys, en un de cada cinc casaments ella estava prèviament divorciada. Tot plegat ens remet a una de les característiques bàsiques dels canvis en la nupcialitat que enumeràvem a principis de l'apartat i que no és una altra que la creixent vulnerabilitat de la parella.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Per finalitzar aquest breu apunt sobre segones i posteriors núpcies, volem remarcar que aquestes diferències observades entre homes i dones s'emmarquen en la

dinàmica que segueix l'Estat espanyol (Houle, Solsona i Treviño, 2001:28). En aquest sentit, els homes es casen més i més ràpidament que les dones després d'enviduar o de separar-se o divorciar-se. Així, segons les dades del període 1981-1990 de la Encuesta Sociodemogràfica de 1991 (Instituto Nacional de Estadística), la probabilitat de tornar a viure en parella després de la primera separació matrimonial o de la primera transició a la viduïtat, un cop passats deu anys de la ruptura o dissolució, és del 60% en el cas dels homes (la gran part dels quals ho fa molt ràpidament) i tan sols del 20% en el cas d'elles. Ara bé, sense tenir en compte les conseqüències que es deriven dels divorcis a nivell de trajectòries familiars²⁷, i que s'allunyen prou de l'objecte d'estudi d'aquest treball, volem fer esment d'una altra conseqüència força important i, sovint, no tinguda en compte: l'augment d'una demanda d'habitatge addicional com a producte de la dissolució de parelles.

D'altra banda, si ens centrem en l'evolució de l'edat mitjana al primer matrimoni, podem observa com la dinàmica que seguia Vilassar de Mar és pràcticament semblant a la comarcal i la del conjunt de Catalunya. Així, el retard en el calendari nupcial és prou evident fent un ràpid cop d'ull a la següent taula. En tots tres àmbits territorials, l'augment en l'edat mitjana de les dones supera els 7 anys durant el període 1981-2007, mentre que en cas dels homes es queda en 6,39 anys pel global català, en gairebé 7 en el cas del Maresme i en 7,17 a nivell municipal. Destaca també que en tot moment les edats mitjanes al matrimoni de Vilassar de Mar són lleugerament superiors a les observades pel Maresme i per Catalunya, tant en el cas dels homes com en el de les dones.

Taula 2.8.- Comparativa de l'evolució de l'edat mitja al primer matrimoni, per sexes.
Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1981-2007

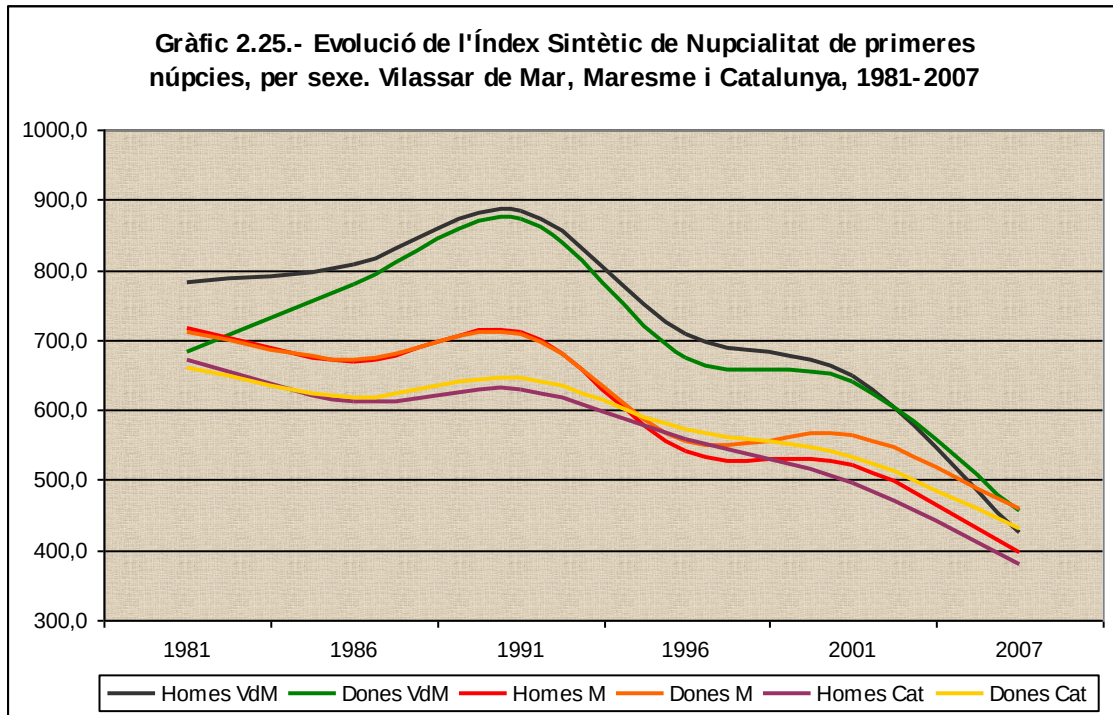
	Vilassar de Mar		Maresme		Catalunya	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1981	26,22	23,86	24,87	22,70	25,25	22,93
1986	25,91	24,55	25,66	23,82	26,08	24,03
1991	27,46	26,20	27,05	24,97	27,36	25,37
1996	28,76	26,90	28,54	26,59	28,57	26,61
2001	30,34	28,08	29,69	27,83	29,51	27,71
2007	33,39	31,38	31,80	30,55	31,64	30,15

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

Per tancar el tema de la nupcialitat presentem un indicador que resumeix la força o intensitat de la primera nupcialitat en un moment determinat, partint d'una cohort

²⁷ En aquest sentit, el text de René Houle, Montserrat Solsona i Rocío Treviño al que acabem de fer referència compleix perfectament aquesta funció.

fictícia²⁸. En aquest sentit, podem observar en el següent gràfic com tots els valors de l'índex sintètic de nupcialitat en primeres núpcies són inferiors a 1.000, pel que ens indica una clara reducció de la intensitat del fenomen o bé un ajornament del matrimoni, que pot arribar a ser definitiu.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

No obstant, observem algunes divergències en el comportament entre els diferents àmbits territorials. Així, mentre que a Vilassar de Mar s'experimenta un creixement significatiu de l'índex fins a principis de la dècada dels noranta, tant en homes com en dones, aquest és menys rellevant en el conjunt del Maresme i de Catalunya, ja que pràcticament presenta els mateixos valors que a l'inici del període. A partir d'aquest punt les dinàmiques s'equiparen, experimentant un descens continuat de l'índex fins al darrer any estudiat. Aquesta davallada és molt més pronunciada a nivell municipal, desapareixen del tot les diferències existents entre tots tres àmbits, ja que per l'any 2007 s'observen valors molt semblants, tant en homes com en dones, i per sota dels 500‰ en tots els casos. Tot plegat ens fa concloure que, tal i com indica Pau Miret, "el fet que no s'hagin modificat de manera substancial ni el context laboral, ni les polítiques públiques, ni les condicions socials en què la nupcialitat i la fecunditat tenen lloc a Catalunya" comportarà que aquesta segueixi "establerta en un règim demogràfic de precària nupcialitat i d'ínfima fecunditat" (Miret, 2006:33).

²⁸ La construcció de l'índex sintètic de nupcialitat segueix el mateix procediment que l'aplicat en la construcció de l'índex sintètic de fecunditat. Veure nota al peu de pàgina nº18.

2.5.1- Cohabitacions: l'alternativa en constant creixement

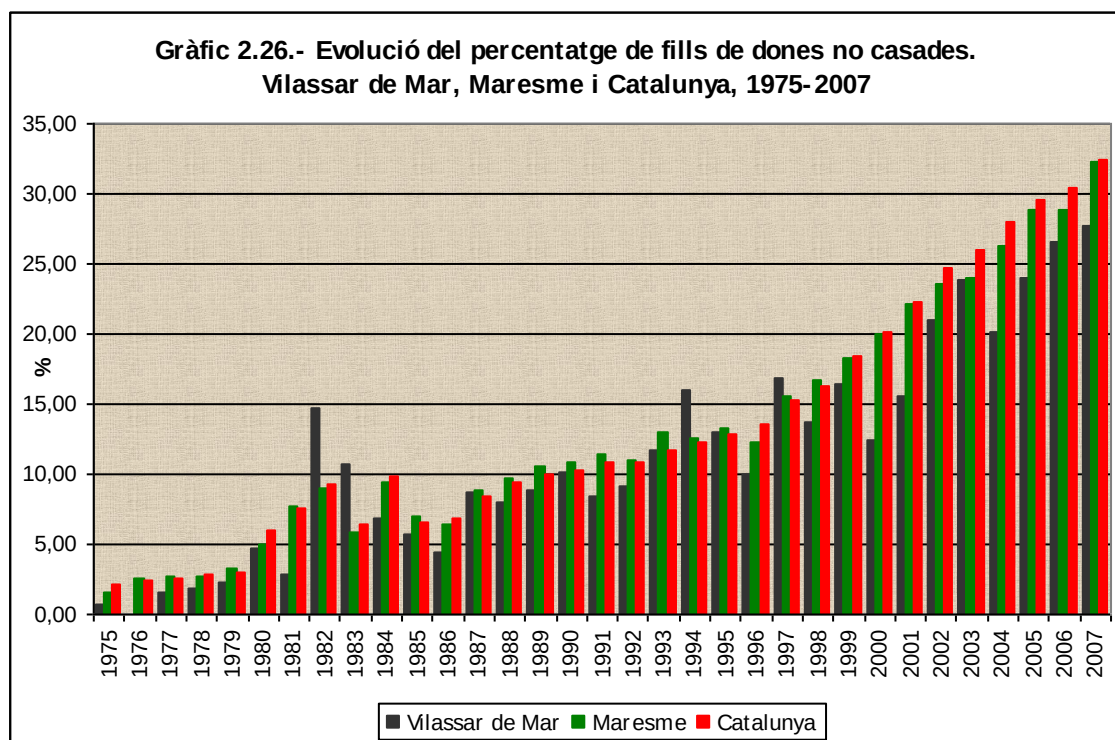
No voldríem finalitzar aquest apartat sense analitzar, molt breument, una de les característiques que marquen els canvis en els nivells de nupcialitat d'aquest país: el creixement de les cohabitacions o unions consensuals. De fet, es tracta d'un tema relativament poc estudiat al nostre país, i la manca de disponibilitat de dades en pot ser un dels motius. Les poques investigacions sobre l'augment de les cohabitacions mostren un patró per edat molt marcat (Cortina, 2008:28-29), és a dir, es dona amb molta més proporció entre els joves, descendant les unions consensuals conforme avança l'edat. Aquesta evidència ha generat que es consideri sovint a la cohabitació com una fase d'assaig o d'entrenament previ al matrimoni, sense constituir una veritable alternativa. En aquest cas, aquest seria un factor que explicaria el retard que hem observat en el calendari nupcial, ja que la gent entraria primer en una unió i es casaria passat un temps. Ara bé, també es podria considerar que la cohabitació es tracta d'una forma alternativa al matrimoni, que respongués a la voluntat d'escapar a la institucionalització, sent d'aquesta manera una de les causes de la reducció dels matrimonis.

Amb tot, les dades de l'Enquesta de Població de 1996 i del Cens de 2001, ens mostren com els nuclis de parelles de fet a Vilassar de Mar passen de les 325 a les 451 durant el període 1996-2001, fet que suposa un creixement relatiu del 38,77% en tan sols cinc anys. Així i tot, aquestes xifres tan sols representen un 6,68% i un 7,45%, respectivament, del total de nuclis familiars al municipi. De fet, al conjunt de l'Estat espanyol, els nivells de cohabitació es mantenen per sota dels d'altres països de l'entorn europeu. Existeixen dues teories que pretenen donar resposta a aquestes diferències (Cortina, 2008:29):

- La primera d'elles, de tipus conjuntural, considera que els mateixos factors que dificulten l'accés dels joves al matrimoni, que es concentren bàsicament en la precarietat laboral i l'elevat cost dels habitatges, dificulten també l'accés a la cohabitació.
- La segona, més centrada en els valors, posa l'èmfasi en el procés de "modernització" de la institució del matrimoni, considerant que aquest fet posa fre a l'expansió de la cohabitació. És a dir, es parteix d'uns models de matrimoni i d'unió consensual fortament oposats en el seu origen, que s'haurien anat apropant de tal manera que, actualment, els costos associats al matrimoni serien mínims. Així, d'una banda, els matrimonis haurien anat adoptant les innovacions en les relacions entre cònjuges pròpies de les unions consensuals. De l'altra, l'aprovació de la llei

del divorci apropiaria encara més els dos models, ja que incideix decisivament eliminant la indissolubilitat matrimonial, sens dubte un dels punts de distinció originaris entre els dos tipus de parella.

De tota manera, ens trobem davant d'un fenomen en constant creixement. Aquest fet també el corrobora la proporció de naixements fora del matrimoni. Tal i com podem veure en el següent gràfic, a principis dels anys vuitanta s'experimenta un augment important dels naixements extramatrimonials, sobretot en el cas de Vilassar de Mar, on les mares del 15% dels nascuts l'any 1983 no estaven casades. Aquesta tendència a l'alça es veu truncada de cop, i es passa a una etapa de lleuger creixement durant la resta dels anys vuitanta i tota la dècada dels noranta. A partir del canvi de segle, l'augment es torna més significatiu, sobretot als nivells comarcal i català on es passa del 20 al 30% en pocs anys, mentre que Vilassar de Mar presenta un percentatge més baixos. Per l'any 2007, la proporció de fills nascuts de mares no casades supera el 32% a Catalunya i al Maresme, situant-se en el 27,65% a nivell local.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

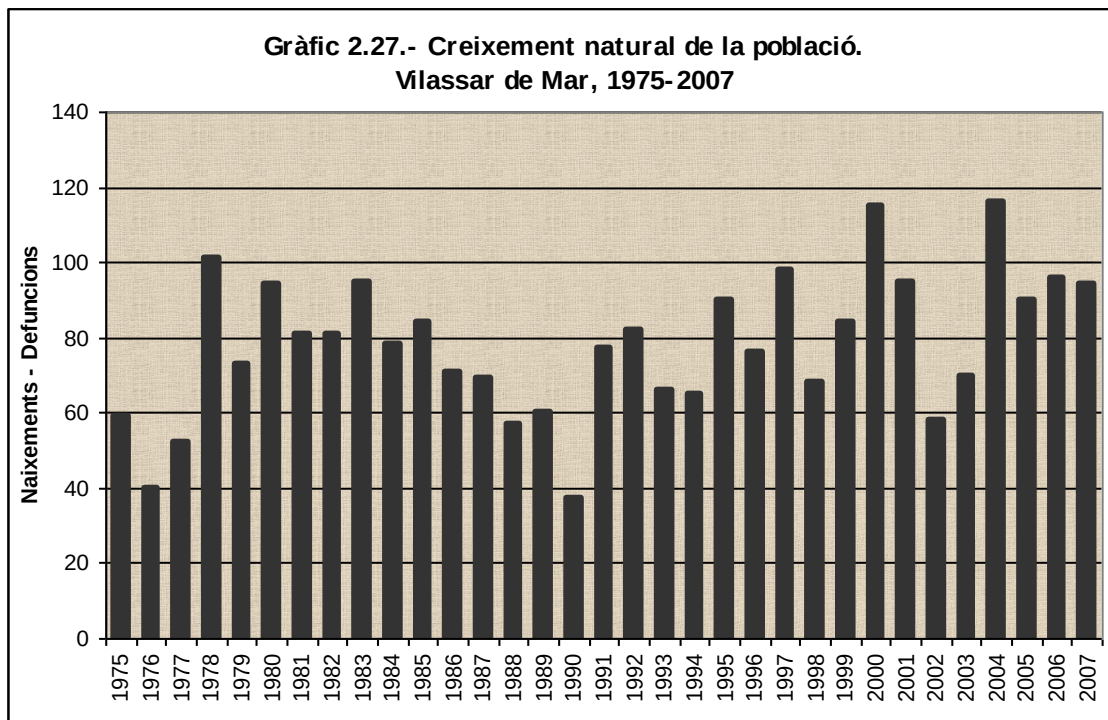
Tot i l'augment important que s'ha experimentat en 32 anys, aquestes dades encara queden molt lluny de les que presentaven alguns països europeus a mitjans dels anys noranta (Domingo, 2001:8). Així, a tall d'exemple, el percentatge de naixements extramatrimonials de Suècia l'any 1996 era del 54%, mentre que a França i al Regne Unit era del 40 i del 35,5% respectivament. Ara bé, el que sí que constaten les dades a

nivell català és la pèrdua de poder predictiu a nivell de fecunditat que tenia l'estudi de la nupcialitat. És a dir, l'extrapolació d'un descens dels naixements com a fruit d'un davallada dels matrimonis s'hauria de posar en entredit avui dia.

2.6.- Creixement vegetatiu i real de Vilassar de Mar

Tal i com ja hem anat comentant al llarg de l'estudi, els creixements i descensos de població són el resultat de la interacció de tres fenòmens demogràfics diferents, però considerablement connectats entre sí: naixements, defuncions i migracions. Ara bé, no deixa de ser l'escala territorial qui determina en gran mesura quin d'aquests fenòmens té un major poder explicatiu. Així doncs, no està de menys repetir que són les migracions les que acaben tenint un paper més determinant en àmbits poblacionals reduïts. Un cop analitzades la fecunditat, la mortalitat i la nupcialitat del municipi, comparant la seva evolució amb els registres comarcals i del conjunt de Catalunya, convé centrar-se en el creixement del municipi. Així doncs, recuperem *l'equació fonamental* o *compensadora* que utilitzàvem en l'apartat 1.5, per tal d'establir quin és el pes dels saldos migratoris i vegetatius en el creixement del municipi des de 1975.

Comencem doncs per l'anàlisi de l'evolució dels saldos vegetatius a Vilassar de Mar durant el període 1975-2007, o el que és el mateix, els resultats de les diferències entre naixements i defuncions. En primer lloc, volem destacar que, en contra del què passava en el període 1940-1974, en aquest cas tots els valors són positius, és a dir, per cada any es registren més naixements que no pas defuncions, fet que es tradueix en una aportació constant de població al municipi. En aquest sentit, tot i començar amb valors força baixos, l'any 1978 es superen les 100 persones, suposant el tercer màxim creixement de la sèrie. No obstant, el descens de la natalitat es deixa sentir, sobretot a mitjans dels vuitanta, passant d'uns creixements al voltant de les 80 persones anuals al mínim de 37 registrades a inicis de la dècada dels noranta. A partir d'aquest punt, la combinació entre una lleugera recuperació de la natalitat i una certa estabilitat en les defuncions comporta que els saldos vegetatius s'incrementin. Durant els anys noranta observem un creixement entorn a 65 i 85 persones anuals, amb repunts per sobre d'aquesta franja pels anys 1995 i 1997. El canvi de segle suposa una alteració important en el creixement natural de la població, ja que es caracteritza per nombroses oscil·lacions. Així, es passa de les 115 a inicis de la dècada a tan sols 58 l'any 2002, canviant novament la tendència i augmentant fins gairebé les 120 persones dos anys després. Els tres darrers anys del període marquen l'inici d'una certa estabilització del creixement al voltant de les 95 persones anuals.

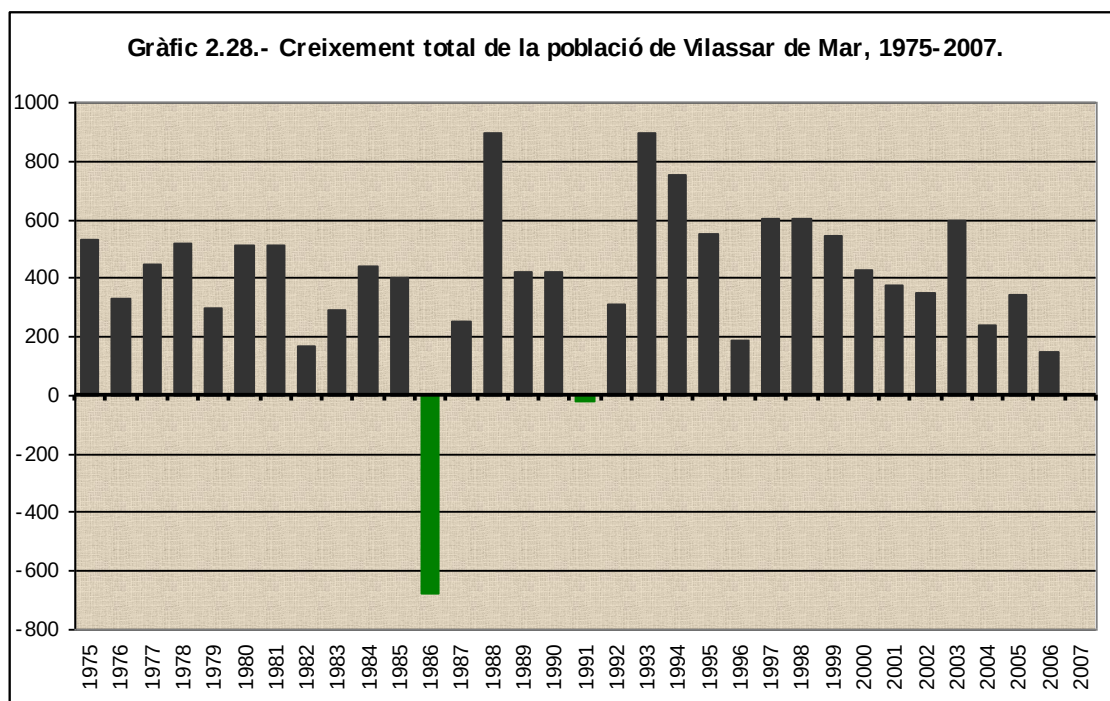
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

Pel que fa al creixement total de la població²⁹ podem observar com durant els primers anys s'augmenten els habitants a un ritme força constant, d'entre 300 i 500 persones cada any. Recordem que ja veníem d'una època caracteritzada per l'augment important de població, iniciat a finals dels anys seixanta. L'any 1982 es frena lleugerament aquest creixement, augmentant en tan sols 165 habitants el total de població de Vilassar de Mar. Els tres següents anys són de recuperació del ritme anterior, fet que contribueix a sobrepassar àmpliament els 10.000 residents. Ara bé, aquesta progressió es trenca de cop l'any 1986, amb un important descens de 675 persones.

La única explicació plausible que trobem a aquesta davallada en la població del municipi s'ha de buscar en l'aprovació del Real Decreto 1690/1986, d'11 de juliol, pel que s'aprova el Reglamento de Población y Demarcación de las Entidades Locales, desenvolupant d'aquesta manera la Llei Reguladora de Bases de Règim Local aprovada l'any anterior. Fins al moment, el padró municipal d'habitants es regulava a partir del Reglament aprovat el 17 de maig de 1952, pel que resultava necessari normalitzar la gestió continua i informatitzada del padró municipal, eliminant alhora la

²⁹ Recordem novament que no es disposen de les dades de població pels anys 1980 i 1997, pel que el creixement experimentat durant el bienni 1980-1982 s'atribueix de forma proporcional a cada un dels anys, igual com succeeix en el cas del bienni 1997-1999. D'aquesta manera, els valors que presenten, d'una banda, els anys 1980 i 1981, i de l'altre, 1997 i 1998, són exactament els mateixos, és a dir, la meitat del creixement bianual per cada any.

realització de les renovacions quinquennals que es duïen a terme fins aquell moment. Alhora, s'establia una coordinació entre els padrons d'habitants de tots els municipis per tal d'evitar que es produïssin errors propis d'una gestió individualitzada. D'aquesta manera, les xifres padronals passen a ser declarades oficials pel Govern, de forma anual, a proposta del Instituto Nacional de Estadística (INE). Aquest nou sistema de gestió encara es veurà modificat l'any 1996, amb l'aprovació del Real Decreto 2612/1996, de 20 de desembre, que retoca el reglament anterior, amb l'objectiu d'evitar les divergències observades entre els resultats dels padrons i del cens de població. Així doncs, considerem que el descens de població que s'observa a Vilassar de Mar l'any 1986 s'ha d'atribuir, en bona part, a la revisió del padró a conseqüència de l'aplicació del nou marc legal.

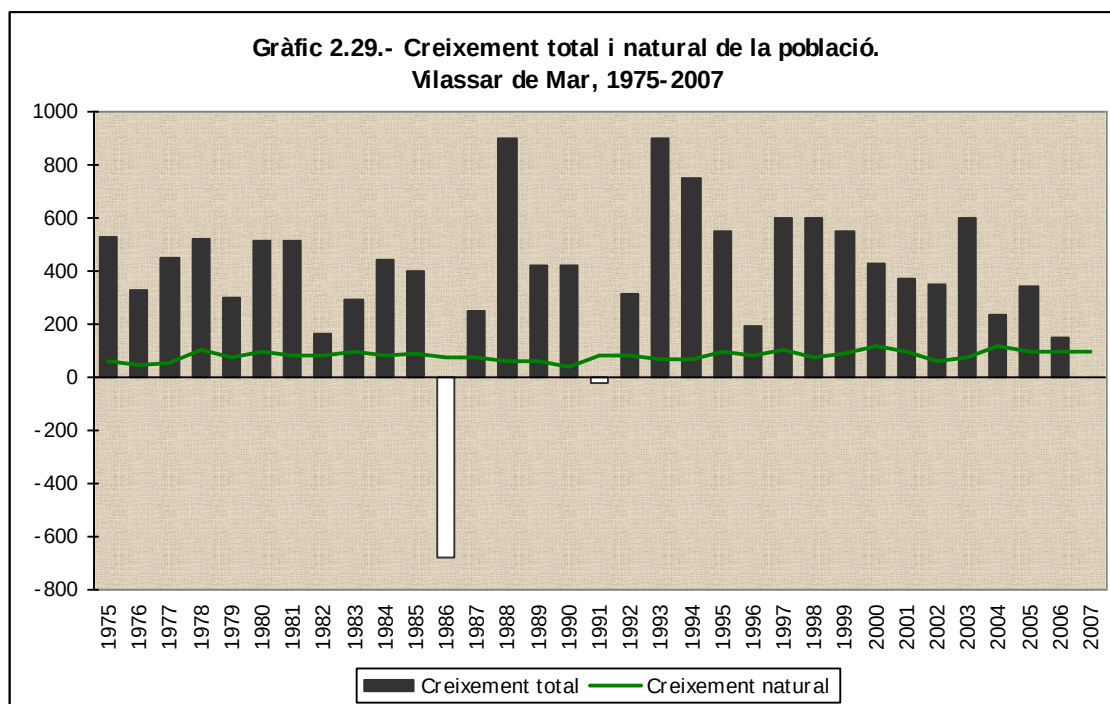

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

Durant els quatre anys següents es segueix amb la tònica anterior, experimentant un creixement de pràcticament 2.000 habitants, sobretot concentrat en l'any 1988. El 1991 marca un nou punt i seguit en la dinàmica de creixement, descendant la població en 19 habitants. Ara bé, la dècada dels noranta es tanca amb un creixement de 4.858 habitants, fet que li suposa al municipi sobrepassar els 16.500 residents. Aquest ritme d'augment notable de la població es va frenant progressivament amb el canvi de segle, amb l'únic repunt important l'any 2003, on es creix en 600 persones. Destaca també el darrer any d'estudi, on la població es manté pràcticament estancada, passant dels 19.051 habitants als 19.052. Ara bé, la conclusió global que s'ha d'extreure de tot

plegat és que el municipi, en tan sols 32 anys, pràcticament multiplica la seva població per 3, augmentant en més de 12.000 els seus habitants.

Si posem en relació el creixement total de la població i els saldos vegetatius podem observar quin és el pes de les migracions en l'evolució de la població de Vilassar de Mar. Així, fent un cop d'ull ràpid al gràfic següent ja podem afirmar que el veritable protagonista del creixement de població experimentat a Vilassar de Mar durant els darrers 32 anys és, sense cap mena de dubte, el resultat positiu de les migracions. En aquest sentit, durant els anys on es concentra el major augment de població, el pes del saldo vegetatiu és molt baix. No obstant, és precisament en els anys de menys creixement on les diferències entre naixements i defuncions permeten que el municipi no perdi tanta població. Així, durant els descensos en els recomptes de 1986 i 1991, el saldo vegetatiu positiu permet rebaixar aquestes pèrdues. Encara esdevé més rellevant en el cas del darrer any d'estudi, ja que l'augment d'una sola persona durant el 2007 amaga un saldo migratori negatiu, és a dir, en absència de naixements i defuncions, Vilassar de Mar hauria acabat l'any perdent població en comptes de presentar un creixement positiu.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

La comparativa dels factors del creixement de població entre els tres àmbits territorials ens mostra l'evidència que és el saldo migratori el qui té un major poder explicatiu en tots tres casos. Ara bé, aquest esdevé molt més important en el cas de Vilassar de Mar, confirmant d'aquesta manera que les migracions esdevenen més

rellevants en el creixement o descens d'una població com més petit sigui l'àmbit poblacional de referència. Si observem la següent taula, on es descomponen els diferents factors de creixement, podem veure que, en absència d'entrades i sortides de població, i assumint que la gent que s'ha instal·lat al municipi no ha participat en els fenòmens demogràfics estudiats (premissa difícilment assumible, d'altra banda), la població de Vilassar de Mar passaria de 6.893 persones l'any 1975 a 9.465 el darrer any, gairebé 10.000 menys dels que registra el padró municipal aquest mateix any.

Aquest absurd ball de xifres, metodològicament qüestionable, no deixa d'abocar llum a una evidència claríssima: Vilassar de Mar creix de la forma que creix gràcies a l'arribada d'immigrants. D'aquesta manera, la diferència entre entrades i sortides de població explica pràcticament el 80% del creixement del municipi, mentre que el saldo vegetatiu, és a dir, la diferència entre naixements i defuncions, n'explica el 21,2% restant. En el cas comarcal, la importància de la immigració també és molt rellevant, ja que explica gairebé el 75% del creixement de població experimentat en els darrers 32 anys. Observem també com aquest percentatge va decreixent conforme augmenta l'àmbit territorial, ja que en el conjunt de Catalunya, el saldo vegetatiu explica el 41,1% del creixement total. Ara bé, hem de tenir en compte que aquest saldo és elevat gràcies a la participació activa que ha tingut la immigració, sobretot estrangera, en la natalitat del país, i sense la qual s'hauria de parlar d'un desplomament encara més important dels naixements en les darreres dècades.

Taula 2.9.- Comparativa del percentatge del creixement natural respecte al creixement total.
Vilassar de Mar, Maresme i Catalunya, 1975-2007.

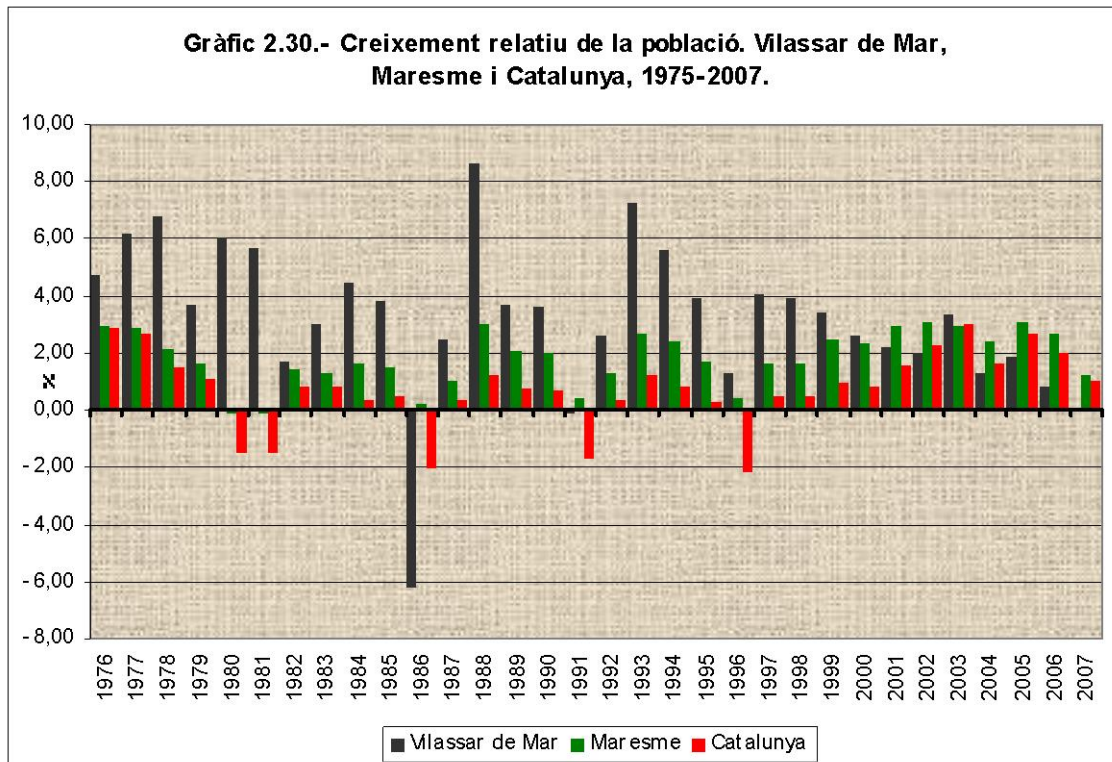
	Població 1975	Població 2007	Creixement total	Naixements	Defuncions	Creixement natural	% natural sobre total
Vilassar de Mar	6893	19052	12159	5679	3107	2572	21,2
Maresme	231112	414081	182969	120538	73552	46986	25,7
Catalunya	5660372	7210508	1550136	2332117	1695419	636698	41,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

Per finalitzar aquest breu apartat, presentem els creixements relatius de població anualment de 1976 a 2007, per tal de poder dur a terme comparacions entre l'augment de població de tots tres àmbits territorials. En aquest sentit, observem que la tònica general que se segueix durant bona part del període és d'uns resultats molt superiors en el cas de Vilassar de Mar, que presenta, per norma general, valors anuals superiors al 3%, amb repunts importants de creixement pels anys 1978, 1988 i 1993. Com ja hem vist, les pèrdues de població dels anys 1986 i 1991 es tradueixen lògicament en un creixement relatiu negatiu. No obstant, el canvi de segle suposarà un fre important

en aquesta tendència alcista. A partir del 2001 el Maresme comença a presentar creixements superiors als municipals, afegint-se Catalunya l'any següent.

L'evolució de Catalunya presenta algunes divergències. En aquest sentit, es viuen fins a cinc anys amb creixements negatius, concretament el bienni 1980-1981³⁰ i els anys 1986, 1991 i 1996. Curiosament aquestes pèrdues de població coincideixen amb la publicació de xifres oficials provinents dels diferents censos i les estadístiques de població, sent, molt probablement, la davallada poblacional una conseqüència atribuïble als errors en el registre dels padrons municipals. L'any 1978 suposa sobrepassar per primer cop els 6 milions d'habitants (qui no recorda el famós lema de l'anunci televisiu), mantenint-se, tot i lleugeres oscil·lacions, al voltant d'aquesta xifra durant bona part del període analitzat. És a partir de 1996 quan s'experimenta un creixement de població vertiginós, passant dels poc més de 6 milions d'habitants als 7,2 en tan sols deu anys. Observem, per tant, unes dinàmiques inverses: mentre que Vilassar de Mar creix intensament durant els primers 25 anys, el major període de creixement de la comarca i del conjunt del país es concentra a partir del tombant de segle.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

³⁰ Recordem que no hi ha xifres oficials pel primer any, per tant s'han repartit les pèrdues de població entre els dos anys.

Un cop analitzats els diferents components que intervenen en el creixement del municipi, i ponderat el pes de cada un d'aquests factors, podem passar a analitzar les característiques dels veritables protagonistes de l'augment d'habitants de Vilassar de Mar. És a dir, a diferència del què passava en el període anterior, on les dades disponibles eren molt limitades, avui dia es disposa d'un registre sobre les entrades i sortides de població al municipi. Així doncs, la realització de l'Estadística de Variacions Residencials ens permet analitzar amb més detall les entrades i sortides de població relatives al període 1988-2007.

2.7.- Metropolinització i suburbanització: les claus dels moviments de població a la Regió Metropolitana de Barcelona

“Els canvis de residència dins de la Regió Metropolitana de Barcelona han estat el principalíssim motor de la diferenciació demogràfica a nivell local.” (Cabré i Módenes, 1997:5)

Tal i com hem anat veient al llarg de l'estudi, la mobilitat espacial de la població constitueix el component demogràfic més important a nivell local, tenint en compte que, des d'una perspectiva demogràfica, aquesta esdevé rellevant quan suposa un canvi de residència permanent. Ara bé, la mobilitat espacial engloba fenòmens molt diferents (Vinuesa (ed.), 1994:17), ja sigui per la seva durada, la seva dimensió espacial, el seu sentit, la causa que els motiva, les seves conseqüències o per les característiques de les persones que les protagonitzen. D'altra banda, hem de tenir en compte que els processos migratoris incideixen, com ja hem vist en tots dos períodes, en el moviment natural, és a dir, intervenen activament en fenòmens demogràfics com la natalitat o la mortalitat. A més, poden arribar a alterar la composició per edats i sexe de la població, donant lloc a estructures demogràfiques desequilibrades que plantegen nombrosos problemes urbanístics.

Ara bé, hem de tenir en compte que els moviments de població no deixen d'estar íntimament relacionats amb la disponibilitat física de recursos econòmics. Aquest és, sens dubte, “un element importantíssim per a jugar en la pròpia història residencial. La inscripció social que s'associa als recursos pot oferir oportunitats i restriccions (informació, preferències espacials, estratègies patrimonials) que influeixin també en la mobilitat” (Módenes i López Colás, 2003:4). No obstant, també hem de tenir en compte que les societats on els sistemes residencials es basen, de forma majoritària, en règims de propietat generen una menor mobilitat que no pas en els que es dona més importància al lloguer, i l'Estat espanyol s'insereix clarament en el primer model.

Els moviments migratoris dins de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB), que és on s'ha de buscar la clau de volta del creixement experimentat per Vilassar de Mar durant les darreres dècades, es caracteritzen bàsicament per dos elements (Pujadas *et al*, 1991:96-98):

- La *metropolinització*, que suposa l'establiment d'unes relacions funcionals que propicien que tot el territori formi part del mateix sistema urbà, i;
- La *suburbanització*, que es basa en l'expansió d'aquest sistema en antigues zones rurals.

L'articulació d'aquests dos elements ha generat que els moviments migratoris interns de la RMB tinguin, per norma general, uns orígens i destinacions força definits.

En aquest sentit, Barcelona esdevé el principal centre d'expulsió de població, juntament amb les localitats més poblades del seu entorn més immediat, per exemple: l'Hospitalet de Llobregat, Badalona o Santa Coloma de Gramanet. A més distància apareixen ciutat més allunyades del centre, però igualment importants en els moviments espacials de la població dins de la RMB, com són Mataró, Sabadell i Terrassa. Pel que fa a les destinacions, les més habituals es troben properes a la conurbació de Barcelona, destacant sobretot les subàrees del Baix Maresme, el Garraf, la zona del Vallès-Collserola i del Vallès-Besòs.

Si entrem en l'anàlisi de dades, podem observar com hi ha 19 municipis que reben, durant el quinquenni 1981-1986, més de 1.000 nous habitants provinents de la ciutat del Barcelona. Aquests, per ordre d'importància, són els següents:

Taula 2.10.- Municipis que reben més de 1.000 migrants barcelonins, per ordre d'importància.
Barcelona, 1981-1986

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
1	Hospitalet de Llobregat	7.525	11	Sabadell	1.500
2	Santa Coloma de Gramanet	5.898	12	El Masnou	1.477
3	Sant Cugat del Vallès	3.754	13	Sant Boi de Llobregat	1.292
4	Cerdanyola del Vallès	3.245	14	Premià de Mar	1.281
5	Castelldefels	3.231	15	Rubí	1.280
6	El Prat de Llobregat	3.077	16	Santa Perpètua de Mogoda	1.139
7	Esplugues de Llobregat	2.544	17	Cornellà de Llobregat	1.136
8	Badalona	2.434	18	Alella	1.096
9	Mataró	2.428	19	Vilassar de Mar	1.053
10	Sant Adrià de Besòs	1.665			

Font: Arribas; Mendizàbal, 1991.

La tipologia de municipis que apareixen en la llista permet dur a dividir-los en tres grans grups (Arribas i Mendizàbal, 1991:84-85):

1. El primer d'ells es correspondria amb els municipis més propers a la capital i amb el que formen un continuum urbà, que serien Badalona, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Adrià de Besos i Santa Coloma de Gramanet;
2. En segon lloc trobem les localitats amb força població i amb un desenvolupament industrial important, com ara Cerdanyola del Vallès, Mataró, el Prat de Llobregat, Rubí, Sabadell, Sant Boi de Llobregat i Santa Perpètua de Mogoda; i
3. Per últim, es poden agrupar els municipis residencials, caracteritzats per tenir un medi ambient i social 'agradable', sent el cas d'Alella, Castelldefels, el Masnou, Premià de Mar, Sant Cugat del Vallès i Vilassar de Mar. Cal destacar que, en aquest darrer grup de municipis, els immigrants barcelonins arribats entre el 1981 i

el 1986 superen, en tots els casos, el 6% de la població que hi havia el 1986, arribant al 20,7% del cas d'Alella. Per Vilassar de Mar aquest percentatge és del 10,38%, fet que suposa que, per l'any 1986, un de cada deu habitants del municipi provenia de Barcelona i havia arribat en els darrers cinc anys.

Per aprofundir més en l'anàlisi de les migracions a nivell municipal utilitzarem les dades referents a l'Estadística de Variacions Residencials (INE), tot i les limitacions que ofereix. Volem fer dues puntualitzacions en aquest sentit: d'una banda, aquesta estadística només està disponible pels anys 1988-2007, tenint en compte que pels anys 1991 i 1996 no es va realitzar, que pel trienni 2001-2003 no hi ha dades d'immigrants procedents de l'estranger i que en cap any es recull la població que emigra a l'estranger. D'altra banda, hem observat notables desavinences entre les dades de l'Estadística de Variacions Residencials i les xifres sobre el total de població del Padró Municipal d'Habitants³¹. Una de les principals raons de la manca de fiabilitat de l'estudi de les altes i baixes padronals prové dels problemes derivats de les rectificacions (Arribas *et al*, 1992), és a dir, a la pràctica molts ciutadans no comuniquen els canvis de residència fins que els és indispensable per tal de gaudir d'algun tipus de servei municipal.

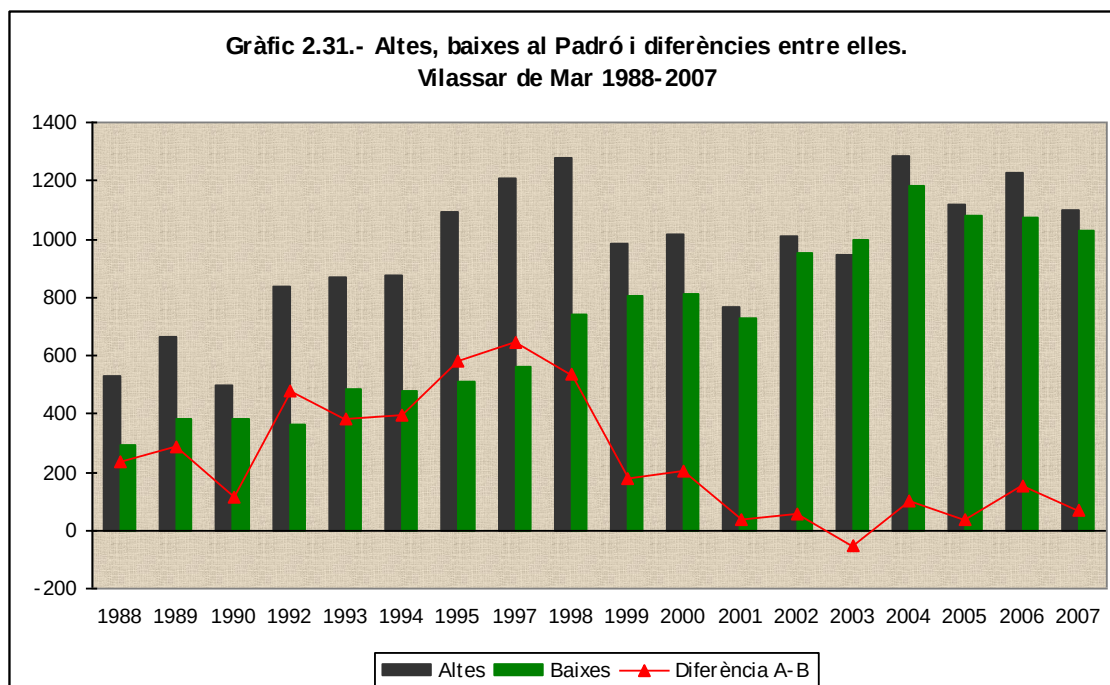
Centrem-nos en primer lloc en els valors absoluts de les altes i baixes padronals registrades al municipi durant el període de què disposem de dades. Si ens fixem en la distribució anual de les 17.298 altes, podem observar com el ritme de creixement és força accelerat durant els primers deu anys. Aquesta tendència a l'alça, tan sols interrompuda el 1990, suposa passar de les 529 altes el primer any d'estudi a les gairebé 1.300 l'any 1998. Al llarg dels següents cinc anys les altes s'estabilitzen entorn a les 1.000 anuals, excepte pel 2001, on es baixa a les 768. No obstant, recordem que pel trienni 2001-2003 no es recullen les altes d'immigrants procedents de l'estranger, pel que les dades estan clarament distorsionades. Durant els darrers quatre anys del període augmenten novament les altes, assolint el màxim de 1.284 l'any 2004. Aquest increment estadístic es pot atribuir a una millor cobertura en el registre de les altes i la inclusió, a partir d'aquest anys, de les anomenades altes per omissió (Cabré i Domingo, 2007:17), és a dir, es dona d'alta a aquelles persones que residint

³¹ A tall d'exemple, veurem com per l'any 2007 la diferència entre altes i baixes residencials suposen un increment de 69 habitants. Si tenim en compte que durant aquest any el saldo vegetatiu és també positiu, en pràcticament 100 persones, el resultat hauria de ser un augment de població superior als 150 habitants. En canvi, les dades del Padró marquen que durant aquest any només es va incrementar la població en una sola persona, passant de 19.051 a 19.052 habitants. Per tant, i tenint en compte que les dades del Padró són considerades com a estadística oficial, hem d'interpretar les dades sobre variacions residencials amb certa cautela.

habitualment en un municipi no consten en el seu padró, bé a iniciativa de l'Ajuntament o del propi veí.

Pel que fa a l'evolució de les 12.866 baixes registrades al municipi durant el període 1988-2007, observem com segueix una dinàmica diferent, ja que tot i presentar un creixement relatiu superior al de les altes (253,08% enfront a 107,94% durant els 19 anys estudiats), augmenta d'una forma més progressiva i sostinguda, sense tantes oscil·lacions. Així, es passa de menys de 300 baixes a finals de la dècada dels vuitanta a superar les 1.000 a partir de 2004, mantenint-se entorn aquests valors fins al darrer any del període. No obstant, tot i que aquest creixement relatiu sigui superior, en tots els anys d'estudi es registren més altes que baixes, excepte l'any 2003. Ara bé, atribuïm directament aquesta anomalia al subregistre que es produeix en les altes d'immigrants procedents de l'estranger.

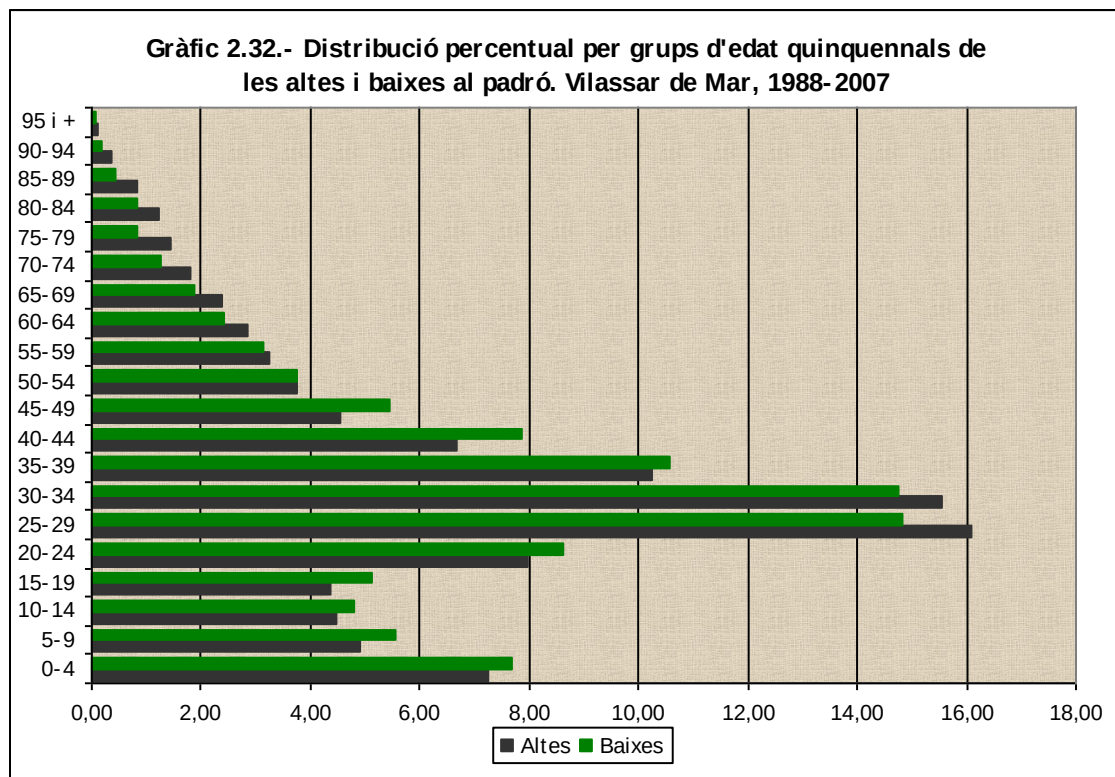
Aquests valors més elevats d'altes que no pas de baixes provoquen que les diferències entre les dues es mantinguin en valors positius. Aquestes són molt elevades durant els primers deu anys, arribant a un màxim de 647 altes més per l'any 1997. El creixement sostingut de les baixes, combinat amb l'estancament de les altes registrades comporta que, a partir del canvi de segle, s'observi un descens en aquestes diferències, mantenint-se, per norma general, per sota de les 100 anuals.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

Si ens fixem en la distribució per grups d'edat de les altes i baixes durant el període 1988-2007, observem en primer lloc com la comparativa no mostra gaires diferències.

Així, tant en un cas com en l'altre, el gruix important es concentra en les franges d'edat de 20 a 39 anys, aglutinant el 49,84% de les altes i el 48,72% de les baixes. També destaca l'elevada proporció d'infants de 0 a 4 anys (entorn del 7,5%) i, en menor mesura, del grups d'edat més joves, que es corresponen al que es coneix com a migracions d'arrossegament. Tot i que les diferències entre les distribucions per grups d'edat entre altes i baixes són molt mínimes, sí que s'observa tènues divergències. En aquest sentit, fins al grup d'edat de 50 a 54 anys, només trobem una major proporció d'altes en el col·lectiu de 25 a 34 anys. Per tota la resta de grups quinquennals, la distribució de les baixes és superior. Òbviament, la tendència es capgira en les edats més avançades, on els percentatges de les altes són lleugerament més elevats.

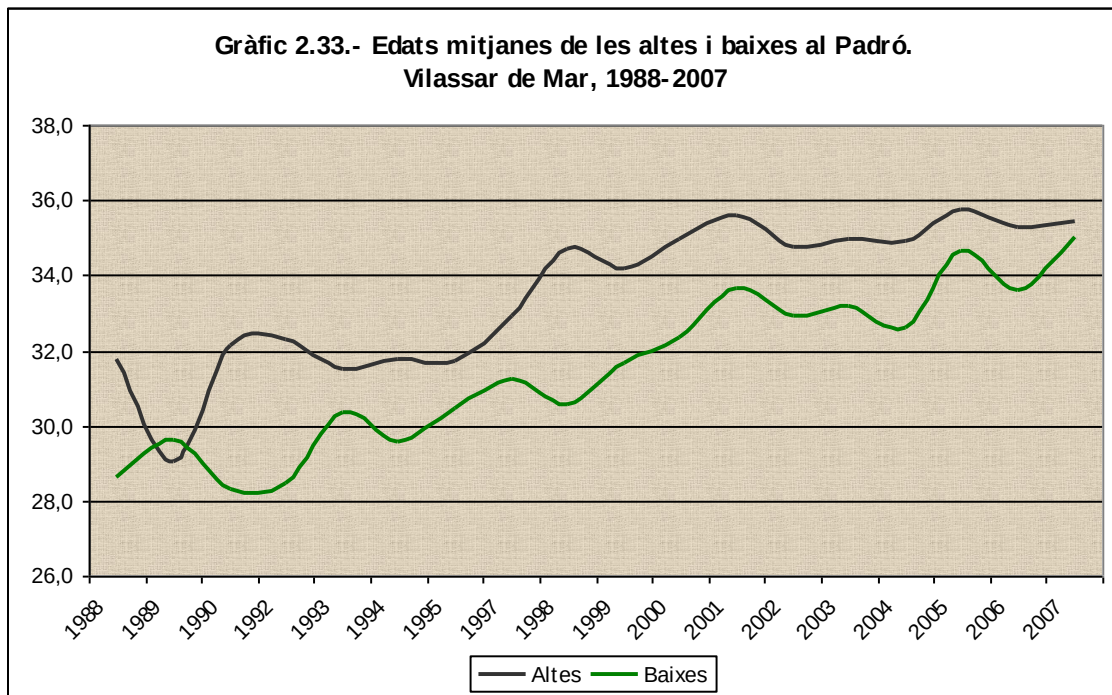

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

La conclusió més important que es desprèn del gràfic és que Vilassar de Mar ha aconseguit escapar, en bona part, a un dels perills que suposa per una localitat petita un creixement ràpid i intens. Ens referim a la possibilitat que el gruix de les entrades i sortides de població es doni en grups d'edat molt allunyats entre si, generant d'aquesta manera certs desequilibris en l'estructura d'edat que poden donar lloc a problemes de diferent tipus. No obstant, el que sí que ha suposat el resultat de les entrades i sortides de població del municipi és la contribució a un progressiu augment de l'edat mitjana dels habitants. En aquest sentit, el següent gràfic ens mostra com per tots els anys

d'estudi, excepte el segon d'ells, l'edat mitjana de les altes és superior a la de les baixes. Així, les mitjanes d'edat de les altes mostren com en tots els anys, menys pel 1989, es supera els 30 anys, mantenint-se al voltant dels 32 durant els primers anys d'estudi. A partir de 1997 s'observa un augment de 2 anys en la mitjana d'edat, passant a superar els 34 en la resta d'anys. Durant els tres darrers es consolida en valors entorn als 35,5 anys.

Pel que fa a les edats mitjanes de les baixes registrades al municipi, observem com no superaran els 30 anys de forma continuada fins a mitjans de la dècada dels noranta. Ara bé, la tendència a l'alça és més accentuada que en el cas de les altes, mantenint-se al llarg de tot el que resta de període, i arribant a situar-se en pràcticament 35 anys el darrer any d'estudi. Aquest fet contribueix a fer disminuir progressivament les diferències entre les edats mitjanes de les altes i baixes, que assolixen un màxim de 4,16 anys el 1998, reduint-se notablement a partir d'aquest punt. Així, durant el període 1988-2007, l'edat mitjana de les baixes augmenta en 6,39 anys, mentre que en el cas de les altes tan sols és de 3,69 anys. Tot i això, hem de tenir en compte que l'elevada proporció de migracions d'arrossegament que hem observat anteriorment, és a dir, d'entrades i sortides de menors d'edat, la mobilitat espacial dels quals és el resultat d'una decisió familiar externa a ells, contribueix a reduir considerablement les edats mitjanes, tant de les altes com de les baixes.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

Per aprofundir en l'anàlisi de la migracions de Vilassar de Mar, ens centrarem, en últim lloc, en les procedències i destinacions de les altes i baixes al padró, i les diferències en la distribució territorial d'aquestes. Així, tal i com podem observar en la taula 2.11, existeixen nombroses diferències entre els orígens i destinacions. En aquest sentit, la relació entre Vilassar de Mar i els diversos àmbits territorials és clarament deficitària, amb l'única excepció de la província de Barcelona. És a dir, es registren moltes més sortides de població cap a aquests àmbits que no pas entrades. Mentre que podem establir que els diferents municipis del Maresme constitueixen la destinació majoritària dels emigrants procedents de Vilassar de Mar, amb el 50,68% de les baixes registrades, no succeeix el mateix amb les entrades de població. Aquestes es concentren principalment entre les diverses localitats de la província de Barcelona, i com veurem a continuació, amb la capital com a cara visible d'aquest moviment de població. De fet, els saldos amb els municipis de la província són tan positius que aconsegueixen revertir, i de sobres, les pèrdues de població que es produeixen amb els altres àmbits. Les migracions amb destinació o origen corresponents a les altres tres províncies catalanes són molt poc significatius, concentrant-se la majoria dels moviments a la província de Girona. Per últim, destaca també el saldo negatiu que es registra entre les altes i baixes amb la resta de l'Estat espanyol, fet que dóna rellevància a les migracions de retorn, és a dir, les protagonitzades, molt probablement, per aquelles generacions que es van instal·lar al municipi durant les dècades anteriors i que, un cop arriben a edats avançades, retornen als seus municipis d'origen.

Taula 2.11.- Procedència i destinació de les altes i baixes del Padró i saldos totals.
Vilassar de Mar, 1988-2007

	Altes		Baixes		Diferència entre Altes i Baixes
	Total	%	Total	%	
Maresme	4358	27,56	6520	50,68	-2162
Província de Barcelona	9560	60,46	3945	30,66	5615
Reste de Catalunya	513	3,24	854	6,64	-341
Reste de l'Estat	1382	8,74	1547	12,02	-165
Total	15813	100,0	12866	100,0	2947

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

Nota: No es tenen en compte les altes d'immigrants provinents de l'estranger.

Les dinàmiques dels moviments de població entre Vilassar de Mar i els diferents municipis de la comarca ens permeten analitzar quins són els orígens i les destinacions preferents d'aquests desplaçaments de curta distància. La següent taula, ordenada a partir dels saldos entre altes i baixes registrades, ens mostra, d'una banda, una relativa concentració dels moviments en poques localitats (totes elles de l'entorn

més immediat), i de l'altra, la destacada influència de Mataró en la mobilitat espacial de Vilassar de Mar. En aquest sentit, la capital de la comarca esdevé la destinació majoritària dels emigrants vilassarencs, aglutinant el 28,4% de les baixes a nivell comarcal, pràcticament doblant el percentatge de Cabrils, que apareix com a segona destinació predilecta. Els altres dos municipis de la comarca amb un cert pes en les destinacions són Cabrera de Mar i Premià de Mar, amb l'11,84 i el 8,44% de les baixes registrades entre 1988 i 2007. Els altres 25 municipis apareixen com a destinacions menys habituals, sense superar en cap cas el 4,5% de les destinacions de les baixes.

Taula 2.12.- Altes i baixes del Padró i saldos entre Vilassar de Mar i la resta de municipis del Maresme.
Vilassar de Mar, 1988-2007

	Altes		Baixes		Diferència entre Altes i Baixes
	Total	%	Total	%	
Mataró	920	21,11	1852	28,40	-932
Cabrils	662	15,19	1036	15,89	-374
Cabrera de Mar	461	10,58	772	11,84	-311
Argentona	110	2,52	274	4,20	-164
Sant Andreu de Llavaneres	35	0,80	168	2,58	-133
Dosrius	41	0,94	147	2,25	-106
Sant Vicenç de Montalt	19	0,44	107	1,64	-88
Arenys de Mar	49	1,12	131	2,01	-82
Premià de Dalt	179	4,11	244	3,74	-65
Arenys de Munt	31	0,71	90	1,38	-59
Canet de Mar	30	0,69	85	1,30	-55
Pineda de Mar	45	1,03	99	1,52	-54
Calella	32	0,73	80	1,23	-48
Malgrat de Mar	16	0,37	55	0,84	-39
Sant Cebrià de Vallalta	3	0,07	38	0,58	-35
Tordera	18	0,41	45	0,69	-27
Palafolls	5	0,11	31	0,48	-26
Sant Iscle de Vallalta	2	0,05	19	0,29	-17
Caldes d'Estrac	17	0,39	32	0,49	-15
Sant Pol de Mar	15	0,34	28	0,43	-13
Santa Susanna	4	0,09	15	0,23	-11
Òrrius	5	0,11	9	0,14	-4
Tiana	20	0,46	21	0,32	-1
Teià	49	1,12	43	0,66	6
Vilassar de Dalt	296	6,79	286	4,39	10
Montgat	65	1,49	42	0,64	23
Alella	83	1,90	49	0,75	34
Masnou, el	282	6,47	172	2,64	110
Premià de Mar	864	19,83	550	8,44	314
Total	4358	100,0	6520	100,0	-2162

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

Pel que fa a les altes, els orígens predominants són compartits entre Mataró i Premià de Mar, amb un 21,11 i un 19,83% respectivament, mentre que Cabrils, Cabrera de Mar, Vilassar de Dalt i el Masnou presenten també percentatges significatius, superiors tots ells al 6%. Ara bé, són les diferències entre altes i baixes les que ens donen una informació important sobre les dinàmiques migratòries entre Vilassar de Mar i la resta de municipis de la comarca. Tal i com ja hem vist en l'anterior taula, la relació global és clarament negativa, ja que el saldo en 19 anys és de 2.162 baixes més que altes. Aquesta situació es magnifica més encara quan observem que tan sols es donen saldos positius amb 6 municipis, mentre que amb els 23 restants Vilassar de Mar presenta saldos negatius. En aquest sentit, pràcticament la meitat d'aquesta diferència total és atribuïble a la relació del municipi amb Mataró, on les baixes dupliquen les altes, donant com a resultat un saldo negatiu de gairebé 1.000 persones. La relació amb Cabrera i Cabrils també dona com a resultat saldos negatius importants, superiors en els dos casos a les 300 persones. Destaquen també les diferències negatives en els canvis de residència registrades entre Vilassar de Mar i Argentona, Sant Andreu de Llavaneres i Dosrius, que entre les tres superen els 400 habitants. La resta de municipis amb qui Vilassar de Mar presenta saldos negatius es mouen dins del ventall de -88, que registra Sant Vicenç de Montalt, i el -1 de Tiana. D'altra banda, les diferències positives entre altes i baixes tan sols són significatives en el cas de Premià de Mar i del Masnou, amb saldos positius de 314 i 110 persones respectivament.

Per últim, la llista de les deu principals destinacions i procedències en les altes i baixes en l'Estadística de Variacions Residencials³², ens permet assentar les bases dels dos darrers punts del present apartat, on s'aprofundirà en la relació entre Vilassar de Mar i la ciutat de Barcelona i s'analitzarà el pes de la immigració en el conjunt de la població del municipi. El primer d'ells queda plenament justificat amb un ràpid cop d'ull a la següent taula. Durant el període 1988-2007, més del 40% de les altes que es registren al municipi es corresponen a gent que prové de Barcelona. Si assumim que es tracta de migracions d'un sol sentit, és a dir, que un cop s'estableixen al municipi no tornen a canviar de residència, les 7.016 altes provinents de Barcelona suposen més del 38% de la població de Vilassar de Mar l'any 2007. A molta distància trobem les altes procedents de l'estranger i de la resta de l'Estat espanyol, amb valors entorn al 8%. Cal destacar la presència de dos municipis més de la comarca del Barcelonès en

³² A l'annex podeu trobar les taules amb tots els orígens i destinacions de les altes i baixes al padró durant els anys 1988-2007.

la llista. Badalona i Santa Coloma de Gramanet, amb 629 i 381 altes respectivament, contribueixen a la confirmació de les hipòtesis de *suburbanització* i *metropolinització* que caracteritzen els moviments de població dins de la RMB durant les darreres dècades, i que hem assenyalat a l'inici de l'apartat. La resta de municipis que apareixen a la llista es corresponen a migracions internes dins de la pròpia comarca, sobretot en localitats molt properes a Vilassar de Mar.

Taula 2.13.- Llista de les 10 principals destinacions i procedències en les altes i baixes al padró.
Vilassar de Mar, 1988-2007

Procedència	Total	% sobre el total d'altes		Destinació	Total	% sobre el total de baixes
Barcelona	7016	40,56	1	Barcelona	2189	17,01
Estranger	1485	8,58	2	Mataró	1852	14,39
Resta Estat espanyol	1382	7,99	3	Resta Estat espanyol	1547	12,02
Mataró	920	5,32	4	Cabrils	1036	8,05
Premià de Mar	864	4,99	5	Cabrera de Mar	772	6,00
Cabrils	662	3,83	6	Premià de Mar	550	4,27
Badalona	629	3,64	7	Vilassar de Dalt	286	2,22
Cabrera de Mar	461	2,67	8	Argentona	274	2,13
Santa Coloma de Gramenet	381	2,20	9	Badalona	273	2,12
Vilassar de Dalt	296	1,71	10	Premià de Dalt	244	1,90

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

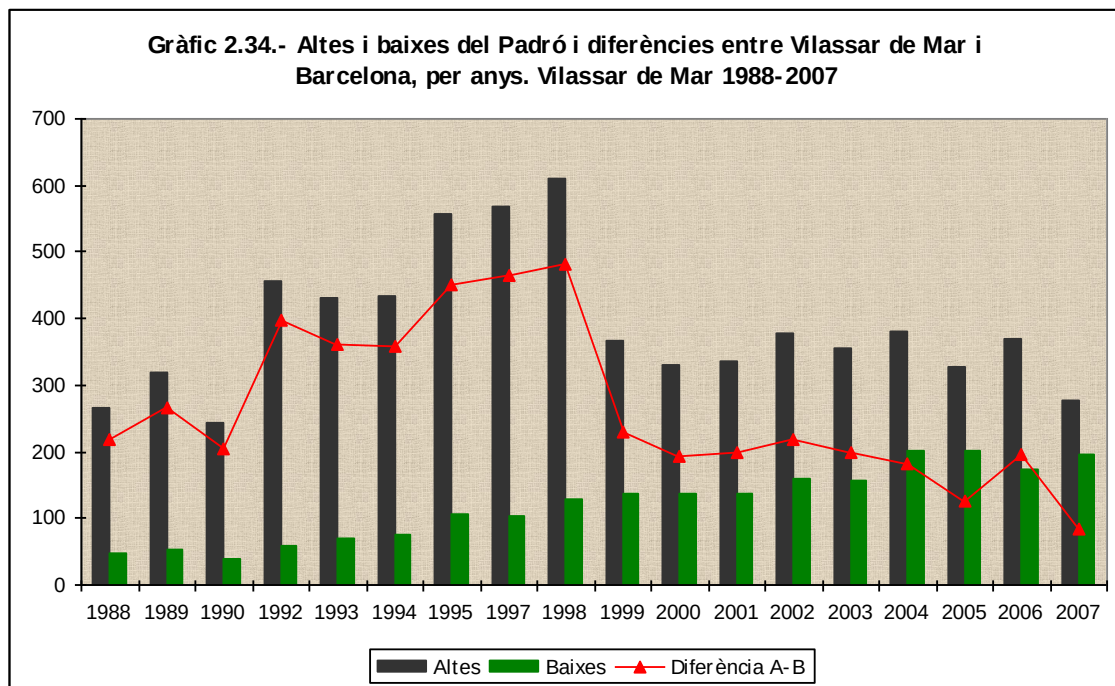
La ciutat comtal també és el destí prioritari de les persones que abandonen el municipi, però amb menor proporció, ja que les destinacions apareixen més diversificades que no pas les procedències. En aquest sentit, les deu principals procedències aglutinen més de 14.000 altes, fet que es tradueix en 81,49% del total registrat al municipi durant el període. Ara bé, hem de tenir en compte que dins d'aquesta llista s'hi troben dos àmbits territorials molt amplis, ja que apareixen agrupades les altes procedents de la resta de l'Estat espanyol i de l'estranger. Per contra, entre les deu principals destinacions sumen un total de 9.023 baixes al padró, que suposen un 70,13% del total, posant de manifest aquesta major diversitat. En aquest llistat també destaquen les baixes amb destinació a Mataró i a qualsevol municipi de la resta de l'Estat espanyol, amb un 14,39 i un 12,02% respectivament. La resta de principals destinacions es corresponen a migracions internes dins de la pròpia comarca, amb l'excepció de Badalona.

Aquesta gran presència dels municipis més pròxims a Vilassar de Mar com a orígens i destinacions de les altes i baixes, ens dóna a entendre que una de les característiques dels moviments de població és que aquests no són, en cap cas, excessivament traumàtics. És a dir, la proximitat entre municipis suposa que el canvi

de residència, tant en un sentit com en l'altre, no suposi una alteració o trencament amb l'entramat social, econòmic i cultural dels migrants. Aquest fet, juntament amb el perfil d'edat que hem analitzat anteriorment, ens fa pensar que la mobilitat espacial d'aquest període respon, de forma majoritària, a un ajustament de l'habitatge a les necessitats canviants de la llar (ja sigui a nivell de qualitat residencial com d'entorn social), o bé a una disponibilitat econòmica que possibilita la concreció de certes expectatives residencials.

2.7.1- La connexió entre Vilassar de Mar i Barcelona

Com acabem de veure, les dades sobre altes i baixes al padró confirmen que el principal factor de creixement demogràfic de Vilassar de Mar durant els darrers anys, i també d'altres municipis de la perifèria metropolitana, és el desplaçament d'habitants de la capital cap al municipi (Pujadas *et al*, 1991). El resultat d'aquesta relació que s'estableix entre el Vilassar de Mar i Barcelona és, demogràficament parlant, l'aportació constant de població a la localitat. No obstant, la distribució anual de les més de 7.000 altes ens permet veure diverses fases de creixement.

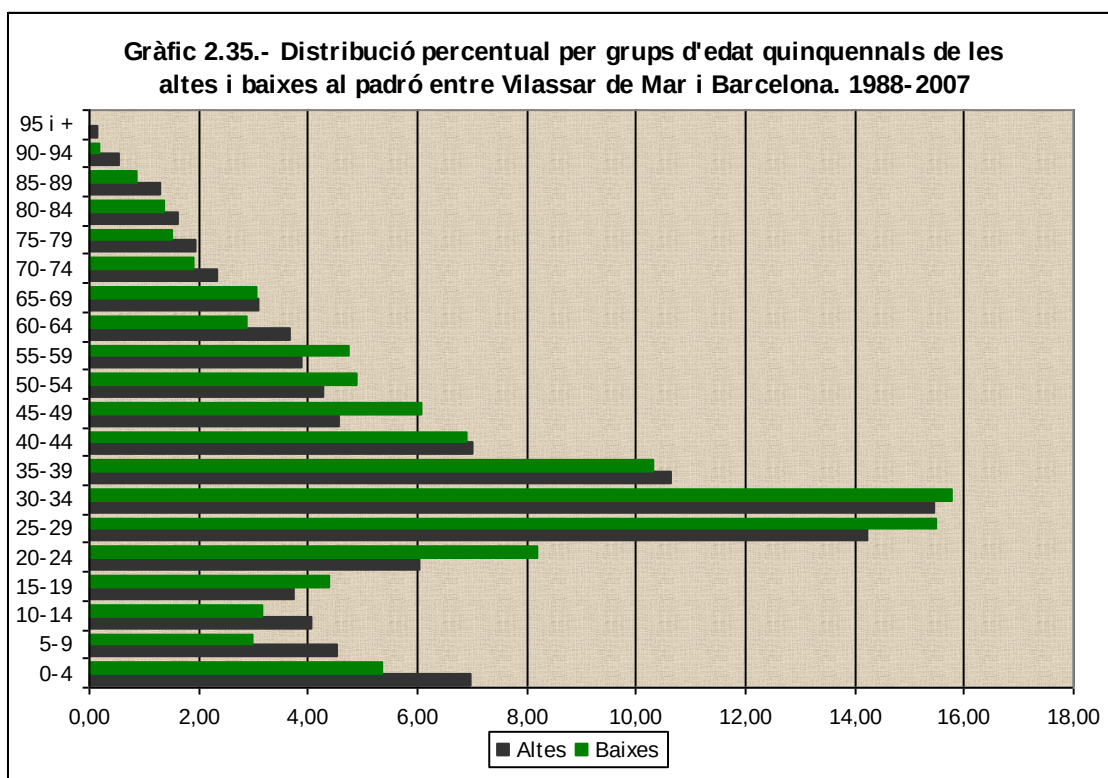
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

En aquest sentit, durant els tres primers anys d'estudi el nombre d'altes es manté força baix, en valors al voltant de les 300 anuals, augmentant fins a les 450 durant els tres següents. La tendència a l'alça es culmina durant el període 1995-1998, on s'assoleixen els màxims valors i s'observen les màximes diferències entre altes i

baixes. La darrera fase, iniciada a tombants de segle, suposa un descens de les altes, registrant-se valors entorn a les 350 altes anuals, situació que es manté fins al darrer any, on es baixa a 278 nous habitants procedents de Barcelona.

Els canvis de residència a l'inversa, és a dir, de Vilassar de Mar cap a la capital són menys freqüents. Com podem observar, la tendència és moderadament a l'alça, incrementat-se any rere any, però amb augments molt poc rellevants. Aquesta dinàmica es tradueix en el pas d'unes 50 baixes anuals a finals de la dècada dels vuitanta a pràcticament 200 pel darrer any d'estudi. L'estabilització dels valors, tant de les altes i com de les baixes al padró, suposa que durant la bona part de la darrera dècada el saldo es mantinguin entorn a les 200 altes més.

La distribució per grups d'edat ens permet afinar més en els perfils de la gent que s'instal·la al municipi procedent de Barcelona, així com dels que marxen cap a la capital. En contra del què passava en els còmputos globals, on es mantenia una certa similitud entre les distribucions per edat d'altes i baixes, si només tenim en compte la relació Vilassar de Mar-Barcelona, es posen de relleu diferències importants en els perfils dels migrants.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

En aquest sentit, les migracions d'arrossegament esdevenen un dels principals factors de diferenciació, ja que observem una major preponderància dels percentatges

d'infants en el cas de les altes. Dit d'una altra manera, els habitants que s'instal·len a Vilassar de Mar provinents de la ciutat comtal ho fan, per norma general, amb descendència. Per contra, observem com la distribució per edats de les baixes mostra una major tendència a marxar del municipi cap a la capital en edats més joves, sobretot concentrada en la gent de 20 a 39 anys.

Per finalitzar aquest breu incís sobre la relació entre el municipi i Barcelona³³, volem puntualitzar que, dins del creixement que experimenta Vilassar de Mar en les darreres dècades, s'han de tenir en compte també els canvis de segona a primera residència, característics en bona part dels municipis del Maresme, i que analitzarem detingudament en el següent apartat. El que ja podem avançar és que bona part dels protagonistes d'aquests canvis són els habitants de Barcelona, que converteixen els habitatges d'estiueig en la primera residència durant tot l'any, ja suposi un trasllat de tota la família o d'una part d'ella. És a dir, creiem que algunes d'aquestes segones residències han servit per donar resposta als problemes d'emancipació domiciliar que han caracteritzat les trajectòries juvenils en els darrers anys.

³³ S'aprofundirà més sobre aquest aspecte en el següent capítol, on es presenten els resultats de l'estudi qualitatiu.

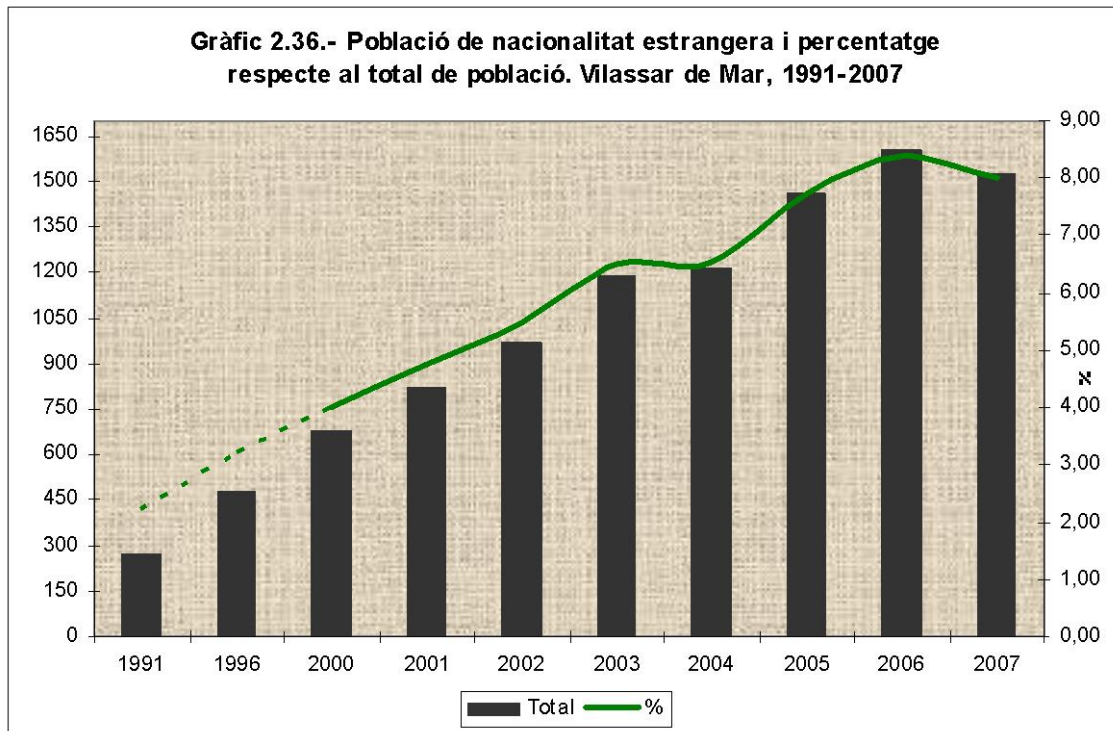
2.8.- El moderat creixement de la immigració estrangera

Per tancar aquest apartat sobre els moviments de població hem considerat oportú incloure un breu apunt sobre la població estrangera resident al municipi, ja que esdevé un dels factors importants en el creixement de la població. Tal i com hem vist, i tenint en compte el subregistre que pateix l'Estadística de Variacions Residencials en aquest sentit, durant el període 1988-2007 es registren a Vilassar de Mar 1.382 nous habitants procedents de l'estranger, que suposen pràcticament el 8% del total d'altres al padró.

L'augment de les migracions internacionals és una de les claus que expliquen el creixement de la població a nivell català en els darrers anys. En un primer moment es va intentar buscar les causes de les migracions estrangeres en l'estructura de la població, és a dir, es va parlar de les migracions de reemplaçament o substitució com a solució per reduir l'impacte que la baixa fecunditat provocava sobre la població activa, a més de revertir sobre un dels 'problemes' demogràfics més preocupants, l'envelliment demogràfic. Ara bé, les xifres han demostrat que aquesta explicació és completament errònia. En aquest sentit, els criteris que han seguit i segueixen la població immigrada a l'hora d'escollir el territori on s'instal·len no segueix una lògica de subsidiarietat demogràfica. Dit d'una altra manera, la distribució espacial de la immigració "no es correspon amb les àrees més envellides demogràficament sinó amb aquelles on copen unes millors oportunitats laborals i on s'han anat constituint, al llarg dels anys, vincles i cadenes migratòries" (Brancós i Domingo, 2001:10). D'aquesta manera, les causes de les migracions s'han de buscar en l'àmbit econòmic, i més concretament en la demanda de mà d'obra com a conseqüència del creixement de l'economia catalana (Cabrè i Domingo, 2007), ja que aquestes, entre altres aspectes, venen a complementar la segmentació en el mercat de treball.

No obstant, aquesta realitat no ens ha de d'allunyar d'una clara evidència, i és que aquests contingents de població immigrant, majoritàriament provinent de l'estranger, també tenen un efecte innegable en l'estructura per edats de la població (Pérez Díaz *et al*, 2008). Tal i com ja passava amb la immigració espanyola que va arribar a Catalunya durant les dècades dels seixanta i setanta, es tracta preferentment d'immigrants joves, en edat laboral i fecunda, fet que es tradueix en un rejuveniment de la piràmide d'edats de la població, a la vegada que contribueixen fer augmentar els nivells de natalitat. En aquest sentit, la mitjana d'edat de la població estrangera a Vilassar de Mar l'any 2007 es situa en 33 anys, mentre que pel mateix període, la mitjana d'edat de la població de nacionalitat espanyola sobrepassa els 40 anys.

Tal i com podem observar en el gràfic 2.36, el creixement de la població de nacionalitat estrangera ha estat constant al llarg dels darrers anys. Si bé és cert que es parteix d'una situació caracteritzada per la poca presència d'estrangers, aquests creixen any rere any. Així, dels 272 habitants per l'any 1991 es passa a un màxim de 1.601 pel 2006, reduint-se lleugerament durant el darrer any d'estudi. A partir del canvi de segle, moment en que es disposa de les dades de forma anual, el municipi augmenta al voltant de 200 persones cada any la seva població de nacionalitat estrangera, excepte la desacceleració que s'observa pel 2004 i el descens del darrer any. Aquest fet es tradueix en un significatiu increment del pes dels estrangers en el conjunt de la població de Vilassar de Mar. En aquest sentit, en tan sols 16 anys el percentatge creix del 2,24 al 8%.

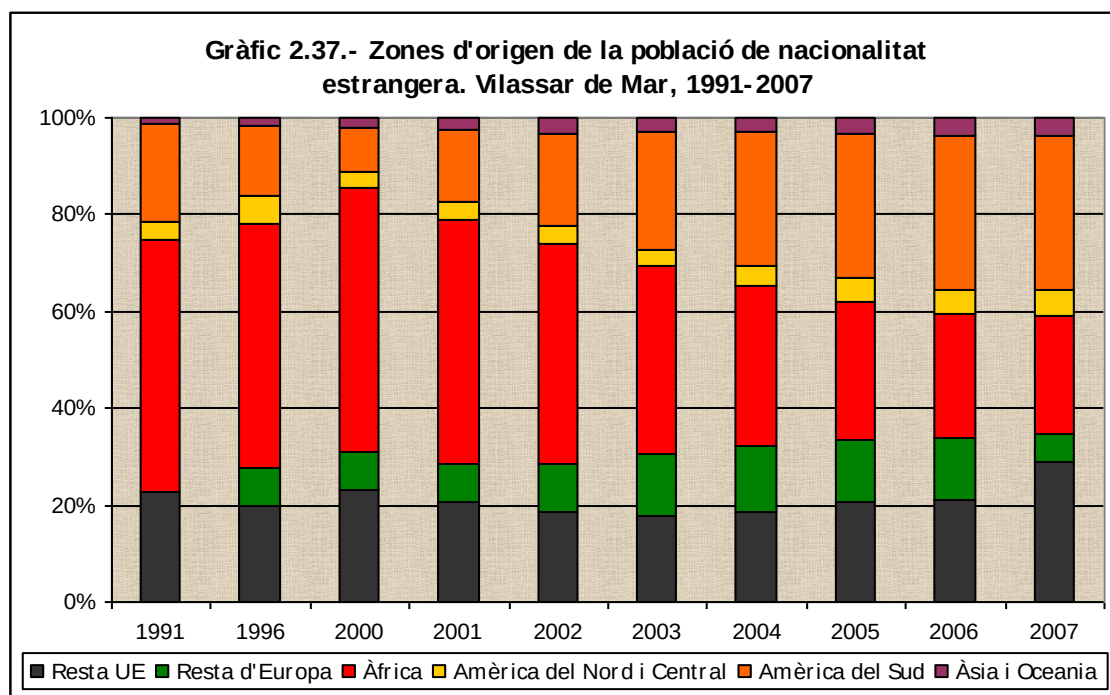
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Ara bé, la comparativa d'aquestes dades amb les que presenta el Maresme i el conjunt del país ens permeten veure com la intensitat del fenomen és força menor a nivell local. Si tenim en compte que el percentatge de població de nacionalitat estrangera a la comarca l'any 2007 era del 11,17%, i a Catalunya arribava fins al 13,49%, queda clar que les dades per Vilassar de Mar mostren com, tot i el creixement experimentat al llarg dels darrers anys, la proporció d'estrangers és sensiblement més baixa. A més, tal i com veurem a continuació, la distribució dels immigrants estrangers entre els diferents municipis del Maresme ha seguit unes pautes determinades,

fomentades molt probablement pel tipus de construcció residencial i les conseqüents diferències existents en el preu de l'habitatge. En aquest sentit, hem de tenir present que els 1.525 estrangers residents a Vilassar de Mar l'any 2007 tan sols suposen el 3,3% a nivell comarcal, molt lluny de Mataró, on resideixen pràcticament el 38% dels estrangers del Maresme.

Abans d'entrar en l'anàlisi de la distribució territorial de la població estrangera al Maresme volem fer un apunt sobre els canvis que s'han produït en les nacionalitats dels immigrants a Vilassar de Mar. Observem com per l'any 1991 més del 50% dels estrangers residents al municipi eren d'origen africà, seguit de lluny per la població procedent de la resta de països de la Unió Europea i d'Amèrica del Sud, amb percentatges per sobre del 20%. Aquesta composició anirà variant gradualment, sobretot a partir del canvi de segle. Així, el pes de la població africana dins del conjunt dels immigrants estrangers comença a davallar, passant de ser l'origen majoritari a suposar la tercera zona d'origen l'any 2007, amb el 24,72%. Aquest descens és conseqüència de l'espectacular augment de població provinent d'Amèrica del Sud i del manteniment del pes relatiu dels immigrants comunitaris. En aquest sentit, a partir de 2005 la població llatinoamericana supera per primer cop als estrangers provinents d'Àfrica, convertint-se en l'origen majoritari, amb percentatges lleugerament superiors al 30%. Cal destacar que aquest augment del pes de la població provinent d'Amèrica del Sud coincideix amb els processos de regularització duts a terme els anys 2000 i 2001, i amb d'altres mesures polítiques i legislatives, com els acords bilaterals firmats amb països del continent sud-americà, que incentivaven les migracions provinents d'aquestes zones (Cabré i Domingo, 2007).

Pel que fa als estrangers provinents de països de la Unió Europea, suposen al voltant del 20% durant tots els anys, augmentant fins al 29,05% el 2007, passant a ser la segona zona d'origen més important. Aquest augment en el darrer any coincideix amb la caiguda dels percentatges dels estrangers provinents de l'Europa no comunitària, que fins aleshores presentaven una tendència creixent al llarg dels anys, superant el 10% a partir del 2002. L'explicació a aquest traspàs entre les dues zones la trobem en l'adhesió de Bulgària i Romania al conjunt de la Unió Europea que es fa efectiva a partir de 2007, i que provoca aquest canvi en els percentatges sobre els orígens dels estrangers.

D'altra banda, els creixement que ha experimentat la població de nacionalitat estrangera a Vilassar de Mar en els darrers 16 anys s'emmarca dins d'un fenomen d'abast global. En el cas dels trenta municipis del Maresme, observem com en tots ells s'ha produït un increment en el nombre de residents estrangers. En aquest sentit, el creixement absolut a Vilassar de Mar és de 1.253 nous habitants, que el situen com a vuitè municipi amb un major augment, molt per sota de Mataró, que amb 16.191 nous residents estrangers encapçala la llista, o de Pineda de Mar o Calella, que superen els 3.800.

Taula 2.14.- Creixements absoluts i relatius de la població de nacionalitat estrangera.
Municipis del Maresme, 1991-2007.

Creixement absolut		Creixement relatiu	
Municipi	Població	Municipi	%
Mataró	16191	1 Sant Vicenç de Montalt	5085,71
Pineda de Mar	3874	2 Tordera	3203,03
Calella	3804	3 Sant Pol de Mar	2831,58
Premià de Mar	2576	4 Òrrius	2600,00
Malgrat de Mar	1835	5 Caldes d'Estrac	2233,33
Masnou, el	1408	6 Palafolls	2190,00
Arenys de Mar	1313	7 Malgrat de Mar	2085,23
Vilassar de Mar	1253	8 Pineda de Mar	1871,50
Canet de Mar	1093	9 Sant Andreu de Llavaneres	1495,00
Tordera	1057	10 Mataró	1169,03
Sant Andreu de Llavaneres	897	11 Calella	1059,61
Alella	602	12 Dosrius	988,89

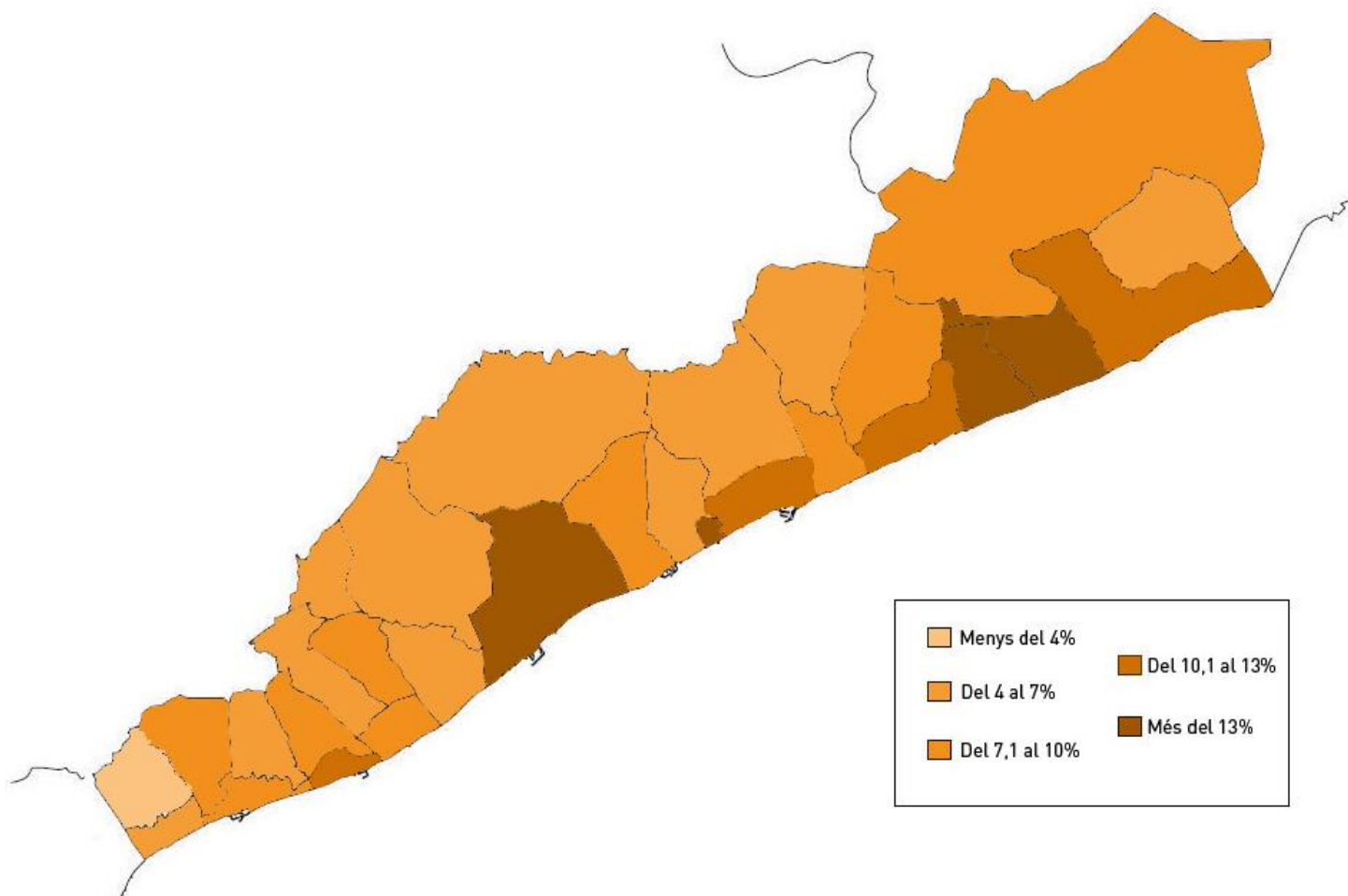
Premià de Dalt	560	13	Arenys de Mar	958,39
Sant Pol de Mar	538	14	Canet de Mar	918,49
Cabrils	535	15	Santa Susanna	810,81
Palafolls	438	16	Arenys de Munt	754,72
Argentona	408	17	Argentona	728,57
Caldes d'Estrac	402	18	Sant Cebrià de Vallalta	623,53
Arenys de Munt	400	19	Cabrils	535,00
Sant Vicenç de Montalt	356	20	Vilassar de Mar	460,66
Montgat	353	21	Premià de Dalt	411,76
Santa Susanna	300	22	Sant Iscle de Vallalta	400,00
Vilassar de Dalt	282	23	Vilassar de Dalt	391,67
Sant Cebrià de Vallalta	212	24	Alella	371,60
Cabrera de Mar	189	25	Premià de Mar	369,05
Dosrius	178	26	Masnou, el	368,59
Teià	173	27	Cabrera de Mar	356,60
Tiana	148	28	Montgat	294,17
Sant Iscle de Vallalta	64	29	Tiana	255,17
Òrrius	26	30	Teià	230,67
Maresme	41465		Maresme	864,94

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

Ara bé, quan posem en relació les xifres de 1991 amb les de 2007, expressant d'aquesta manera el creixement relatiu dels residents de nacionalitat estrangera, observem com, en bona part, es capgira la llista. Això es deu a un punt de partida amb poquíssima població estrangera en molts dels municipis de la comarca. D'aquesta manera, per poc que augmenti el nombre de residents, els resultats sobre el creixement relatiu són extremadament elevats. Per posar un exemple, els 356 nous residents estrangers que presenta Sant Vicenç de Montalt durant el període 1991-2007, es tradueixen en un creixement relatiu superior al 5.000%. Però és que al primer any d'aquest període el municipi tan sols comptava amb 7 habitants de nacionalitat estrangera. En el nostre cas, Vilassar de Mar multiplica la població estrangera per 5,6 en els últims 16 anys, cosa que suposa un creixement relatiu del 460,66%, situant-se en la vintena posició a nivell comarcal.

Per últim, analitzarem el pes dels estrangers sobre la població de cada una de les localitats del Maresme en el darrer any d'estudi. Com podem veure en el següent mapa, només quatre municipis del Maresme presenten un percentatge de població estrangera superior al del conjunt del país, que pel 2007 es situa en un 13,49%. D'aquests quatre, Calella és, amb molta diferència, el municipi amb major proporció de població de nacionalitat estrangera, amb un 23,08%, mentre que Pineda de Mar, Caldes d'Estrac i Mataró es mouen entre el 15,96 i el 14,77%.

Mapa 2.1.- Població de nacionalitat estrangera respecte al total de població. Municipis del Maresme, 2007.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

En la següent franja trobem cinc municipis més que, com els quatre anteriors, es corresponen amb localitats costaneres. Així, a Premià de Mar, Sant Pol de Mar, Santa Susanna, Malgrat de Mar i Arenys de Mar, la població de nacionalitat estrangera es mou entre el 10,1 i el 13%. Pel que fa a Vilassar de Mar, es troba inclòs, juntament amb vuit localitats més, en la franja dels municipis que tenen entre el 7,1 i el 10% d'estrangers entre els seus habitants, tots ells per sota de la mitjana comarcal (11,17%). El ventall del 4 al 7% és el que agrupa a major nombre de municipis, amb un total d'onze, marcant els límits Sant Vicenç de Montalt, amb un 6,89%, i Argentona amb el 4,07% de la població de nacionalitat estrangera. Per últim, tan sols Tiana presenta un percentatge inferior al 4%, ja que els seus 206 residents estrangers suposen només el 2,78% del total de la població. En general, les dades de 2007 són prou elevades si tenim en compte que partim d'una situació de percentatges baixíssims. Tal és el cas que, per l'any 1991, el municipi del Maresme amb major

proporció de població estrangera respecte al conjunt d'habitants era Sant Cebrià de Vallalta, amb un escàs 3,88%. Ara bé, si posem les dades actuals en un context general a nivell de Catalunya podem concloure que, en la gran majoria dels municipis del Maresme, i Vilassar de Mar queda inclòs en aquest grup, el *boom immigratori* ha estat de menor intensitat. De fet, dins del la RMB, aquest s'ha concentrat majoritàriament en la capital i en els municipis de la Primera Corona Metropolitana, com ho demostra el 19,88% de població estrangera a l'Hospitalet de Llobregat, el 17,68% de Santa Coloma de Gramanet o el 15,42% de Barcelona.

Per concloure, i en vistes als propers anys, podem entreveure que els fluxos migratoris internacionals seguiran el ritme marcat per la situació econòmica. No obstant, tal i com afirmen Anna Cabré i Andreu Domingo, en els propers anys s'ha de comptar amb "la pròpia inèrcia dels processos migratoris ja endegats: a més de l'arribada de nous migrants motivada per la demanda del mercat laboral i que poden seguir el fil de les cadenes migratòries ja establertes, haurem d'afegir els migrants resultants del reagrupament familiar" (Cabré i Domingo, 2007:30). Així doncs, és previsible que la immigració estrangera segueixi sent, com en els darrers anys, un dels factors determinants en el creixement de la població del país.

2.9.- Creixement urbanístic: la clau de volta de tot el procés

*“També les ciutats creuen que són obra de la ment o de l'atzar, però ni l'una ni l'altra són capaces de mantenir drets els seus murs. D'una ciutat no gaudeixes de les set o les setanta-set meravelles, sinó de la resposta que et dóna a una pregunta”
(Calvino, 2009:58)*

Tot i escapar-se dels objectius bàsics d'aquest estudi, hem considerat oportú dedicar un breu apartat als canvis a nivell urbanístic que s'han produït al municipi durant els darrers anys. És una obvietat que si Vilassar de Mar ha augmentat tant la seva població és degut, en certa manera, a un increment del nombre d'habitatges al municipi. L'equació és senzilla: un nombre elevat d'habitatges augmenta les possibilitats de tenir més residents. I si a aquesta operació afegim els beneficis econòmics que obtenen les administracions locals a través de la construcció residencial, obtenim com a resultat un creixement urbanístic sense precedents tant al municipi com al conjunt del país.

En aquest sentit, la gestió del planejament urbanístic repercuteix directament en l'evolució demogràfica local (Módenes, 2008). És a dir, a diferència d'altres polítiques públiques que desenvolupa l'administració local i que tenen una actitud passiva de resposta al canvi demogràfic, la regulació de la quantitat i qualitat de l'oferta residencial, la seva periodització temporal i la seva concentració espacial tenen una important incidència sobre l'estructura de la població del municipi. Quan aquestes decisions sobre urbanisme no es prenen amb el suficient coneixement i previsió poden arribar a propiciar, en casos extrems, un desequilibri significatiu en les piràmides, originant, a mig i llarg termini, demandes de béns i serveis de caràcter cíclic, és a dir, amb data de caducitat. A més, els municipis que experimenten un desenvolupament urbanístic molt concentrat en poc espai de temps, sovint pateixen enormes problemes de desdotació urbanística, sent un dels reflexos més eloqüents els importants dèficits en equipaments de tot tipus (Vinuesa, 1991:77).

Un dels comuns denominadors propis de totes les societats capitalistes pel que fa a l'espai de les ciutats és que aquest no pertany als seus habitants (Capel, 1990:83). Per norma general, aquest no es desenvolupa en funció dels seus interessos, sinó d'acord amb els d'una sèrie d'agents que, sovint, poden entrar en contradiccions. Entre aquests agents trobem els propietaris dels mitjans de producció, els propietaris del sòl, els promotors immobiliaris i les empreses de la construcció, les entitats bancàries i les administracions públiques. Aquestes últimes actuen també d'àrbitres, ja que són les encarregades d'intervenir en els conflictes que sorgeixen entre els altres agents.

En la vessant d'agents que intervenen en la producció de l'espai urbà, les competències municipals en matèria d'habitatge es poden agrupar en tres grans eixos o tipus competencials (Mir, 2003:49-50):

- Les derivades de la planificació i gestió urbanístiques, on hi trobem l'elaboració i aprovació inicial i provisionals de la majoria d'instruments de planejament. Tot i tractar-se d'una competència limitada, ja que l'aprovació final dels principals instruments de planificació correspon a la Generalitat, permet als ajuntaments proposar la quantitat i disponibilitat de sòl residencial dins del terme municipal i incidir en les característiques bàsiques que hauran de tenir els habitatges (alçades i altres característiques dels edificis, dimensions mínimes o màximes dels habitatges, etc.).
- Les de control sobre els habitatges i els edificis, ja sigui en base a les seves competències urbanístiques (atorgament de llicències, disciplina urbanística) o a les relatives a salut pública, via pública o protecció civil i prevenció i extinció d'incendis, entre d'altres.
- Les de foment, protecció i promoció de l'habitatge, tant per la via dels ajuts econòmics (subvencions, bonificacions fiscals), com per l'aportació de sòl per a promocions protegides o l'exercici de funcions de promotor d'habitatges de promoció pública.

D'altra banda, el desenvolupament urbanístic de les darreres dècades al conjunt de la comarca ha hagut de fer front a les problemàtiques derivades de la forta competència entre els diversos usos del sòl generadors de rendes (Milà, 1995:14). Entre aquests, podem destacar:

- L'agricultura intensiva, en situació periurbana, que es resisteix a desaparèixer, generant un elevat preu de partida del sòl aprofitable.
- L'activitat industrial, necessitada de polígons industrials fora dels nuclis urbans on tradicionalment s'havia implantat. Per norma general, en tractar-se d'activitats que generen poc valor afegit, difícilment poden fer front als elevats preus dels terrenys.
- L'augment de la demanda d'habitatge, tant de primera com de segona residència, i de places hoteleres, impulsades per un sector de la construcció que precisa de la reinversió constant per tal de mantenir la productivitat dels capitals invertits.
- La implantació i ampliació de ports esportius i les respectives zones comercials o residencials annexes. En aquest apartat hi trobem tant les que ja s'han executat, com és el cas de Port Balís a Sant Andreu de Llavaneres o en el Masnou, com les que estan en projecte, per exemple a Montgat.

- Les demandes de nous centres terciaris, logístics i d'equipaments d'abast comercial i metropolità (grans superfícies comercials, sanitaris, educatius, ...).
- Les necessitats de noves implantacions de serveis: abocadors, plantes de tractament de residus urbans, col·lectors, depuradores, ...
- La pressió de les infraestructures de comunicació i de serveis, que travessen la comarca, i que es genera tant per la demanda de connectivitat interna com, sobretot, per les necessitats de diversificació de vies dins la RMB. Entre aquestes podem diferenciar entre les radials, com seria el cas de la N-II o l'autopista C-32³⁴, i les transversals, on trobaríem l'autovia Mataró-Granollers o la millora de les connexions dels eixos el Masnou-Vallromanes i Arenys de Mar-Sant Celoni.

Durant molts anys, aquesta competència per l'ocupació del sòl s'ha resolt amb l'ocupació i destrucció indiscriminada dels sòls agrícoles periurbans i sòls forestals. La cara visible de tot plegat ha estat la proliferació d'urbanitzacions a primera línia de costa i a la Serralada Litoral, un augment de les urbanitzacions a les perifèries dels municipis i els eixamples dels nuclis de població tradicionals. Ara bé, des de mitjans dels anys noranta les pressions socials enfront aquesta ocupació indiscriminada del territori van en augment, encapçalades per una creixent reacció de la pagesia, reivindicant el manteniment de les zones agrícoles periurbanes. També és l'època on els moviments en defensa del medi ambient van prenent força, coincidint alhora amb el desenvolupament d'una certa consciència ambiental per part de les administracions públiques, que comporta la posada en marxa d'accions de protecció d'espais d'interès natural de la costa i de la Serralada Litoral.

Pel que fa a Vilassar de Mar, s'ha de tenir en compte que presenta una particularitat pel que fa al sòl útil dins dels termes municipals, característica compartida, d'altra banda, amb d'altres localitats costaneres (Lleonart, 1995:23). I és que la proporció d'aquest arriba pràcticament al 100%, situació clarament contraposada a la que presenten municipis d'interior, com Sant Iscle de Vallalta, amb només el 4% de sòl útil, o els casos d'Arenys de Munt, Òrrius i Dosrius, amb tan sols el 10%. Aquest fet incideix clarament en les possibilitats de cada un dels municipis en el seu desenvolupament urbanístic, tot i que actualment el Pla Director Urbanístic del sistema costaner, aprovat l'any 2005, en fixa els límits. El següent quadre resumeix les principals actuacions urbanístiques que s'han dut a terme al municipi en els darrers trenta anys, en referència a la construcció de nous habitatge. No obstant, també

³⁴ Recordem que en el moment de tancar aquest estudi ens trobem immersos en la polèmica sobre la necessitat i ubicació de la futura Ronda del Maresme.

s'incorpora la reforma dels edificis de Carles Trias, que no suposa un augment net massa significatiu en el nombre d'habitatges, ja que es tractava d'un procés de substitució, però que va esdevenir una important actuació a la localitat.

Quadre 2.1.- Resum de les principals actuacions a nivell urbanístic a Vilassar de Mar des de 1980

Pla Parcial Sant Joan de Mar, pel que es modifica el Pla aprovat l'any 1973

Objectiu	Substitució de la volumetria del Pla Parcial anterior, realitzant una proposta urbanística que "tendeix a recuperar per aquest sector aquelles característiques més pròpies de Vilassar de Mar".
Data d'aprovació	Aprovat a efectes d'executivitat el 27 de juny de 1984. Darrera modificació puntual del Pla Parcial aprovada el 6 de juliol de 1994.
Límits geogràfics	Carrers Narcís Monturiol, Avinguda Montevideo, Lluís Jover i Riera d'en Cintet.
Superfície bruta	93.168,92 m².
Habitatges potencials	El Pla inicial preveu la construcció de 502 habitatges, que augmenten fins a 534 amb la modificació de l'any 1994.

Modificació del Pla Parcial en el Polígon II, delimitat del sector "La Muralla", d'iniciativa privada

Objectiu	Ordenar la part del Pla Parcial "La Muralla", aprovat el 16 de juliol de 1971, que restava pendent d'urbanitzar.
Data d'aprovació	Aprovat a efectes d'executivitat el 30 de novembre de 1990.
Límits geogràfics	Carrers Narcís Monturiol, Arquitecte Eduard Farrés, Riera d'en Cintet i Carretera d'Argentona. Dins d'aquesta zona es respecten els edificis ja consolidats "Miguel de Cervantes" i "El dofi".
Superfície bruta	56.549,82 m².
Habitatges potencials	El Pla Parcial preveu una construcció màxima de 177 nous habitatges.

Pla Parcial de la Xinesca, d'iniciativa privada

Objectiu	Agrupant els antics plans de "La Xinesca" i de "La Mar Xica", es pretén "obrir el carrer Maria Vidal, accedint al Mercat de la Flor des del casc urbà de Vilassar de Mar", i estructurar d'aquesta manera "la xarxa viària ja iniciada en el sector pels edificis de La Clau d'Or i el Doyen".
Data d'aprovació	Aprovat a efectes d'executivitat el 13 de març de 1991. Darrera modificació puntual del Pla Parcial aprovada per la Comissió d'Urbanisme de Barcelona el 27 de maig de 1992.
Límits geogràfics	N-II, Riera de Vilassar de Dalt, Mercat de la Flor i la reserva agrícola nº21. Dins d'aquesta zona es respecten els habitatges consolidats de La Clau d'Or i els del Congrés.
Superfície bruta	71.427,50 m².
Habitatges potencials	El Pla inicial preveu la construcció màxima de 280 habitatges, que augmenten fins a 284 amb la darrera modificació de l'any 1992.

Pla especial de reforma interior de l'entorn de la plaça de Carles Trias

Objectiu	Fer front al problema d'aluminosi detectat al complex de Carles Trias, edificat l'any 1964 pel Patronato Local de la Vivienda.
Data d'aprovació	Aprovat a efectes d'executivitat l'1 de març de 1995.
Límits geogràfics	Carrer Marina, Avinguda Montevideo, Carrer Manel Roca, Carrer Nou i Carrer Quatre Camins.
Superfície bruta	13.384,00 m².
Habitatges potencials	Substitució dels 225 habitatges i 30 locals comercials afectats per aluminosi per 280 habitatges de nova construcció, 940 m² de superfície comercial i 120 places d'aparcament.

Pla Parcial del Sector PP3 "Les Pinedes"

Objectiu	Modificació del Pla General d'Ordenació per tal de: a) Unificar en un únic sector "Les Pinedes", qualificat com a sòl urbanitzable programat, i el sector més allunyat del casc urbà, que constituïa una Unitat Urbanística Integrada i que apareixia com a sòl urbanitzable no programat. b) Ajustar les reserves per a dotacions públiques als límits legals de manera que el sòl destinat a aquest fi no sobrepassés el 60% de la superfície total del sector. c) Establir la possibilitat que fos l'Ajuntament qui assumeixi la iniciativa d'actuació, acudint o no al mecanisme de la qualificació com a "sector d'urbanització prioritària".
Data d'aprovació	Aprovat a efectes d'executivitat el 25 d'abril de 2001. Darrera modificació puntual del Pla Parcial aprovada el 15 de juny de 2005.
Límits geogràfics	Prolongació del carrer Sant Artur, carrers Santa Eulàlia i Santa Eugènia, Torrent de la Laia i prolongació de l'Avinguda Carles III.
Superfície bruta	103.823,33 m².
Habitatges potencials	Previsió de 487 habitatges de nova construcció, dels quals 457 són lliures i 30 protegits.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Planejament Urbanístic. Departament de Política Territorial i Obres Públiques

La tipologia constructiva de bona part d'aquestes actuacions, amb una forta presència de cases aparellades i pisos de notable superfície, ens porta a pensar que aquestes actuacions responen majoritàriament a cobrir una demanda residencial de millora o de canvi, i no tant de primer accés. En aquest sentit, estudis recents demostren que la demanda de millora és la principal responsable de l'encariment del preu de l'habitatge (Garcia i Roca, 2008), i alhora té l'efecte latent d'arrossegar la demanda de primer habitatge, encarint-la i tornant-la encara més rígida i dependent de la renda permanent. Així doncs, no és d'estranyar que el preu del m² de superfície útil en habitatges de nova construcció l'any 2009³⁵ sobrepassi els 4.700 euros, molt per

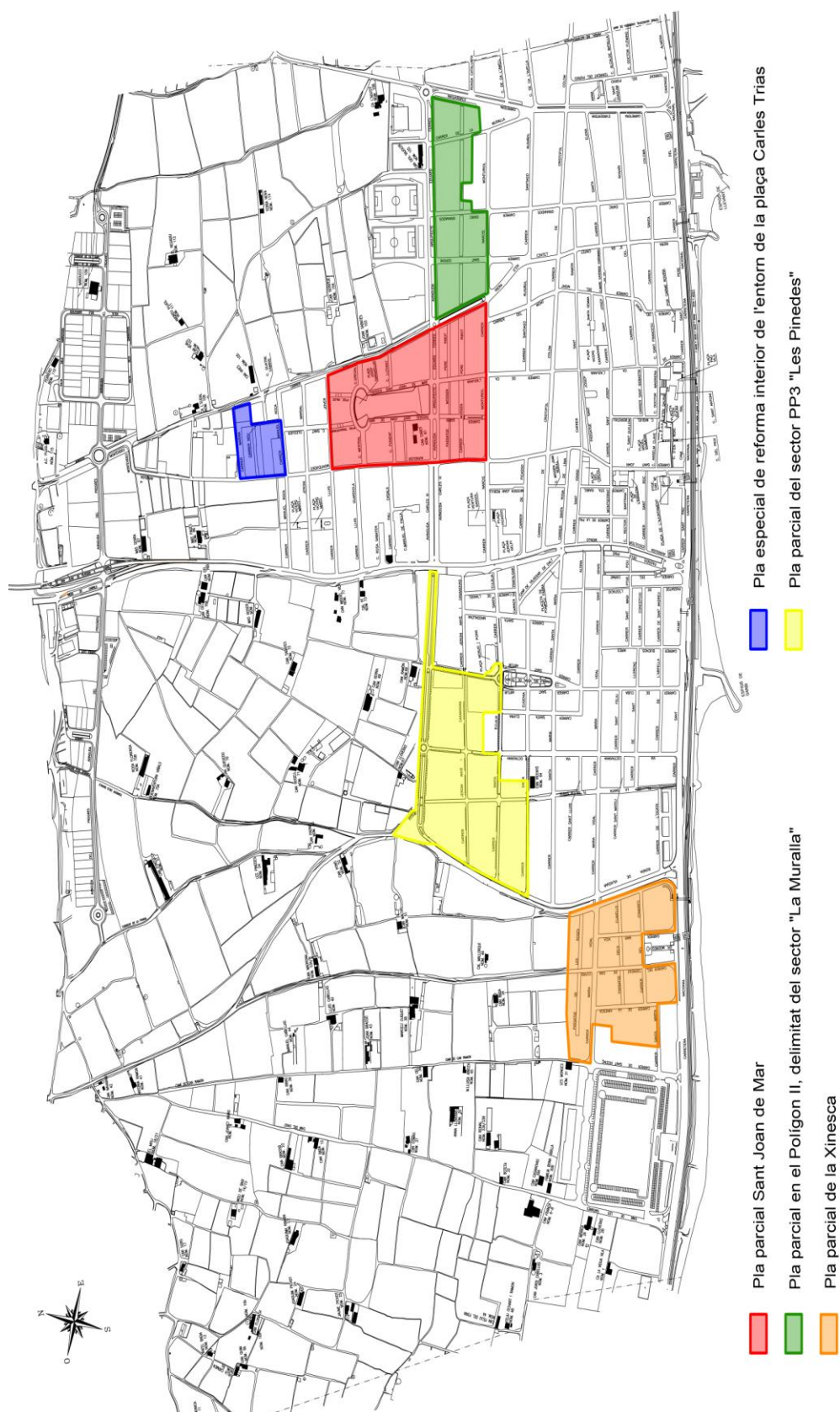
³⁵ Dades del Departament de Medi Ambient i Habitatge. Generalitat de Catalunya:

sobre de la mitjana comarcal, que es situa en 3.812,06 euros el m². En el següent mapa podem observar la ubicació territorial d'aquestes cinc actuacions urbanístiques dins del municipi³⁶, evidenciant que aquestes cobreixen una part important del terme municipal de Vilassar de Mar.

http://mediambient.gencat.cat/cat/el_departament/estadistiques/

³⁶ En el moment de tancar aquest estudi hi ha engegats diferents projectes urbanístics importants al municipi, com Can Bisa, el mercat municipal o la zona de Can Vives, tots ells en diferents fases d'execució.

Mapa 2.2.- Ubicació de les principals actuacions urbanístiques. Vilassar de Mar, 1980-2007

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Planejament Urbanístic. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

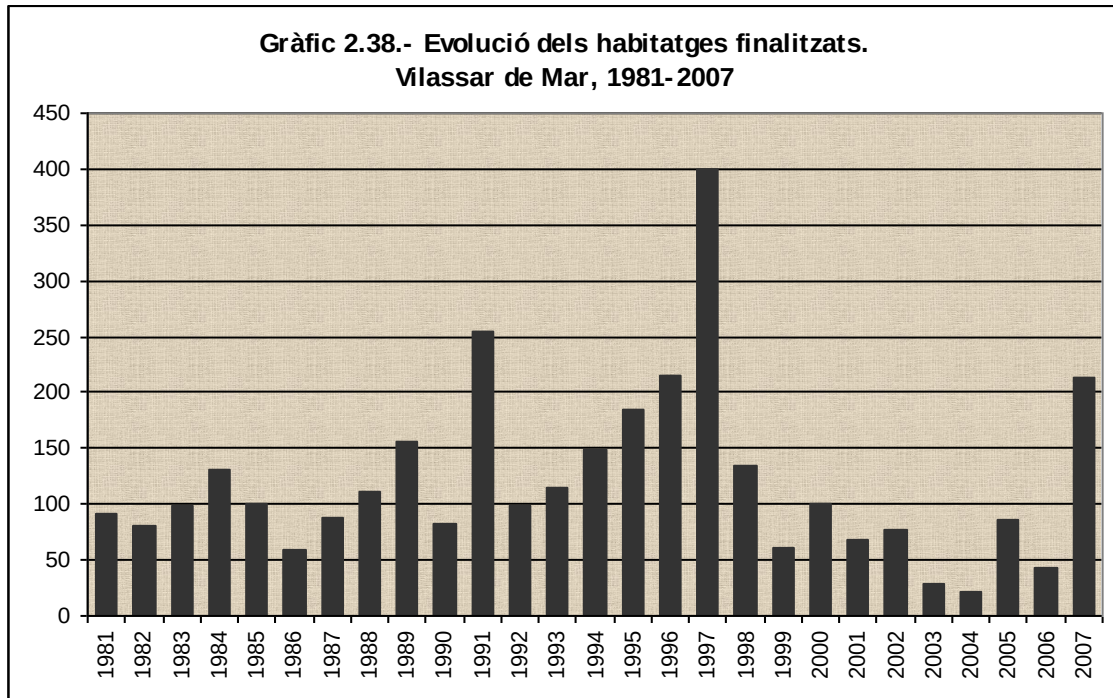
D'altra banda, podem observar com la distribució anual³⁷ dels 3.250 habitatges finalitzats durant el període 1981-2007 segueix tres fases, que coincideixen en bona part amb cada una de les dècades del període. Així, durant la dècada dels vuitanta, els valors es mouen al voltant dels 100 nous habitatges cada any, amb algunes oscil·lacions puntuals, com les 59 noves vivendes del 1986 o les 156 del darrer any de la dècada. La característica principal d'aquesta època, i que marca la diferència amb la tendència que es seguirà posteriorment, és l'important pes de les construccions de protecció oficial, amb un 31,62% dels 914 habitatges finalitzats durant el període 1981-1989. A més, hem de tenir en compte que durant aquesta dècada es duen a terme dues actuacions a nivell legislatiu que condueixen a consagrar la supremacia completa de la propietat envers el lloguer (Garcia i Roca, 2008:139), fet que reforça l'imaginari social de la propietat, principal element diferenciador respecte Europa:

- D'una banda, la Llei 2/1981, de 25 de març, de regulació del mercat hipotecari, que obre un ventall de possibilitats, pel que fa a productes bancaris en matèria d'habitatge, que converteixen el marge d'estalvi i el dret a l'habitatge de la població en capacitat d'endeutament i marge d'explotació financera a partir d'un bé de primera necessitat.
- De l'altra, el Reial decret llei 2/1985, de 30 d'abril, sobre mesures de política econòmica, conegut també com el *Decret Boyer*, suposa la liberalització dels lloguers com a conseqüència de l'eliminació de la pròrroga forçosa. Aquesta actuació legislativa, lluny de millorar la situació, l'agreujà, ja que va representar l'encariment conseqüent dels lloguers, millorant d'aquesta manera la competitivitat de l'accés a la propietat.

El canvi de dècada enceta la fase de màxima construcció residencial al municipi, amb un total de 1.695 nous habitatges finalitzats durant aquests deu anys, dels quals tan sols el 12,04% són de protecció oficial. A més, aquests 204 habitatges protegits es concentren tots ells l'any 1997, sent l'única actuació pública en aquesta dècada. La conjunció d'habitatges públics i privats durant aquest any comporta que el total augmenti fins a les 400 vivendes finalitzades, sent el màxim de la sèrie, i marcant un punt d'inflexió significatiu en la dinàmica constructiva que presenta el municipi fins llavors. En aquest sentit, la dècada finalitza amb un caiguda important que marcarà la

³⁷ A partir de 1992, les dades sobre habitatges finalitzats s'obtenen a partir de la suma de les tramitacions d'habitatges de protecció oficial (qualificacions definitives) i de les tramitacions de les cèdules d'habitabilitat que atorga la Direcció General d'Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

tònica seguida pels següents anys, només trencada per l'augment experimentat el 2007. A més, dels 641 nous habitatges construïts des del canvi de segle, tan sols el 8,74% són de protecció oficial, concentrant-se aquestes operacions en els anys 2000 i 2007, i constatant d'aquesta manera l'augment del protagonisme del sector privat en la construcció residencial al municipi al llarg dels anys.

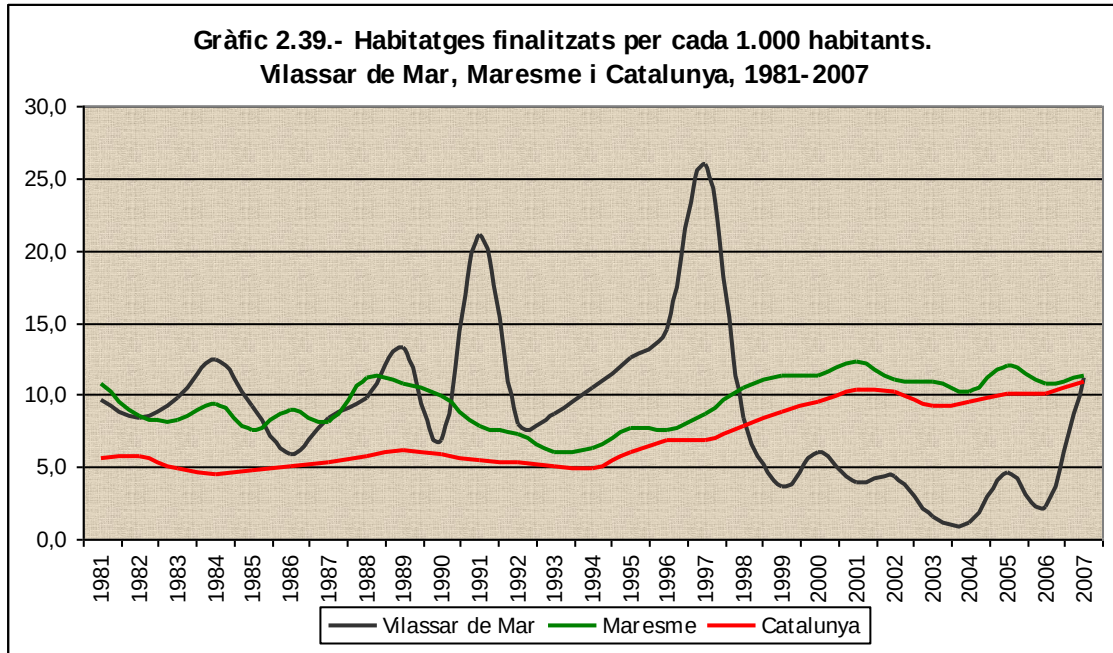

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Si posem en relació construcció i població podem dur a terme la comparativa sobre el ritme de generació de nous habitatges entre els diferents àmbits territorials, proporcionant una aproximació al pes de la demanda general d'habitatges. En el següent gràfic s'observen clares diferències entre Vilassar de Mar i els altres dos àmbits. Les tres fases a les que acabem de fer menció, suposen tres estadis diferents en la comparativa territorial. En aquest sentit, durant la dècada dels vuitanta, el ritme constructiu al municipi segueix pràcticament la mateixa tendència que al conjunt de la comarca, amb valors entorn als 10 habitatges finalitzats per cada 1.000 habitants, mentre que Catalunya manté una estabilitat al voltant del 5% fins ben entrada la dècada dels noranta. És precisament en aquest període on el *boom* de la construcció a Vilassar de Mar es tradueix en un increment significatiu de l'indicador, arribant a triplicar el nombre d'habitatges finalitzats per cada 1.000 habitants l'any 1997.

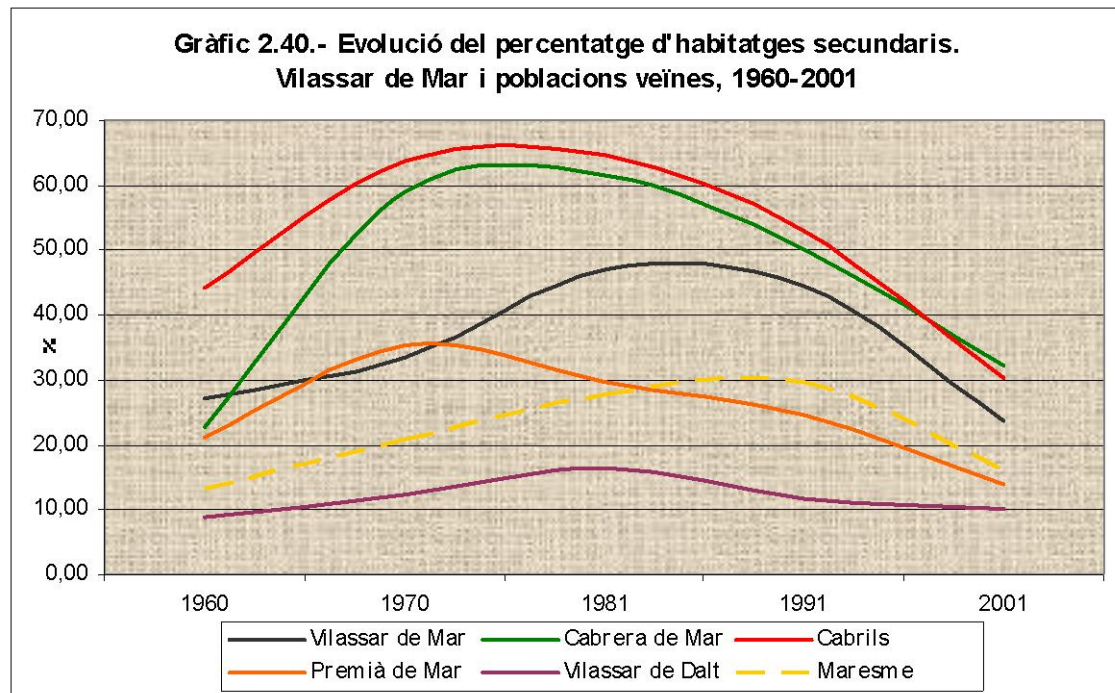
El tombant de segle suposa la punxada d'aquest globus, coincidint amb un canvi de tendència a l'alça, tant al Maresme com al conjunt de Catalunya. Mentre que el ritme de construcció de nous habitatges s'estabilitza en aquests dos àmbits en valors al

voltant del 10‰, el municipi veu com l'indicador cau per sota del 5‰. Tan sols la finalització de part del projecte urbanístic de "Les Pinedes" l'any 2007 permet recuperar l'índex, finalitzant tots tres àmbits amb valors pràcticament idèntics.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Ara bé, com ja hem avançat anteriorment, no tot el creixement de població del municipi en els darrers anys es atribuïble directament a l'augment del nombre d'habitatges construïts. És a dir, a banda del creixement vegetatiu que hem estudiat en apartats anteriors, Vilassar de Mar es nodreix força a partir de la reconversió de segones residències en primeres. Aquest fenomen, d'altra banda generalitzat en bona part dels municipis de la comarca, suposa un increment important de població i un conseqüent augment en la demanda d'equipaments i serveis, de difícil previsió. Tal i com podem observar, l'habitatge estacional s'incrementa de forma constant des de la dècada dels seixanta fins a principis dels vuitanta. En el cas de Vilassar de Mar aquesta tipologia residencial arriba a suposar pràcticament el 50% dels habitatges, sobrepassant el 60% a Cabrils i Cabrera. A partir de 1981 s'inicia un canvi de tendència que s'accelera durant la dècada dels noranta, reduint-se les segones residències a nivell municipal en més de mil, passant de les 3.279 de l'any 1991 a les 2.143 a principis de segle XX. Observem a la vegada com aquesta tendència es generalitza al conjunt de poblacions veïnes, que tard o d'hora veuen com es transformen les segones residències en habitatges principals.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

En resum, tots aquests canvis que s'han produït a nivell municipal s'han d'emmarcar necessàriament en un context més general. És a dir, les transformacions en la RMB durant les darreres dècades han confluït en un model de ciutat dispersa (Herce, 2005:40), caracteritzada per: a) un increment important en l'accessibilitat als municipis de la Segona Corona Metropolitana; b) un creixement destacable de la indústria en aquesta zona des de 1970, que coincideix amb la davallada que experimenta Barcelona i l'estancament industrial de la Primera Corona des de principis dels anys noranta; i, c) un augment espectacular del sòl de tipus residencial en la Segona Corona, amb un conseqüent increment relatiu de la població en aquests municipis. Tot plegat condueix cap a un model on Barcelona esdevé la ciutat central que concentra bona part de les activitats terciàries i d'oci, serveis professionals i instal·lacions culturals. Aquesta ciutat s'envolta d'una primera anella de municipis, que reforça durant els darrers anys el seu caràcter residencial i la seva dependència funcional respecte a la capital. Per últim, la segona corona, on es troba Vilassar de Mar, es caracteritza per la dispersió espacial d'activitats, la baixa densitat i "la creixent especialització de l'espai sobre la distribució de valor que li confereixen les xarxes de transport".

BLOC 3

Anàlisi qualitatiu de les onades migratòries dels anys setanta i noranta

Vista panoràmica de Vilassar de Mar, a l'alçada del carrer Sant Llorenç, al voltant dels anys seixanta.

3.1.- Introducció

"La migració és el més volàtil dels fenòmens demogràfics"
(Mulder, 1993; citat a Vinuesa (ed.), 1994:125)

La comprensió d'un fet social implica de manera directa i fonamental la percepció dels actors que hi participen. En aquest sentit, els processos de migració³⁸ els conformen un moviment significatiu de persones que provoquen importants canvis socials, econòmics i, fins i tot, polítics a la societat d'acollida. Aquestes dinàmiques, on els ciutadans són els veritables protagonistes, tenen infinites possibilitats i interpretacions. Així doncs, la comprensió de la influència del procés migratori passa necessàriament per mirar des dels ulls dels protagonistes, i aquesta és la voluntat i l'objectiu dels tres grups de discussió que s'han dut a terme.

Dins del context de la perspectiva d'actors, diferents corrents teòriques han argumentat les raons que fan del grup de discussió una eina fonamental en l'anàlisi social. Així, en l'aproximació estructuralista s'aprecia que en un context grupal domina la recerca d'un únic discurs matriu (Ibáñez, 1991). Aquest discurs apareix com a element de mediació que reforça la identificació amb el grup. Per tant, en aquesta visió considerem els individus participants com a portadors d'un discurs previ, un discurs acceptat socialment. La dinàmica grupal afavoreix l'aparició d'aquest discurs estructural deixant de banda les visions més individuals. D'aquesta manera els fonaments de l'estructura social es reproduïxen en un context reduït.

Però cal preguntar-nos quins són els factors que fan que, en un context de dinàmica de discussió, es pugui extreure aquest discurs matriu i no els diferents discursos individuals. Aquesta resposta ens la proporciona la mirada fenomenològica, que destaca com el concepte d'"inconsistència social" fonamenta l'acord en la visió més estandarditzada. La inconsistència social remarca el desconeixement de la situació per part del subjectes com a base per la construcció del discurs. Aquesta idea parteix de dos fonaments:

- L'ambigüitat i la inexistència de regles formals en els grups de discussió impulsa els participants a obtenir acords en els continguts de la dinàmica.
- Aquesta ambigüitat en la que també s'intenta trencar la relació entrevistador - entrevistat facilita la menor intervenció d'aquest en la dinàmica i la seva

³⁸ Per una reflexió sobre l'efecte estigmatitzador del conceptes que envolten els processos migratoris, us recomanem la ponència de Marta Casas *"Conceptes de les migracions: d'emigrants a immigrants i de la integració a la inclusió"*, disponible a: <http://www.hermes.ice.udl.cat/wp-content/uploads/concepte-migracio-M-Casas.pdf>

escassa influència en els resultats, deixant així els participants com a únics generadors de discurs.

Ara bé, i entrant plenament en el tema d'estudi, a què ens referim quan parlem de migracions? Tot i que pot semblar un pregunta que no planteja excessius interrogants, la definició del fet migratori ha estat un dels debats importants en les darreres dècades. En aquest sentit, una de les que generen més acceptació és la que planteja que, per tal que un trasllat pugui ser considerat com una migració, s'han de donar tres circumstàncies relatives a tres dimensions diferents (Blanco, 2000:16):

- *Espacial*, el moviment s'ha de produir entre dos delimitacions geogràfiques significatives, com ara municipis, províncies o països.
- *Temporal*, aquest desplaçament no pot ser esporàdic, és a dir, s'ha d'allargar en el temps.
- *Social*, el trasllat ha de suposar un canvi significatiu d'entorn, tant físic com social.

Així doncs, quan un individu es desplaça des d'un lloc d'origen a un altre de destí, modifica notablement el seu espai vital (Vinuesa (ed.), 1994). En aquest sentit, resulta evident que el lloc on s'instal·larà li ofereix alguna cosa que no pot obtenir en el lloc d'origen. És a dir, cap desplaçament amb canvi de residència es produeix de forma gratuïta, sempre hi ha alguna motivació suficientment poderosa com per a compensar les dificultats i els costos econòmics i socials del canvi. Per tant, conflueixen en els moviments migratoris dos factors rellevants: d'una banda, els d'*expulsió*, que no són més que el rebuig que produeix la situació al lloc d'origen; de l'altra, els de *localització*, que es concreten en els factors d'atracció que exerceix el lloc de destí. Aquests poden intervenir per separat o conjuntament, traduint-se tot plegat en el que es coneix com a *tensió migratòria* entre origen i destí.

Un cop delimitat l'objecte d'estudi d'aquest apartat eminentment qualitatiu, i abans d'entrar en l'anàlisi dels grups de discussió, volem recordar que els principals moviments immigratoris que han caracteritzat el creixement de Vilassar de Mar durant els anys estudiats, responen a les mateixes pautes de mobilitat que experimenten les societats desenvolupades a nivell de calendari. És a dir, els canvis de residència segueixen, per norma general, unes regularitats en la distribució per edat (Vinuesa (ed.), 1994:170). Aquesta distribució es pot agrupar en les següents franges:

- a) La mobilitat de joves adults (aproximadament entre els 16 i els 35 anys), generalment lligada a estudis, treball, recerca d'habitatge o com a conseqüència de la nupcialitat;

- b)** La mobilitat de nens i adolescents (0-16 anys), que no deixa de ser el reflex de la mobilitat dels seus pares. Tal i com hem vist en el cas de Vilassar de Mar, aquestes migracions, habitualment anomenades d'arrossegament, són més elevades en les primeres edats, ja que solen ser fills de pares joves i aquests pertanyen, tradicionalment, al segment d'edat que presenta una major mobilitat;
- c)** La post-laboral (a partir dels 60 anys), relacionada amb la fi de l'activitat laboral i la recerca de millors condicions de vida, i on s'emmarquen majoritàriament les migracions de retorn.

3.2.- L'onada migratòria dels anys setanta³⁹.

"El principal factor de l'evolució demogràfica de Catalunya durant els darrers cent anys ha estat la immigració" (Cabrè, 1999:161)

3.2.1- Origen, procés de migració i característiques dels migrants

Al llarg de tota la història, els processos de migració interna més importants han estat els derivats de l'èxode rural, és a dir, el trasllat massiu d'individus del camp a la ciutat. Aquest procés està directament lligat a les transformacions de l'estructura productiva de cada país, amb el desenvolupament del sector industrial i el declivi del sector primari. A l'Estat espanyol, aquest desplaçament massiu es va iniciar a finals del segle XIX, tot i que va viure el moment més àlgid durant el període de desenvolupament econòmic del franquisme, entre els anys 1960 i 1975⁴⁰.

Anys abans, concretament durant la dècada dels cinquanta, Catalunya ja viu immersa en una modificació de la seva estructura productiva, augmentant notablement el sector secundari, alhora que experimenta un progressiu abandonament del sector primari. El creixement d'aquest sector secundari es deu principalment a l'augment del pes de la construcció i de la indústria, la qual, tot i mantenir-se el predomini tèxtil, continua diversificant-se (Gómez, 1992). A més, durant aquest període, el franquisme dóna un cop de timó a la política econòmica autàrquica i comença a suprimir certes restriccions. Es restableix el lliure comerç amb llibertat de preus, s'abandona el racionament i disminueix notablement l'intervencionisme estatal. Totes aquestes mesures es concreten l'any 1959 amb el Plan Nacional de Estabilización Económica, aprovat tot i la oposició del mateix Franco. Catalunya es va beneficiar de tota aquesta conjuntura econòmica, ja que la sòlida base industrial prèvia li dóna un cert avantatge. És en aquest context on s'emmarquen les arribades de població a Vilassar de Mar durant el final dels anys seixanta i principis dels setanta.

En primer lloc, cal destacar que en el moment de tractar sobre l'origen de la migració durant aquest període, no es va arribar a un consens clar. En aquest sentit, una visió situa l'origen d'aquests nous veïns en el sud-oest d'Espanya, mentre que l'altra la situa a la ciutat de Barcelona. Aquesta diferenciació en la percepció de l'origen

³⁹ L'anàlisi dels processos migratoris dels anys setanta s'han dut a terme a partir dels comentaris del segon i tercer grup de discussió. Recordem que s'han dut a terme tres grups diferenciats per l'edat dels membres. En el primer d'ells hi participaven veïns i veïnes de 25 a 40 anys, pel que cap d'ells, lògicament, podia recordar i rememorar l'arribada de població durant aquestes dècades. Així doncs, la dinàmica d'aquest grup es va centrar exclusivament en la discussió sobre les migracions dels anys noranta.

⁴⁰ No oblidem també que és precisament durant aquesta època quan es produeixen les emigracions més importants de ciutadans espanyols cap a diferents països europeus en busca de feina.

pot ser explicada per l'existència de dos camins d'arribada diferents. En primer lloc trobem un procés bietàpic en que es fa escala a Barcelona abans d'arribar al municipi, mentre que l'altra opció es concreta en una arribada en xarxa de manera directa. En canvi, sí que apareix unanimitat en l'enumeració dels llocs d'origen, on destaquen Andalusia, Extremadura, Murcia i Ciudad Real, sent el paradigma d'aquesta província el municipi de Daimiel. Però hem de tenir en compte que moltes vegades l'origen no és únic i en el cas d'aquesta migració el procés va ser més complex.

“Els andalusos no venien directament a Vilassar, estaven a Barcelona i pel problema que sigui van vindre a parar aquí. Algú que ve de Jerez o te algú expressament a Vilassar o aquí no hi ve a fer res”
(Grup de discussió 3)

“Aquella gent estava a Barcelona treballant. [...] podien treballar a Barcelona en indústries diferents però hi havia feina per a tothom.[...] La gent que venia de fora de Catalunya primer van anar a Barcelona perquè Vilassar no era un lloc on guanyar-se la vida, Barcelona donava vida a tothom”
(Grup de discussió 3)

Cal tenir en compte que dins dels processos migratoris, la distància pot ser considerada com una variable determinant (Vinuesa (ed.), 1994:180). En aquest sentit, la seva importància no rau tan sols en la dimensió espacial, sinó que té un significat molt més complex en el qual es conjuguen aspectes molt variats, entre els que cal destacar els següents:

- a) Les possibilitats que ofereixen els mitjans de transport.
- b) El cost econòmic.
- c) Les similituds culturals, especialment les lingüístiques.
- d) Els suports al lloc d'origen i la receptivitat en el lloc de destí, tant pel que fa referència a les actituds polítiques com a l'important efecte d'atracció que exerceixen anteriors migrants.

Durant les èpoques històriques que estem analitzant, el municipi apareix reiteradament com a un poble de prestigi. Davant altres localitats de la zona, amb uns preus d'habitatge més assequibles, sembla prudent considerar la hipòtesi de que una part dels immigrants dels anys setanta buscaven una millora de condicions en la seva recerca de feina, i probablement Vilassar de Mar oferia aquestes possibilitats de millora. Ara bé, resulta necessari preguntar-se ¿per què si en aquest moment Barcelona té una capacitat econòmica que permet “donar vida a tothom” els treballadors immigrants a Barcelona decideixen mudar-se al municipi? Un veí ho argumenta així:

“Quan la gent d'allà va guanyar calers es van buscar la vida a les afores perquè allà era massa car. Aquella gent comprava un pis en un bloc, per exemple Vícor o Catalònia, principis de l'avinguda Carles III. La zona del barato era de molt abans. Eren gent treballadora...”
(Grup de discussió 3)

“El creixement urbanístic d'immigració es va centrar bàsicament en la zona del barato. Jover, la ONU, Manel Roca ... tota aquella part”
(Grup de discussió 2)

Efectivament, la zona del barato és molt anterior, concretament dels anys quaranta⁴¹, quan s'edifiquen, a les afores del municipi, quatre grups de les anomenades “cases barates” de l'època, que eren habitatges en filera d'una sola planta i que constitueixen la primera operació social d'habitatge a Vilassar de Mar. La segona operació es concretarà anys després, concretament l'any 1964, quan el Patronato Local de la Vivienda, edifica el complex de la Plaça Carles Trias, també en el barri del Barato, que consta de 225 habitatges i 30 locals comercials. A aquests habitatges, de superfície reduïda (49m² útils) i de baix nivell de qualitat, se'ls detecta aluminosi a principis dels anys noranta, efectuant-se el Pla de modificació que hem comentat en el capítol anterior. La situació d'aquests habitatges, allunyats del casc urbà consolidat fins aleshores, deixa un gran buit que la segona meitat del segle XX s'encarrega d'omplir: s'obren nous carrers com el de Montevideo (prolongació del carrer Sant Joan fins al Barato i perpendicular a la línia de costa), el Carrer Colom, que marca el límit del casc antic, el carrer Narcís Monturiol i l'Avinguda Carles III. Juntament amb una trama de carrers de menor importància, aquestes vies són les que suportaran el creixement del municipi a partir dels anys setanta, primer amb tipologies edificatòries plurifamiliars (Avinguda Carles III) i després amb tipologies unifamiliars en filera.

D'altra banda, la segona forma d'arribada assenyalada en els grups de discussió, la xarxa familiar, es configura sobre la base d'una imatge de l'aventurer que, sol o acompanyat, ve a Vilassar per treballar i, alhora, obrir una via d'arribada per al seu entorn. D'aquesta manera, podien evitar gran parts de les dificultats del procés de migració i a la vegada assegurar que el procés tingués majors probabilitats d'èxit. En aquest sentit, es tracta d'un procés que, independentment de l'origen d'aquest aventurer, es repeteix en tots dos grups de discussió. Una imatge que progressivament es va envoltant d'una certa complexitat.

⁴¹ Informació extreta de la memòria social del projecte de Modificació Puntual del Pla General d'Ordenació Urbana en l'Àmbit de la Muralla (p. 16-17)

“Va haver-hi un primer aventurer que va venir i per xarxa de contactes van començar a arribar familiars, amics i coneguts. En el moment en que s'establitzaven en el treball es portaven a la família”

“Als anys 70 la immigració venia en famílies, hi havia un primer grup avançat i anaven portant la seva família. Primer venia el pare i els fills que tenien edat de treballar. Es ficaven en un pis per grups”
(Grup de discussió 2)

Seguint aquesta idea, sembla que la família que pretenia migrar es dividia en dos grups, un primer grup format pel pare i el fill gran venien a obrir camí a la recerca d'un treball i un habitatge que permetés acollir la resta de la família. En els grups de discussió destaca la imatge de la participació dels immigrants en les feines de camp, recalcant que, en un primer moment, el patró ofería el porxo als treballadors com habitatge temporal. Un cop s'assolia una certa estabilitat laboral i es podia accedir a un nou habitatge, ja fos de propietat o de lloguer, s'iniciava el procés de reagrupament familiar. A més, aquest procés es veia afavorit per les bones perspectives que ofería el municipi per a la incorporació de la dona al mercat laboral.

“La primera gent de Daimiel que van venir a treballar normalment venien al camp. I aprofitaven l'estança d'estar sols o amb el fill gran i podien viure també al porxo del patró, estalviaven fins que podien portar a la família i es ficaven en un pis de lloguer de la zona de Carles Trias”
(Grup de discussió 2)

“Aquí hi ha possibilitats de les dones de treballar, es van posar a treballar de seguida”
(Grup de discussió 2)

La impressió dels immigrants que s'estableixen al porxo del patró apareix verificada a la següent taula, on s'expressa els cònjuges que compartien habitatge abans de contraure matrimoni. Tot i ser una proporció relativament baixa (tan sols 120 dels 832 matrimonis celebrats al municipi), aquesta és significativament elevada per l'època d'estudi, donant-se en major mesura en el cas dels originaris de la resta de l'Estat espanyol. En aquest sentit, podem observar com més del 50% d'homes i dones que contrauen matrimoni a Vilassar de Mar i que comparteixen habitatge prèviament provenen de la resta de l'Estat espanyol. A més, també resulta habitual que en el Registre Civil s'expressi com a lloc de residència una casa de camp, cosa que reforça aquesta primera ubicació a la propietat del patró. Així doncs, una opció plausible és l'establiment en dependències de la finca fins que es podia fer el pas d'accedir a un altre habitatge, moment en què es produeix o bé el reagrupament familiar o es consoliden les relacions a través del matrimoni i del posterior canvi de residència.

Taula 3.1.- Cònjuges que comparteixen habitatge abans de contraure matrimoni, segons origen.
Vilassar de Mar, 1940-1974

		Origen homes					
		Vilassar de Mar	Província de Barcelona	Resta de Catalunya	Resta de l'Estat espanyol	Estranger	Total
Origen dones	Vilassar de Mar	7	8	4	12	1	32 (26,67)
	Província de Barcelona	5	4	3	4		16 (13,33)
	Resta de Catalunya	4			1		5 (4,17)
	Resta de l'Estat espanyol	12	3	1	51		67 (55,83)
	Total	28 (23,33)	15 (12,5)	8 (6,67)	68 (56,67)	1 (0,83)	120

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil.

Nota: En els totals s'expressen els percentatges entre parèntesis

Cal destacar com a origen de la immigració d'aquesta època la població de Daimiel. En aquest sentit, un origen tant destacat, que ha arribat a crear llaços importants dins del municipi, acaba obtenint un paper molt important dins el procés de definició d'aquesta generació. A mesura que es redueix l'edat dels participants del grup veiem que la complexitat d'orígens i característiques de la immigració dels anys setanta passa a ser simplificada en la imatge dels habitants emigrats de Daimiel. La seva participació en el poble, així com el número i concentració urbana d'aquests nous veïns, provoca que siguin la referència d'aquella migració conforme la memòria històrica es va allunyant d'aquells fets (Keightley, 2010).

El que genera unanimitat en tots els grups de discussió és l'objectiu principal que perseguien les persones que s'instal·laven al municipi durant els anys setanta: la recerca de feina. Ens trobem immersos en un context històric de prosperitat a moltes zones de Catalunya i de dificultats econòmiques a gran part del camp espanyol. Així doncs, el fet de considerar-los com a gent treballadora en recerca d'oportunitats laborals permet classificar-los, en certa manera, com a persones de classe social mitja-baixa. A més, existeix una visió generalitzada de respecte que sembla néixer en la seva capacitat de crear riquesa al municipi.

“Eren gent treballadora. Els homes treballaven de paletes, a la construcció i al camp i les dones ho feien a fàbriques de teixits i soles de sabata...a Vilassar no hi havia atur”
(Grup de discussió 3)

“El que va generar un altre boom fort va ser la construcció, que a més a més les empreses de construcció que van generar aquesta immigració van ser bàsicament gent immigrada. Eren promotors immigrants amb esperit molt més emprenedor

que els propis industrials d'aquí. El paleta d'aquí era el paleta clàssic mentre amb una barreja d'inconsciència però atreviment van arribar a crear molts edificis"
(Grup de discussió 2)

Aquesta capacitat emprenedora i el seu objectiu de treballar fan que, en el context de Vilassar de Mar dels anys setanta, la població immigrada pogués ràpidament millorar la seva situació econòmica. Aquesta percepció de l'assoliment d'una certa prosperitat en un curt espai de temps ha esdevingut una característica generalitzada dels nous veïns.

En un altre sentit, resulta interessant saber si la immigració durant aquest període es va percebre com a un procés ràpid, o bé esglaonat i progressiu, ja que generalment la velocitat en la migració esdevé una de les principals variables que expliquen l'existència de conflictes entre els nous veïns i la població autòctona. En el cas de Vilassar de Mar, la percepció és de gran velocitat en l'arribada dels nous veïns durant la dècada dels setanta, tot i que s'han observat argumentacions discrepants en la percepció de conflictes:

"la immigració dels anys 70 va ser molt ràpida, en 5 o 6 anys"

"La immigració dels anys 70 s'acaba integrant. No va ser fàcil, va ser molt difícil perquè va venir molta gent de cop....La integració ve quan els nois joves que van arribar als anys 70 comencen a tenir fills, amb els fills comença la integració"
(Grup de discussió 2)

"...Però sempre l'immigrant és una mica inferior per la gent del poble. Però molts es van casar aquí. No hi van haver molts problemes. Era un ambient completament diferent, hi havia amistat i integració"
(Grup de discussió 3)

En definitiva, la visió que ens ofereixen els participants dels grups de discussió sobre l'onada migratòria dels anys setanta és fonamentalment positiva. La immigració apareix relacionada amb un procés d'atracció de Vilassar de Mar, que en aquesta època es trobava immersa en un període de creixement econòmic.

Quadre 3.1.- Relació entre la situació al municipi i la percepció de la immigració.

Situació a Vilassar de Mar		Percepció de la immigració anys 60-70
Moment de creixement de la construcció	↔	Treballadors no qualificats amb caràcter emprenedor
Ampli espai geogràfic per créixer	↔	Localització separada del poble
Context econòmic favorable al creixement	↔	Pas relativament ràpid de situacions de dificultat a situacions pròsperes

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats dels grups de discussió.

Així doncs, ens trobem davant d'una espiral positiva en què tots els factors que situem en el centre d'activitat del poble es veuen afavorits per un context de creixement i prosperitat.

3.2.2- Causes i conseqüències de l'onada

L'anàlisi de les causes que motiven els processos migratoris ha generat, durant les darreres dècades, nombrosos debats. Entre les principals teories que pretenen donar llum als factors que mouen a la població al canvi de residència trobem (Blanco, 2000: 65-70):

- La teoria del mercat de treball, desenvolupada per M. Todaro i G. Borjas, parteix de la consideració que les migracions humanes obeeixen a les condicions estructurals del mercat de treball mundial. D'aquesta manera, els moviments es produiran des d'on existeix un excés de mà d'obra cap on fa falta. Les migracions constitueixen, llavors, un mecanisme equilibrador dels desajustaments produïts en el mercat de treball mundial. Aquesta teoria ha hagut de fer front a dues crítiques importants: d'una banda, parteix d'una premissa falsa, i és que el mercat de treball internacional no es troba en un situació de plena llibertat que pugui admetre una total mobilitat de treballadors; de l'altra, la teoria xoca amb l'evidència que els treballadors estrangers, en la immensa majoria dels casos, no s'incorporen al mercat de treball intern en les mateixes condicions que ho fa un treballador autòcton.
- La nova economia de la migració, impulsada per O. Stark, considera que no és l'individu qui elabora les estratègies migratòries per millorar les seves condicions de vida materials, sinó la família. En aquest sentit, ens trobem davant de dos possibles camins a seguir: en uns casos la emigració és col·lectiva, tendint a

l'assentament estable en el lloc de destí; en d'altres casos, les famílies poden decidir enviar fora a un dels seus membres de forma transitòria.

- La teoria del mercat dual, de M. Piore, propugna que els factors determinants dels moviments migratoris no són ni l'elecció racional i lliure dels subjectes (siguin aquests individuals o col·lectius), ni els elements associats a les societats emissores. L'autor considera que aquests factors són els requeriments estructurals de les economies de les societats receptores. D'aquesta manera, els moviments migratoris són originats, fonamentalment, per la crònica i inevitable necessitat de mà d'obra de les societats més desenvolupades. Així doncs, les migracions no tendeixen a mitigar els desequilibris de l'economia mundial, sinó que més aviat esdevenen un mecanisme que tendeix a perpetuar-los.

En l'anàlisi sobre les causes de l'onada migratòria que s'instal·la a Vilassar de Mar durant els anys setanta, observem moltes similituds entre tots dos grups de discussió, destacant sobretot la primera d'elles. Com ja hem avançat anteriorment, la immigració que durant aquest període ve a Vilassar de Mar, ho fa en busca d'oportunitats laborals. Es tracta d'un argument molt important i clarificador de la migració dels anys setanta. Durant aquesta època, trobem al municipi una estructura productiva amb dues branques importants. En primer lloc, el sector de la construcció augmenta notablement durant aquesta dècada, sobretot com a conseqüència d'un cert retard en l'inici de la construcció residencial a gran escala respecte a les poblacions veïnes. Aquest sector va ocupar a molts dels homes que acabaven d'assentar-se al municipi. A la vegada, l'economia agrícola es mantenia i disposava de la capacitat per donar feina, tant als homes com a les dones nouvingudes.

Quadre 3.2.- Principals causes de les immigracions dels anys 70

Grup 2	Grup 3
Feina / Inserció femenina	Feina
Prosperar / Futur dels fills	Preu habitatge
Efecte crida	Tranquil·litat- Nivell de vida
Adquisició - lloguer vivenda	Turisme local

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats dels grups de discussió.

“El procés de moviment de personal l'has de relacionar sempre amb èpoques de prosperitat, sempre hi ha una fuga cap algun lloc. I aquí n'hi va haver”
(Grup de discussió 3)

Malgrat que la recerca de feina era la raó principal de la immigració, aquesta no era suficient per garantir que tota la gent que va arribar a Vilassar de Mar als anys setanta

hi fixés aquí la seva residència. En aquest sentit, la recerca dels immigrants era més complexa, però destaca un concepte: prosperitat per a la família. Recalcant la importància dels factors familiars, podem entendre les raons, ja no només de la migració, sinó també l'establiment de la residència permanent. Les persones que van arribar els anys setanta van trobar al municipi l'esperança d'un futur millor i van decidir quedar-se. A més, cal afegir l'efecte crida que es generava entre els qui ja s'havien instal·lat a Vilassar de Mar i els qui encara no havien iniciat el procés migratori, sent un important factor d'atracció que facilitava decidir-se per Vilassar de Mar com a projecte de futur.

“El fet de venir generava una expectativa de que els fills tindrien més oportunitats. Els fills tenen un paper molt important en la decisió. No és tant una decisió pròpia, és familiar. Futur dels fills”

“Efecte crida, veniu que aquí podreu prosperar. Era un reclam com de reagrupament familiar”
(Grup de discussió 2)

També s'ha de destacar el paper de l'habitatge en l'estudi de les causes de l'onada migratòria dels anys setanta. En aquest aspecte es conjuga una doble vessant: d'una banda, el creixement del sector de la construcció que experimenta Vilassar de Mar durant aquest període es tradueix en un augment de les possibilitats d'inserció al mercat laboral; de l'altra, com a conseqüència d'aquesta febre constructiva, el parc d'habitatges creix enormement, pel que els nouvinguts disposen de noves vivendes per instal·lar-se al municipi. En definitiva, entre les principals causes de l'arribada massiva de població a Vilassar de Mar durant els anys setanta trobem la disponibilitat de feina i habitatge. Així doncs, no hi ha dubte que ens trobem davant una migració clarament econòmica que buscava en el municipi un lloc on establir-se i prosperar.

“A Vilassar es construïa moltíssim perquè Barcelona demanava pisos, era el boom de la construcció”

“Castillejos ja era de tres plantes i després es va començar a fer de 6 i 7. La primera massificació, concentració d'habitatges en vertical”.
(Grup de discussió 3)

“...la possibilitat de trobar allotjament, sinó no s'haguessin quedat. Vivenda digna al mateix Vilassar”
(Grup de discussió 2)

D'altra banda, l'estudi de les conseqüències de les migracions per causes laborals han estat àmpliament estudiades (Vinuesa (ed.), 1994:181-182). En aquest sentit, cal diferenciar entre les conseqüències que tenen aquests moviments de població en el

lloc d'origen i en el lloc de destí. En el primer d'ells, es produirà un envelliment de la població com a resultat de la marxa de la població jove que busca oportunitats laborals. Aquesta sortida s'acabarà traduïnt en una pèrdua de la capacitat reproductiva i un augment de la taxa bruta de mortalitat. Per tant, a la pèrdua directa d'emigrants s'ha d'afegir que la població de sortida quedarà irremeiablement abocada a un menor creixement natural. A més, s'ha d'afegir que, en el lloc d'origen, la pèrdua de la població jove i amb més iniciativa suposa també l'absència de bona part de les expectatives de futur per a la regió emissora. La contrapartida la trobem en el fet que les migracions per motius laborals poden produir també entrades de remeses, juntament amb una disminució de les càrregues per subsidis i un augment de la renda per càpita.

Pel que fa a les conseqüències en el lloc de destí, cal destacar que els efectes de les migracions actuen, lògicament, en un sentit clarament contraposat. És a dir, el rejoeniment de la població suposa un augment de la capacitat reproductiva, de la natalitat i del creixement natural, accentuant encara més la seva pròpia dinàmica de creixement. Des d'una perspectiva socioeconòmica, l'arribada de població en edat laboral comporta un increment de la producció i, alhora, de les càrregues socials, així com una reducció de les tensions salarials. A més, si es circumscriuen els efectes de les migracions a àrees urbanes, es probable que es produeixi certa congestió, un augment de les demandes d'equipaments i l'encariment, quan no dèficit, dels béns d'oferta inelàstica, especialment de l'espai urbà i l'habitatge.

Tal i com podem observar en el següent quadre, els dos grups de discussió han assenyalat algunes d'aquestes conseqüències, atribuïbles a les migracions de caràcter laboral, en el cas de Vilassar de Mar. Ara bé, a diferència del que succeïa en les causes de la immigració, on apareixien força unificades en tots dos grups, en el moment d'analitzar les conseqüències aquesta unitat es trenca i apareixen multitud de conseqüències que es poden agrupar en alguns temes principals.

Quadre 3.3.- Principals conseqüències de les immigracions dels anys 70

Grup 2	Grup 3
Creixement econòmic	Manca de serveis
Més gent – més serveis	Massificació
Millor qualitat de vida dels que venen	Més activitat econòmica
Creixement urbanístic	Més participació

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats dels grups de discussió.

La migració dels anys setanta va arribar en un moment en que Vilassar de Mar es trobava en ple procés de creixement: el turisme guanyava força a nivell comarcal i l'economia vivia un important període d'expansió. Els grups de discussió recorden que aquest període de prosperitat va ser possible, en bona part, gràcies a la contribució de les famílies que es van instal·lar al municipi durant el final dels anys seixanta i la dècada dels setanta. Ara bé, aquesta situació no implica que el procés estigués exempt de conflictes, és a dir, l'arribada de nous treballadors al municipi va contribuir enormement en el creixement econòmic, però a la vegada va posar a prova els serveis locals. En definitiva, ens trobem amb un poble que pateix, en un curt període de temps, canvis estructurals d'enorme profunditat.

“Creixement econòmic, la gent que ve fa prosperar el poble, aporta treball, plusvàlues, activitat. Hi ha un creixement econòmic gràcies a aquesta població”
(Grup de discussió 2)

“Les tendes venien més, més activitat econòmica”
(Grup de discussió 3)

“Van ser temps difícils per a tots. Als anys 60 no hi havia escoles, el mercat es va fer a l'any 70 i el Pérez Sala al 77. Hi ha més gent però els mateixos serveis”
(Grup de discussió 2)

“Hi havia manca de serveis. No hi havia prou escoles”
(Grup de discussió 3)

En els grups de discussió apareix també una certa associació entre l'onada migratòria dels anys setanta i l'inici d'un canvi profund en el concepte de poble per part dels participants. L'arribada d'un elevat nombre de persones en un espai temporal molt reduït, amb diferent cultura i llengua, té un enorme impacte simbòlic. Apareixeran alguns problemes d'integració, gens beneficiats per l'estructura urbanística del municipi, que propicia una elevada concentració dels immigrants en el barri del Barato. D'aquesta manera, a la 'separació cultural' se l'hi afegeix una certa segregació urbana.

“La immigració es va ajuntar tota en un nucli i això va dificultar la integració. Va ser complicat per les dues parts. A més hi havia molta distància entre el poble i el barato, una zona maltractada durant molts anys en temes de serveis”

“Una expressió que tenim allà al barato és ‘anem al poble’, com si nosaltres no fóssim del poble”
(Grup de discussió 2)

Si ens preguntem pel final d'aquesta conflictivitat, per quan consideren els participants que es produeix definitivament la integració de la gent arribada als anys setanta, ens apareixen dos arguments diferenciats. El primer d'ells es basa en la

integració a partir de l'arribada de nous immigrants, sobretot a partir dels anys noranta. D'aquesta manera, l'arribada de nous veïns genera nous conflictes, i davant aquests nous conflictes els diferents col·lectius que convivia prèviament a Vilassar de Mar s'agrupen, superant així les seves principals diferències, moment en què es dona la integració real.

“La immigració dels anys 70 s'acaba integrant. No va ser fàcil, va ser molt difícil perquè va venir molta gent de cop. Normalment ets l'estrany fins que arriben alguns que són més estranys que tu. Ells es senten més d'aquí quan ve gent més de fora que ells”
(Grup de discussió 2)

El segon argument s'assenta sobre la base de que el principal factor d'integració són els fills. El fet de que els fills vagin a la mateixa escola provoca dinàmiques de relació amb objectius comuns entre els pares. La preocupació pels fills és més forta que les seves diferències o records. A més, les amistats dels seus fills no segueixen grups preestablerts, sinó que es formen a l'atzar, aspecte que contribueix a unificar els seus pares.

“La integració ve quan els nois joves que van arribar als anys setanta comencen a tenir fills, amb els fills comença la integració. Sense fills no hi ha integració o és més difícil.”
(Grup de discussió 2)

Al llarg d'aquest apartat hem anat presentant els principals resultats dels grups de discussió en relació a l'onada migratòria que s'instal·la a Vilassar de Mar durant els anys setanta. Les consideracions de tots els participants ens fan entendre que les dinàmiques que segueix el municipi encaixen, en bona part, amb les que s'experimenten al conjunt de Catalunya. És a dir, i prenent les paraules d'Anna Cabré, “la consolidació d'un sistema que s'alimenta contínuament de nous migrants l'obliga a mantenir les característiques que el fan atractiu i, en particular, les promeses implícites de promoció individual i intergeneracional. I, alhora, el constant perill de desnaturalització fa valorar d'una manera superlativa la cohesió i el manteniment de la identitat, fet que explica alguns dels trets més específics de la societat catalana al llarg del segle XX” (Cabré, 1991:217). Com hem pogut anar veient, tots aquests aspectes han aparegut al llarg de l'anàlisi a nivell municipal. Així, des de les perspectives de millora de les condicions de vida dels migrants fins a les pors i temors relatius a la pèrdua d'identitat, apareixen com a elements determinants en l'anàlisi de la immigració a Vilassar de Mar.

3.3.- L'onada migratòria dels anys noranta

3.3.1- Origen, procés de migració i característiques dels migrants

Coincidint amb la realització dels Jocs Olímpics de 1992, l'organització territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona va ser objecte d'una triple transformació, que es concreta en (Herce, 2005:37):

- a) La consolidació d'un canvi del model econòmic, que passa d'una base predominant de tipus industrial a un model diversificat, en el qual es dona un claríssim predomini del sector serveis.
- b) El desenvolupament de polítiques de forta inversió infraestructural, el resultat de les quals suposa igualar els nivells d'accessibilitat del continu urbà i, conseqüentment, augmentar el camp d'influència de la ciutat de Barcelona.
- c) La transformació de les àrees geogràfiques de centralitat en el territori metropolità, apareixent nous espais d'oportunitat de característiques molt diverses.

Aquestes transformacions van anar acompanyades d'un procés d'expansió urbana, generant forts fluxos migratoris en una clara direcció: del centre cap a la perifèria. D'aquesta manera, la demanda creixent d'habitatge en aquestes zones comporta grans creixements dels municipis en curts espais de temps. És precisament en aquest context on s'emmarca l'onada migratòria que s'instal·la a Vilassar de Mar durant la dècada dels noranta. Així doncs, i tal i com ja hem vist en l'apartat quantitatiu sobre els moviments de població, la immigració d'aquesta època està protagonitzada per persones provinents de la RMB, i més concretament, de la capital.

*“Majoritàriament la gent venia de Barcelona,
però Barcelona entès com a àmbit metropolità”
(Grup de discussió 1)*

Ara bé, encara que en tots tres grups de discussió apareix força unanimitat a l'hora d'establir l'origen majoritari de la immigració dels anys noranta, aquest mateix origen indica més aviat una manera de definir els individus que no pas una zona geogràfica. És a dir, la ciutat de Barcelona actua com a calaix de sastre de bona part de la immigració arribada al municipi durant aquesta dècada, tot i que com els mateixos participants admeten la diversitat de realitats que conflueixen a la ciutat comtal.

*“A Barcelona no té res a veure el que es ven un pis a Horta Guinardó o
el que es ven un pis a Sarrià Sant Gervasi. Barcelona és molt gran”
(Grup de discussió 2)*

En els diferents grups de treball apareix una visió pràcticament idèntica de quines són les característiques de l'onada migratòria dels anys noranta. Un dels participants ens ho descriu de la següent manera:

“Gent que passa de segona residència a primera, gent que a l'estiu ve aquí i hi estableix la primera residència, perquè els fills ja passen de venir, o els fills han crescut i han aprofitat la segona residència dels pares per convertir-la en primera”
(Grup de discussió 1)

Pel que fa a la forma d'arribada d'aquestes persones, sembla que es produeix un canvi respecte a les migracions dels anys setanta, és a dir, s'abandona, en bona part, el sistema d'arribada en xarxa. Ara bé, aquesta migració, ja sigui individual o familiar, sense connexió aparent amb altres residents del municipi, no implica que posteriorment no es formin xarxes socials. Dit d'una altra manera, la població immigrada segueix les pautes tradicionals de relació per origen, sent aquest el que els identifica com a grup social. D'aquesta manera, es crea una certa diferenciació entre els habitants de Vilassar de Mar i els “nous veïns més vinculats a Barcelona”.

“En els anys 90 ja no venen en xarxa. Però aquests venen més cap al final del segle. Venen perquè els seus pares tenien una segona vivenda a Vilassar”.
(Grup de discussió 2)

“Hi ha molta gent que va fer amistat aquí, es van conèixer aquí estiuant i han acabat vivint aquí tots.”
(Grup de discussió 1)

Un altre aspecte que s'ha pogut analitzar en les dinàmiques de grup és la percepció que tenen els participants sobre la velocitat d'aquesta onada migratòria. Segons ells, no es va viure el procés de migració com un xoc important sinó, més aviat, com un procés lent però profund. En el discurs s'entreveu que la conversió de segones residències en primeres, que com hem vist anteriorment és una de les bases que explica el creixement del municipi en les darreres dècades, mitiga la sensació de velocitat de les migracions. Així doncs, tot i que les dades sobre l'augment de població a Vilassar de Mar mostren una elevada concentració en pocs anys, es percep el procés d'una forma gradual, sense brusquedats.

“Les dues classes teníem continuïtat al llarg dels anys, variava molt poc la gent que venia, cada any et venia un de nou, però el bloc es mantenia constant”
“A l'estiu tenia la sensació que es doblava la població i de cop venia el setembre i et quedaves buit. Ara es nota menys aquesta sensació”

“Com que la majoria s’han quedat aquí ja no es nota aquesta sensació”
(Grup de discussió 1)

D'altra banda, la generalització dels col·lectius immigrants és un factor comú en qualsevol context, moment i societat. La població d'acollida estandarditza un conjunt d'atributs envers els immigrants, fet que li permet crear diferències entre la 'població autòctona' i els 'nouvinguts'. Alhora, s'unifica a aquests immigrants en un sol col·lectiu, amb un clar efecte: la generalització reiterada provoca que s'acceptin certes característiques dels immigrants com a representatives de tot el grup. Entrant en l'anàlisi d'aquestes característiques percebudes per les persones participants en les dinàmiques de grup, observem una visió generalitzada sobre una immigració jove, que arriba al municipi amb fills en edat escolar o que inicien la seva etapa reproductiva un cop assentats. Es tracta, sobretot, de persones que es troben en les primeres fases del cicle de vida familiar, ja sigui en la *fase de creació*, iniciada amb el matrimoni o l'aparellament i que finalitza amb el naixement del primer fill, o en la *fase d'expansió*, que va des del naixement del primer fill fins al de l'últim (Vinuesa (ed.), 1994:230). S'afirma que, generalment, es tracta de parelles que treballen en llocs de mitjana o elevada responsabilitat, amb un nivell de formació mitjà o elevat.

“La parella ha vingut en el moment de procrear”
(Grup de discussió 1)

“Ara hi ha una quantitat de nens petits a Vilassar de gent que ara tenen 30 o 35 anys que s’ha establert aquí. La gent de Barcelona ve a Vilassar a tenir fills...”
(Grup de discussió 2)

Les consideracions que es fan dels immigrants depenen també, en bona part, de l'opinió que els mateixos participants tenen del seu municipi. En aquest sentit, la consideració de Vilassar de Mar com a poble car, d'elevada categoria i amb un excel·lent nivell de vida, condiciona de manera important l'anàlisi sobre la migració dels anys noranta.

*“Vilassar era un poble car, les cases també eren cares.
Això seleccionava una mica la gent que venia.”*

*“Als anys noranta venien aquí perquè tenien la segona vivenda. I venir aquí els permetia pujar de categoria i de nivell de vida. Les dues coses:
nivell de vida i prestigi”*
(Grup de discussió 3)

Per últim, en les diferents dinàmiques de grup s'ha recalcat de manera reiterada el poc consum, tant econòmic com relacionat amb els costos d'oportunitat, que realitzen els ciutadans provinents de Barcelona. Sobretot partint de la caracterització econòmica

que es fa d'ells, es critica la poca inversió que realitzen en el municipi. Aquesta idea s'entrellaça amb la consideració que el canvi de residència no va acompanyat d'una modificació del centre d'activitats, ja sigui en el vessant del consum com en el de la participació. Així doncs, es tracta d'un aspecte que genera preocupació als veïns de Vilassar de Mar, ja que veuen en ell el reflex del 'fantasma' de la ciutat dormitori. Entrarem en profunditat en aquest aspecte en l'anàlisi de les conseqüències de les migracions d'aquesta època.

“La classe alta que ha vingut a viure a Vilassar de Barcelona només hi ha deixat el que paga d'hipoteca, i en unes butxaques molt concretes. Els calers de consum es queden a l'illa [diagonal]”
(Grup de discussió 1)

“El tipus de gent que hi arriba és diferent, és un tipus de gent de ciutat amb el costum de no conèixer el veí que té davant. La gent ve només a dormir, no interaccionen amb la gent”
(Grup de discussió 2)

“Aquesta gent no participa en res de les activitats del poble. Han creat un poble per a ells, ja no et diuen ni bon dia. Hi ha una separació social”
(Grup de discussió 3)

3.3.2- Causes i conseqüències de l'onada

En el següent quadre s'exposen les principals causes que motiven l'arribada d'un elevat nombre de persones a Vilassar de Mar durant els anys noranta, segons els diferents grups de discussió. En la dinàmica es demanava que, treballant en subgrups de dos o tres persones, els participants escollissin quines eren, segons ells, les principals causes o factors que van provocar la immigració durant aquest període. Els participants, durant un temps limitat, reflexionaven sobre la pregunta per després col·locar les respostes de manera conjunta i consensuada.

Quadre 3.4.- Principals causes de les immigracions dels anys 90

Grup 1	Grup 2	Grup 3
Qualitat de vida	Encariment del preu de l'habitatge a Barcelona	Molta vivenda disponible
Proximitat amb Barcelona + transports	Qualitat de vida	Tranquil·litat - Nivell de vida
Preu de l'habitatge	Bones comunicacions	Proximitat amb Barcelona
	Aprofitament 2a residència	Bones comunicacions
	Oferta laboral sector serveis a Barcelona	
	Construcció	

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats dels grups de discussió.

Podem observar com, tot i que els grups de discussió representaven diferents generacions, el resultat ha estat un important nivell de similitud en les respostes. Les tres principals raons de migració són les mateixes per tots tres grups, encara que expressades amb alguna diferència i en ordre canviat. Aquestes raons per fixar la nova residència a Vilassar de Mar són:

- a) La recerca de qualitat de vida com a principal objectiu que justifica la migració.
- b) Les facilitats que ofereixen les xarxes de comunicació entre Vilassar de Mar i Barcelona, juntament amb la proximitat de la gran capital.
- c) La importància de l'habitatge com a variable determinant en la decisió de migrar. En aquest sentit, destaca que, tant en l'efecte expulsió com en l'efecte atracció, la vivenda apareix com un argument fonamental del procés de migració.

El concepte qualitat de vida o nivell de vida apareix de manera reiterada en tots els discursos dels nostres participants. Així, s'identifica Vilassar de Mar com un municipi d'elevada qualitat de vida en tots els grups d'edat, gairebé sempre construint aquest concepte en contraposició a la valoració que es fa de Barcelona. És a dir, la capital esdevé una referència important a l'hora de definir el nivell de vida del municipi.

“A Vilassar hi ha una tranquil·litat de poble”

“Vol dir un índex de delinqüència baix, un índex de saturació baix...Tranquil·litat”

“Jo quan era petita sortia a jugar al carrer. Això a Barcelona no ho pots fer i suposo que hi ha molta gent que saben que els nens poden sortir amb bici”
(Grup de discussió 1)

“Hi ha qualitat de vida, tota la vida s'ha viscut millor a Vilassar.”

“Eren gent que simplement havien fet un càlcul de possibilitats per viure ja que a Barcelona la vida estava impossible. A Vilassar hi havia qualitat de vida, es feia un estudi econòmic i s'elegia Vilassar.”

“Hi ha tranquil·litat, no sorolls, els nens poden anar sols pel carrer, espais oberts, escoles, bons equipaments...”
(Grup de discussió 2)

Bona part de les definicions de qualitat de vida sorgides en els grups de discussió es basen en conceptes abstractes i intangibles, com ara la tranquil·litat, però en alguns casos s'assimila aquesta qualitat de vida a elements més pragmàtics, com per exemple la disponibilitat d'un major nombre d'espais oberts al municipi, les facilitats d'accés a bons serveis i equipaments, etc...

La proximitat amb Barcelona ens apareix també com una de les causes principals de la immigració dels anys noranta. Aquesta proximitat s'ha d'entendre no tan sols des

d'un vessant purament geogràfic, sinó que també es refereix a la millora de les comunicacions amb la capital.

*"Proximitat en un sentit global, facilitat d'accés a Barcelona,
bons horaris...si tot funciona, estem molt ben comunicats"*
(Grup de discussió 1)

"Hi ha comunicacions, molt bones comunicacions amb el lloc de treball"
"A partir dels anys noranta la nostra principal fortalesa són les comunicacions"
(Grup de discussió 2)

*"La gent de Barcelona es va adonar que agafant
l'autopista en 20 minuts eren a Vilassar"*
(Grup de discussió 3)

En aquest sentit, la situació de Vilassar de Mar, ubicada en la segona corona de l'àrea metropolitana i en primera línia de costa, implica que el municipi estigui altament condicionat per les dinàmiques que es generen des de Barcelona. És a dir, les necessitats de comunicació de la capital amb el territori s'han cobert, històricament, amb el desenvolupament de dues grans infraestructures, en primer lloc el ferrocarril i, molt posteriorment, l'autopista. Tant una com l'altra han afectat enormement al municipi, millorant-ne la comunicació amb la ciutat, fet que s'ha traduït en una major dependència de Vilassar de Mar respecte Barcelona, sobretot en aspectes relatius al mercat de treball, a l'accés a serveis determinats o a l'oci. Ara bé, aquesta relació de dependència és completament inversa quan parlem del mercat immobiliari, ja que, com hem vist en apartats anteriors, els processos de *metropolinització* i *suburbanització* han generat un increment de les migracions internes dins la RMB, on Barcelona apareix com a principal centre d'expulsió de població, i els municipis de la segona corona com a principal destí d'aquestes migracions.

Seguint aquesta línia, observem com el tercer factor clau que apareix entre les causes de la immigració dels anys noranta és l'habitatge. De fet, tant la qualitat de vida, com la proximitat amb Barcelona i l'accés a l'habitatge s'entrellacen en un discurs únic, és a dir, que la mateixa reflexió sobre els moviments de població durant aquesta època recull cada una d'aquestes causes. En el cas específic de l'habitatge, ens trobem davant d'una situació que respon majoritàriament a una demanda residencial de millora o de canvi, relacionada amb una expectativa de recerca d'una major qualitat de vida.

*"Arrel del boom dels Jocs Olímpics, a Barcelona s'encareix la
vivenda i molta gent que viu a Barcelona decideix, per la millora
de les comunicacions, venir a viure aquí"*

“també hi havia casos de venda del pis de Barcelona a bon preu i comprar amb aquests calers dues vivendes, una pels pares i l'altre pels fills”
(Grup de discussió 2)

“Vilassar sempre ha estat un poble car però, comparativament amb Barcelona, pel preu d'un pis a Barcelona a Vilassar tens una casa”
(Grup de discussió 1)

“La vivenda a Vilassar és més cara que a Premià, però la vivenda a Barcelona és més cara que a Vilassar. Aleshores hi havia gent que pensava que en el poble estaven a 30 minuts de Barcelona i estaven més tranquils. Venien gent de 25 a 55 anys per que es venien la casa a Barcelona, els pagaven força i aquí trobaven una casa més barata.”
(Grup de discussió 3)

Per últim, les altres dues causes que apareixen en els resultats de les dinàmiques de grup es poden considerar complementàries a les anteriors. En primer lloc, s'atribueix als nouvinguts un perfil professional associat al sector terciari de Barcelona. En aquest sentit, els horaris laborals i les millores en la comunicació faciliten el fet d'establir-se a certa distància del lloc de treball, fent compatible els binomis feina-Barcelona i vida-Vilassar de Mar. Pel que fa al creixement urbanístic de Vilassar de Mar, aquest s'ha caracteritzat per un model de baixa densitat. L'aposta constructiva s'ha centrat en habitatges unifamiliars o pisos de notable superfície, fet que ha satisfet les expectatives de millora residencial i de qualitat de vida dels nouvinguts.

D'altra banda, l'anàlisi de les conseqüències de l'onada migratòria dels anys noranta ens mostra una multiplicitat de factors enumerats pels diferents grups de discussió. No obstant, alguns d'ells es repeteixen en totes les dinàmiques, mentre que d'altres apareixen de forma més puntual.

Quadre 3.5.- Principals conseqüències de les immigracions dels anys 90

Grup 1	Grup 2	Grup 3
Augment de preus	Requereix més serveis	Mala construcció
Pèrdua d'identitat	Pèrdua d'identitat	Pujada de preus
Poble dormitori	Ciutat dormitori	No participació
	Encariment de preus	Separació social
	Emigració del jovent	Menys tranquil·litat
		Millors serveis
		Poble dormitori

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats dels grups de discussió.

La principal conseqüència de la gran arribada de població al municipi durant aquest període és l'encariment dels preus, que engloba tant els preus del consum com, sobretot, els dels habitatges. Aquest argument s'acabarà erigint en l'imaginari col·lectiu

com un dels factors principals de l'emigració de joves de Vilassar de Mar. D'aquesta manera, l'arribada dels immigrants dels anys noranta, identificats per alts nivells de renda, s'associa a l'encariment de l'habitatge al municipi, generant un efecte d'expulsió de molts joves que no tenen capacitat econòmica per mantenir la seva residència al poble.

"Els meus pares aquí es podien comprar un pis o una casa, ara ja no. La casa se la van comprar al 92 i tu podies fer la hipoteca i pagar-ho. Ara ja no pots"
(Grup de discussió 1)

"La majoria dels nostres fills quan es casen sen van a altres pobles per que això és massa car, la joventut ha de marxar a Premià, Mataró, Argentona, Cabrera..."
(Grup de discussió 2)

Tal i com estableix Manuel Herce, el preu de l'habitatge a la RMB no és el resultat de la simple aplicació de la llei d'oferta i demanda, sinó que són uns altres factors els que acaben configurant-ne el preu definitiu, entre els quals s'assenyala el refugi de l'estalvi, la baixada de tipus d'interès i l'entrada d'euros fruit de la unificació de moneda, amb una presència rellevant de 'dineros blanquejats'. Alhora, aquest increment del preu de l'habitatge es transmet automàticament al preu del sòl, que s'acaba fixant com a romanent del preu de venda de l'habitatge descomptats els seus costos de producció. L'evolució recent dels indicadors de preu i sòl urbanitzat a la RMB provoca que l'autor recuperi la hipòtesi de Mayer, segons la qual el preu es forma de fora cap a dintre de la ciutat. És a dir, "són les tensions especulatives sobre els terrenys posats en valor per la disminució de temps produït en la perifèria amb les noves carreteres, les que incrementen fortament el preu en aquestes àrees, i conformen una ona que es transmet cap al centre, incrementant també el preu d'aquest" (Herce, 2005:46).

Una altra de les conseqüències que apareixen amb més rellevància durant els grups de discussió és el procés de pèrdua d'identitat que està vivint el municipi. Cal assenyalar que es tracta d'un argument complex, ja que el trobem més d'una manera sentimental que no pas racional. Tots els grups coincideixen en que existeix una pèrdua d'identitat però apareixen algunes dificultats per exemplificar o argumentar aquest sentiment. O bé s'expressa a partir del desconeixement del veí o s'acaba assimilant la pèrdua d'identitat amb la manca de participació dels nous residents en les activitats municipals.

"Cada vegada trobes més gent que no saps qui són. Es perdrà l'essència de poble"
"Aquesta gent no participa en res de les activitats del poble. Han creat un poble per a ells. Ja no et diuen ni bon dia. Hi ha una separació social"
(Grup de discussió 3)

Ara bé, no resulta agosarat relacionar la consideració de Vilassar de Mar com a localitat dormitori, tercera conseqüència més destacada pels grups, amb la pèrdua d'identitat a la que acabem de fer referència. Ens trobem davant d'un aspecte fonamental en l'imaginari dels nostres protagonistes: el fantasma de la ciutat dormitori. L'anàlisi dels grups ens permet observar com una de les principals explicacions al fenomen de la ciutat dormitori recau en la incapacitat de Vilassar de Mar d'oferir oportunitats laborals. No obstant, no hi ha unanimitat en si Vilassar de Mar ja és una ciutat dormitori o està en procés d'esdevenir-ne, però en tots els participants dels grups de discussió aquesta opció apareix de manera reiterada i negativa.

"Vilassar és un poble dormitori, però quin professional pot venir a treballar aquí?"
(Grup de discussió 3)

"Vilassar serà un poble dormitori com a conseqüència de la gent que ha vingut als anys noranta perquè aquesta gent no treballava a Vilassar, venen, dormen i marxen. No canvien de feina..."

"De les 9 del matí a les 7 de la tarda som els 10.000 de sempre"
(Grup de discussió 1)

La darrera conseqüència important de l'onada migratòria dels anys noranta la trobem relacionada amb els serveis. Com hem vist en apartats anteriors, l'increment de població al municipi ha estat espectacular i, sobretot, concentrat en pocs anys. En aquest sentit, hi ha una clara unanimitat entre els participants en l'existència d'una relació directa entre els béns i serveis i el nombre d'habitants: a més població més necessitat i demanda de serveis. Tot i això, la manca de participació dels nouvinguts i la pèrdua d'identitat del municipi tornen a aflorar en parlar de l'ús dels serveis. D'aquesta manera, es crea un imaginari col·lectiu que defineix el nou veí exclusivament com un consumidor de serveis. L'aportació dels nous ciutadans en els impostos locals i els seus drets no es posen en dubte, però el factor de pèrdua d'identitat en el poble actua com a motiu deslegitimador i negativitzador d'aquesta situació.

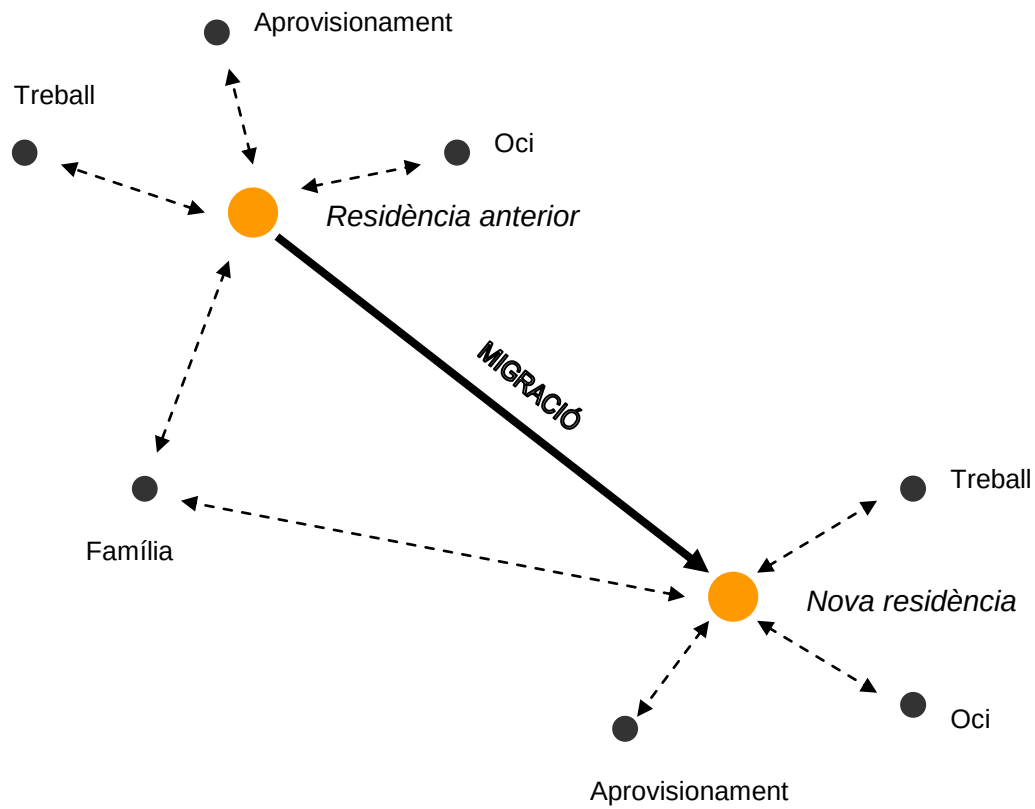
"Hi ha serveis que te'ls posen perquè hi ha un mínim de població. A partir d'un nombre d'habitants és un peix que es mossega la cua: el percentatge de serveis que et toca és el mateix, n'hi hagin 12.000 o 6.000. Aquí no hem guanyat. Potser per ser un poble 'pijo' hem tingut coses que agraiem però no ens calien, com ara un camp de futbol de gespa artificial per posar un exemple"
(Grup de discussió 1)

"El creixement dels anys noranta genera més necessitat de serveis però poc creixement econòmic, és més utilització i demanda del poble. Exigències"
(Grup de discussió 2)

Tot el que hem anat veient fins aquest punt ens permet extreure dues consideracions importants respecte a les diferències entre les dues onades migratòries analitzades. En primer lloc, s'observa una notable diferència entre els perfils dels nous residents al municipi i l'objectiu que persegueix cada una de les migracions. En el cas dels anys setanta ens trobem davant d'una migració per motius clarament econòmics, que persegueix noves oportunitats laborals i una millora en les condicions de vida. A més, es tracta, per norma general, de migracions de llarga distància i no sempre protagonitzades per la família sencera, ja que en algunes ocasions el reagrupament es produeix anys més tard. Per contra, l'arribada de població a Vilassar de Mar durant els anys noranta s'emmarca en un context clarament oposat. Es tracta d'una immigració amb un *status* socioeconòmic benestant que cerca una millora en les condicions residencials i en la qualitat de vida. Són canvis de residència de curta distància, majoritàriament provinents de Barcelona o rodalies, que es duen a terme en una sola etapa. Amb tot, el procés de migració és vist amb una barreja d'orgull i de visió crítica. Un orgull que prové de la capacitat de Vilassar per atreure ciutadans d'altres territoris i una forta crítica derivada de la voluntat de mantenir els factors definidors del municipi.

La segona diferència entre les dues migracions la trobem en la repercussió que tenen els canvis de residència en els espais de vida. En aquest sentit, bona part de les arribades de població a Vilassar de Mar durant els darrers anys de la dècada dels seixanta i els primers de la dels setanta estaven protagonitzades per persones que modificaven totalment els seus espais de vida. Per contra, les persones que s'instal·len al municipi durant la dècada dels noranta no alteren, per norma general, els espais de vida anterior. És a dir, se suposa que el canvi de residència no comporta una modificació d'aquests espais, ja que en ser moviments de curta distància es poden mantenir tant la feina, com els llocs d'oci o els espais d'aprovisionament.

Gràfic 3.1.- Definició de l'espai de vida

Font: Vinuesa (ed.), 1994:129

3.4.- Anàlisi DAFO

Amb l'objectiu de poder descriure com és la visió global dels participants sobre la situació de Vilassar de Mar després de els diferents processos migratoris s'ha elaborat una dinàmica DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats)⁴². Aquesta eina ens permet estructurar una visió panoràmica i equilibrada de la percepció dels participants dels grups de discussió (Martí, 2006:47). Per poder analitzar els resultats obtinguts, estructurarem les diferents aportacions dels grups de manera acumulada i intentant elaborar una visió transversal.

Quadre 3.6.- Resultats de l'anàlisi DAFO

Debilitats	Amenaces
1) Estancament	1) Futur incert a nivell general
2) Manca de treball	2) Absorció per l'AMB
3) Preu de l'habitatge	3) Poca participació
4) Manca de teixit social	4) Poca integració
Fortaleses	Oportunitats
1) Es conserva la qualitat de vida	1) Zona industrial ben gestionada i comerç
2) Possibilitat d'habitatge	2) Elevada quantitat de pisos buits i alt % de sòl no urbanitzat
3) Bones comunicacions	3) Més serveis
4) Cultura d'integració	

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats dels grups de discussió.

L'anàlisi de **debilitats** ens remarca aquells punts negatius més rellevants del present segons els participants. Ens apareixen quatre elements importants que cal destacar: en primer lloc, i sobretot entre els participants més joves, destaca una percepció d'estancament generalitzat.

"Hi ha estancament... dins l'àmbit laboral no hi ha oferta al poble, els negocis que s'obren s'acaben tancant, s'obre un altre i tanca. Les botigues no funcionen..."
(Grup de discussió 1)

"El poble està estancat econòmicament, no hi ha sòl industrial"

"Hi ha un problema de viabilitat de l'agricultura del Maresme"
(Grup de discussió 2)

Es tracta d'una percepció que ha aparegut anteriorment en temes més concrets, com en l'esfera laboral o la disponibilitat d'habitatge assequible, però d'una manera

⁴² La manca de temps va impossibilitar la realització de l'anàlisi DAFO en el tercer grup de discussió. Per tant, els resultats presentats són fruit de les dinàmiques realitzades en els dos primers grups.

més amagada. L'estancament apareix lligat també a la por d'esdevenir un poble dormitori, que ha perdut la seva centralitat en favor de Barcelona.

“La gent no viu aquí, no gasta aquí. La gent se'n va a les 8 del matí a Barcelona i torna a les 9 de la nit”
(Grup de discussió 1)

Sens dubte, es tracta d'un concepte de difícil definició, que apareix com un pressentiment. No queda fora de lloc pensar que aquest té una relació directa amb la crisi econòmica en la que ens trobem immersos en el moment de realització dels grups de discussió. Per tant, no és estrany l'enorme rellevància d'aquest factor en l'actitud dels participants a l'hora de valorar les debilitats del municipi. Aquest concepte influeix de manera directa en les expectatives dels habitants, marcant les seves estratègies de cara al futur i limitant les seves actuacions actuals.

La segona i tercera debilitats que es destaquen en els grups de discussió són la manca de treball que hi ha al poble i la dificultat d'accedir a l'habitatge. Es tracta de dues variables que apareixen unides en moltes argumentacions i que, a la vegada, permeten donar llum tant a l'estancament al que acabem de fer referència, com a l'obligada emigració del jovent de Vilassar de Mar un cop decideix emancipar-se. Pel que fa a l'àmbit laboral, es percep una certa incapacitat del poble per oferir oportunitats de futur, mentre que en el vessant de l'habitatge, es destaca sobretot l'elevat preu d'aquest i la dificultat d'accés per part de la gent jove del municipi.

“A tots ens agradaria treballar a Vilassar, però a tu ja no se't passa pel cap buscar feina a Vilassar perquè no hi ha oferta, tampoc hi ha iniciativa de muntar noves empreses per que no hi ha economia per fer-ho”
(Grup de discussió 1)

“El tema de l'habitatge és una debilitat: la disponibilitat d'habitatge a un preu raonable... alt preu de l'habitatge sobretot pels joves del propi poble”

“La feina que s'ha de trobar per poder comprar-se un habitatge a Vilassar ha de ser una feina molt ben pagada...A Vilassar hi ha habitatge molt car i no hi ha feina”
(Grup de discussió2)

Així doncs, existeix una clara relació entre els tres aspectes esmentats com a principals debilitats a les quals ha de fer front el municipi. L'aspecte reduït del mercat laboral de Vilassar de Mar, així com la dificultat d'accés a l'habitatge es plantegen com a principals arguments en els que es fonamenta la percepció d'estancament del poble a nivell econòmic. Tot i ser assenyalats com a debilitats, s'ha de tenir en compte que no generen una visió catastrofista ja que, com veurem en l'anàlisi de les oportunitats, Vilassar de Mar disposa de camins per superar-les.

Per últim, la quarta debilitat que apareix en l'anàlisi dels grups de discussió es situa en una esfera completament diferent. La manca de teixit social, relacionada constantment amb el concepte de ciutat dormitori, apareix de manera transversal al llarg de tot l'anàlisi. Tot i generar algunes discrepàncies dins dels grups de discussió, la manca de teixit social s'entrellaça amb el tema de la participació a les activitats del poble, i es relaciona reiteradament amb els protagonistes de les migracions dels anys noranta. La debilitat manifesta que ens apareix en el transfons d'aquestes idees és el no haver aconseguit amb èxit la incorporació activa d'aquests nous veïns.

*“Té una alta fragilitat el teixit social. És un cas comú
pel tipus de poble que som: ciutat dormitori”*

“Una mica de teixit social si que n’hi ha, aguanta, però no creix”

*“Aquí ens creiem que tot ens ho han de fer una miqueta...si
inicies un projecte no trobes gent que et segueixi”
(Grup de discussió 1)*

A continuació analitzarem les **amenaces** percebudes pels nostres participants. Dins d'aquest àmbit cal destacar, en primer lloc, una sensació generalitzada d'incertesa, que afecta més intensament en el grup de discussió més jove, i que apareix inevitablement relacionada amb la crisi econòmica i financera que afecta al conjunt del país. Sorgeixen, altre cop, aspectes relatius a l'esfera laboral i als problemes d'habitatge que afecten als joves del municipi.

*“Tant a nivell laboral, com a nivell d’habitatge, no tinc ni punyetera idea de
què passarà. Uns et diuen A els altres et diuen B amb tota aquesta crisi”*

*“per molt que baixin els pisos, si el sou no t’arriba per pagar una hipoteca...”
(Grup de discussió 1)*

En segon lloc trobem l'absorció del municipi per part de l'àrea metropolitana de Barcelona. Tot i situar-se a la banda de les amenaces, es tracta més de la constatació d'una evidència. Els processos de *metropolinització* i *suburbanització* han suposat que la segona corona metropolitana hagi guanyat un pes específic important dins del territori, no tan sols en un sentit estrictament demogràfic sinó també econòmic. La conjunció d'aquests dos processos han significat suavitzar, en certa mesura, la macrocefàlia barcelonina, tan característica de bona part del segle XX. Així doncs, els forts lligams que uneixen actualment Vilassar de Mar amb Barcelona es tradueixen en una dependència mútua. I en aquest sentit, l'amenaça s'acaba assimilant a un procés de difícil control.

Els dos darrers aspectes que s'assenyalen com a amenaces es poden agrupar fàcilment. De fet, es tracta de dos conceptes que, malgrat les seves diferències, apareixen com a concepte únic en la gran majoria dels comentaris. D'aquesta manera, la manca d'integració i de participació acaben sent vistos com a sinònims. Novament apareix la migració dels anys noranta com a paradigma d'aquesta amenaça. En aquest sentit, la participació social, amb la integració que ella suposa, apareix com un factor cabdal que no ha estat superat i que presenta un enorme potencial de creació de conflicte. I s'intueix, a la vegada, una difícil solució.

“ la gent que ve no s'acaba integrant o no participa com abans. 'Inclús' quan tenen un fill no és el mateix. Aquesta gent venen a veure les festes, molts volen que els 'hi muntis' les festes i els 'hi muntis' coses però no venen a participar. És a dir; tu fes-ho i jo vindré a veure, però no col·laboren”

“Això 'de que' s'integrin amb els seus fills és una integració falsa i aparent. Perquè sí que fan activitats, però només són les activitats que impliquen la seva nena, i són serveis que el poble els hi dóna. I s'integren just perquè aquest servei els hi sigui donat. Això no és una integració real, ell no dóna temps gratuïtament de la seva vida per participar gratuïtament per construir res pel poble desinteressadament. Ell té un compte de resultats imaginari que diu 'jo zero i a veure que cau aquí'. O si haig de donar algo donaré diners o material però no construeixen poble ni aporten idees. Jo pago impostos i visc aquí però no dono res pel poble”

“En el futur no hi haurà més participació, manquen espais d'intercanvi per potenciar la integració i la participació”
(Grup de discussió 2)

Una vegada vistos els elements més negatius, a continuació es presenten aquelles valoracions positives en relació al present i futur de Vilassar de Mar. Com a **fortaleses** destaca, amb una enorme diferència sobre totes les altres, la conservació de la qualitat de vida en el poble.

“Tot i que ha vingut tanta gent, veiem com a positiu que Vilassar ha conservat certa qualitat de vida”
(Grup de discussió 1)

“Estem en un microclima privilegiat, això provoca que continua havent-hi qualitat de vida, la perspectiva de poc creixement que hi ha és positiu...”
(Grup de discussió 2)

La qualitat de vida ha estat llargament argumentada en tot aquest apartat i en aquests moments finals resulta complicat afegir més informació que no sigui redundant. Ara bé, cal destacar que el manteniment de la qualitat de vida, dins del marc de les fortaleses del municipi, es relaciona amb la perspectiva de poc creixement que s'intueix a Vilassar de Mar. En aquest sentit, ja hem comentat anteriorment que el Pla Director Urbanístic del sistema costaner, aprovat l'any 2005, fixa els límits del

desenvolupament urbanístic de cada un dels municipis. I en el cas de Vilassar de Mar, la perspectiva és d'un clar esgotament del sòl residencial, sobretot tenint en compte els projectes que actualment hi ha en marxa.

Un segon aspecte que apareix com a fortalesa és la possibilitat d'habitatge que trobem a Vilassar. De fet, les dades del cens de 2001 mostren que al municipi hi havia un 6,83% dels habitatges vacants. La coincidència en el temps de la crisi immobiliària amb la finalització d'una part del Pla Parcial de les Pinedes fa preveure que actualment aquesta xifra sigui superior. D'aquesta manera, la disponibilitat d'habitatges esdevé un factor positiu, encara que l'elevat preu d'aquests dificulti enormement les possibilitats d'emancipació de la gent jove. A més, a aquest fet se li pot sumar el descens de la implicació del sector públic en la construcció residencial, des de principis dels anys vuitanta.

*“Hi ha pisos de qualitat a Vilassar, si aconseguim emancipar-nos
el pis valdrà la pena. No hi ha cap zona lletja”*
(Grup de discussió 1)

La tercera fortalesa detectada pels grups de discussió es situa en el camp de les comunicacions. Tal i com ja hem assenyalat al llarg de l'estudi, la proximitat amb Barcelona genera un seguit de dependències mútues, en diversos aspectes. No obstant, també és evident que aquest fet obre un ventall enorme d'oportunitats, tant pel que fa a l'àmbit laboral, a l'accés a serveis especialitzats, o diversificant les opcions d'oci. D'aquesta manera, la disponibilitat d'una bona xarxa de comunicacions esdevé cabdal en les possibilitats de desenvolupament del municipi.

“La proximitat en sentit global: facilitat d'accés a Barcelona, bons horaris...”
(Grup de discussió 1)

Per últim, destaca com a fortalesa un aspecte relacionat amb l'experiència de Vilassar de Mar amb els fenòmens migratoris: la cultura d'integració desenvolupada arrel de les migracions arribades al municipi al llarg dels darrers cent anys. Aquesta cultura d'integració és un valor que demostra la identitat de poble de Vilassar de Mar. Un aspecte que, malgrat que apareix reiteradament en perill de davallada, destaca com a element principal del discurs dels grups de discussió. Sens dubte, podem dir que la lluita per la identitat és un símptoma de la seva vitalitat.

*“Als anys 90 (...) estàvem millor que als 60, perquè la onada migratòria
dels 60 als 90 ja estava integrada. Vilassar tenia una cultura d'integració”*
(Grup de discussió 2)

Per finalitzar amb aquells aspecte més positius, analitzem a continuació quines són les principals **oportunitats** que observen els participants respecte al futur de Vilassar de Mar. En primer lloc, ens apareixen les possibilitats que ofereix la zona industrial del poble. Impulsada a finals dels anys noranta a partir del Pla Parcial d'Ordenació de la Zona Industrial conjunta Vilassar de Mar-Cabrils, ocupa un total de 230.808 m², i es desenvolupa, lògicament, amb l'objectiu d'obtenir espais ordenats i urbanitzats per a la implantació d'edificis industrials. Aquest projecte va suposar la concentració de les indústries en un sol sector, abandonant els espais que ocupaven anteriorment dins del municipi. No obstant, després d'una dècada en marxa, es qüestiona, en certa manera, la gestió d'aquesta zona industrial i s'assenyalen alguns factors que haurien de canviar per poder traduir el seu potencial en oportunitats pels habitants del municipi.

“En la zona industrial de Vilassar haurien de comptar amb la gent que viu a Vilassar, però veus que tothom que hi treballa ve de fora”
(Grup de discussió 1)

D'altra banda, el comerç apareix també com a oportunitat a nivell municipal. Es considera que actualment està francament desaprofitada, tot i que pot oferir solucions en el futur. En aquest sentit, l'arribada de nous veïns a Vilassar de Mar permet el creixement del sector comercial, encara que amb enormes dificultats. Aquest sector apareix com una possibilitat de futur sempre que sàpiga aprofitar la situació del poble i les seves dinàmiques. De fet, el projecte del nou mercat municipal pot obrir una nova via en aquesta línia.

“Hi ha oportunitats que provenen de la migració dels anys 90 sobretot derivades del comerç. Tota aquesta gent que viuen aquí poden consumir a Vilassar. Però molta d'aquesta gent ..tenen poc temps”

“Als anys 90 creix el comerç, una altra cosa és qui utilitzi el comerç, però el comerç creix, sobretot la part del voltant del mercat”
(Grup de discussió 2)

La segona oportunitat coincideix, en bona part, amb una de les fortaleeses anteriors, concretament la relacionada amb la disponibilitat d'habitatge. Alhora, s'assenyala que l'elevat percentatge de sòl no urbanitzat obre una possibilitat per engegar noves propostes que generin noves oportunitats pel municipi.

“Si mantenim els preus, els pisos continuaran buits, si baixen preus, la gent tindrà més oportunitats. Els pisos hi son. No és com altres pobles on no hi ha pisos, aquí hi ha pisos”

“Hi ha un marge per convertir Vilassar en el poble que ens agradaria. No s'ha cremat tot, podem treballar amb projectes bons amb el [terreny]”

que queda. Es poden trobar solucions per rendibilitzar l'entorn.”
(Grup de discussió 1)

“Del terme municipal que tenim només n’hem ocupat un 55%”
(Grup de discussió 2)

La darrera oportunitat assenyalada en els grups de discussió apareix vinculada novament amb l'augment d'habitants del municipi. Aquest increment de població comporta l'ampliació de serveis. En aquest sentit, s'assenyala la necessitat d'apostar per un desenvolupament i especialització de Vilassar de Mar en aquest àmbit, convertint-lo, en certa manera, en un referent comarcal que atregui ciutadans d'altres localitats.

“Hi ha millors serveis per causa de la gent que ve”
(Grup de discussió 2)

Per finalitzar l'anàlisi d'aquest DAFO, cal esmentar un important aspecte de context. Tal i com ja hem comentat, les dinàmiques de grup s'han realitzat en un moment on la pressió dels mitjans de comunicació es centrava en les conseqüències de la crisi econòmica. És responsable pensar que les aportacions realitzades en les dinàmiques de grup poden estar influenciades de manera important per aquest fet. Malgrat això, les metodologies proposades han procurat evitar al màxim aquesta problemàtica. En aquest sentit, l'anàlisi DAFO ha fomentat una visió neutral en la que conflueixen aspectes positius i negatius per igual.

En una visió global hi ha tres aspectes que destaquen per la seva importància en l'argumentació dels nostres participants: l'habitatge, el treball i la integració. Són tres variables que defineixen l'estructura de reflexió dels nostres participants i en base als quals es formulen la gran majoria de judicis. Així doncs, podem concloure que són tres variables clau a l'hora d'interpretar el canvi social que s'ha produït a Vilassar de Mar en les darreres dècades.

BLOC 4

Síntesi i conclusions

Vista del Camí Ral, a mitjans dels anys seixanta

4.1.- Evolució i canvis en l'estructura demogràfica del municipi

Tal i com hem anat veient al llarg de l'estudi, Vilassar de Mar és, sens dubte, un dels municipis del Maresme que més augmenta la seva població des del final de la Guerra Civil. En aquest sentit, passa de ser la desena localitat de la comarca amb més habitants -l'any 1940- a la cinquena -el darrer any d'estudi-, només per darrere de Mataró, Premià de Mar, Pineda de Mar i el Masnou. Ara bé, aquest creixement no és continuat, sinó que el podem dividir en diferents fases, en funció de la seva intensitat:

- Durant els cinc primers anys de la postguerra s'observa una pèrdua d'habitants continuada al municipi, resultat atribuïble al saldo migratori, és a dir, a una major proporció de gent que abandona el poble respecte a la que arriba. Per tant, tot fa pensar que a Vilassar de Mar es van deixar sentir els efectes dels moviments de població derivats del conflicte bèl·lic.
- El període que cobreix la segona part de la dècada dels quaranta i la dels cinquanta es tanca amb un lleuger augment de la població al municipi, concentrat sobretot en els anys 1954 i 1959, sent encara poc rellevants els efectes de la immigració.
- Els anys seixanta i, sobretot, els setanta suposen un salt important en el creixement de Vilassar de Mar, ja que la població s'arriba a duplicar, arribant gairebé als 8.500 habitants l'any 1979. En aquest sentit, la dinàmica de creixement del municipi s'emmarca en un context generalitzat al conjunt de Catalunya, ja que ens trobem davant d'una etapa caracteritzada per l'arribada d'una quantitat important de persones provinents de províncies del sud de l'Estat espanyol.
- Durant la dècada dels vuitanta es segueix amb el creixement de població, en aquest cas lleugerament més sostingut. Ara bé, el punt rellevant d'aquest període és el canvi de tendència en els orígens dels nous residents. És a dir, l'augment de població a partir d'aquesta dècada serà fruit, en gran part, dels moviments de població que es generen dins de la Regió Metropolitana de Barcelona.
- Els anys noranta suposen l'època de major creixement de Vilassar de Mar, tancant-se amb un augment de 4.858 habitants, fet que li suposa al municipi sobrepassar els 16.500 residents. Aquesta dinàmica es veurà alterada amb el canvi de segle, moment en que s'inicia un progressiu descens en el ritme de creixement de la població.

D'altra banda, un dels objectius bàsics que es plantejaven a l'inici de l'estudi era l'anàlisi dels aspectes més destacats del creixement demogràfic que ha experimentat Vilassar de Mar en les darreres dècades. Tot i que sintetitzar l'evolució i els canvis en

l'estructura demogràfica del municipi que s'han produït en els darrers setanta anys no resulta gens senzill, a continuació presentem els punts més destacats d'aquest procés:

En primer lloc, els indicadors de natalitat i fecunditat mostren una evolució diferent de Vilassar de Mar respecte al conjunt de Catalunya. Durant el primer període analitzat, el municipi tan sols presenta unes majors taxes brutes de natalitat durant la dècada dels quaranta. En aquest sentit, les dades mostren que el famós *baby boom* que va experimentar el país durant els anys seixanta i part dels setanta, no es dona amb la mateixa intensitat a nivell local. Ara bé, quan a Catalunya es comença a deixar sentir la davallada de la fecunditat, iniciada al voltant de 1975, a Vilassar de Mar les dades mostren un descens menys accentuat, fet que es tradueix en unes taxes de fecunditat lleugerament majors en l'àmbit municipal. Aquesta situació, que es mantindrà constant fins a principis del segle XXI, és atribuïble, en gran part, al fet que el creixement de població de Vilassar de Mar durant aquest període està protagonitzat per l'arribada de nous residents en edat fèrtil, que contribueixen d'aquesta manera a l'augment de la fecunditat al municipi.

Pel que fa a la mortalitat, les transformacions des de 1940 només es poden qualificar com a espectaculars, afectant tant al municipi com al conjunt del país. En aquest sentit, s'observa un descens continuat de les taxes fins arribar a mínims històrics, tònica generalitzada en gran part dels països desenvolupats. El contrapunt en les bones notícies sobre la mortalitat el trobem durant els anys vuitanta, moment en què s'experimenta un creixement de les defuncions en grups d'edat joves, com a conseqüència, bàsicament, de l'augment dels accidents de trànsit, del consum de drogues i de la SIDA. D'altra banda, les millores en les condicions sociosanitàries s'han traduït en un creixement sense precedents dels grups d'edat més avançats, tant a nombres absoluts com en el seu pes sobre el conjunt de la població. I les perspectives de futur semblen indicar que aquest nombre absolut, amb tota seguretat, es multiplicarà en els propers anys (Pérez Díaz, 2000). Amb tot, el resultat més publicitat d'aquestes millores en la mortalitat és l'allargament de l'esperança de vida, molt més accentuat en el cas de les dones, i Vilassar de Mar s'insereix plenament en aquesta tendència. De fet, els progressos han estat tan sorprenents que ha arribat el punt que l'Estat espanyol ocupa posicions de privilegi dins la classificació de l'esperança de vida al néixer de les seves poblacions.

Amb tot, la combinació de naixements i defuncions durant els períodes analitzats, a partir de la qual obtenim el creixement vegetatiu de la població, ens permet afirmar

rotundament que l'augment espectacular del nombre d'habitants a Vilassar de Mar només pot ser explicat a partir de les onades migratòries que s'instal·len al municipi.

Per finalitzar aquesta síntesi dels principals canvis demogràfics, cal destacar que els nivells de nupcialitat també han patit modificacions al llarg dels anys estudiats. En aquest sentit, l'inici de la postguerra suposa un recuperació de les relacions que el conflicte bèl·lic havia obligat a ajornar. Ara bé, aquest breu període d'elevada nupcialitat no és més que un miratge dins d'una dinàmica caracteritzada pel descens en les taxes de nupcialitat, tendència, d'altra banda, generalitzada en tots els àmbits territorials. D'altra banda, un altre aspecte en què s'observen canvis importants és l'edat dels cònjuges. Durant el primer període analitzat, s'observa un descens progressiu de l'edat mitjana, tant d'homes com de dones. Aquest fet, observat també en gran part dels països desenvolupats, s'ha conegut com a *marriage-rush* (pressa per casar-se). A partir de la meitat de la dècada dels setanta s'inverteix la tendència, i s'inicia un continuat retard de l'edat mitjana dels cònjuges, superant, en tots dos casos els trenta anys. Per últim, un darrer apunt destacable és l'augment del nombre de cohabitacions que s'observa tant a Vilassar de Mar com al conjunt de Catalunya. En aquest sentit, l'increment important del nombre de naixements fora del matrimoni comporta que la nupcialitat deixi de tenir la força que tenia, en èpoques anteriors, en la predicció de la fecunditat.

Totes aquestes transformacions a nivell demogràfic han tingut unes conseqüències importants en els cicles de vida de les persones. A nivell general, aquestes es podrien agrupar en tres processos paral·lels (Pérez Díaz, 2006:14-15):

- La democratització de la supervivència fins a la vellesa, que comporta que, avui dia, pràcticament tot nounat tingui l'ocasió de viure totes les etapes vitals. Així doncs, des del punt de vista de la reproducció, la millora de l'eficiència fa possible fecunditats més reduïdes, modificant alhora els rols de la dona dins la societat.
- La major durada de les etapes prèvies a la vida adulta. En aquest sentit, l'allargament de la vida no s'ha traduït, en realitat, en més anys de vellesa, sinó d'infància i de joventut. Així doncs, avui és possible considerar joves a persones que fa un segle estarien a les portes de la vellesa, amb el conseqüents efectes que això té en l'organització social.
- Lligat amb el primer procés, el constant creixement, en nombres relatius i absoluts, dels grups d'edat més avançats. Fins ara, ningú arribava a la maduresa sense haver vist morir pel camí a la major part dels altres membres de la seva pròpia generació. Aquesta situació ha canviat radicalment, ja que actualment els homes i

dones d'edats avançades es consoliden com una part important de la piràmide poblacional. D'aquesta manera, la seva mera presència obliga a reformular totes les relacions verticals entre persones de diferent edat, tant en l'àmbit familiar (recordem, en aquest sentit, el concepte de 'generació frontissa' al que hem fet referència al llarg de l'estudi), com en el conjunt social.

4.2.- De la immigració de la pobresa a la immigració del benestar

Si Vilassar de Mar ha crescut de la manera que ho ha fet és, sens dubte, com a resultat de les onades migratòries que ha anat rebent al llarg dels darrers setanta anys. I no només és fruit de l'increment brut que suposa que aquestes persones hagin fixat la seva residència al municipi, sinó també gràcies a la seva important contribució a la natalitat. No obstant, les dinàmiques que s'observen durant el període analitzat ens permeten establir algunes diferències entre els perfils d'immigrants que s'instal·len a Vilassar de Mar. En aquest sentit, la principal variable que permet aquesta diferenciació és la distància. Així, una de les hipòtesis més acceptades per a entendre les causes de les migracions, és la que diu que "els corrents migratoris de llarga distància, és a dir, entre regions diferents, tenen una motivació econòmica (trobar feina, millor salari,...) mentre que les de curta distància, les internes a una regió, s'expliquen, principalment, pel mercat de l'habitatge i per la formació i creixement de les llars" (Pujadas *et al*, 1991:97).

Tal i com hem anat veient al llarg de tot l'estudi, aquesta hipòtesi apareix clarament contrastada en la nostra anàlisi. Fins a finals dels anys setanta, una gran part de les migracions que rep el municipi són de llarga distància, que responen a motius estrictament econòmics. Tot i que el procediment d'arribada a Vilassar de Mar no és homogeni, és a dir, o bé es passa per un procés bietàpic en què es fa escala a Barcelona abans d'instal·lar-se al municipi, o bé es concreta en una arribada en xarxa de manera directa, l'objectiu que es persegueix és comú en tots dos casos: noves oportunitats laborals i una millora en les condicions de vida. A més, cal destacar que aquestes migracions no sempre estan protagonitzades per la família sencera, ja que en algunes ocasions el reagrupament es produeix anys més tard.

Per contra, l'arribada de població a Vilassar de Mar a partir dels anys vuitanta s'emmarca clarament en els processos de *suburbanització* i *metropolinització* que afecten a tota la Regió Metropolitana de Barcelona. En aquest sentit, la mobilitat residencial ha estat el gran vehicle de transformació territorial, generant unes dinàmiques específiques en funció de les possibilitats econòmiques (Bayona i Gil,

2008). És a dir, en les darreres dècades s'ha produït un doble procés: la mobilitat de la població estrangera ha seguit un camí de desconcentració de Barcelona en direcció a les localitats de la primera corona metropolitana, on el mercat de l'habitatge ofereix alternatives més econòmiques; per contra, els creixements de població dels municipis de la segona corona metropolitana s'expliquen a partir d'una major mobilitat de la població de nacionalitat espanyola.

Així doncs, aquestes migracions de curta distància, que contribueixen enormement al creixement de població que experimenta Vilassar de Mar a partir dels anys vuitanta, responen bàsicament a motius residencials: la recerca d'una major qualitat de l'entorn per fugir de la congestió dels centres metropolitans, el preu de l'habitatge, i la seducció d'un model de poblament importat de la cultura nord-americana (la proliferació d'habitatges unifamiliars en són un clar exemple), esdevenen alguns dels elements que permeten explicar aquesta mobilitat de curta distància. D'aquesta manera, els principals protagonistes són la població adulta-jove acompanyada sovint d'infants i joves menors d'edat, amb un *status* socioeconòmic benestant, i que són, en definitiva, qui té un accés més fàcil al mercat d'habitatge de bona qualitat (Pujadas *et al*, 1991).

Clarament relacionat amb la distància de les migracions, ens apareix un altre aspecte que permet establir diferències entre les dues onades migratòries, i no és altra que la repercussió que tenen els canvis de residència en els espais de vida dels immigrants. En aquest sentit, les migracions de llarga distància van ser protagonitzades per persones que modificaven totalment els seus espais de vida, amb les implicacions que aquest fet comportava. Per contra, bona part de les persones que s'instal·len al municipi a partir dels anys vuitanta no alteren substancialment els espais de vida anterior. És a dir, en tractar-se de migracions de curta distància que persegueixen una millora de les condicions residencials, permet mantenir tant la feina, com els llocs d'oci o els espais d'aprovisionament.

Sigui com sigui, el que resulta significatiu és que la configuració de la població del municipi no es pot entendre sense la contribució de les migracions. Tal i com estableix Anna Cabré (1991:216) pel conjunt de Catalunya, les onades migratòries han configurat el que denomina com a 'modern sistema català de reproducció', i que en general, ha estat beneficiós, "tant per a totes les categories d'habitants, autòctons i immigrants, com per al col·lectiu, i tant pel que fa a la consecució d'objectius relativament materials (nivell de vida, promoció social, modernitat) com pel que fa a realitats més immaterials (cohesió social, consciència d'identitat, orientació cap al futur)".

4.3.- Complexitat en la gestió municipal

“Per a la formulació de polítiques públiques en el marc del desenvolupament local, és necessari tenir present que les característiques demogràfiques de l'individu determinen contundentment les pautes de desimboltura en el context social, econòmic, polític, familiar, ambiental, cultural i espacial, entre d'altres”.
(Yépez, Módenes i López Colás, 2007:32-33)

D'altra banda, volem fer un incís en la forma com s'han anat entrelaçant les transformacions a nivell demogràfic i urbanístic amb la gestió municipal. Es tracta d'un apunt general, ja que el desenvolupament de la política local a Vilassar de Mar ha seguit un camí paral·lel al de la gran majoria d'ajuntaments de Catalunya. En aquest sentit, la complexitat a la qual fa referència el títol de l'estudi no es refereix a un simple increment en el nombre de destinataris de les polítiques locals, sinó que abraça un conjunt de canvis més generals en la gestió municipal.

L'organització político-administrativa que es configura a l'Estat espanyol durant la transició atorga al municipi una posició important dins d'aquesta estructura. Així, els articles 25 a 28 de la Llei Reguladora de les Bases de Règim Local, de 1985, fixen el marc competencial dels municipis, establint diferències en funció del nombre de població resident. Alhora, la mateixa llei deixa oberta la possibilitat que tant l'Estat com les comunitats autònomes deleguin més competències als municipis, així com la possibilitat que els ajuntaments puguin realitzar activitats complementàries de les pròpies d'altres administracions públiques i, en particular, les relatives a educació, cultura, promoció de la dona, habitatge, sanitat i protecció del medi ambient (Vilalta, 2003). Aquesta porta oberta ha suposat un increment important i progressiu de les branques d'acció dels governs municipals.

A més, aquest augment de competències a nivell municipal sovint no s'ha acompanyat d'un finançament adequat. Els ajuntaments han hagut de fer front cada cop a més despeses i han trobat en el camp de la planificació urbanística una font de finançament. Tal i com constata Carme Trilla, per norma general no s'ha utilitzat el “patrimoni susceptible de contribuir a millorar les necessitats d'habitatge per a aquesta finalitat, sinó per equilibrar el pressupost municipal” (Trilla, 2003:128). Ara bé, l'evolució recent del mercat de l'habitatge comporta que avui dia ja es pugui afirmar que aquesta font no és il·limitada ni inesgotable. Amb tot, el desenvolupament del municipalisme català, iniciat durant la dècada dels vuitanta, s'ha acabat traduint en un claríssim augment de la complexitat en la gestió local.

De fet, fins fa relativament poc temps, els governs locals no havien estat objecte d'interès per part ni de polítics ni de la ciència política. Aquesta situació podria ser

conseqüència de la posició que tradicionalment s'ha assignat als governs locals. En aquest sentit, existeixen dues tradicions que delimiten i acoten el paper que juguen els ajuntaments en l'esfera política: d'una banda, la tradició francesa, que considera als governs locals com a menors d'edat sense capacitat per a incidir en el contingut de les polítiques; de l'altra, la britànica, que els atorga el paper de ens prestadors de serveis a les ordres de nivells supralocals. Aquesta situació es pot traduir en dues tesis, que serveixen per a caracteritzar els ajuntaments catalans durant bona part de la dècada dels vuitanta (Brugué *et al*, 2000:5-6):

- *Tesi de la nacionalització*, segons la qual els governs locals no són políticament rellevants perquè depenen d'instàncies supramunicipals a l'hora de definir prioritats i línies d'actuació.
- *Tesi de la gerencialització*, que considera als governs locals com a ens políticament irrelevants perquè concentren tots els seus esforços en tasques executives.

Aquestes dues tesis ajuden a interpretar les polítiques d'inversió que es duen a terme a Catalunya durant els primers anys de democràcia. D'una banda, permeten explicar les diferents línies d'actuació que s'emprenen a nivell general, i que sovint s'allunyen de les demandes municipals, ja sigui producte de la necessitat de cobrir dèficits històrics distribuïts més o menys homogèniament sobre el territori, o bé per l'actuació a partir de programes de finançament controlats des d'administracions supralocals. De l'altra, permeten la valoració d'unes actuacions definides i justificades, en bona mesura, des de paràmetres eminentment tecnocràtics. Ara bé, aquestes dues teories es veuen superades a arrel de la creixent complexitat del panorama municipal català iniciada a finals dels anys vuitanta.

La gestió municipal ha de ser entesa com "el procés integral i sistemàtic de planejar, executar i avaluar les principals estratègies de desenvolupament econòmic, social i ambiental, sobre la base de les metes acordades de manera democràtica" (Yépez; Módenes; López Colás, 2007:6). En aquest sentit, sobre cada una d'aquestes fases (planificació, execució i avaluació) s'estructuren, o s'haurien d'estructurar, les polítiques públiques. Les enormes transformacions socials que caracteritzen els darrers anys han fet que tot aquest procediment es torni cada vegada més complex. A nivell local, on la immediatesa juga un paper determinant, les conseqüències de la creixent complexitat provoquen que el coneixement de la realitat del municipi sigui indispensable per una correcta planificació de qualsevol política pública.

Avui dia ens trobem immersos en un entorn cada cop més divers i globalitzat, on el paper dels governs locals ha experimentat un fort impuls (Brugué i Vallès, 1997). En el marc de la proximitat, l'administració local esdevé la porta d'entrada de la ciutadania, convertint-se en el millor instrument per identificar, canalitzar i satisfer les demandes de béns i serveis. Alhora, en un context de creixent globalització, les possibilitats de desenvolupament de cada territori depenen, en bona part, de la capacitat de situar-se localment. Com hem anat veient al llarg de l'estudi, aquest impuls dels governs locals ha coincidit en el temps amb nombrosos canvis, tant a nivell demogràfic com urbanístic. Els primers influeixen en nombrosos camps: els mercats de treball i immobiliari, les infraestructures, la planificació urbana i espacial, l'educació, la sanitat, i fins i tot, les finances (Hollbach-Grömig i Trapp; 2006). Davant aquesta situació, els governs locals es veuen notablement afectats, ja que són aquells qui tenen la responsabilitat de proporcionar bona part dels serveis públics. A més, a causa dels canvis demogràfics, les demandes de béns i serveis cauen en algunes àrees, creixen en d'altres o, fins i tot, poden patir modificacions estructurals. En resum, els canvis demogràfics afecten pràcticament a la totalitat de les àrees políticament rellevants de la vida municipal. Fins i tot, en el cas d'arribar a situacions de difícil conducció, els ajuntaments no es poden permetre el luxe de mantenir-se inactius. És per aquest motiu que, per tal d'afrontar amb garanties els reptes que avui dia es plantegen en l'àmbit de l'administració local, resulta indispensable el desenvolupament d'estratègies tant a nivell local com comarcal i provincial.

En definitiva, avui dia el paper de les administracions locals es concreta en la gestió permanent del canvi, ja sigui a nivell estructural, o com a referència al desenvolupament de trajectòries vitals, és a dir, a nivell individual. Per assolir aquest objectiu, els governs locals han d'assumir prèviament que les poblacions són obertes, integrades, interconnectades i, fins a cert punt, disperses. Per tant, és imprescindible que les "polítiques locals siguin adaptatives (que tinguin en compte el canvi), transversals (que integrin diferents camps d'acció municipal) i cooperatives (coordinades amb ens públics exteriors)" (Módenes, 2008:30). A aquestes característiques, nosaltres hi afegiríem la necessitat que aquestes siguin també proactives, és a dir, que mitjançant una correcta planificació s'intenti preveure els canvis i anticipar-se a ells.

4.4.- Reptes de futur

*"L'estudi dels efectius humans ha de ser part essencial en els treballs
relacionats amb l'anàlisi i planificació dels serveis municipals"*
(Arribas et al, 1992:9)

Per finalitzar l'estudi volem apuntar un parell d'idees sobre els reptes de futur que es plantegen a nivell municipal com a conseqüència d'aquest procés de creixement i complexitat de l'estructura de la població. Sense entrar a valorar si l'augment d'habitants ha estat positiu o negatiu pel poble, cosa que, òbviament, queda fora de la finalitat d'aquest estudi, sí que sorgeixen algunes qüestions interessants a tenir en compte. En primer lloc, en el moment de tancar aquest estudi ens trobem immersos en plena crisi econòmica i financera. Les conseqüències que aquesta ha tingut a nivell immobiliari han estat força importants per un gruix important de la població. Malgrat que no disposem de dades recents, tot fa pensar que la mobilitat amb finalitats de millora residencial s'ha vist altament afectada. En el cas concret de Vilassar de Mar, on, per norma general, el desenvolupament urbanístic s'ha concentrat en cobrir la demanda d'habitatge de millora, són fàcilment previsibles les dificultats a les que hauran de fer front promotors i propietaris per vendre el parc residencial que actualment està vacant.

No obstant, les perspectives de futur apareixen clarament condicionades pel Pla Director Urbanístic del sistema costaner, aprovat l'any 2005, que fixa els límits del desenvolupament urbanístic. Aquesta actuació esdevé necessària en el punt i moment en que la pròpia inèrcia del creixement urbanístic condueix irremeiablement a l'esgotament dels termes municipals. A partir d'aquest Pla Director, l'espai agrari ha deixat de ser la reserva inesgotable de sòl pels municipis. En el cas concret de Vilassar de Mar, el Pla Director limita de forma important les possibilitats de creixement urbanístic, sobretot tenint en compte els projectes que actualment hi ha en marxa, i que exploten bona part del sòl residencial que encara estava disponible.

Tot plegat fa pensar que el municipi veurà com es frena de forma significativa la tendència de creixement de la població, fet que ja deixen entreveure les dades de 2007. Ara bé, aquest fet no ens pot fer caure en l'error d'un supòsit d'estabilitat demogràfica. Un dels propòsits que perseguia aquest estudi era, precisament, demostrar la dinàmica canviant de les poblacions, sobretot a nivell local, on les transformacions tenen unes conseqüències més immediates. Tal i com es feia referència en la cita que encapçala aquest treball "la humanitat és com el mar; sempre fluïnt o refluint, cada minut algú neix o algú mor. La gent d'ara no és la mateixa un

minut després. En cada instant del temps es produeix algun canvi. Cap moment pot ser indiferent per a la humanitat en el seu conjunt” (Filmer, 1991, citat a MacInnes i Pérez Díaz, 2008:89). Així doncs, malgrat que el nombre de residents no es vegi gaire alterat en els propers anys, l'associació conceptual entre població local i canvi ràpid resulta indispensable per tal que no sorgeixin disfuncions i incoherències entre les polítiques públiques i els destinataris. (Módenes, 2008:29)

Per últim, i lligat amb la part de desenvolupament urbanístic, volem fer esment d'un aspecte que hem pogut observar en l'estudi de les altes i baixes al padró que es produeixen al municipi durant els darrers anys. Les dades mostren que l'edat mitjana de les sortides és més baixa que la de les entrades, cosa que es tradueix en un augment constant de l'edat mitjana del conjunt de la població. Tot i que actualment l'estructura per edats del municipi és lleugerament més jove que la que presenta el conjunt de Catalunya, la dinàmica d'altes i baixes (o entrades i sortides) esdevé la cara visible d'un continuat procés d'envelliment migratori de Vilassar de Mar. És a dir, un dels motius que expliquen l'augment del conjunt de gent gran és l'emigració selectiva de joves. Aquest envelliment per emigració “és en realitat un símptoma d'incapacitat de l'entramat social i econòmic local per donar als joves les oportunitats d'encetar les seves vides adultes allà on viuen.” (Pérez Díaz *et al*, 2008:190) És per aquesta raó que creiem que les polítiques a nivell urbanístic s'han de concentrar també en cobrir les demandes d'habitatges de primer accés, i aquest aspecte només es pot dur a terme a partir de la posada al mercat pisos de protecció oficial o de preu concertat.

Bibliografia

- ARRIBAS, R. *et al.* (1992) *La població de Vic: anàlisi demogràfica i noves tendències de poblament, 1975-1991*. Bellaterra, Col·lecció Papers de Demografia, 62. Centre d'Estudis Demogràfics.
- ARRIBAS, R., MENDIZÀBAL, E. (1991) *Moviments migratoris intermunicipals a la Regió Metropolitana de Barcelona*. Bellaterra, Ed. Àrea Metropolitana de Barcelona; Centre d'Estudis Demogràfics.
- BAS, D. (1987) "La població de Vilassar de Mar a través dels anys" a *Singladures, Butlletí del Museu municipal de Vilassar de Mar*, nº 4, Ajuntament de Vilassar de Mar.
- BAYONA, J. i GIL, F. (2008) "El papel de la inmigración extranjera en la expansión de las áreas urbanas. El caso de Barcelona (1998-2007)" a *Scripta Nova, Revista electrònica de Geografia i Ciències Socials*, vol. XII, nº 270 (161), Barcelona, Universitat de Barcelona. Versió on-line disponible a:
<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-270/sn-270-132.htm>
- BERNABEU-MESTRE, J. *et al.* (2003) "El análisis histórico de la mortalidad por causas. Problemas y soluciones" a *Revista de Demografía Histórica*, nº XXI, p.167-193. Versió on-line a:
http://digital.csic.es/bitstream/10261/11036/1/R_2003_XXI_1_06.pdf
- BLANCO, C. (2000) *Las migraciones contemporáneas*. Madrid, Alianza Editorial.
- BLANES, A. (2007) *La mortalidad en la España dels siglo XX. Análisis demográfico y territorial*. Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona. Versió on-line a:
<http://sociales.cchs.csic.es/jperez/PDFs/Blanes2007.pdf>
- BRANCÓS, I.; DOMINGO, A. (2001) "Migracions de reemplaçament o complementàries?" a *Papers de demografia*, nº 188, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-12. Versió on-line a:
<http://www.ced.uab.es/publicacions/PapersPDF/Text188.pdf>
- BRUGUÉ, Q., *et al.* (2000) "Polítiques públiques locals, necessitats i plantejaments emergents", *Elements de debat territorial*, n. 8, Barcelona. Versió on-line a:
<http://www.diba.cat/territori/fitxers/08elements.pdf>
- BRUGUÉ, Q. i VALLÈS, J.M. (1997) "Sistemas de Representación y Gobierno" a AA.VV. *Informe Pi i Sunyer sobre el Gobierno Local en España*. Barcelona. Fundació Pi i Sunyer.
- CABRÉ, A. (1991) "Les migracions en la reproducció de la població catalana, 1880-1980", a *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, nº19-20, Departament de Geografia (UAB), Bellaterra, p. 33-55. Versió on-line a:
<http://ddd.uab.cat/pub/dag/02121573n19-20p33.pdf>
- CABRÉ, A. (1999) *El sistema català de reproducció*. Barcelona, Ed. Proa.

- CABRÉ, A. (2006) "Demografia global, demografia local: perspectives per al segle XXI", *Papers de demografia*, nº 294, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-11. Versió on-line a:
<http://www.ced.uab.es/publicacions/PapersPDF/Text294.pdf>
- CABRÉ, A.; MÓDENES, J.A. (1997) *Dinàmiques demogràfiques recents a la Regió Metropolitana de Barcelona*. Bellaterra, Col·lecció Papers de Demografia, 127. Centre d'Estudis Demogràfics.
- CABRÉ, A.; DOMINGO, A. (2007) "Demografia i immigració 1991-2005", *Papers de demografia*, nº 324, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-32.
- CALLEJO, J. (2001) *El grupo de discusión: introducción a una práctica de investigación*, Barcelona, Ed. Ariel Practicum.
- CALVINO, I. (2009) *Las ciudades invisibles*. Madrid, Ed. Siruela.
- CAPEL, H. (1990) *Capitalismo y morfología urbana en España*. Barcelona, Ed. Círculo de Lectores.
- CORTINA, C. (2008). Crisi de la parella? Canvis recents en la nupcialitat, a *Fundació Rafael Campalans - Revista de Debat Polític*, nº17 tardor, p. 27-32. Versió on-line a:
www.fcampalans.cat/uploads/publicacions/pdf/frc17_cortina.pdf
- DOMINGO, A. (2001) "Entre la nostalgia de la utopía y la nostalgia de la tradición: reflexiones sobre la formación de la pareja en Catalunya" a *Papers de demografia*, nº 185, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-19. Versió on-line a:
<http://www.ced.uab.es/publicacions/PapersPDF/Text185.pdf>
- GARCIA MASIÁ, A.; ROCA CLADERA, J. (2008) "Estratègies d'emancipació i accessibilitat a l'habitatge", *Nota d'economia. Revista d'economia catalana i de sector públic*, nº 91. Barcelona, Direcció General d'Anàlisi i Política Econòmica. Departament d'Economia i Finances. Generalitat de Catalunya, p. 133-151.
- GIL, F. (2005) *El descenso histórico de la fecundidad matrimonial en España. Análisis territorial retrospectivo a partir de los Censos de 1920, 1930 y 1940*. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Catalunya. Versió on-line a:
http://www.tesisenxarxa.net/TDX/TDX_UAB/TESIS/AVAILABLE/TDX-0620106-224024/fga1de1.pdf
- GÓMEZ OLIVÉ, M. (1992) *Les migracions a Catalunya al segle XX*. Barcelona, Ed. Barcanova.
- HERCE, M. (2005) "Urbanización, precios del suelo y modelo territorial: la evolución reciente del área metropolitana de Barcelona", a *Revista Eure*, vol. XXXI, nº93, Santiago de Chile, p. 35-51. Versió on-line a:
<http://redalyc.uaemex.mx/pdf/196/19609303.pdf>
- HOLLBACH-GRÖMIG, B.; TRAPP, J. (2006) "The impact of demographic change on local and regional government", a *Council of European Municipalities and Regions (CEMR)*, Brussel·les. Versió on-line a:
http://www.ccre.org/bases/T_599_36_3524.pdf

- HOULE, R.; SOLSONA, M.; TREVIÑO, R. (2001) "Divorcio y trayectorias familiares post-ruptura ¿Un fenómeno nuevo?". Ponència presentada al VII Congreso Español de Sociología, celebrat a Salamanca del 20 al 22 de setembre de 2001. Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics. Versió on-line a:
<http://www.ced.uab.es/publicacions/PapersPDF/Text184.pdf>
- IBÁÑEZ, J. (1991) "El grupo de discusión: fundamento metodológico y legitimación epistemológica" a LATIESA, M. (Ed) *El pluralismo metodológico en la investigación social*. Granada, Universidad de Granada.
- IGLESIES FORT, J. (1971) *La població del Maresme a la llum dels censos generals*. Barcelona, Ed. Rafael Dalmau.
- KEIGHTLEY, E. (2010) "Remembering research: memory and methodology in the social sciences" a *International Journal of social research methodology*, Vol. 13, febrer de 2010, p. 55-70.
- LLEONART, P. (1995) "La política del sòl i habitatge a la comarca del Maresme" a MILÀ, S. et al. *El Maresme: planejament urbanístic i problemàtica territorial*. Bellaterra, Col·lecció papers, 23, Ed. Instituts d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- LÓPEZ VILLANUEVA, C. (2001) *Transformació de la família i les llars a Barcelona i la seva regió metropolitana*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. Versió on-line a:
http://www.tesisenxarxa.net/TESIS_UB/AVAILABLE/TDX-0525110-112232//07.CLV_CAP%CDTOL_6.pdf
- LÓPEZ VILLANUEVA, C. (2004) *Transformaciones de los hogares y las familias en la sociedad de la información*. Versió on-line a:
<http://www2.peretarres.org/eutses/recursos/clopez.pdf>
- MACINNES, J., PÉREZ DÍAZ, J. (2008) "La tercera revolución de la modernidad: la reproductiva", *Reis: Revista española de investigaciones sociológicas*, n. 122. Madrid, p. 89-118. Versió on-line a:
http://www.reis.cis.es/REIS/PDF/REIS122_031207049049393.pdf
- MARTÍ, J. (2006) *Tècniques participatives per al debat grupal*. Barcelona, Ed. Diputació de Barcelona.
- MARTÍ, J. i REBOLLO, O. (2007) *Participació ciutadana: base, mètodes i tècniques*, Barcelona, Ed. Diputació de Barcelona.
- MILÀ, S. (1995) "El Maresme en el context territorial metropolità i català" a MILÀ, S. et al. *El Maresme: planejament urbanístic i problemàtica territorial*. Bellaterra, Col·lecció papers, 23. Ed. Instituts d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- MIR, J. (2003) *Informe Pi i Sunyer sobre l'ampliació de competències municipals*. Barcelona, Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autònoms i Locals.
- MIRET, P. (2006) "Formació familiar a Catalunya: La nupcialitat i la fecunditat durant els darrers vint i cinc anys del segle XX i els primers del XXI" a *Papers de demografia*, nº 279, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-35. Versió on-line a:
<http://www.ced.uab.es/publicacions/PapersPDF/Text279.pdf>

- MÓDENES, J.A. (2008) "Canvi demogràfic i polítiques públiques locals", *Revista de la Diputació de Barcelona*, n. 36. Barcelona, Diputació de Barcelona, p.28-33. Versió on-line a:
<http://www1.diba.cat/liblioteca/pdf/42426.pdf>
- MÓDENES, J.A.; LÓPEZ COLÁS, J. (2003) "Movilidad residencial, trabajo y vivienda en Europa", *Papers de demografia*, nº 235, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-14.
- PÉREZ DÍAZ, J. (2000) *Envejecimiento poblacional y dependencia. Una perspectiva desde la necesidad de cuidados*. Ponència presentada a la II Jornada Gerontològica. Recursos Asistenciales. Pamplona, 25 d'octubre de 2000. Versió on-line a:
http://ccp.ucr.ac.cr/bvp/pdf/vejez/demog031_perezdiaz.pdf
- PÉREZ DÍAZ, J. (2002) *La madurez de masas*. Publicació electrònica disponible a:
<http://www.eumed.net/cursecon/libreria/MadurezMasas.pdf>
- PÉREZ DÍAZ, J. (2006) "Demografía y envejecimiento", *Informes Portal Mayores*, nº51, Lecciones de Gerontología, Madrid. Versió on-line a:
<http://www.imsersomayores.csic.es/documentos/documentos/perez-demografia-01.pdf>
- PÉREZ DÍAZ, J. et al. (2008) "La gent gran a Catalunya", a AAVV *Condicions de vida i desigualtats a Catalunya, 2001-2005. Volum II: Habitatge, salut, parella, joventut, gent gran i dependència*. Barcelona, Ed. Mediterrània, p.182-284.
- PRESSAT, R. (1967) *El análisis demográfico. Conceptos – métodos – resultados*. México D.F. Ed. Fondo de Cultura Económica.
- PUJADAS, I. et al. (1991) *Moviments migratoris intermunicipals a la Regió Metropolitana de Barcelona 1981-1989*. Bellaterra, Col·lecció Papers de Demografia, 56. Centre d'Estudis Demogràfics.
- SOLSONA, M. et al. (2004) "Claves de la evolución demográfica en el cambio de milenio", a *Gac Sanit*, nº18 (Supl.1), Barcelona, p.8-15. Versió on-line a:
<http://www.scielosp.org/pdf/gsv18s1/01claves.pdf>
- TRILLA, C. (2003) "La descentralització als ajuntaments de competències en matèria d'habitatge", ponència a les Jornades sobre l'Ampliació de Competències Municipals, Girona, 25 i 26 d'abril de 2002, a MIR, J. *Informe Pi i Sunyer sobre l'ampliació de competències municipals*. Barcelona, Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals.
- VALLIN, J. (1995) *La demografía*. Madrid, Alianza Editorial.
- VALLS, M. (2002) *Les fonts d'informació demogràfica de caràcter local a Catalunya. Una aplicació a la comarca del Berguedà*. Bellaterra, UAB. Departament de Geografia.
- VILALTA, M. (2003) "La despesa no obligatòria als ajuntaments", ponència a les Jornades sobre l'Ampliació de Competències Municipals, Girona, 25 i 26 d'abril de 2002, a MIR, J. *Informe Pi i Sunyer sobre l'ampliació de competències municipals*. Barcelona, Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals.

- VINUESA, J. (1991) "Modelo de crecimiento metropolitano y desequilibrios en la estructura demogràfica", a GONZÁLVES, V. (Coord.) *Los procesos de urbanización: siglos XIX y XX*. Alacant, Fundación Gil-Albert, p.63-78.
- VINUESA, J. (Ed.) (1994) *Demografía, análisis y proyecciones*. Madrid, Ed. Síntesis.
- YÉPEZ, B.; MÓDENES, J.A.; LÓPEZ COLÁS, J. (2007) "Demografía y gestión local: los observatorios socioeconómicos de la provincia de Barcelona", *Papers de demografia*, nº 327, Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, p. 1-49.

Annex

Tal i com ja s'ha anat fent referència al llarg de l'estudi, en el següent annex podreu consultar les taules que contenen la informació relativa a:

- Els municipis de procedència dels pares i mares, per ordre de presència, de Vilassar de Mar del període 1940-1974.
- Els municipis de procedència dels cònjuges, per ordre de presència, dels casaments registrats a Vilassar de Mar durant el període 1940-1974.
- Les taules de mortalitat de Vilassar de Mar, el Maresme i Catalunya dels anys 1981, 1986, 1991, 1996, 2001 i 2007. En aquest sentit, les taules de mortalitat són un instrument estadístic que serveix per obtenir l'indicador de l'esperança de vida de la població. Per interpretar les taules s'ha de tenir en compte que:

- M_x són les taxes de mortalitat específiques per edats, i s'obté al dividir les defuncions per la població de cada una de les franges d'edat
- Q_x expressa la probabilitat de defunció, que es calcula a partir de la següent fórmula:

$$Q_x = (2n \cdot M_x) / (2 + (n \cdot M_x)) ; \text{ on } n \text{ és l'amplitud de l'interval d'edat}$$

- I_x són els supervivents a edats exactes, sent:

$$I_0 = 100.000 \quad i \quad I_{x+n} = I_x - D_x$$

- D_x equival al nombre de defuncions durant l'interval d'edat, i s'obté a partir de:

$$D_x = Q_x \cdot I_x$$

- L_x és el nombre d'anys viscuts en cada interval d'edat, sent la fórmula de càlcul:

$$L_x = (n \cdot (I_x + I_{x+n})) / 2$$

- T_x equival al temps viscut. Per calcular-ho, tan sols s'ha d'anar sumant els anys viscuts dins de cada interval (L_x), partint de les edats més altes fins arribar a les més baixes.
- e_x és l'esperança de vida, que s'obté a partir de:

$$e_x = T_x / I_x$$

- La procedències de les altes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància, de Vilassar de Mar durant el període 1988-2007.
- La destinació de les baixes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància, de Vilassar de Mar durant el període 1988-2007.

Taula I.1.- Municipis de procedència dels pares i mares, per ordre de presència.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
1	Vilassar de Mar	1849	51	Guardiolada de Cervera	8	101	Gargallo	4
2	Barcelona	277	52	Irun	8	102	Gelida	4
3	Cehegín	168	53	Llavaneres	8	103	Igualada	4
4	Mataró	145	54	Malgrat	8	104	Jijona	4
5	Premià de Mar	114	55	Marbella	8	105	La Jana	4
6	Cabrera de Mar	105	56	Montgat	8	106	La Salzadella	4
7	Vilassar de Dalt	66	57	Sant Adrià del Besos	8	107	Llerona	4
8	Masnou	44	58	Valdefuentes	8	108	Maçanet de la Selva	4
9	Cabrils	39	59	Zurgena	8	109	Madremanya	4
10	Los Santos de Maimona	39	60	Bellpuig	7	110	Mas de Barberans	4
11	Argentona	34	61	Camino Real	7	111	Melilla	4
12	Badalona	33	62	Cuevas	7	112	Minas de Riotinto	4
13	Benicarló	30	63	Hospitalet de Llobregat	7	113	Nerpio	4
14	Peníscola	24	64	Jaraful	7	114	Nerva	4
15	Sevilla	24	65	La Garriga	7	115	Palma de Mallorca	4
16	Premià de Dalt	23	66	La Roca	7	116	Puebla de Don Fadrique	4
17	La Vila Joiosa	22	67	Lorca	7	117	Puente Genil	4
18	Murcia	21	68	Aín	6	118	Ráfales	4
19	Daimiel	19	69	Alacant	6	119	Rajadell	4
20	Cóbdar	17	70	Albuñol	6	120	Sabadell	4
21	Calasparra	15	71	Amer	6	121	Saleres	4
22	Càlig	14	72	Cañizares	6	122	Sant Feliu de Pallarols	4
23	Canet de Mar	14	73	Cervera del Maestre	6	123	Sant Pere de Vilamajor	4
24	Montiel	14	74	Chimeneas	6	124	Santa Coloma de Gramanet	4
25	Pedro Muñoz	14	75	Òrrius	6	125	Tarazona de la Mancha	4
26	Arenys de Mar	13	76	Palma del Río	6	126	Tiana	4
27	Calp	13	77	San Pedro	6	127	Titaguas	4
28	Sant Celoni	13	78	Teià	6	128	Utiel	4
29	Guadalupe	12	79	Vélez-Rubio	6	129	Águilas	3
30	Jerez de la Frontera	12	80	Villamartín	6	130	Aldehuela de Periañez	3
31	Málaga	12	81	Viso del Marqués	6	131	Alhama de Almería	3
32	Tordera	12	82	Alella	5	132	Alosno	3
33	Cartagena	11	83	Castellar del Vallès	5	133	Arenys de Munt	3
34	Huercal-Overa	11	84	Córdoba	5	134	Badajoz	3
35	Luesia	11	85	Cubells	5	135	Benimassot	3
36	Tortosa	11	86	Espinardo	5	136	Burgos	3
37	Arbúcies	10	87	Lubrín	5	137	Burriana	3
38	Cádiz	10	88	Riudaura	5	138	Busot	3
39	Fuentes de Andalucía	10	89	Sant Antoni de Vilamajor	5	139	Calanda	3
40	Granollers	10	90	Santisteban del Puerto	5	140	Campmany	3
41	Martorell	10	91	Terrassa	5	141	Canfranc	3
42	Padul	10	92	Benidorm	4	142	Cornellà de Llobregat	3
43	Torrox	10	93	Benissa	4	143	Corullón	3
44	Bullas	9	94	Blanes	4	144	El Vendrell	3
45	Girona	9	95	Borau	4	145	Guadix	3
46	L'Ametlla del Vallès	9	96	Cabra	4	146	Huelma	3
47	Luciana	9	97	Càlig	4	147	La Puebla de Híjar	3
48	Madrid	9	98	Campo de Criptana	4	148	La Seu d'Urgell	3
49	Altea	8	99	Castejón de Monegros	4	149	L'Ametlla de Cervera	3
50	Cardedeu	8	100	Chauchina	4	150	Leciñena	3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Taula I.2.- Municipis de procedència dels pares i mares, per ordre de presència.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
151	León	3	201	Camas	2	251	Palos de la Frontera	2
152	Lleida	3	202	Cañar	2	252	Paterna del Río	2
153	Loja	3	203	Cañete	2	253	Portbou	2
154	Lorea	3	204	Cariñena	2	254	Porzuna	2
155	Lorío	3	205	Casserres	2	255	Rafelcofer	2
156	Lugo	3	206	Castellbisbal	2	256	Requena	2
157	Madrigal de las A.Torres	3	207	Castelló de Farfanya	2	257	Ribes de Freser	2
158	Manzanares	3	208	Cazalla de la Sierra	2	258	Riola	2
159	Monforte de la Sierra	3	209	Ciudad Real	2	259	Rojales	2
160	Motril	3	210	Ciudad Rodrigo	2	260	Rubielos de Mora	2
161	Navata	3	211	Corrales de Duero	2	261	Salobreña	2
162	Nogueruelas	3	212	Dosrius	2	262	Samper de Calanda	2
163	Numancia de la Sagra	3	213	El Perelló	2	263	San Bartolomé	2
164	Palamós	3	214	Espiel	2	264	San Javier	2
165	Palencia	3	215	Férez	2	265	Sant Cebrià de Vallalta	2
166	Piedrabuena	3	216	Fernán Núñez	2	266	Sant Iscle de Vallalta	2
167	Pineda de Mar	3	217	Fogars de Monclús	2	267	St. Joan de les Abadesses	2
168	Puigreig	3	218	Fuente de Canto	2	268	Sant Pere de Riudevitlles	2
169	Ribaforada	3	219	Gimena	2	269	Sant Vicens de Montalt	2
170	Salt	3	220	Gironella	2	270	Sta Agnès de Malanyanes	2
171	St. Esteve de Palautordera	3	221	Granada	2	271	Santa Coloma de Queralt	2
172	Sant Hilari Sacalm	3	222	Guimerà	2	272	Santa Maria de los Llanos	2
173	Sta Maria de Palautordera	3	223	Herguijela	2	273	Santoña	2
174	Tejada	3	224	Herrera	2	274	Sarrión	2
175	Tomelloso	3	225	H. de los Navarros	2	275	Sentmenat	2
176	Vallgorguina	3	226	Hervas	2	276	Sils	2
177	Vélez-Málaga	3	227	Higueruela	2	277	Sorbas	2
178	Vinaròs	3	228	Hinojal	2	278	Soria	2
179	Zaragoza	3	229	Hinojosa	2	279	Súria	2
180	A Rúa	2	230	Huesca	2	280	Toledo	2
181	Aguilar de la Frontera	2	231	Iznatoraf	2	281	Torres de Alcanadre	2
182	Aigües de Busot	2	232	Jerez de los Caballeros	2	282	Torresilla de Valmadrid	2
183	Alcalá Real	2	233	La Palma d'Ebre	2	283	Turón	2
184	Alcañiz	2	234	La Pobla de Lillet	2	284	Valderrodilla	2
185	Alcorisa	2	235	L'Ametlla de Mar	2	285	Valentín	2
186	Aldea de Santa María	2	236	Las Palmas de G.C.	2	286	Vallfogona de Riucorb	2
187	Algezares	2	237	Layana	2	287	Verdún	2
188	Almajalejo	2	238	Los Morales	2	288	Vic	2
189	Almansa	2	239	Los Nogales	2	289	Viella	2
190	Almería	2	240	Manlleu	2	290	Viladecans	2
191	Arcos de la Frontera	2	241	Masies de Roda	2	291	Vilamacolum	2
192	Ares del Maestre	2	242	Mayals	2	292	Vilanova de la Roca	2
193	Ayora	2	243	Monreal del Campo	2	293	Vila-real	2
194	Bañuelos	2	244	Montesinos	2	294	Villaconejos de Trabaque	2
195	Barrachina	2	245	Moratalla	2	295	Villagarcía de la Torre	2
196	Baza	2	246	Muchamiel	2	296	Villamorón	2
197	Benejúzar	2	247	Noalejo	2	297	Villanueva de Algaidas	2
198	Bilbo	2	248	Olba	2	298	Villarroya de la Sierra	2
199	Bolaños	2	249	Olot	2	299	Villatobas	2
200	Calahorra	2	250	Palafrugell	2	300	Abrera	1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Taula I.3.- Municipis de procedència dels pares i mares, per ordre de presència.

Vilassar de Mar, 1940-1974

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
301	Agullana	1	351	Carme	1	401	Jaen	1
302	Aínsa	1	352	Castañeras	1	402	La Almolda	1
303	Albanyà	1	353	Castellbell i el Vilar	1	403	La Canonja	1
304	Albatera	1	354	Castelldans	1	404	La Corolina	1
305	Albesa	1	355	Catí	1	405	La Dehesa	1
306	Albuñuelas	1	356	Caudete	1	406	La Font de la Figuera	1
307	Alcalá de Calatrava	1	357	Celada de Cea	1	407	La Merla	1
308	Alcalá de los Gazules	1	358	Cervera	1	408	La Pera	1
309	Alcanadre	1	359	Cherivel	1	409	La Pobla de Claramunt	1
310	Alcanar	1	360	Chulilla	1	410	La Roda de Andalucía	1
311	Alcantarilla	1	361	Cistella	1	411	La Salzadella	1
312	Alcolea de Calatrava	1	362	Corçà	1	412	La Sénia	1
313	Algeciras	1	363	Corral de Calatrava	1	413	La Torre de Claramunt	1
314	Alhama de Murcia	1	364	Cortés de Arenoso	1	414	La Vid de Ojeda	1
315	Alhaurín el Grande	1	365	Coscollano	1	415	La Zoma	1
316	Amposta	1	366	Cristina	1	416	Laguna de Negrillos	1
317	Anglès	1	367	Cuevas de Amaya	1	417	Langa de Duero	1
318	Arceo	1	368	Eivissa	1	418	Laza	1
319	Arenys de Lledó	1	369	El Prat de Llobregat	1	419	Leioa	1
320	Arjonilla	1	370	El Toboso	1	420	Lekeitio	1
321	Arnedo	1	371	El Torn	1	421	Letur	1
322	Arnes	1	372	Elx	1	422	Linares	1
323	Arquillos	1	373	Errigoiti	1	423	Llera	1
324	Arrigorriaga	1	374	Esparraguera	1	424	Llinars del Vallès	1
325	Arsèguel	1	375	Estellenchs	1	425	Logronyo	1
326	Atmetlla de Cervera	1	376	Estepa	1	426	Los Llamosos	1
327	Atzeneta del Maestrat	1	377	Estopiñan del Castillo	1	427	Maçanet de Cabrenys	1
328	Aubin	1	378	Fitero	1	428	Mademanya	1
329	Ayllón	1	379	Folgosos do Courel	1	429	Maià de Moncal	1
330	Ballobar	1	380	Forjanos de Viñas	1	430	Malagón	1
331	Banyoles	1	381	Foz-Calanda	1	431	Manresa	1
332	Barbens	1	382	Fuengirola	1	432	Mansilla de la Sierra	1
333	Barcina de los Montes	1	383	Galeria	1	433	Marbellilla	1
334	Beas de Granada	1	384	Gerena	1	434	Marmolejo	1
335	Béjar	1	385	Getxo	1	435	Masdenverge	1
336	Bell-Lloc d'Urgell	1	386	Gibraleón	1	436	Mazarrón	1
337	Bellver	1	387	Gimena de la Frontera	1	437	Mérida	1
338	Belmonte	1	388	Godijos	1	438	Miajadas	1
339	Bercero	1	389	Gorgullos	1	439	Mollerusa	1
340	Binéfar	1	390	Greixa	1	440	Mongat	1
341	Borrassà	1	391	Gualba	1	441	Montemolín	1
342	Buenache de Alarcón	1	392	Guazamara	1	442	Montoro	1
343	Cáceres	1	393	Hazas de Cesto	1	443	Mont-ras	1
344	Calise	1	394	Hellín	1	444	Monturque	1
345	Calzada de Oropesa	1	395	Híjar	1	445	Moriles	1
346	Camarasa	1	396	Hostalets de Balanyà	1	446	Moró	1
347	Cambil	1	397	Hoyuelos	1	447	Moscarolas	1
348	Canals	1	398	Huelva	1	448	Neiras	1
349	Cantalojas	1	399	Huerto	1	449	Nigüelas	1
350	Caravaca de la Cruz	1	400	Iniesta	1	450	Níjar	1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

**Taula I.4.- Municipis de procedència dels pares i mares, per ordre de presència.
Vilassar de Mar, 1940-1974**

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
451	Nogales	1	501	Sant Pol de Mar	1
452	O Carballal	1	502	Sant Vicens dels Horts	1
453	O Incio	1	503	Santa Bàrbara	1
454	Oliva de la Frontera	1	504	Santa Eugènia	1
455	Olmedo	1	505	Santa Eulària des Riu	1
456	Oristà	1	506	Santa Fe del Penedès	1
457	Os de Balaguer	1	507	Santa Maria de Miralles	1
458	Oteruelos	1	508	Santa María de Nava	1
459	Pamplona	1	509	Santander	1
460	Pina de Ebro	1	510	Santanyí	1
461	Pinos Genil	1	511	Sorvilán	1
462	Pobla de Lillet	1	512	Soto de San Esteban	1
463	Pobladura del Valle	1	513	Tabernas	1
464	Polinyà	1	514	Tamarite	1
465	Pontevedra	1	515	Tañine	1
466	Porqueres	1	516	Taradell	1
467	Portugalete	1	517	Tarragona	1
468	Priego	1	518	Tébar	1
469	Puebla de los Infantes	1	519	Terrades	1
470	Puigverd	1	520	Teruel	1
471	Pulianas	1	521	Torre Pacheco	1
472	Pulpí	1	522	Torres	1
473	Quart de Poblet	1	523	Tossa de Mar	1
474	Quiroga	1	524	Tourón	1
475	Rasquera	1	525	Uldecona	1
476	Rebolledo de la Torre	1	526	Utrera	1
477	Reocín	1	527	València	1
478	Restabal	1	528	Valencia del Ventoso	1
479	Reus	1	529	Valls	1
480	Riba-Roja d'Ebre	1	530	Ventas de Huelma	1
481	Ribera del Fresno	1	531	Vera	1
482	Ripollet	1	532	Verges	1
483	Roses	1	533	Vila de Andorra	1
484	Rupit	1	534	Vilanant	1
485	Salamanca	1	535	Vilavert	1
486	Salinas de Añana	1	536	Vilella	1
487	Sallent	1	537	Villa del Río	1
488	Salvaleón	1	538	Villabona	1
489	San Fulgencio	1	539	Villafranca de Barros	1
490	San Juan de Alnazfarache	1	540	Villafría de la Peña	1
491	San Martín de Bascos	1	541	Villalba	1
492	San Mateo	1	542	Villanueva de Castellón	1
493	Sant Antonio	1	543	Villanueva de Huerva	1
494	Sant Boi de Llobregat	1	544	Villanueva de la Serena	1
495	Sant Boi de Lluçanès	1	545	Villaroya	1
496	Sant Feliu de Codines	1	546	Viloví d'Onyar	1
497	Sant Feliu de Llobregat	1	547	Xàtiva	1
498	Sant Llorenç des Cardassar	1	548	Yeba	1
499	Sant Miquel de Fluvià	1	549	Yunquera	1
500	Sant Mori	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

**Taula I.5.- Municipis de procedència dels i les cònjuges, per ordre de presència.
Vilassar de Mar, 1940-1974**

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
1	Vilassar de Mar	633	51	Castelló de la Plana	3	101	Oriola	2
2	Barcelona	91	52	Cuevas de Almanzora	3	102	Palamós	2
3	Mataró	71	53	Guadix	3	103	Porzuna	2
4	Cehegín	58	54	Jerez de la Frontera	3	104	Puebla de Don Fadrique	2
5	Cabrera	31	55	La Salzedella	3	105	Pulpí	2
6	Premià de Mar	29	56	Lleida	3	106	Restábal	2
	Los Santos de							
7	Maimona	24	57	Lorca	3	107	Sabadell	2
8	Vilassar de Dalt	19	58	Malgrat de Mar	3	108	Salobreña	2
9	Badalona	15	59	Martorell	3	109	Salt	2
10	Càlig	15	60	Melilla	3	110	Sant Iscle de Vallalta	2
11	Argentona	12	61	Òrrius	3	111	Sant Pere de Vilamajor	2
12	Daimiel	12	62	Palma del Río	3	112	Sant Vicenç de Montalt	2
13	Masnou	12	63	Sant Adrià de Besòs	3	113	Santisteban del Puerto	2
14	Huércal-Overa	11	64	Tomelloso	3	114	Sierra de Yeguas	2
15	Málaga	10	65	Tordera	3	115	Titaguas	2
16	Arenys de Mar	9	66	Vélez-Málaga	3	116	Valdefuentes	2
17	Canet de Mar	9	67	Vélez-Rubio	3	117	València	2
18	Peníscola	9	68	Zurgena	3	118	Valencia de Alcántara	2
19	Torrox	9	69	Albuñol	2	119	Valentín	2
20	Benicarló	8	70	Alcantarilla	2	120	Villa de Don Fadrique	2
21	Cabrils	8	71	Alcañiz	2	121	Viso del Marqués	2
22	Cóbdar	8	72	Alcolea de Calatrava	2	122	Aguilar de Anguita	1
23	La Vila Joiosa	7	73	Algeciras	2	123	Aguilar de la Frontera	1
24	Montiel	7	74	Alhama de Almería	2	124	Aínsa	1
25	Guadalupe	6	75	Almería	2	125	Alacant	1
26	Marbella	6	76	Arbúcies	2	126	Alamedilla	1
27	Borau	5	77	Arenys de Munt	2	127	Albacete	1
28	Bullas	5	78	Baena	2	128	Albatera	1
29	Dosrius	5	79	Bellpuig	2	129	Alcúdia	1
30	Granada	5	80	Benidorm	2	130	Aldea del Rey	1
31	Luciana	5	81	Cáceres	2	131	Alella	1
32	Pedro Muñoz	5	82	Calella	2	132	Algamitas	1
33	Premià de Dalt	5	83	Castillo de Locubín	2	133	Algodonales	1
34	Calasparra	4	84	Córdoba	2	134	Almajalejo	1
35	Calp	4	85	Écija	2	135	Álora	1
36	Ciudad Real	4	86	Fanlo	2	136	Alosno	1
37	Fuentes de Andalucía	4	87	Fogars de Montclús	2	137	Altea	1
38	Girona	4	88	Granollers	2	138	Andújar	1
39	L'Ametlla de Mar	4	89	Hospitalet de Llobregat	2	139	Arnes	1
40	Lubrín	4	90	Jaén	2	140	Arrigorriaga	1
41	Madrid	4	91	La Carolina	2	141	Arsèguel	1
42	Montgat	4	92	Laza	2	142	Badajoz	1
43	Murcia	4	93	Llavaneres	2	143	Bàscara	1
44	Sevilla	4	94	Lodosa	2	144	Benamaurel	1
45	Tortosa	4	95	Los Nogales	2	145	Benavente	1
46	Aigües de Busot	3	96	Madrigal de las Altas Torres	2	146	Benimassot	1
47	Alhama de Murcia	3	97	Mas de Barberans	2	147	Benissa	1
48	Almoradí	3	98	Moratalla	2	148	Benissoda	1
49	Boimorto	3	99	Motril	2	149	Berlanga	1
50	Cartagena	3	100	Oliva	2	150	Bilbo	1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Taula I.6.- Municipis de procedència dels i les cònjuges, per ordre de presència.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
151	Blanes	1	201	Espiel	1	251	Los Morales	1
152	Bugallido	1	202	Espinardo	1	252	Luesia	1
153	Busot	1	203	Férez	1	253	Maçanet de Cabrenys	1
154	Cabra	1	204	Foloso do Courel	1	254	Maçanet de la Selva	1
155	Cádiz	1	205	Formentera del Segura	1	255	Madremanya	1
156	Calañas	1	206	Fuenteovejuna	1	256	Malla	1
157	Caldes d'Estrach	1	207	Fuentespalda	1	257	Malpartida de Cáceres	1
158	Calzada de Oropesa	1	208	Galleguillos de Campos	1	258	Manzanares	1
159	Camino Real	1	209	Gargallo	1	259	Marmolejo	1
160	Campisábalos	1	210	Gaucín	1	260	Massanes	1
161	Campo de Criptana	1	211	Gelida	1	261	Matapozuelos	1
162	Campotéjar	1	212	Godojos	1	262	Melgar de Fernamental	1
163	Canfranch	1	213	Guadalajara	1	263	Moia	1
164	Cantalojas	1	214	Guardiolada de Cervera	1	264	Molinicos	1
165	Capellades	1	215	Guazamara	1	265	Moreda	1
166	Cardedeu	1	216	Hellín	1	266	Moriles	1
167	Carenas	1	217	Higuera de Llerena	1	267	Mota del Cuervo	1
168	Casserras	1	218	Hinojosa	1	268	Muchamiel	1
169	Castañeiras	1	219	Huevar del Aljarafe	1	269	Muskiz	1
170	Castejón de Monegros	1	220	Igalada	1	270	Navalperal de Pinares	1
171	Castellar del Vallès	1	221	Irún	1	271	Nerpio	1
172	Castellbell i el Vilar	1	222	Jijona	1	272	Níjar	1
173	Castelldans	1	223	Jimena	1	273	Numancia de la Sagra	1
174	Castelló de Farfanya	1	224	La Calzada de Oropesa	1	274	O Porriño	1
175	Catí	1	225	La Canonja	1	275	Olba	1
176	Cazalla de la Sierra	1	226	La Codosera	1	276	Oliva de la Frontera	1
177	Cebreros	1	227	La Font de la Figuera	1	277	Os de Balaguer	1
178	Cervera	1	228	La Garriga	1	278	Padul	1
179	Chauchina	1	229	La Jana	1	279	Palencia	1
180	Chimeneas	1	230	La Lantejuela	1	280	Palma d'Ebre	1
181	Chirivel	1	231	La Llacuna	1	281	Palomares	1
182	Churra	1	232	La Mierla	1	282	Paradaseca	1
183	Cieza	1	233	La Puebla de Híjar	1	283	Paterna del Campo	1
184	Ciñete de las Torres	1	234	La Roca	1	284	Peñalsordo	1
185	Ciudad Rodrigo	1	235	La Sénia	1	285	Pescueza	1
186	Collbató	1	236	La Seu d'Urgell	1	286	Piera	1
187	Corrales del Duero	1	237	La Torre d'en Bassora	1	287	Pinarro	1
188	Cortelazor	1	238	La Vid de Ojeda	1	288	Pineda de Mar	1
				Las Palmas de Gran				
189	Corullón	1	239	Canaria	1	289	Plan	1
190	Cubells	1	240	Leciñena	1	290	Plentzia	1
191	Curillas	1	241	Ledesma	1	291	Pobladora del Valle	1
192	Daya Vieja	1	242	Leioa	1	292	Ponferrada	1
193	El Perelló	1	243	León	1	293	Portbou	1
194	El Saucejo	1	244	Les Preses	1	294	Pozoblanco	1
195	El Torn	1	245	Letur	1	295	Prado	1
196	El Vendrell	1	246	Linares	1	296	Puente de Génave	1
197	Elx	1	247	Llerona	1	297	Puerto de Mazarrón	1
198	Era Alta	1	248	Llinars del Vallès	1	298	Puerto Real	1
199	Eslida	1	249	Lora del Río	1	299	Pueyo de Santa Cruz	1
200	Esparraguera	1	250	Los Lamosos	1	300	Puigreig	1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Taula I.7.- Municipis de procedència dels i les cònjuges, per ordre de presència.
Vilassar de Mar, 1940-1974

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
301	Pulianas	1	336	Toro	1
302	Rafalés	1	337	Tremp	1
303	Rajadell	1	338	Turón	1
304	Riba-roja d'Ebre	1	339	Ulldecona	1
305	Ribera del Fresno	1	340	Urduña	1
306	Río Tinto	1	341	Usagre	1
307	Riópar	1	342	Utebo	1
308	Ripollet	1	343	Utiel	1
309	Riudaura	1	344	Valderrodilla	1
310	Rojales	1	345	Vallfogona de Riucorb	1
311	Rubielos de Mora	1	346	Vallibona	1
312	Ruzafa	1	347	Ventas de Huelma	1
313	Saleres	1	348	Vera	1
314	Salvaleón	1	349	Vic	1
315	Samper de Calanda	1	350	Vidreres	1
316	Sanlúcar de Barrameda	1	351	Viella	1
317	Sant Carles de la Rápita	1	352	Viladecans	1
318	Sant Celoni	1	353	Vilajuïga	1
319	Sant Esteve de Palautordera	1	354	Vilalba Sasserra	1
320	Sant Gregori	1	355	Vilamacolum	1
321	Sant Joan de les Abadesses	1	356	Vilanova del Vallès	1
322	Sant Martí de Centelles	1	357	Vilavert	1
323	Santa Coloma de Farners	1	358	Villaconejos de Trabaque	1
324	Santa Fe	1	359	Villagarcía de la Torre	1
325	Santiago de la Requejada	1	360	Villamayor de los Montes	1
326	Santiso	1	361	Villanueva de Algaida	1
327	Santoña	1	362	Villanueva de Castellón	1
328	Sarrión	1	363	Villanueva del Arzobispo	1
329	Sentmenat	1	364	Villargordo	1
330	Sils	1	365	Villazala	1
331	Sot de Ferrer	1	366	Vilobí d'Onyar	1
332	Tabernas	1	367	Zamora	1
333	Tavernes Blanques	1	368	Zaragoza	1
334	Teresa de Cofrentes	1	369	Zeneta	1
335	Tona	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre Civil

Taula II.1.- Taula de mortalitat
Vilassar de Mar, 1981

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	Ex
0	1	172	0	0	0	100000	0	100000	7786479	77,86
1-4	4	737	0	0	0	100000	0	400000	7686479	76,86
5-9	5	964	0	0	0	100000	0	500000	7286479	72,86
10-14	5	730	0	0	0	100000	0	500000	6786479	67,86
15-19	5	635	0	0	0	100000	0	500000	6286479	62,86
20-24	5	718	0	0	0	100000	0	500000	5786479	57,86
25-29	5	846	0	0	0	100000	0	500000	5286479	52,86
30-34	5	810	1	0,0012	0,0062	100000	615	498462	4786479	47,86
35-39	5	614	2	0,0033	0,0162	99385	1606	492909	4288018	43,15
40-44	5	509	2	0,0039	0,0195	97779	1902	484139	3795109	38,81
45-49	5	515	1	0,0019	0,0097	95877	926	477068	3310969	34,53
50-54	5	488	5	0,0102	0,0500	94950	4743	462895	2833901	29,85
55-59	5	460	3	0,0065	0,0321	90208	2894	443802	2371006	26,28
60-64	5	355	5	0,0141	0,0680	87313	5940	421717	1927204	22,07
65-69	5	307	6	0,0195	0,0932	81374	7581	387914	1505487	18,50
70-74	5	262	3	0,0115	0,0557	73792	4107	358693	1117573	15,14
75-79	5	212	9	0,0425	0,1919	69685	13372	314994	758880	10,89
80-84	5	116	11	0,0948	0,3833	56313	21583	227605	443886	7,88
85-89	5	52	8	0,1538	0,5556	34729	19294	125412	216281	6,23
90-94	5	13	1	0,0769	0,3226	15435	4979	64729	90869	5,89
95 +		4	0	0	1	10456	10456	26140	26140	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.2.- Taula de mortalitat

Maresme, 1981

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	3969	20	0,00504	0,01008	100000	1008	99496	7678035	76,78
1-4	4	18252	2	0,00011	0,00044	98992	43	395882	7578539	76,56
5-9	5	24063	3	0,00012	0,00062	98949	62	494590	7182657	72,59
10-14	5	21854	6	0,00027	0,00137	98887	136	494097	6688067	67,63
15-19	5	20262	6	0,00030	0,00148	98751	146	493392	6193970	62,72
20-24	5	19476	6	0,00031	0,00154	98605	152	492648	5700578	57,81
25-29	5	18946	8	0,00042	0,00211	98454	208	491749	5207930	52,90
30-34	5	18705	12	0,00064	0,00320	98246	315	490443	4716181	48,00
35-39	5	16401	22	0,00134	0,00668	97931	655	488020	4225738	43,15
40-44	5	14000	27	0,00193	0,00960	97277	934	484050	3737718	38,42
45-49	5	15333	37	0,00241	0,01199	96343	1155	478827	3253668	33,77
50-54	5	14313	68	0,00475	0,02348	95188	2235	470352	2774841	29,15
55-59	5	12786	96	0,00751	0,03685	92953	3425	456202	2304489	24,79
60-64	5	9917	112	0,01129	0,05492	89528	4917	435348	1848286	20,64
65-69	5	8661	132	0,01524	0,07341	84611	6211	407528	1412939	16,70
70-74	5	7163	223	0,03113	0,14442	78400	11323	363694	1005410	12,82
75-79	5	5003	267	0,05337	0,23543	67078	15792	295908	641716	9,57
80-84	5	2769	286	0,10329	0,41045	51286	21050	203803	345809	6,74
85-89	5	1095	213	0,19452	0,65438	30236	19785	101714	142006	4,70
90-94	5	327	75	0,22936	0,72886	10450	7617	33209	40292	3,86
95 +		68	27	0,39706	1	2833	2833	7083	7083	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.3.- Taula de mortalitat
Catalunya, 1981

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	84062	777	0,00924	0,01849	100000	1849	99076	7492417	74,92
1-4	4	387697	164	0,00042	0,00169	98151	166	392274	7393341	75,33
5-9	5	522689	131	0,00025	0,00125	97985	123	489620	7001067	71,45
10-14	5	490326	127	0,00026	0,00129	97863	127	488997	6511447	66,54
15-19	5	473038	249	0,00053	0,00263	97736	257	488038	6022450	61,62
20-24	5	450343	277	0,00062	0,00307	97479	299	486647	5534412	56,78
25-29	5	423335	315	0,00074	0,00371	97180	361	484997	5047764	51,94
30-34	5	421273	340	0,00081	0,00403	96819	390	483120	4562767	47,13
35-39	5	378953	418	0,00110	0,00550	96429	530	480819	4079647	42,31
40-44	5	335547	666	0,00198	0,00988	95899	947	477126	3598828	37,53
45-49	5	377446	1258	0,00333	0,01653	94952	1569	470835	3121702	32,88
50-54	5	363646	1836	0,00505	0,02493	93382	2328	461092	2650867	28,39
55-59	5	331353	2667	0,00805	0,03945	91054	3592	446292	2189775	24,05
60-64	5	255480	3412	0,01336	0,06462	87462	5652	423182	1743483	19,93
65-69	5	224399	4398	0,01960	0,09342	81811	7643	389947	1320301	16,14
70-74	5	186587	6391	0,03425	0,15775	74168	11700	341590	930355	12,54
75-79	5	130339	7534	0,05780	0,25252	62468	15775	272903	588765	9,43
80-84	5	72988	7511	0,10291	0,40925	46693	19109	185693	315862	6,76
85-89	5	29243	5485	0,18757	0,63845	27584	17611	93893	130169	4,72
90-94	5	8370	2107	0,25173	0,77250	9973	7704	30604	36277	3,64
95 +		1523	541	0,35522	1	2269	2269	5672	5672	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.4.- Taula de mortalitat
Vilassar de Mar, 1986

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	126	2	0,01587	0,03175	100000	3175	98413	7710749	77,11
1-4	4	605	0	0	0	96825	0	387302	7612336	78,62
5-9	5	872	0	0	0	96825	0	484127	7225034	74,62
10-14	5	922	1	0,00108	0,00541	96825	524	482818	6740907	69,62
15-19	5	694	1	0,00144	0,00718	96302	691	479780	6258090	64,98
20-24	5	699	1	0,00143	0,00713	95610	681	476348	5778309	60,44
25-29	5	775	1	0,00129	0,00643	94929	610	473118	5301961	55,85
30-34	5	901	0	0	0	94318	0	471592	4828842	51,20
35-39	5	802	1	0,00125	0,00622	94318	586	470127	4357250	46,20
40-44	5	625	0	0	0	93732	0	468661	3887123	41,47
45-49	5	497	1	0,00201	0,01001	93732	938	466316	3418462	36,47
50-54	5	511	0	0	0	92794	0	463970	2952146	31,81
55-59	5	504	2	0,00397	0,01965	92794	1823	459412	2488176	26,81
60-64	5	490	3	0,00612	0,03015	90971	2743	447998	2028764	22,30
65-69	5	357	6	0,01681	0,08065	88228	7115	423353	1580766	17,92
70-74	5	295	9	0,03051	0,14173	81113	11496	376824	1157414	14,27
75-79	5	220	10	0,04545	0,20408	69617	14207	312564	780590	11,21
80-84	5	157	9	0,05732	0,25070	55409	13891	242319	468025	8,45
85-89	5	69	8	0,11594	0,44944	41518	18660	160942	225707	5,44
90-94	5	20	7	0,35000	0,93333	22858	21334	60956	64765	2,83
95 +		3	1	0,33333	1	1524	1524	3810	3810	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.5.- Taula de mortalitat
Maresme, 1986

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	3136	19	0,00606	0,01212	100000	1212	99394	7721249	77,21
1-4	4	13692	4	0,00029	0,00117	98788	115	394922	7621855	77,15
5-9	5	22637	9	0,00040	0,00199	98673	196	492875	7226933	73,24
10-14	5	24594	8	0,00033	0,00163	98477	160	491985	6734058	68,38
15-19	5	22287	5	0,00022	0,00112	98317	110	491309	6242074	63,49
20-24	5	20842	16	0,00077	0,00383	98207	376	490093	5750765	58,56
25-29	5	20386	23	0,00113	0,00563	97830	550	487776	5260672	53,77
30-34	5	19707	17	0,00086	0,00430	97280	419	485354	4772895	49,06
35-39	5	19124	28	0,00146	0,00729	96861	707	482541	4287542	44,26
40-44	5	16772	32	0,00191	0,00949	96155	913	478492	3805001	39,57
45-49	5	14077	42	0,00298	0,01481	95242	1410	472684	3326508	34,93
50-54	5	15401	53	0,00344	0,01706	93832	1601	465157	2853824	30,41
55-59	5	14139	81	0,00573	0,02824	92231	2605	454643	2388667	25,90
60-64	5	12558	123	0,00979	0,04780	89626	4284	437421	1934024	21,58
65-69	5	9552	142	0,01487	0,07167	85342	6116	411420	1496603	17,54
70-74	5	8008	236	0,02947	0,13724	79226	10873	368947	1085183	13,70
75-79	5	6261	311	0,04967	0,22093	68353	15101	304011	716237	10,48
80-84	5	3865	319	0,08254	0,34209	53252	18217	220716	412225	7,74
85-89	5	1697	262	0,15439	0,55697	35035	19513	126390	191509	5,47
90-94	5	466	92	0,19742	0,66092	15521	10258	51961	65118	4,20
95 +		89	26	0,29213	1	5263	5263	13157	13157	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.6.- Taula de mortalitat
Catalunya, 1986

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	60262	466	0,00773	0,01547	100000	1547	99227	7666773	76,67
1-4	4	272143	105	0,00039	0,00154	98453	152	393510	7567546	76,86
5-9	5	455541	89	0,00020	0,00098	98302	96	491268	7174036	72,98
10-14	5	507817	130	0,00026	0,00128	98206	126	490714	6682768	68,05
15-19	5	483181	277	0,00057	0,00286	98080	281	489698	6192054	63,13
20-24	5	467812	326	0,00070	0,00348	97799	340	488146	5702356	58,31
25-29	5	443686	330	0,00074	0,00371	97459	362	486391	5214210	53,50
30-34	5	412064	338	0,00082	0,00409	97097	397	484493	4727819	48,69
35-39	5	407111	474	0,00116	0,00580	96700	561	482096	4243326	43,88
40-44	5	369588	601	0,00163	0,00810	96139	779	478747	3761230	39,12
45-49	5	324746	867	0,00267	0,01326	95360	1265	473639	3282483	34,42
50-54	5	368056	1564	0,00425	0,02102	94096	1978	465532	2808844	29,85
55-59	5	350685	2415	0,00689	0,03385	92117	3118	452791	2343311	25,44
60-64	5	315905	3442	0,01090	0,05303	88999	4720	433196	1890520	21,24
65-69	5	238275	3892	0,01633	0,07847	84279	6613	404864	1457324	17,29
70-74	5	199633	5591	0,02801	0,13087	77666	10164	362921	1052460	13,55
75-79	5	153480	7700	0,05017	0,22289	67502	15046	299896	689539	10,22
80-84	5	92166	8188	0,08884	0,36347	52456	19066	214616	389643	7,43
85-89	5	39854	6135	0,15394	0,55579	33390	18558	120555	175027	5,24
90-94	5	11176	2772	0,24803	0,76549	14832	11354	45776	54472	3,67
95 +		2382	704	0,29555	1	3478	3478	8696	8696	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.7.- Taula de mortalitat
Vilassar de Mar, 1991

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	124	1	0,00806	0,01613	100000	1613	99194	7762529	77,63
1-4	4	595	1	0,00168	0,00670	98387	659	392230	7663335	77,89
5-9	5	833	0	0	0	97728	0	488639	7271105	74,40
10-14	5	1.007	1	0,00099	0,00495	97728	484	487429	6782466	69,40
15-19	5	1.043	1	0,00096	0,00478	97244	465	485057	6295037	64,73
20-24	5	838	3	0,00358	0,01774	96779	1717	479602	5809980	60,03
25-29	5	900	0	0	0	95062	0	475309	5330379	56,07
30-34	5	1.040	3	0,00288	0,01432	95062	1361	471906	4855069	51,07
35-39	5	1.016	0	0	0	93701	0	468503	4383163	46,78
40-44	5	888	1	0,00113	0,00561	93701	526	467188	3914660	41,78
45-49	5	699	0	0	0	93174	0	465872	3447473	37,00
50-54	5	564	2	0,00355	0,01757	93174	1638	461779	2981601	32,00
55-59	5	589	3	0,00509	0,02515	91537	2302	451930	2519822	27,53
60-64	5	516	6	0,01163	0,05650	89235	5042	433572	2067892	23,17
65-69	5	511	6	0,01174	0,05703	84194	4802	408963	1634320	19,41
70-74	5	348	9	0,02586	0,12146	79392	9643	372851	1225357	15,43
75-79	5	270	5	0,01852	0,08850	69749	6172	333314	852506	12,22
80-84	5	196	19	0,09694	0,39014	63576	24804	255872	519192	8,17
85-89	5	94	12	0,12766	0,48387	38773	18761	146960	263320	6,79
90-94	5	37	3	0,08108	0,33708	20012	6745	83194	116360	5,81
95 +		9	2	0,22222	1	13266	13266	33165	33165	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.8.- Taula de mortalitat

Maresme, 1991

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	3126	10	0,00320	0,00640	100000	640	99680	7791750	77,92
1-4	4	12442	3	0,00024	0,00096	99360	96	397249	7692070	77,42
5-9	5	18585	4	0,00022	0,00108	99264	107	496055	7294821	73,49
10-14	5	24179	7	0,00029	0,00145	99158	143	495430	6798766	68,57
15-19	5	25965	19	0,00073	0,00365	99014	362	494167	6303336	63,66
20-24	5	23683	29	0,00122	0,00610	98653	602	491758	5809169	58,89
25-29	5	22970	38	0,00165	0,00824	98050	808	488233	5317411	54,23
30-34	5	22558	27	0,00120	0,00597	97243	580	484763	4829178	49,66
35-39	5	21573	20	0,00093	0,00462	96663	447	482195	4344415	44,94
40-44	5	20511	35	0,00171	0,00850	96216	817	479034	3862220	40,14
45-49	5	17453	43	0,00246	0,01224	95398	1168	474070	3383186	35,46
50-54	5	14552	63	0,00433	0,02141	94230	2018	466106	2909116	30,87
55-59	5	15484	102	0,00659	0,03240	92212	2988	453591	2443010	26,49
60-64	5	13924	130	0,00934	0,04562	89224	4070	435945	1989419	22,30
65-69	5	12097	182	0,01505	0,07250	85154	6174	410336	1553474	18,24
70-74	5	8856	231	0,02608	0,12244	78980	9670	370727	1143137	14,47
75-79	5	6897	301	0,04364	0,19674	69310	13636	312461	772410	11,14
80-84	5	4851	363	0,07483	0,31519	55674	17548	234501	459949	8,26
85-89	5	2446	311	0,12715	0,48239	38126	18392	144652	225449	5,91
90-94	5	789	163	0,20659	0,68115	19734	13442	65066	80797	4,09
95 +		162	52	0,32099	1	6292	6292	15731	15731	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.9.- Taula de mortalitat
Catalunya, 1991

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	55028	265	0,00482	0,00963	100000	963	99518	7718843	77,19
1-4	4	225055	65	0,00029	0,00115	99037	114	395919	7619325	76,93
5-9	5	337829	74	0,00022	0,00109	98923	108	494342	7223406	73,02
10-14	5	458366	78	0,00017	0,00085	98814	84	493861	6729064	68,10
15-19	5	512091	353	0,00069	0,00344	98730	340	492802	6235203	63,15
20-24	5	487215	513	0,00105	0,00525	98390	517	490661	5742402	58,36
25-29	5	469141	663	0,00141	0,00704	97874	689	487646	5251741	53,66
30-34	5	446777	584	0,00131	0,00651	97185	633	484341	4764095	49,02
35-39	5	412802	527	0,00128	0,00636	96552	614	481222	4279754	44,33
40-44	5	407726	787	0,00193	0,00960	95937	921	477383	3798532	39,59
45-49	5	367460	996	0,00271	0,01346	95016	1279	471881	3321149	34,95
50-54	5	320004	1336	0,00417	0,02066	93737	1937	463843	2849268	30,40
55-59	5	357360	2329	0,00652	0,03206	91800	2943	451643	2385425	25,98
60-64	5	335329	3382	0,01009	0,04919	88857	4371	433357	1933783	21,76
65-69	5	296938	4821	0,01624	0,07801	84486	6591	405953	1500425	17,76
70-74	5	215013	5678	0,02641	0,12386	77895	9648	365355	1094472	14,05
75-79	5	168887	7523	0,04454	0,20041	68247	13677	307042	729117	10,68
80-84	5	112547	9263	0,08230	0,34129	54570	18624	226289	422075	7,73
85-89	5	54548	7773	0,14250	0,52534	35946	18884	132519	195786	5,45
90-94	5	16061	3924	0,24432	0,75838	17062	12939	52961	63267	3,71
95 +		3317	1164	0,35092	1	4123	4123	10306	10306	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.10.- Taula de mortalitat
Vilassar de Mar, 1996

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	179	0	0	0	100000	0	100000	7970712	79,71
1-4	4	686	1	0,00146	0,00581	100000	581	398837	7870712	78,71
5-9	5	815	0	0	0	99419	0	497093	7471875	75,16
10-14	5	978	0	0	0	99419	0	497093	6974782	70,16
15-19	5	1113	0	0	0	99419	0	497093	6477689	65,16
20-24	5	1154	1	0,00087	0,00432	99419	430	496018	5980596	60,16
25-29	5	1143	3	0,00262	0,01304	98989	1291	491717	5484577	55,41
30-34	5	1344	2	0,00149	0,00741	97698	724	486680	4992860	51,10
35-39	5	1286	2	0,00156	0,00775	96974	751	482992	4506179	46,47
40-44	5	1163	1	0,00086	0,00429	96223	413	480082	4023187	41,81
45-49	5	1005	1	0,00100	0,00496	95810	475	477861	3543105	36,98
50-54	5	795	1	0,00126	0,00627	95335	598	475178	3065244	32,15
55-59	5	637	1	0,00157	0,00782	94737	741	471832	2590066	27,34
60-64	5	644	10	0,01553	0,07474	93996	7025	452418	2118234	22,54
65-69	5	571	8	0,01401	0,06768	86971	5886	420139	1665816	19,15
70-74	5	493	12	0,02434	0,11472	81085	9302	382167	1245677	15,36
75-79	5	334	13	0,03892	0,17735	71782	12731	327085	863509	12,03
80-84	5	265	15	0,05660	0,24793	59052	14641	258655	536425	9,08
85-89	5	141	17	0,12057	0,46322	44411	20572	170624	277769	6,25
90-94	5	64	11	0,17188	0,60109	23839	14329	83371	107145	4,49
95 +		11	4	0,36364	1	9510	9510	23774	23774	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.11.- Taula de mortalitat

Maresme, 1996

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	3073	16	0,00521	0,01041	100000	1041	99479	7887892	78,88
1-4	4	12547	3	0,00024	0,00096	98959	95	395645	7788413	78,70
5-9	5	16570	3	0,00018	0,00090	98864	89	494097	7392767	74,78
10-14	5	19850	1	0,00005	0,00025	98775	25	493811	6898670	69,84
15-19	5	25248	12	0,00048	0,00237	98750	234	493163	6404859	64,86
20-24	5	26978	7	0,00026	0,00130	98515	128	492257	5911697	60,01
25-29	5	25850	29	0,00112	0,00559	98388	550	490562	5419439	55,08
30-34	5	25904	49	0,00189	0,00941	97837	921	486884	4928877	50,38
35-39	5	25079	30	0,00120	0,00596	96916	578	483137	4441993	45,83
40-44	5	23035	31	0,00135	0,00671	96338	646	480077	3958857	41,09
45-49	5	21491	47	0,00219	0,01088	95692	1041	475860	3478780	36,35
50-54	5	18362	61	0,00332	0,01647	94652	1559	469360	3002920	31,73
55-59	5	14916	82	0,00550	0,02711	93092	2524	459151	2533560	27,22
60-64	5	15629	144	0,00921	0,04503	90568	4078	442645	2074409	22,90
65-69	5	13921	192	0,01379	0,06666	86490	5766	418035	1631764	18,87
70-74	5	11730	265	0,02259	0,10692	80724	8631	382044	1213729	15,04
75-79	5	7875	303	0,03848	0,17550	72093	12652	328835	831686	11,54
80-84	5	5692	399	0,07010	0,29823	59441	17727	252887	502850	8,46
85-89	5	3404	442	0,12985	0,49013	41714	20445	157456	249963	5,99
90-94	5	1424	262	0,18399	0,63011	21269	13402	72839	92507	4,35
95 +		313	72	0,23003	1	7867	7867	19668	19668	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.12.- Taula de mortalitat
Catalunya, 1996

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	53400	213	0,00399	0,00798	100000	798	99601	7845033	78,45
1-4	4	215025	60	0,00028	0,00112	99202	111	396588	7745432	78,08
5-9	5	282603	46	0,00016	0,00081	99092	81	495256	7348845	74,16
10-14	5	341403	52	0,00015	0,00076	99011	75	494866	6853588	69,22
15-19	5	460470	209	0,00045	0,00227	98936	224	494117	6358722	64,27
20-24	5	510402	348	0,00068	0,00340	98711	336	492717	5864604	59,41
25-29	5	483617	501	0,00104	0,00517	98375	508	490606	5371888	54,61
30-34	5	474212	824	0,00174	0,00865	97867	847	487219	4881281	49,88
35-39	5	448090	773	0,00173	0,00859	97021	833	483020	4394062	45,29
40-44	5	412213	767	0,00186	0,00926	96187	891	478710	3911043	40,66
45-49	5	402198	1034	0,00257	0,01277	95297	1217	473440	3432333	36,02
50-54	5	361297	1434	0,00397	0,01965	94079	1849	465775	2958893	31,45
55-59	5	309092	1769	0,00572	0,02821	92231	2602	454648	2493118	27,03
60-64	5	344312	3056	0,00888	0,04342	89629	3891	438415	2038469	22,74
65-69	5	317068	4407	0,01390	0,06716	85737	5758	414291	1600054	18,66
70-74	5	270060	6175	0,02287	0,10814	79979	8649	378272	1185763	14,83
75-79	5	183146	7398	0,04039	0,18344	71330	13085	323936	807490	11,32
80-84	5	125640	8990	0,07155	0,30348	58245	17676	247033	483554	8,30
85-89	5	67491	8796	0,13033	0,49150	40569	19940	152994	236521	5,83
90-94	5	23593	4973	0,21078	0,69021	20629	14238	67550	83527	4,05
95 +		4708	1599	0,33963	1	6391	6391	15977	15977	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.13.- Taula de mortalitat
Vilassar de Mar, 2001

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	225	0	0	0	100000	0	100000	8002321	80,02
1-4	4	852	0	0	0	100000	0	400000	7902321	79,02
5-9	5	921	1	0,00109	0,00541	100000	541	498646	7502321	75,02
10-14	5	895	0	0	0	99459	0	497293	7003675	70,42
15-19	5	1008	0	0	0	99459	0	497293	6506382	65,42
20-24	5	1184	0	0	0	99459	0	497293	6009089	60,42
25-29	5	1409	1	0,00071	0,00354	99459	352	496412	5511796	55,42
30-34	5	1534	1	0,00065	0,00325	99106	323	494725	5015384	50,61
35-39	5	1581	4	0,00253	0,01257	98784	1242	490814	4520659	45,76
40-44	5	1428	1	0,00070	0,00350	97542	341	486858	4029844	41,31
45-49	5	1268	0	0	0	97201	0	486005	3542987	36,45
50-54	5	1121	2	0,00178	0,00888	97201	863	483847	3056982	31,45
55-59	5	923	4	0,00433	0,02144	96338	2065	476526	2573135	26,71
60-64	5	688	15	0,02180	0,10338	94273	9746	446999	2096608	22,24
65-69	5	714	6	0,00840	0,04115	84527	3478	413939	1649609	19,52
70-74	5	609	12	0,01970	0,09390	81049	7610	386217	1235670	15,25
75-79	5	458	21	0,04585	0,20568	73438	15105	329430	849453	11,57
80-84	5	290	13	0,04483	0,20155	58334	11757	262275	520023	8,91
85-89	5	171	29	0,16959	0,59548	46576	27735	163543	257748	5,53
90-94	5	75	10	0,13333	0,50000	18841	9420	70654	94205	5,00
95 +		15	10	0,66667	1	9420	9420	23551	23551	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.14.- Taula de mortalitat
Maresme, 2001

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	4028	12	0,00298	0,00596	100000	596	99702	8018661	80,19
1-4	4	14909	4	0,00027	0,00107	99404	107	397403	7918959	79,66
5-9	5	17423	2	0,00011	0,00057	99298	57	496345	7521555	75,75
10-14	5	17958	3	0,00017	0,00083	99241	83	495996	7025210	70,79
15-19	5	20898	9	0,00043	0,00215	99158	213	495255	6529214	65,85
20-24	5	26925	16	0,00059	0,00297	98944	294	493988	6033959	60,98
25-29	5	31428	24	0,00076	0,00381	98651	376	492314	5539971	56,16
30-34	5	30772	19	0,00062	0,00308	98275	303	490617	5047656	51,36
35-39	5	29579	21	0,00071	0,00354	97972	347	488992	4557039	46,51
40-44	5	27778	36	0,00130	0,00646	97625	631	486548	4068047	41,67
45-49	5	24944	39	0,00156	0,00779	96994	755	483083	3581499	36,92
50-54	5	23108	76	0,00329	0,01631	96239	1570	477271	3098416	32,20
55-59	5	19697	97	0,00492	0,02432	94669	2303	467590	2621145	27,69
60-64	5	15148	137	0,00904	0,04422	92367	4085	451622	2153556	23,32
65-69	5	15880	186	0,01171	0,05690	88282	5023	428853	1701934	19,28
70-74	5	13412	278	0,02073	0,09853	83259	8204	395786	1273082	15,29
75-79	5	10516	374	0,03556	0,16330	75055	12257	344634	877296	11,69
80-84	5	6397	446	0,06972	0,29686	62798	18642	267386	532662	8,48
85-89	5	3796	484	0,12750	0,48342	44156	21346	167416	265276	6,01
90-94	5	1576	298	0,18909	0,64196	22810	14643	77443	97860	4,29
95 +		373	132	0,35389	1	8167	8167	20417	20417	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.15.- Taula de mortalitat
Catalunya, 2001

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	64912	210	0,00324	0,00647	100000	647	99676	7979268	79,79
1-4	4	237036	47	0,00020	0,00079	99353	79	397254	7879591	79,31
5-9	5	278846	41	0,00015	0,00073	99274	73	496189	7482337	75,37
10-14	5	292039	41	0,00014	0,00070	99201	70	495832	6986148	70,42
15-19	5	345302	161	0,00047	0,00233	99132	231	495081	6490316	65,47
20-24	5	478026	271	0,00057	0,00283	98901	280	493804	5995235	60,62
25-29	5	557271	327	0,00059	0,00293	98621	289	492382	5501431	55,78
30-34	5	528302	444	0,00084	0,00419	98332	412	490629	5009049	50,94
35-39	5	506415	540	0,00107	0,00532	97920	521	488296	4518420	46,14
40-44	5	468737	761	0,00162	0,00808	97399	787	485026	4030124	41,38
45-49	5	422568	975	0,00231	0,01147	96611	1108	480287	3545098	36,69
50-54	5	404889	1484	0,00367	0,01816	95503	1734	473181	3064811	32,09
55-59	5	362269	1886	0,00521	0,02570	93769	2409	462821	2591630	27,64
60-64	5	293215	2453	0,00837	0,04097	91360	3743	447439	2128809	23,30
65-69	5	325677	4237	0,01301	0,06300	87616	5520	424282	1681370	19,19
70-74	5	288536	6116	0,02120	0,10065	82096	8263	389825	1257088	15,31
75-79	5	231791	8501	0,03668	0,16798	73833	12402	338162	867263	11,75
80-84	5	142391	9422	0,06617	0,28389	61431	17440	263557	529101	8,61
85-89	5	78262	9378	0,11983	0,46103	43992	20282	169255	265544	6,04
90-94	5	29868	6262	0,20966	0,68778	23710	16308	77782	96289	4,06
95 +		6758	2223	0,32894	1	7403	7403	18507	18507	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.16.- Taula de mortalitat
Vilassar de Mar, 2007

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	222	0	0	0	100000	0	100000	8384323	83,84
1-4	4	941	0	0	0	100000	0	400000	8284323	82,84
5-9	5	1078	0	0	0	100000	0	500000	7884323	78,84
10-14	5	978	0	0	0	100000	0	500000	7384323	73,84
15-19	5	975	0	0	0	100000	0	500000	6884323	68,84
20-24	5	1042	0	0	0	100000	0	500000	6384323	63,84
25-29	5	1248	0	0	0	100000	0	500000	5884323	58,84
30-34	5	1595	0	0	0	100000	0	500000	5384323	53,84
35-39	5	1703	0	0	0	100000	0	500000	4884323	48,84
40-44	5	1660	0	0	0	100000	0	500000	4384323	43,84
45-49	5	1492	0	0	0	100000	0	500000	3884323	38,84
50-54	5	1270	3	0,00236	0,01174	100000	1174	497065	3384323	33,84
55-59	5	1136	4	0,00352	0,01745	98826	1725	489817	2887258	29,22
60-64	5	945	6	0,00635	0,03125	97101	3034	477920	2397441	24,69
65-69	5	685	7	0,01022	0,04982	94067	4687	458617	1919521	20,41
70-74	5	735	12	0,01633	0,07843	89380	7010	429375	1460904	16,34
75-79	5	593	19	0,03204	0,14832	82370	12217	381306	1031529	12,52
80-84	5	407	25	0,06143	0,26624	70153	18677	304070	650223	9,27
85-89	5	223	20	0,08969	0,36630	51475	18855	210237	346153	6,72
90-94	5	105	21	0,20000	0,66667	32620	21747	108733	135916	4,17
95 +		19	6	0,31579	1	10873	10873	27183	27183	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.17.- Taula de mortalitat
Maresme, 2007

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	4470	17	0,00380	0,00761	100000	761	99620	8109243	81,09
1-4	4	19290	6	0,00031	0,00124	99239	123	396711	8009624	80,71
5-9	5	21464	0	0,00000	0,00000	99116	0	495580	7612913	76,81
10-14	5	19597	3	0,00015	0,00077	99116	76	495390	7117333	71,81
15-19	5	20197	1	0,00005	0,00025	99040	25	495139	6621943	66,86
20-24	5	24722	6	0,00024	0,00121	99016	120	494778	6126803	61,88
25-29	5	33411	15	0,00045	0,00224	98896	222	493923	5632025	56,95
30-34	5	38902	14	0,00036	0,00180	98674	177	492926	5138102	52,07
35-39	5	36518	25	0,00068	0,00342	98496	337	491641	4645176	47,16
40-44	5	33604	35	0,00104	0,00519	98160	510	489524	4153536	42,31
45-49	5	30426	51	0,00168	0,00835	97650	815	486212	3664011	37,52
50-54	5	26789	93	0,00347	0,01721	96835	1666	480009	3177799	32,82
55-59	5	24500	103	0,00420	0,02080	95169	1980	470894	2697790	28,35
60-64	5	20591	165	0,00801	0,03928	93189	3660	456794	2226896	23,90
65-69	5	15262	165	0,01081	0,05263	89529	4712	435862	1770103	19,77
70-74	5	15501	259	0,01671	0,08019	84816	6802	407078	1334240	15,73
75-79	5	12483	408	0,03268	0,15108	78015	11786	360608	927163	11,88
80-84	5	9014	632	0,07011	0,29828	66228	19755	281755	566555	8,55
85-89	5	4719	545	0,11549	0,44808	46474	20824	180308	284800	6,13
90-94	5	2029	423	0,20848	0,68524	25650	17576	84308	104492	4,07
95 +		592	184	0,31081	1	8073	8073	20184	20184	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

Taula II.18.- Taula de mortalitat
Catalunya, 2007

Edat	n	Població	Defuncions	Mx	qx	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	1	77358	226	0,00292	0,00584	100000	584	99708	8120656	81,21
1-4	4	309688	60	0,00019	0,00077	99416	77	397509	8020948	80,68
5-9	5	341141	33	0,00010	0,00048	99339	48	496573	7623439	76,74
10-14	5	318728	42	0,00013	0,00066	99291	65	496290	7126866	71,78
15-19	5	335288	96	0,00029	0,00143	99225	142	495771	6630576	66,82
20-24	5	429646	150	0,00035	0,00174	99083	173	494984	6134805	61,92
25-29	5	613897	232	0,00038	0,00189	98910	187	494086	5639820	57,02
30-34	5	681757	330	0,00048	0,00242	98724	239	493022	5145735	52,12
35-39	5	618537	485	0,00078	0,00391	98485	385	491462	4652712	47,24
40-44	5	567177	720	0,00127	0,00633	98100	621	488947	4161250	42,42
45-49	5	509141	1113	0,00219	0,01087	97479	1060	484746	3672303	37,67
50-54	5	445571	1503	0,00337	0,01672	96419	1613	478065	3187557	33,06
55-59	5	414208	2020	0,00488	0,02409	94807	2284	468324	2709491	28,58
60-64	5	364743	2681	0,00735	0,03609	92523	3339	454267	2241167	24,22
65-69	5	284918	3126	0,01097	0,05339	89184	4762	434015	1786900	20,04
70-74	5	307370	5503	0,01790	0,08568	84422	7233	404026	1352886	16,03
75-79	5	258030	8121	0,03147	0,14589	77189	11261	357791	948859	12,29
80-84	5	187987	11276	0,05998	0,26080	65928	17194	286653	591068	8,97
85-89	5	97083	11095	0,11428	0,44444	48733	21659	189520	304415	6,25
90-94	5	37971	7334	0,19315	0,65126	27074	17633	91291	114896	4,24
95 +		10269	3194	0,31103	1	9442	9442	23605	23605	2,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Institut d'Estadística de Catalunya.

**Taula III.1.- Procedència de les altes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància
Vilassar de Mar, 1988-2007**

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
1	Barcelona	7016	51	Vielha e Mijaran	18	101	Cervelló	6
2	Estranger	1485	52	Caldes d'Estrac	17	102	Igualada	6
3	Reste de l'Estat espanyol	1382	53	Sant Just Desvern	17	103	Llinars del Vallès	6
4	Mataró	920	54	Gavà	16	104	Matadepera	6
5	Premià de Mar	864	55	Lloret de Mar	16	105	Montagut i Oix	6
6	Cabrils	662	56	Malgrat de Mar	16	106	Montesquiu	6
7	Badalona	629	57	Prat de Llobregat, el	16	107	Portbou	6
8	Cabrera de Mar	461	58	Esparreguera	15	108	Sant Pere de Vilamajor	6
9	Sta Coloma de Gramenet	381	59	Ripollet	15	109	Sant Vicenç dels Horts	6
10	Vilassar de Dalt	296	60	Sant Pol de Mar	15	110	Sentmenat	6
11	Hospitalet de Llobregat, l'	284	61	Vallirana	14	111	Seu d'Urgell, la	6
12	Masnou, el	282	62	Figueres	13	112	Sort	6
13	Premià de Dalt	179	63	Montornès del Vallès	13	113	Torredembarra	6
				St Fost de				
14	Argentona	110	64	Campsantelles	13	114	Vilanova del Vallès	6
15	Alella	83	65	Vendrell, el	13	115	Begur	5
16	Sant Cugat del Vallès	80	66	Vic	13	116	Castell-Platja d'Aro	5
17	Sant Adrià de Besòs	71	67	Castellar del Vallès	12	117	Castellterçol	5
18	Sabadell	67	68	Parets del Vallès	12	118	Corbera de Llobregat	5
19	Montgat	65	69	Sitges	12	119	Llívia	5
20	Terrassa	51	70	Torroella de Montgrí	12	120	Òrrius	5
21	Arenys de Mar	49	71	Palafrugell	11	121	Palafolls	5
22	Teià	49	72	Sant Quirze del Vallès	11	122	Salou	5
				Santa Eulàlia de				
23	Cerdanyola del Vallès	48	73	Ronçana	11	123	Salt	5
24	Pineda de Mar	45	74	Vilanova i la Geltrú	11	124	Sant Llorenç Savall	5
25	Esplugues de Llobregat	43	75	Barberà del Vallès	10	125	Solsona	5
26	Viladecans	43	76	Reus	10	126	Torelló	5
27	Blanes	42	77	Sant Pere de Ribes	10	127	Vandellòs i l'H. de l'Infant	5
28	Castelldefels	41	78	Palau-solità i Plegamans	9	128	Ametlla del Vallès, l'	4
29	Dosrius	41	79	Roca del Vallès, la	9	129	Bassella	4
30	Cornellà de Llobregat	40	80	Amposta	8	130	Campdevàrol	4
31	Granollers	36	81	Calafell	8	131	Castelló d'Empúries	4
32	St Andreu de Llavaneres	35	82	Canovelles	8	132	Cervera	4
33	Calella	32	83	Cardedeu	8	133	Garriga, la	4
34	Arenys de Munt	31	84	Manlleu	8	134	Llanars	4
35	Canet de Mar	30	85	Martorelles	8	135	Maçanet de la Selva	4
36	Girona	30	86	Molins de Rei	8	136	Martorell	4
37	Rubí	29	87	Piera	8	137	Montmeló	4
38	Lleida	22	88	Sant Feliu de Guíxols	8	138	Olesa de Montserrat	4
39	Tarragona	22	89	Sta M. de Palautordera	8	139	Pallaresos, els	4
40	Mollet del Vallès	21	90	Vidreres	8	140	Roda de Barà	4
41	Sant Boi de Llobregat	21	91	Berga	7	141	Sant Celoni	4
42	Caldes de Montbui	20	92	Bigues i Riells	7	142	Santa Susanna	4
43	Tiana	20	93	Cambrils	7	143	Torrelles de Llobregat	4
44	Montcada i Reixac	19	94	Llagosta, la	7	144	Vall d'en Bas, la	4
45	Sant Feliu de Llobregat	19	95	Lliçà de Vall	7	145	Vallbona d'Anoia	4
46	Sant Vicenç de Montalt	19	96	Olot	7	146	Valls	4
47	Sta Perpètua de Mogoda	19	97	Ripoll	7	147	Vilafranca del Penedès	4
48	Manresa	18	98	Sant Feliu de Codines	7	148	Agramunt	3
49	Sant Joan Despí	18	99	Tossa de Mar	7	149	Arbeca	3
50	Tordera	18	100	Vallromanes	7	150	Badia del Vallès	3

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

**Taula III.2.- Procedència de les altes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància
Vilassar de Mar, 1988-2007**

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
151	Balaguer	3	199	Naut Aran	2	247	Mollerussa	1
152	Balsareny	3	200	Palamós	2	248	Montblanc	1
153	Bell-lloc d'Urgell	3	201	Puigcerdà	2	249	Montferrer i Castellbò	1
154	Borges Blanques, les	3	202	Riudoms	2	250	Montmajor	1
155	Calonge	3	203	Saldes	2	251	Montmaneu	1
156	Centelles	3	204	Sant Agustí de Lluçanès	2	252	Móra la Nova	1
157	Cunit	3	205	Sant Climent Sescebes	2	253	Nulles	1
158	Figaró-Montmany	3	206	Sant Iscle de Vallalta	2	254	Olost	1
159	Franqueses del Vallès	3	207	Sant Pere de Riudebitlles	2	255	Palau d'Anglesola, el	1
160	Gelida	3	208	Sils	2	256	Pera, la	1
161	Ger	3	209	Taradell	2	257	Plans de Sió, els	1
162	Mediona	3	210	Térmens	2	258	Port de la Selva, el	1
163	Moià	3	211	Tivenys	2	259	Querol	1
164	Monistrol de Montserrat	3	212	Tona	2	260	Regencós	1
165	Papiol, el	3	213	Vacarisses	2	261	Rialp	1
166	Pont de Suert, el	3	214	Vallgorguina	2	262	Riu de Cerdanya	1
167	Sant Andreu de la Barca	3	215	Vilablareix	2	263	Roda de Ter	1
168	Sant Carles de la Ràpita	3	216	Vilalba Sasserra	2	264	Roses	1
169	Sant Cebrià de Vallalta	3	217	Albinyana	1	265	Sant Antoni de Vilamajor	1
170	Sant Sadurní d'Anoia	3	218	Alfarràs	1	266	St Climent de Llobregat	1
171	Sant Vicenç de Castellet	3	219	Alp	1	267	Sant Esteve Sesrovires	1
							St Joan de les	
172	Seva	3	220	Alt Àneu	1	268	Abadesses	1
173	Tàrrrega	3	221	Arbúcies	1	269	Sant Quirze de Besora	1
174	Tortosa	3	222	Artesa de Lleida	1	270	Sant Quirze Safaja	1
175	Tremp	3	223	Balenya	1	271	Sant Ramon	1
176	Vila-seca	3	224	Banyoles	1	272	Santa Bàrbara	1
177	Abrera	2	225	Begues	1	273	Sta Coloma de Cervelló	1
178	Ampolla, l'	2	226	Besalú	1	274	Santa Coloma de Farners	1
179	Bàscara	2	227	Borges del Camp, les	1	275	Santa Eugènia de Berga	1
180	Bellpuig	2	228	Cadaqués	1	276	Santa Llogaia d'Àlguema	1
181	Bellví	2	229	Calaf	1	277	Sta M. i els Monjos	1
182	Breda	2	230	Callús	1	278	Sta Maria de Martorelles	1
183	Camprodon	2	231	Cànoves i Samalús	1	279	Seròs	1
184	Canyelles	2	232	Cardona	1	280	Subirats	1
185	Castellfollit de Riubregós	2	233	Castellbisbal	1	281	Sunyer	1
186	Cervià de les Garrigues	2	234	Castellolí	1	282	Susqueda	1
187	Collbató	2	235	Cubells	1	283	Torre de Cabdella, la	1
188	Cornellà del Terri	2	236	Deltebre	1	284	Torre de Claramunt, la	1
189	Cubelles	2	237	Espot	1	285	Torrefeta i Florejacs	1
190	Escala, l'	2	238	Fígols	1	286	Torrelles de Foix	1
191	Fuliola, la	2	239	Fortià	1	287	Vall-llobrega	1
192	Gandesa	2	240	Guardiola de Berguedà	1	288	Ventalló	1
193	Ginestar	2	241	Gurb	1	289	Vilabertran	1
194	Hostalric	2	242	Hostalets de Pierola, els	1	290	Vilanova de Prades	1
195	Jonquera, la	2	243	Llimiana	1	291	Vila-rodona	1
196	Llança	2	244	Llosses, les	1	292	Vinaixa	1
197	Lliçà d'Amunt	2	245	Masdenverge	1			
198	Mont-roig del Camp	2	246	Masquefa	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

Taula III.3.- Destinació de les baixes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància
Vilassar de Mar, 1988-2007

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
1	Barcelona	2189	51	Tiana	21	101	Garriga, la	10
2	Mataró	1852	52	Manresa	20	102	Sant Boi de Llobregat	10
3	Reste de l'Estat espanyol	1547	53	Sant Quirze del Vallès	20	103	Seu d'Urgell, la	10
4	Cabrils	1036	54	Cornellà de Llobregat	19	104	Sort	10
5	Cabrera de Mar	772	55	Sant Iscle de Vallalta	19	105	Tossa de Mar	10
6	Premià de Mar	550	56	Vidreres	19	106	Caldes de Montbui	9
7	Vilassar de Dalt	286	57	Esplugues de Llobregat	18	107	Cervelló	9
8	Argentona	274	58	Vallgorguina	18	108	Cunit	9
9	Badalona	273	59	Ametlla del Vallès, l'	17	109	Escala, l'	9
10	Premià de Dalt	244	60	Bigues i Riells	17	110	Franqueses del Vallès,	9
11	Masnou, el	172	61	Cerdanyola del Vallès	17	111	Òrrius	9
12	St Andreu de Llavaneres	168	62	Ripollet	17	112	Seva	9
13	Dosrius	147	63	St F. de Campsentelles	17	113	Vilafranca del Penedès	9
14	Arenys de Mar	131	64	Sant Pere de Vilamajor	17	114	Vilanova del Vallès	9
15	Sant Vicenç de Montalt	107	65	Sta Perpètua de Mogoda	17	115	Banyoles	8
16	Pineda de Mar	99	66	Barberà del Vallès	16	116	Ger	8
17	Hospitalet de Llobregat	95	67	Lleida	16	117	Llançà	8
18	Arenys de Munt	90	68	Parets del Vallès	16	118	Maçanet de la Selva	8
19	Canet de Mar	85	69	Lliçà d'Amunt	15	119	Martorell	8
20	Calella	80	70	Sant Celoni	15	120	Montornès del Vallès	8
21	Sant Cugat del Vallès	68	71	Santa Susanna	15	121	Vendrell, el	8
22	Terrassa	64	72	Viladecans	15	122	Caldes de Malavella	7
23	Sabadell	59	73	Cervera	14	123	Centelles	7
24	Blanes	56	74	Olot	14	124	Igualada	7
25	Malgrat de Mar	55	75	Prat de Llobregat, el	14	125	Llagosta, la	7
26	Cardedeu	54	76	St E. de Palautordera	14	126	Moià	7
27	Alella	49	77	Sant Joan Despí	14	127	Montcada i Reixac	7
28	Lloret de Mar	49	78	Vallirana	14	128	Valls	7
29	Sta Coloma de Gramenet	49	79	Castell-Platja d'Aro	13	129	Vila-seca	7
30	Tordera	45	80	Figueres	13	130	Berga	6
31	Girona	44	81	Molins de Rei	13	131	Calonge	6
32	Teià	43	82	Palamós	13	132	Corbera de Llobregat	6
33	Montgat	42	83	Torredembarra	13	133	Granyena de les G.	6
34	Sant Adrià de Besòs	40	84	Cubelles	12	134	Pallejà	6
35	Sant Cebrià de Vallalta	38	85	Esparreguera	12	135	Puigcerdà	6
36	Vic	38	86	Llinars del Vallès	12	136	Riells i Viabrea	6
37	Castelldefels	37	87	Palafugell	12	137	St Andreu de la Barca	6
38	Granollers	35	88	Rubí	12	138	Sant Just Desvern	6
39	Roca del Vallès, la	35	89	Salt	12	139	Santa Pau	6
40	Tarragona	33	90	Sant Feliu de Guíxols	12	140	Tàrraga	6
41	Caldes d'Estrac	32	91	Sant Pere de Ribes	12	141	Torroella de Montgrí	6
42	Cambrils	32	92	Sils	12	142	Vilafant	6
43	Palafolls	31	93	Sitges	12	143	Campdevàrol	5
44	Mollet del Vallès	28	94	Altafulla	11	144	Cànoves i Samalús	5
45	Sant Pol de Mar	28	95	Calafell	11	145	Far d'Empordà, el	5
46	Sta M. de Palautordera	28	96	Llívia	11	146	Llacuna, la	5
47	Reus	27	97	Roses	11	147	Palau-solità i P.	5
48	Gavà	25	98	Sta Coloma de Farners	11	148	Pont de Suert, el	5
49	Vilanova i la Geltrú	25	99	Vallromanes	11	149	St Carles de la Ràpita	5
50	Sant Feliu de Llobregat	23	100	Castelló d'Empúries	10	150	Sant Esteve Sesrovires	5

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

**Taula III.4.- Destinació de les baixes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància
Vilassar de Mar, 1988-2007**

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
	St Joan de les							
151	Abadesses	5	201	Avinyonet de Puigventós	2	251	Albinyana	1
152	Sant Vicenç de Castellet	5	202	Badia del Vallès	2	252	Albons	1
153	Sant Vicenç dels Horts	5	203	Baix Pallars	2	253	Alcanar	1
	Santa Eulàlia de							
154	Ronçana	5	204	Balenya	2	254	Alió	1
155	Vilobí d'Onyar	5	205	Banyeres del Penedès	2	255	Alp	1
156	Abrera	4	206	Cadaqués	2	256	Alpens	1
157	Amposta	4	207	Calldetenes	2	257	Alt Àneu	1
158	Bellver de Cerdanya	4	208	Camprodon	2	258	Anglès	1
159	Borges Blanques, les	4	209	Canovelles	2	259	Armentera, l'	1
160	Casserres	4	210	Cardona	2	260	Avellanès i Sta Linya	1
							Avinyonet del	
161	Castellar del Vallès	4	211	Collbató	2	261	Penedès	1
162	Cornellà del Terri	4	212	Figaró-Montmany	2	262	Bagà	1
163	Gelida	4	213	Fogars de la Selva	2	263	Bàscara	1
164	Guardiola de Berguedà	4	214	Fonollosa	2	264	Begues	1
165	Llimiana	4	215	Lladó	2	265	Besalú	1
166	Matadepera	4	216	Llagostera	2	266	Bescanó	1
167	Mediona	4	217	Maçanet de Cabrenys	2	267	Bolvir	1
168	Olesa de Montserrat	4	218	Martorelles	2	268	Bossòst	1
169	Salou	4	219	Milà, el	2	269	Bruc, el	1
170	Tortosa	4	220	Montmeló	2	270	Camarasa	1
171	Vall de Boí, la	4	221	Mont-ral	2	271	Campelles	1
172	Agramunt	3	222	Navàs	2	272	Capellades	1
173	Amer	3	223	Nulles	2	273	Celrà	1
174	Balaguer	3	224	Olesa de Bonesvalls	2	274	Cercs	1
175	Begur	3	225	Olivella	2	275	Collsuspina	1
176	Breda	3	226	Pobla de Lillet, la	2	276	Colomers	1
177	Camarles	3	227	Prats de Lluçanès	2	277	Flaçà	1
178	Castellbisbal	3	228	Querol	2	278	Folgueroles	1
179	Castellterçol	3	229	Rialp	2	279	Fornells de la Selva	1
180	Cervià de les Garrigues	3	230	Roda de Barà	2	280	Fortià	1
181	Espot	3	231	Rubió	2	281	Gandesa	1
182	Esterri d'Àneu	3	232	Sant Agustí de Lluçanès	2	282	Ginestar	1
183	Gualba	3	233	Sant Antoni de Vilamajor	2	283	Gironella	1
184	Maià de Montcal	3	234	Sant Hilari Sacalm	2	284	Gósol	1
185	Masquefa	3	235	Sant Julià de Vilatorrada	2	285	Granada, la	1
186	Mollerussa	3	236	Sant Llorenç d'Hortons	2	286	Gurb	1
187	Montferrer i Castellbò	3	237	Sant Llorenç Savall	2	287	Hostalric	1
188	Mont-roig del Camp	3	238	Sant Pau de Segúries	2	288	Isòvol	1
189	Os de Balaguer	3	239	St Pere de Riudebitlles	2	289	Jafre	1
190	Piera	3	240	Sta M. i els Monjos	2	290	Jonquera, la	1
191	Ribes de Freser	3	241	Subirats	2	291	Lladorre	1
192	Riudarenes	3	242	Tivenys	2	292	Llanars	1
193	Saldes	3	243	Tivissa	2	293	Lliçà de Vall	1
194	Sant Feliu de Codines	3	244	Torre de Cabdella, la	2	294	Lluçà	1
195	Torelló	3	245	Toses	2	295	Manlleu	1
196	Tremp	3	246	Valls d'Aguilar, les	2	296	Marganell	1
197	Vacarisses	3	247	Ventalló	2	297	Masdenverge	1
198	Vielha e Mijaran	3	248	Vilaür	2	298	Meranges	1
199	Vilallonga de Ter	3	249	Aiguaviva	1	299	Montblanc	1
200	Ametlla de Mar, l'	2	250	Albatàrrec	1	300	Montoliu de Lleida	1

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)

Taula III.5.- Destinació de les baixes registrades al Padró Municipal d'Habitants, per ordre d'importància
Vilassar de Mar, 1988-2007

Nº	Municipi	Total	Nº	Municipi	Total
301	Navarcles	1	325	Santa Cristina d'Aro	1
302	Olost	1	326	Santa Maria de Besora	1
303	Pals	1	327	Santa Maria de Corcó	1
304	Pera, la	1	328	Santa Maria de Miralles	1
305	Perafort	1	329	Santpedor	1
306	Porrera	1	330	Sarrià de Ter	1
307	Port de la Selva, el	1	331	Sentmenat	1
308	Puigverd d'Agramunt	1	332	Serinyà	1
309	Quart	1	333	Seròs	1
310	Regencós	1	334	Solsona	1
311	Riu de Cerdanya	1	335	Súria	1
312	Riudoms	1	336	Susqueda	1
313	Sallent	1	337	Torre de Claramunt, la	1
314	Sant Climent de Llobregat	1	338	Torrelles de Llobregat	1
315	Sant Climent Sescebes	1	339	Ullastrell	1
316	Sant Fruitós de Bages	1	340	Vall d'en Bas, la	1
317	Sant Hipòlit de Voltregà	1	341	Vallfogona de Ripollès	1
318	Sant Jaume dels Domenys	1	342	Vallfogona de Riucorb	1
319	Sant Martí de Centelles	1	343	Valls de Valira, les	1
320	Sant Martí de Tous	1	344	Verges	1
321	Sant Quirze Safaja	1	345	Vilabertran	1
322	Sant Sadurní d'Anoia	1	346	Viladecavalls	1
323	Santa Bàrbara	1	347	Vilopriu	1
324	Santa Coloma de Cervelló	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de Variacions Residencials (INE)